

YAVAŞ KENT VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KENT BAĞLAMINDA HALFETİ

Mukadder Aslan

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Fulya AKYILDIZ

Uşak 2019

T.C.
UŞAK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜŐÜ

YAVAŞ KENT VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KENT BAĞLAMINDA HALFETİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

MUKADDER ASLAN

UŞAK- 2019

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

YAVAŞ KENT VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KENT BAĞLAMINDA HALFETİ

Mukadder Aslan

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019

Danışman: Doç. Dr. Fulya AKYILDIZ

Bu araştırmanın amacı, sürdürülebilir kente örnek olabilecek yavaş bir kenti incelemektir. Araştırmanın konusu, Halfeti'nin yavaş kent (Cittaslow) ve sürdürülebilir kent kapsamında değerlendirilmesidir. Bu araştırma, sosyal bilimler alanında yapılan nitel bir çalışmadır. Araştırmada, literatür taramasına dayanarak ikincil kaynaklardan elde edilen verilerin incelemesinin yanısıra görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu doğrultuda araştırmada iki tür kaynaktan elde edilen veriler analiz edilmiştir.

Bu araştırmanın evrenini yavaş kentler, örneklemini ise Halfeti oluşturmaktadır. Belirtilen örnekleme amaçsal örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiş olan Halfeti Cittaslow temsilcileri ve vatandaşlar ile görüşme yapılmıştır. Araştırmada Halfeti'de yavaş kent kapsamında yapılan çevre, altyapı, sosyal uyum, kentsel yaşam kalitesi, tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkârlara dair politikalar, misafirperverlik, farkındalık için eğitim ve son olarak da ortaklıklar ile ilgili hizmetler (kriterler) başlıklar altında incelenmiştir. Söz konusu hizmetler aracılığıyla sosyal ve kültürel yaşam kalitesi artmıştır. Ayrıca yürütülen yavaş kent hizmetlerinin daha çok turizm alanında yoğunluk kazandığı görülmüştür. Sonuç olarak yapılan çalışmalar kenti ziyarete gelen misafirlerin hoşça vakit geçirmesine, yerel halkın hayat standartlarını yükseltmesine ve son olarak da kentin gelişimini devam ettirmesine yöneliktir. Bu ise bize Halfeti'de yavaş kent anlayışının sürdürülebilir kentsel kalkınmanın daha çok toplumsal ve ekonomik boyutu ile ilişkilendirildiğini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: *Yavaş Kent, Sürdürülebilir Kent, Sürdürülebilirlik, Halfeti*

ABSTRACT**HALFETİ IN THE CONTEXT OF SLOW CITY AND SUSTAINABLE CITY****Mukadder ASLAN**

Department of Public Administration
Usak University Institute of Social Sciences, 2019
Advisor: Assoc. Prof. Dr. Fulya AKYILDIZ

The aim of this study is to examine a slow city that can serve as an example for a sustainable city. The subject of the study is to evaluate Halfeti within the scope of slow city (Cittaslow) and sustainable city. This study is a qualitative study in the field of social sciences. In the study, based on the literature review, the data obtained from secondary sources were examined and interview technique was used. In this direction, the data obtained from two types of sources were analyzed.

The target population of this study is slow cities and the sample is Halfeti. In the mentioned sample, interviews were conducted with the citizens selected and the representatives of Halfeti Cittaslow using purposive sampling method. In this study, environment, infrastructure, social cohesion, quality of urban life, policies related to agricultural, touristic, artisans and craftsmen, hospitality, awareness-raising and lastly services related to partnerships are examined under the titles of slow city in Halfeti. Social and cultural quality of life has increased through these services. In addition, it was observed that the slow urban services carried out became more concentrated in tourism. As a result, the studies are aimed at the guests coming to visit the city to have a pleasant time, to raise the living standards of the local people and finally to continue the development of the city. This shows us that the slow city understanding in Halfeti is related to the social and economic dimension of sustainable urban development.

Keywords: *Slow City, Sustainable City, Sustainability, Halfeti*

UŞAK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı (Kamu Yönetimi) Yüksek Lisans Programı 164011004 No'lu öğrencisi Mukadder ASLAN'ın "YAVAŞ KENT VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KENT BAĞLAMINDA HALFETİ" başlıklı tezi 05/09/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Yüksek Lisans Tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Jüri	Adı Soyadı	İmza
Danışman	: Doç. Dr. Fulya AKYILDIZ	
Üye	: Prof. Dr. Nilüfer NEGİZ	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Zuhal ÖNEZ ÇETİN	

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Mehmet KARAYAMAN

ÖNSÖZ

“Yavaş Kent ve Sürdürülebilir Kent Bağlamında Halfeti” başlıklı yüksek lisans tezi her safhasında emek barındırmaktadır. Bu zorlu süreçte yardımlarını esirgemeyen ve bana karşı gösterdiği ilgi ve önerilerinden dolayı değerli hocam Doç. Dr. Fulya AKYILDIZ’a sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

Eğitim hayatım boyunca benden desteklerini hiç esirgemeyen ve her ihtiyacım olduğunda maddi manevi yanımda olup hiçbir fedakârlıktan kaçınmayan ve evlatları olduğumdan gurur duyduğum annem Canan ve babam İlhami ASLAN’a, her hareketiyle bana örnek olan değerli ağabeyim İsmail ASLAN’a, tüm aileme ve çalışmamın her safhasında yardımlarını esirgemeyen kıymetli eşim Süleyman ÇALIŞKAN’a sonsuz teşekkürlerimi sunarken beni destekleyip yanımda olan değerli hocam Cemile Zehra KÖROĞLU’na da sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

Mukadder ASLAN

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: MUKADDER ASLAN

Doğum Tarihi: 10 Nisan 1990

Öğrenim Durumu:

Derece	Alan	Üniversite/ Fakülte	Yıl	Diploma Puanı
Lisans	Kamu Yönetimi	Adıyaman Üniversitesi İİBF	2012- 2016	3,46
Y. Lisans	Kamu Yönetimi	Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	2016- 2019	3,56

Alınan Belgeler:

1. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Alanı Oryantasyon Sertifikası
2. Beden Dili Eğitim Sertifikası
3. KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Belgesi

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ	i
ABSTRACT	ii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZGEÇMİŞ	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	x
GÖRSELLER LİSTESİ	xi
KISALTMALARLİSTESİ	xii
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KENT KAVRAMI HAKKINDA AÇIKLAMALAR	11
1.1.SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA KAVRAMI	11
1.1.1.Sürdürülebilirlik.....	11
1.1.2.Sürdürülebilir Kalkınma Kavramı.....	13
1.1.3.Sürdürülebilirlik Kavramının Tarihsel Gelişimi	15
1.1.3.1. Stockholm Konferansı: Büyümenin Sınırları (1972).....	15
1.1.3.2.Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Habitat I Vancouver Konferansı 1972.....	18
1.1.3.3.Brundtland Raporu 1987 (Ortak Geleceğimiz).....	19
1.1.3.4.Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı (Rio Zirvesi 3-4 Haziran 1992).....	21
1.1.3.5.Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı-Habitat II(İstanbul 1996).....	23
1.1.3.6. Birleşmiş Milletler Binyıl Zirvesi ve Binyıl Kalkınma Hedefleri (2000-2015)	25
1.1.3.7.Birleşmiş Milletler Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi (Johannesburg Zirvesi 26 Ağustos 2002).....	26
1.1.3.8. 2012: Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı (Rio+20)	28
1.1.3.9. 2015: Gündem 2030 ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri: 2015-2030	30
1.1.3.10. Birleşmiş Milletler Konut ve Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Habitat III (Quito) Konferansı 2016	31
1.1.4.Sürdürülebilir Kalkınmanın Boyutları	32

1.1.4.1.Çevresel/ Ekolojik Boyut.....	32
1.1.4.2.Ekonomik Boyut	34
1.1.4.3.Sosyal/ Kültürel Boyut.....	35
1.1.5. Sürdürülebilir Kalkınmanın Temel İlkeleri.....	37
1.1.6.Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri (Kriterleri).....	38
1.1.7.Türkiye’de Kalkınma Planları ve Sürdürülebilir Kalkınma	40
1.2. SÜRDÜRÜLEBİLİR KENT VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLEŞME	44
1.2.1.Sürdürülebilir Kent.....	44
1.2.2.Sürdürülebilir Kentleşme.....	49
1.2.3.Sürdürülebilir Kentleşmenin Ortaya Çıkışı	52
1.2.4.Sürdürülebilir Kent Göstergeleri	57
1.2.5.Sürdürülebilir Kent Yönetimi.....	58
1.2.5.1.Vatandaş Odaklılık	59
1.2.5.2.Katılımcı Yönetim	59
1.2.5.3.Şeffaf Yönetim.....	59
1.2.5.4.Hesap Verebilirlik.....	60
1.2.5.5. Etkin Yönetim.....	60
1.2.5.6.Bilgi ve Teknoloji Kullanımı	60
1.2.6. Sürdürülebilir Kentleşmenin Boyutları	62
1.2.6.1.Ekonomik Boyut	62
1.2.6.2.Mekânsal (Fiziksel) Boyut.....	62
1.2.6.3.Çevresel Boyut.....	63
1.2.6.4.Sosyo-Kültürel Boyut	64
1.2.4.5.Yönetimsel Boyutu	65
1.2.7.Sürdürülebilir Kentleşme için Değerler Sistemi ve Temel İlkeler	65
1.3. GENEL DEĞERLENDİRME.....	67

2. BÖLÜM

YAVAŞ KENT (CITTASLOW)

2.1.YAVAŞ KENT (CITTASLOW) TARİHÇESİ	71
2.1.1.Yavaş Hareketi (Slow Movement)	71
2.1.2.Yavaş/Sakin Yaşam.....	73
2.1.3.Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi.....	75
2.2. YAVAŞ HAREKETİNDEN YAVAŞ KENT (CITTASLOW) HAREKETİNE DOĞRU	78
2.2.1.Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketi Tanımı, Kapsamı ve Amaçları	78
2.2.2.Yavaş Kent Gereklilikleri.....	85
2.2.2.1.Üyelik Şartları.....	85
2.2.2.2.Yavaş Kent (Cittaslow) Kriterleri.....	86
2.2.2.2.1.Çevre Politikaları/Kriterleri.....	86
2.2.2.2.2.Altıyapı Politikaları/Kriterleri.....	87
2.2.2.2.3.Kentsel Yaşam Politikaları/Kriterleri.....	88
2.2.2.2.4.Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlara Dair Politikalar/Kriterler.....	89

2.2.2.2.5.Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Planlar/Kriterler....	90
2.2.2.2.6.Sosyal Uyum.....	90
2.2.2.2.7.Ortaklıklar.....	91
2.2.3.Yavaş Kent (Cittaslow) Felsefesi	92
2.2.4.Yavaş Kent (Cittaslow) Tüzüğü	93
2.3.DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE YAVAŞ KENT (CITTASLOW)	96
2.3.1.Dünyada Yavaş Kent (Cittaslow).....	96
2.3.1.1.İtalya, Bra.....	97
2.3.1.2.İtalya, Positano.....	97
2.3.1.3.İtalya,Orvieto	97
2.2.1.4.Almanya, Waldkirch.....	97
2.2.1.5.Amerika Birleşik Devletleri, Sebestopol.....	98
2.3.2.Türkiye'de Yavaş Kent (Cittaslow) Uygulamaları.....	98
2.3.2.1.İzmir-Seferihisar	101
2.3.2.2.Muğla-Akyaka	101
2.3.2.3.Çanakkale-Gökçeada	102
2.3.2.4.Ordu-Perşembe	102
2.3.2.5.Artvin-Şavşat	103
2.3.2.6.Kırklareli-Vize	103
2.3.2.7.Sakarya-Taraklı.....	104
2.3.2.8.Isparta-Yalvaç	105
2.3.2.9.Aydın-Yenipazar.....	105
2.3.2.10.Isparta-Eğirdir	106
2.3.2.11.Bolu-Göynük	106
2.3.2.12.Sinop-Gerze	107
2.3.2.13.Erzurum- Uzundere.....	107
2.3.2.14.Bolu-Mudurnu	107
2.3.2.15.Muğla-Köyceğiz.....	108
2.3.2.16.Bitlis-Ahlat.....	108
2.4.YAVAŞ KENTİN (CITTASLOW) SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK EKSENİNDE	
DEĞERLENDİRİLMESİ	108
2.4.1.Ekonomik Sürdürülebilirlik.....	109
2.4.2.Çevresel Sürdürülebilirlik.....	109
2.4.3. Sosyal Sürdürülebilirlik.....	109
2.5. GENEL DEĞERLENDİRME.....	112

3. BÖLÜM

YAVAŞ VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KENT HALFETİ

3.1.HALFETİ'NİN GENEL ÖZELLİKLERİ VE TARİHÇESİ.....	116
3.2.YAVAŞ KENT (CITTASLOW) OLMADAN ÖNCE HALFETİ.....	117
3.2.1. Halfeti Ekonomisi.....	117
3.2.2.Halfeti'nin Yerel Kültürü ve Kendine Özgü Çekici Özellikleri.....	119

3.2.3.Halfeti’de Turizm	120
3.3.YAVAŞ KENT (CITTASLOW) HALFETİ: KENTSEL SÜRDÜREBİLİRLİK AÇISINDAN BİR İNCELEME.....	122
3.3.1.Amaç.....	122
3.3.2.Yöntem.....	123
3.3.3.Halfeti’nin Adaylığı ve Kabul Edilişi.....	122
3.3.4. Bulgular.....	127
3.3.4.1.Halfeti’de Yavaş Kent Kapsamında Yapılan Çalışmalara İlişkin Bulgular.....	127
3.3.4.1.1. Çevre Politikası Çalışmaları Bulguları.....	127
3.3.4.1.2.Altyapı Politikaları Çalışma Bulguları	130
3.3.4.1.3.Kentsel Yaşam Politikası Bulguları.....	132
3.3.4.1.4.Tarımsal Turistik, Esnaf ve Sanatkârlara Dair Politika Bulgular.....	136
3.3.4.1.5.Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim Bulgular.....	138
3.3.4.1.6.Sosyal Uyum Kapsamında Yapılan Çalışmalar.....	141
3.3.4.1.7. Ortaklıklar Kapsamında Yapılan Çalışmalar.....	142
3.3.4.2.Sürdürülebilir Kentleşme Boyutları Kapsamında Halfeti’de Yapılan Çalışmalar.....	142
3.3.4.2.1.Ekonomik Boyut.....	145
3.3.4.2.2.Fiziksel/Mekansal Boyut.....	145
3.3.4.2.3.Sosyal Boyut.....	145
3.3.4.2.4.Çevresel/ekolojik Boyut.....	145
3.3.4.2.5.Yönetimsel Boyut.....	146
3.4.GENEL DEĞERLENDİRME.....	147
SONUÇ VE ÖNERİLER	147
KAYNAKÇA.....	157
EKLER.....	183
EK1.Tablo Gündem 21	183
EK2.Binyıl Kalkınma Hedefleri.....	185
EK3.Dünyada Cittaslow Listesi.....	187
EK4.Yavaş Kent Olan Halfeti İle İlgili Görseller.....	189
EK5."Yavaş Kent ve Sürdürülebilir Kent Bağlamında Halfeti" Konulu Tez Çalışmasına Yönelik Halfeti’de Vatandaşa Yöneltilen Sorular:.....	194
EK6."Yavaş Kent ve Sürdürülebilir Kent Bağlamında Halfeti" Konulu Tez Çalışmasına Yönelik Halfeti’de Kamu Personeline Yöneltilen Sorular.....	195

TABLolar LİSTESİ

Tablo.1: Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri.....	30
Tablo.2: Sürdürülebilir Kalkınma İlkeleri.....	37
Tablo.3: Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri/Kriterleri.....	39
Tablo.4: Sürdürülebilir Kalkınmanın Kente Yansımaları.....	50
Tablo.5: Kentlere Uygulanan Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri.....	50
Tablo.6: Sürdürülebilir Kentsel Kalkınma Göstergelerinde Ön Plana Çıkan Başlıklar	57
Tablo.7: Yavaş Kentlerin Temel Özellikleri.....	83
Tablo.8: Türkiye'nin Yavaş Kentlerinde Ön Plana Çıkan Değerleri.....	100
Tablo.9: Örneklem Grubunun Sosyodemografik Özellikleri Tablosu.....	124
Tablo.10: Halfeti, Yavaş ve Sürdürülebilir Kent Göstergeleri Matrisi.....	146
Tablo.11: Gündem 21 İlkeleri	183
Tablo.12: Binyıl Kalkınma Hedefleri.....	185
Tablo.13: Dünyada Cittaslow Listesi.....	187

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1.1: Sürdürülebilirliğin Boyutları	36
Görsel 2.1: Slow Food Logo	78
Görsel 2.2: Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketinin Resmi Logosu	95

KISALTMALAR LİSTESİ

BM: Birleşmiş Milletler

GAP: Güneydoğu Anadolu Projesi

GDO: Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar

İŞKUR: Türkiye İş Kurumu

SK: Sürdürülebilir Kalkınma

SKH: Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

T.C: Türkiye Cumhuriyeti

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UNDP: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı

UNEP: Birleşmiş Milletler Çevre Programı

UNECE: Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın konusu, önemi, amacı, yöntemi, araştırma soruları ve sınırlılıkları, evren ve örnekleme ile ilgili bilgi verilmektedir.

Araştırmanın Konusu

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de küreselleşmenin, diğer faktörlerin ve en önemlisi de insan faktörünün etkisiyle doğanın hiçe sayılarak ve doğal kaynakların hiç bitmeyecekmişçesine savurganca kullanılması sonucu kalkınma sürdürülemez hale gelmiştir. Bu sürece, sanayi devrimiyle başlayıp günümüze kadar süren ve günümüzde de devam eden kentleşme süreci eşlik etmektedir. Dünyanın dört bir yanında aynı problemlerin olduğunun farkına varılmasıyla beraber hem bugünkü nesil için hem de gelecek nesil için kent odaklı çözümler bulabilmek amacıyla araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu araştırmalar sonucunda hem insanlık için hem de canlı yaşamı için çözüm odaklı olan “sürdürülebilir bir dünya için sürdürülebilir kentleşme” yaklaşımına varılmıştır. Dünyaya bir miras gözüyle değil de emanet gözüyle bakılması gerektiği düşüncesiyle hem bugünün hem de gelecek nesillerin yaşam kalitesini merkeze alan farklı sürdürülebilir kent yaklaşımları ortaya konulmuştur. Bu yaklaşımlardan biri, bu çalışmanın da konusunu oluşturan, “yavaş kent” diğer bir deyişle Cittaslow hareketidir (Keskin, 2010). Bu bağlamda çalışma kapsamında Şanlıurfa'nın Halfeti ilçesi yavaş kent ve sürdürülebilir kent çerçevesinde incelenmektedir.

Yavaş kent, küreselleşmenin kentler üzerinde yol açtığı sorunları ortadan kaldırmaya yönelik bir harekettir. Yavaş kent, kentlerin dokusunun ve yerel özelliklerinin (yöresel yemek, yerel kültür, kendine has özellikleri gibi) değişmesini, yaşam tarzının standartlaşmasını engellemek, çevreye ve doğaya duyarlı, nüfusu belli bir büyüklüğü aşmayan ve en önemlisi de yaşam kalitesinin artırılmasını temel alan sürdürülebilir bir kent modelidir (Keskin, 2010).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, dünya çapında bir hareket olan yavaş kent hareketi ve sürdürülebilir kent hakkında bilgi vererek Halfeti'yi bu çerçevede incelemek ve bu hususta Halfeti'nin güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymaktır.

Araştırmanın alt amaçları ise şu şekildedir;

- ✓ Yavaş kent hareketinin anlaşılmasını sağlamak,
- ✓ Konuya ilişkin literatürün taranması yoluyla yavaş kentlerin özelliklerini, kriterlerini, felsefesini genel hatlarıyla ortaya koymanın yanısıra tüm dünyada yayılımını göstermek ve yavaş kenti sürdürülebilir kent bağlamında değerlendirmek,
- ✓ Son olarak elde edilen bilgilerle mevcut durumda Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin ilk ve tek yavaş kenti olan Halfeti'yi inceleyerek Halfeti'de yavaş kent ve sürdürülebilir kent kapsamında yapılan çalışmaları ve projeleri incelemek ve Halfeti'nin diğer yavaş kentlerden farklı yönlerini ortaya çıkarmak temel amaçtır.

Araştırmanın Önemi

Son yıllarda gitgide azalan kırsal nüfusuna karşın kent nüfusunun artması böylece tarımsal üretimle geçinen nüfusun azalması sanayinin ağırlık kazanması ve tüketimin artması gibi kentleşme birçok sonucu ortaya çıkarmıştır. Bunların yanısıra kentler sermaye merkezi haline gelmiş ve çok uluslu şirketler artmış sonuç olarak yerleşim yerlerindeki özgünlük ve kimlik kaybetme eşiğine gelmiştir. Kentlerde gitgide artan birçok çevresel, sosyal ve ekonomik sorun insanları kentin geleneksel özelliklerini koruma, doğayla iç içe yaşayabilme ve yaşam kalitelerini arttırabilme ve en önemlisi de yerelliği yaşatabilecekleri yavaş kentlere yöneltmiştir.

-Literatürdeki İlgili Çalışmalar

Çalışmanın bu bölümünde araştırma ile ilgili literatür kaynakları sınıflandırılmıştır. Böylece konu ile ilgili literatür hem yurtiçinde hem de yurtdışında yapılmış olan çalışmalar şeklinde değerlendirilmiştir.

Yurtiçinde Yapılmış İlgili Çalışmalar

Keskin (2012), “*Sürdürülebilir Kent Kavramına Farklı Bir Bakış Olarak Yavaş Şehirler (Cittaslow): Seferihisar Örneği*” adlı çalışmada yavaş şehir kavramının anlaşılmasını sağlamak ve ilgili literatürün taranması yoluyla da yavaş şehirlerin özelliklerini ortaya çıkarmak son olarak da dünya çapında yayılma durumunu gösterip sürdürülebilir kent olma amacıyla yazılmıştır. Araştırma neticesinde cittaslow olmak isteyen ve üyesi olan kentlerde gerçekleştirilmesini şart

koştuğu kriterler, sürdürülebilir kentleşme ilke ve göstergeleriyle paralellik gösterdiğini kısaca ekonomik, ekoloji ve adalet kavramının sürdürülebilirlik kavramının olmazsa olmaz kriterleri olduğu sonucuna varılmıştır.

Savaş Yavuzçehre ve Donat (2017), “*Türkiye’de Sakin Kent (Cittaslow) Üyeliğinin Kamusal Mekanlara Etkisine Yönelik Bir İnceleme*” adlı çalışmalarında ülkemizdeki sakin kentlerde kamusal mekanların durumu ve belediyelerin kamusal mekanlar üzerinde gerçekleştirdiği uygulamaları göstermek amacıyla yazılmıştır. Varılan bilgiler sonucunda sakin kentlerin kamusal mekânlara yönelik kriterler çerçevesinde bakıldığında her kentte farklılık gösterdiğini dolayısıyla sakin kentlerde kamusal mekanlara yönelik ortak proje veya çalışmaların olduğundan bahsedilemeyeceği ortaya konulmuştur.

Yalçın ve Yalçın (2013), “*Sürdürülebilir Yerel Kalkınma İçin Cittaslow Hareketi Bir Model Olabilir Mi?*” adlı çalışmalarında yerel aktör ve dinamiklerin katılımıyla birlikte sağlanacak olan bir konsensüsle yerel toplulukların fiziki, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda sürdürülebilir kalkınma boyutlarına uygun gelişimi amaçlanmaktadır. Çalışma neticesinde kentler cittaslow olmakla yerel kalkınmalarını hızlandırabiliyor ancak farklı ülkelerde farklı amaçlar ön plana çıkabiliyor. Bazı kentlerde Cittaslow kavramı yerel üretimini desteklerken bazı kentlerde turizm artışını ön plana çıkarmaktadır. Yani kentlerin ihtiyaçları ve şartları çerçevesinde şekilleniyor bulgusuna varılmıştır.

Ekincek (2014) “*Sakin Şehir (Cittaslow) Yöneticilerinin Sakin Şehir Hareketine Ve Sürdürülebilirliğe Yönelik Değerlendirmeleri*” adlı yüksek lisans tezinde sakin şehir yöneticilerinin profillerini ortaya koyarak yöneticilerin bakış açısıyla katılım sürecindeki gelişmeleri ve aynı zamanda sürdürülebilirliğe ilişkin yönetici değerlendirmelerini ortaya koymalarını amaçlamaktadır. Araştırmaya katılan sakin şehir yöneticilerinin içinde nicel olarak erkeklerin kadınlardan daha fazla olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle sakin şehir yöneticilerinin çoğunluğunun erkek yöneticilerden oluştuğu görülmektedir. Yavaş kent yöneticilerinin değerlendirmelerine bakıldığında; yavaş kent hareketine katılım için gerekli kriterler her bölgenin yapısına göre esneklik göstermelidir bulgusuna varılmıştır. Bu yöneticilerin sakin şehir ve sürdürülebilirliğe ilişkin görüşleri arasında yöneticilik deneyimi bakımından çok büyük bir fark olmadığını yani yöneticilik deneyimi

değişse bile yöneticilerin yavaş kentlerin sürdürülebilirliğe ilişkin katkısının değişmediği ve katılım süreci, kriterleri ve yavaş kent hareketinin sürdürülebilirliğe olan katkısına gerektiği kadar önem verilmediği sonucuna varılmıştır.

Sezgin ve Ünüvar (2011), “*Sürdürülebilirlik ve Şehir Pazarlaması Ekseninde Yavaş Şehir*” adlı çalışmalarında sakin şehri; sosyal, ekonomik ve doğal çevrenin belli bir denge içinde bugünü ve geleceği de düşünerek sürdürülebilirlik bağlamında değerlendirmişlerdir. Bu çalışma neticesinde yavaş şehir olgusunun bir turizm ve şehir pazarlaması olduğunu, herkesi ilgilendiren bir durum olduğunu, bir yaşam felsefesi ve aynı zamanda tüm insanlığı ilgilendiren bir konu olduğu sonucunda varılmıştır.

Bostancı (2015), *Halfeti'nin (Şanlıurfa) Coğrafi Özellikleri*” adlı çalışmada kırsal karaktere sahip olan ve gerek tarihi, gerek doğal güzelliği nedeniyle turizm açısından son yıllarda adından çokça zikredilen Halfeti ilçe merkezi, nüfusun mekânsal dağılımında meydana gelen değişiklikleri sebepleri ile birlikte ortaya koyma amaçlanmıştır. Halfeti'nin kaderini değiştiren Birecik Barajı, öncesi ve sonrası arasında ilçe merkezinde; nüfus, yerleşme, tarım, ulaşım vb, alanlarda birçok değişime yol açtığı gözlemlenmiştir.

Çiftçi (2016), “*Turizm Coğrafyası Açısından Dizi Turizmi: Karagül Dizisi Örneği (Halfeti)*” adlı çalışmada, dizi turizminin Halfeti'ye etkisi ele alınmakta ve Eski Halfeti yerleşmesinde çekilmiş olan Karagül dizisinin Halfeti'ye yönelik turistik algıyı etkileyip etkilemediği konusu öğrenilmek amaçlanmıştır. Çalışma neticesinde Karagül dizisinin turistlerin Eski Halfeti yerleşmesini, gezme- görme isteğini arttırdığını bunun yanısıra burada yaşayan halkın dizi turizminden olumlu yönde etkilendiği belirlenmiştir. Karagül dizisinden sonra artan turizm aktivitesinin yerel halk için ekonomik fırsatlar yarattığı sonucuna da varılmıştır.

Karabulut (2017), “*Halfeti (Merkez) Geçiş Dönemleri*” adlı çalışmasında Halfeti'nin tarihçesi, konumu, iklimi, nüfusu, tarım ve ulaşım, idari yapılanma gibi genel özelliklerinden, geçiş dönemi olan (doğum öncesi/esnası/sonrası) bu dönemin Türk Halk Kültürü ve Halfeti Halk Kültüründe ortak ve benzer uygulamalar ve ritüeller içerip içermediği, yine geçiş dönemi olan (düğün öncesi/sırası/sonrası) olan Türk Halk Kültürü ve Halfeti Halk Kültüründe ortak ve benzer uygulamalar ve ritüeller içerip içermediği ve geçiş dönemi olan (ölüm öncesi/esnası/sonrası) olarak

incelenmiş ve bu geçiş döneminin Türk Halk Kültürü ve Halfeti Halk Kültüründe ortak ve benzer uygulamalar ve ritüeller içerip içermediğini göstermek amaçlanmıştır. Çalışma neticesinde Halfeti yöresinde eski Türk inanış ve uygulamalarının yörede varlığını canlı bir şekilde devam ettirdiği neticesine varılmıştır.

Varolüneş ve Canan (2018), “*A Slow City Movement: The Case of Halfeti in Turkey*” adlı çalışmalarında yavaş kentin ilan ettiği yerlerin sürdürülebilir kalkınmasının güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek ve karşılaşılabilecek tehdit ve fırsatları tespit etmektir. Çalışma neticesinde tarihi ve doğal güzelliği olan bu bölgenin turizm gelişimine hazırlıksız olarak yakalandığı, “Halfeti'nin benzersiz kimlik değerlerinin küresel ölçekte tanıtılması ve kültürel miras olarak korunması gerektiği tespit edilmiştir.

Aytimur (2015), “*Slow Food Hareketinin Beslenme Alışkanlıkları ve Sağlıklı Beslenmeye Etkisi Üzerine Bir Uygulama Çalışması: Halfeti ve Seferihisar Örneği*” adlı çalışmasında Türkiye'nin ilk yavaş kenti ünvanına sahip Seferihisar ile o zamanın son yavaş kenti olan Halfeti'deki yerel halkın, cittaslow ve slow food algılarını ve slow food'ın sağlıklı beslenme üzerindeki etkilerini belirleme amaçlanmıştır. Çalışma neticesinde Seferihisar ve Halfeti ilçelerinde beslenme alışkanlıklarını belirleyen ana etkenkültürel değerler ve gelir düzeyi olduğu ve slow food algısının beslenme alışkanlıkları üzerinde doğrudan bir etkisi olmadığı kanısına varılmıştır.

Yurtdışında Yapılmış İlgili Çalışmalar

Honore (2008), “*Slow (Yavaş)*” adlı çalışmasında yavaş hareketinin ne olduğunu, nasıl geliştiğini ve engellerle karşılaşıldığında bize neler sunacağını göstermeyi hedeflemiştir. Bu çalışma neticesinde her şeyi hızlı yapma takıntısından vazgeçerek acele edildiğinde her şeyin yüzeysel görünüp çevremizdeki dünyaya ve diğer insanlarla gerçek bağ kuramadığımızı, herkes hız seçeneğine göre yaşarsa hızlı yaşamının avantajlarının ortadan kaybolacağını ve git gide hızlı davranmaya sürükleneceğimizi sonuç olarak tüm bunların önüne geçebilmek için hız ve yavaşlık arasında denge olmasını yani hızlı davranılması mantıklı olduğunda hızlı olunup yavaş davranılması gerektiğinde de yavaş olunması gerektiği eğer bu denge kurulursa hayatın daha düzenli olacağını ve iyi şartlar altında yaşayabileceğimiz kanısına varılmıştır.

Radstrom (2011), “*A Place-Sustaining Framework for Local Urban Identity: an Introduction and History of Cittaslow*” adlı çalışmasında cittaslow olan kentlerin kendine özgü kimliğini ve yerel duygusunu analiz etmek amacıyla yazılan çalışma neticesinde cittaslow olan kentlerin yerel kimliği ve yerel duyguları sayesinde küresel toplumda kentlerin yerel anlayışlarını sürekli devam ettirebildikleri kanısına varılmıştır.

Grzelak-Kostulska, Holowiecka, Kwiatkowski (2011), “*Cittaslow International Network: An Example of a Globalization Idea?*” adlı çalışmalarında yavaş kentlerin alternatif bir vizyon olarak yerel değerlerin korunmasına yönelik bir değer olarak kalkınmasını sağlayıp sağlamayacağı amacıyla yazılan bu çalışma neticesinde küreselleşmeden kaçmanın mümkün olmadığını ve az da olsa birbirlerine benzedikleri kanısına varılmıştır.

Daha önce yapılmış çalışmalara baktığımızda özellikle Türkiye'nin ilk yavaş kenti olan Seferihisar üzerinde çalışıldığını, yavaş kentlerin kriterlerini vurguladıklarını, yavaş kentlerin yönetsel, yerel değer ve ekonomik boyutlarına ağırlık verildiğini ve en çok da kentin pazarlanması üzerine kurulu olan turistik rantın hedeflendiğini söyleyebiliriz. Ancak literatüre baktığımızda daha önce Halfeti'de sürdürülebilir ve yavaş kenti birlikte ele alan bir çalışma olmadığı için alandaki eksikliği gidermesi böylece çalışmanın alana katkıda bulunacağı düşüncesi önem taşımaktadır.

Araştırmanın Varsayımı/Sayıltısı

Halfeti'de yapılan alan araştırmasında özellikle esnaflarla görüşme yapılmıştır. Bunun nedeni ya da araştırmanın temel varsayımı, “Halfeti'nin yavaş kent hareketine dahil olmasından en çok etkilenen kesim esnaflardır.”

Araştırmanın Sınırlılıkları ve Araştırma Soruları

Tez çalışması kapsamında sürdürülebilir ve yavaş kent bağlamında Halfeti örneği ile ilgili Halfeti Belediyesi cittaslow koordinatörü, Halfeti Halk Eğitim Merkezi müdürü ve aynı zamanda sosyal işler müdürü ile yapılan görüşme sonrasında bu birimlerden elde edilen veri ve dökümanlar (faaliyet raporları, tamamlanmış projeler ve yapım aşamasında olan projeler vs.) ve Halfeti'nin yavaş

kent olma özelliğinden etkilenen esnaf vatandaşlarla yapılan görüşmeler ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmada Halfeti Belediye Başkanına ulaşamadığı için görüşme yapılamaması ve görüşme yapılan vatandaşın tüm Halfeti halkını değil sadece esnaf vatandaşı içermesi çalışmanın sınırlılıklarını oluşturur.

Aşağıda belirtilen maddeler bu çalışmanın araştırma soruları olarak kabul edilmiştir.

1. Yavaş bir kent olarak Halfeti aynı zamanda sürdürülebilir (ekonomik, sosyal, çevresel ve kurumsal) bir kent midir?
2. Halfeti'nin yavaş kent statüsünü kazanması Halfeti'nin toplumsal, çevresel, ekonomik, kültürel ve kurumsal yapısını etkilemiş midir?
3. Halfeti, yavaş kent kriterlerinin tamamını karşılamakta mıdır?
4. Halk, yavaş kent felsefesini benimsemiş midir?
5. Halfeti halkı, Halfeti'nin yavaş kent statüsünü kazanmasından memnun mudur?

Araştırmanın Yöntemi

Bu bölümde yapılan araştırmanın modeline, evren ve örnekleme, veri toplama ve verilerin çözümlenmesi aşamalarına yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, sosyal bilimler alanında yapılan nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi birçok veri toplama yöntemi kullanılarak araştırmanın gerçekçi bir şekilde esas alınması yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 39). Bu bağlamda bu çalışmada derinlemesine mülakat ve doküman analizi tekniklerinden yararlanılarak yavaş kent Halfeti, sürdürülebilir kent kavramı ile ilişkilendirilerek incelenmektedir. Araştırma kapsamında Halfeti'nin inceleme konusu seçilmesinde, Halfeti'nin milattan önce (MÖ) 500'lü yıllarda kurulan çok eski bir yerleşim yeri olması ve aynı zamanda birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olması, Atatürk Barajı'nın yapımı sırasında büyük bir kısmının sular altında kalmasıyla beraber saklı bir cenneti anımsatması, ardından yavaş kent olması ile çok özgün bir yapı haline gelmesi ve diğer yavaş kentlerden farklı bir öyküsünün olması

gibi faktörler etkili olmuştur. Bu kapsamda Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'nin ve Halfeti Belediyesi'nin yavaş ve sürdürülebilir kent bağlamında Halfeti'de yaptıkları çalışmalar ya da hizmetlerin ortaya konulması amacıyla araştırma verileri, ilgili kurumlardan alınan dökümanlar, bu kurumlarda görevli ve Halfeti'nin yavaş kent olma özelliğinden etkilenip aynı zamanda konu ile ilgili bilgiye sahip olan kişilerle yapılan görüşme yoluyla toplanmıştır.

Yıldırım ve Şimşek (2008)'in de belirttiği gibi, araştırmada kullanılacak olan dökümanların çalışılacak alana yönelik olması gerekir. Buna bağlı olarak çalışma kapsamında kurum ve kişilerin Halfeti ile ilgili yaptığı çalışmalar incelenmiştir. Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi ve Halfeti Belediyesi'nin resmi web siteleri ve 2014-2018 yıllarına ait faaliyet raporları bu çerçevede incelenmiştir.

Mülakatta sorulacak sorular için ilgili alana yönelik literatür taraması yapıldıktan sonra görüşme soruları oluşturulmuştur. Sorular, EK5'te yer alan vatandaşa yönelik 9 madde ve EK6'da yer alan cittaslow temsilcilerine¹ yönelik 21 madde olmak üzere toplamda 30 maddeden oluşmaktadır. EK 5'teki sorular, Halfeti'nin yavaş kent olma özelliğinden etkilenen ve bu konuda bilgi sahibi olan esnaflık yapan vatandaşa sorulmuştur. Mülakatta esnafın tercih edilmesinin nedeni, Halfeti'nin yavaş kent olması sonucunda kentteki değişimden en çok etkilenen kesim olmalarıdır. Araştırmaya dahil olan esnaf vatandaş ile mülakat öncesi bir öngörüşme yapılmış ve vatandaşa araştırmanın kapsamı ve yavaş kent ve sürdürülebilir kent konusunda kısa bir kavramsal bilgi verildikten sonra mülakat soruları yöneltmiştir. Mülakat yapılan katılımcılar G1, G2, G3, G4, G5, G6, G7, G8 ve G9 olarak kodlanmıştır.

EK 6'daki soruların yöneltildiği Halfeti Belediyesi'nde görevli Cittaslow Koordinatörü Nihat ÖZDAL ve Halk Eğitim Merkezi Müdürü (aynı zamanda Sosyal İşler Müdürü) olan Eşref ARIKAN ile yapılan görüşmede aynı yöntem seçilmiş ve

¹ Temsilciler: Özdal; Halfeti Cittaslow Koordinatörü, Halfeti Halk Eğitim Müdürü ve aynı zamanda Sosyal İşler Müdürü olan Arıkan'dır. Bu kişileri seçmemizin sebebi Halfeti'nin Cittaslow olma sürecinde en çok katkısı olan ve 2013 yılından bu yana Cittaslow biriminde en yetkin kişiler olmalarıdır.

araştırmanın kapsamı hakkında kısa açıklama yapıldıktan sonra mülakat soruları yöneltilmiştir.

Derinlemesine mülakatlar, 28.04.2019 tarihinde toplamda 9 kişi ile 5 saat yüz yüze görüşme şeklinde gerçekleştirilmiştir. Mülakat esnasında sorulan sorulara verilen cevaplar araştırmacı tarafından bir yandan not edilirken diğer yandan görüşme yapılan kişilerin onayı ile görüşmenin ses kayıtları da alınmış ve mülakat sonrasında bu ses kayıtları çözümlenmiştir.

Bu bağlamda bu araştırmada Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi ve Halfeti Belediyesi'nin çalışmalarından, literatürden ve yapılan mülakatlardan elde edilen veriler analiz edilmektedir.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Bu araştırmanın evrenini yavaş kentler, örneklemini ise Şanlıurfa'nın Halfeti ilçesi oluşturmaktadır. Alan araştırmasına dayanan bu araştırmada amaçsal örnekleme metodu kullanılmıştır. Amaçsal örnekleme, araştırmacının seçilen evrenle ilgili kapsamlı bilgiye sahip olmasını gerektirir. Araştırmacı bu yöntemi kullanarak çalışması için önemli gördüğü özelliklerin çalışma grubunda olmasını sağlar (Böke, 2014). Araştırma kapsamında amaçsal olarak belirlenen vatandaş (7 kişi) ve Halfeti Belediyesi personeliyle (2 kişi) görüşme yapılmıştır. Toplamda 9 kişiyle görüşülmüştür. Mülakata katılan kişi sayısının 9 ile sınırlandırılmasının nedeni, mülakat yapılan kişilere sorulan sorulara benzer cevapların alınmasıdır. Bilindiği üzere, mülakat yönteminde benzer cevaplar alınmaya başlayınca görüşme sonlandırılır (Baker and Edwards, 2012).

Araştırmanın Yapısı ve Sunumu

Bu araştırma, Giriş ve Sonuç bölümleri hariç toplamda üç bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın konusu, önemi, yöntemi, araştırmanın sınırlılıkları ve araştırma soruları ile ilgili bilgi veren Giriş bölümünün ardından Birinci Bölümde, sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınmanın kavramsal çerçevesi, Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınma politikası ve stratejisi son olarak da sürdürülebilir kent ve sürdürülebilir kentleşmenin kavramsal çerçevesi, boyutları ve temel ilkeleri açıklanmıştır. İkinci Bölümde, yavaş kentin tanımı, tarihçesi, felsefesi ve yavaş kentin temelini oluşturan (yavaş yaşam, yavaş hareket ve yavaş yemek), yavaş kent

kriterleri ve amacı dünyada ve Türkiye'deki yavaş kentlere değinilmiştir. Üçüncü bölümde de Halfeti genel özellikleriyle (ekonomisi, tarihi, kültürü, çekici özellikleri vs.) ele alınmıştır. Daha sonra halk ve belediye personeli ile yapılan mülakat verileri, sürdürülebilir ve yavaş kent olarak Halfeti'de yapılan çalışmalar, gerçekleştirilen kriterler başlıkları altında analiz edilmiştir. Araştırmanın Sonuç bölümünde ise, araştırmanın genel bir değerlendirilmesi yapılarak elde edilen bulgular ve öneriler ortaya koyulmuştur.

1. BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KENT KAVRAMI HAKKINDA AÇIKLAMALAR

Araştırmanın bu bölümü 2 alt bölümden oluşmaktadır. Birinci alt bölümde, sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kalkınma hakkında bilgi verdikten sonra sürdürülebilir kalkınmanın boyutları, ilkeleri ve tarihsel gelişimi açıklanmaktadır. İkinci alt bölümde ise, sürdürülebilir kent kavramı tarihsel gelişimi, göstergeleri, yönetimi ve ilkeleri incelenmektedir.

1.1.SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA KAVRAMI

1.1.1.Sürdürülebilirlik

Günümüzdeki ekolojik sorunların en büyük nedenlerinden biranesi, dünyayı bir metaymış gibi algılayıp ona göre şekillendiren modern anlayıştır. Bu anlayış, iktisadi büyümede hem doğal kaynakları kullanarak savurganlığa yol açmış hem de kirlenmeye neden olan yöntemleri kullanarak çevreye daha çok zarar veren bir boyuta ulaşmıştır. Bu da, gelecek kuşaklar açısından büyümeye engel olan bir yönelme şeklinde olmuştur (Marshall, 1999: 706). *“Batılı olan ve bu yaklaşımın en bilinen örneği olan Bacon’a göre tabiat, insanlığa hizmet etmeye mecbur ve insanlar tarafından köle yapılması gereken bir varlıktır”* (Denker, 2002: 313).

Bu dünya görüşü beraberinde devlet, toplum, insan, çevre ve ekonomi anlayışları üzerinde çok büyük sorunlara sebebiyet vermiştir. Kaynakların yanlış kullanılıp aşırı tüketilmesi sonucunda çevre kirliliği gibi sorunlar evrensel boyuta ulaşmıştır. Böylece bu sorunların giderilmesi, eski haline getirilmesinin bir sürece bağlı olduğu ve bunun için hemen farklı çözümler aranması gerektiği sonucuna varılmıştır. Bunun için öncelikle bütün ülkelerin bir araya gelip ortak bir çözüm üretmesi fikri ortaya atılmış ve sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için yöntemler araştırılmaya başlanmıştır. Kısacası, insan yaşamını tehdit eden bu sorunların farkına varılması sonucunda “sürdürülebilirlik” kavramının temelleri atılmıştır (Çahantimur ve Turgut, 2008: 3-4).

Özellikle 1970’li yıllardan beri insanoğlunun dünya üzerindeki olumsuz etkilerinin hız kazanmasıyla beraber doğal dengesi bozulan dünya üzerine tartışmalar başlamış ve dikkatler özellikle bu yöne çekilmeye çalışılmıştır. Bunların yanısıra bilim ve teknolojide yaşanan hızlı gelişmeler, sanayileşmede atılan dev adımlar, git gide artan üretim ve tüketim gibi durumlar hem gezegenimizin hem de üzerinde yaşayan insanların geleceğini tehdit eden bir boyuta ulaşmıştır. Bu bağlamda çevre ve kalkınma sorunları 20. yüzyılın sonlarına doğru hem dünyanın dört bir yanında gündem olmuş hem de insanlık için korkutucu bir hal almıştır (Emrealp, 2005: 13).

“Büyümenin Sınırları” adlı rapor 1972’de Roma Kulübü tarafından yayınlanarak büyüme ve kaynak arasındaki ilişkiye değinmiş ve sorunları en aza indirgeyebilmek için büyümenin durdurulması gerektiğine vurgu yapmıştır (Aktaş, 2007: 4).

Sürdürülebilirlik kavramı, ilk olarak İsveç’in Stockholm kentinde 1972’de yapılan Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı’nda ortaya atılmıştır. Stockholm Bildirgesi; çevrenin taşıma kapasitesi, kaynak kullanımı, kuşaklar arası hakkaniyet, ekonomik ve sosyal gelişmenin çevre ile ilişkisine vurgu yaparak sürdürülebilirliğin temelini oluşturmuştur (Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, 1985).

Sürdürülebilirlik kavramı 1987 yılında Dünya Kalkınma ve Çevre Komisyonu tarafından hazırlanmış olan Brundland Raporu (Ortak Geleceğimiz) ile geliştirilmiş ve 1992’de Rio Çevre ve Kalkınma Konferansı’nda bir ilke haline gelmiştir. Bu konferans bir çevre konferansı olarak bilinmesinin yanısıra aslında insan merkezli bir kalkınma konferansıdır ve sürdürülebilirlik çevreden ziyade kalkınma ile ilgilidir. Ortak Geleceğimiz adlı bu raporda ekolojik, sosyal ve ekonomik yaşamın bütün alanlarını kapsayan sürdürülebilir kalkınmanın iki temel düşüncesi vardır. Bunlar; insanların temel ihtiyaçlarının sağlıklı bir şekilde karşılanması ve bu süreçte çevreden günümüzdeki ve gelecekteki gereksinimlerin karşılanmasını garanti edebilecek şekilde faydalanılmasıdır (Kılıçoğlu, 2005: 23-24). Brundland Raporuna göre sürdürülebilirlik, bugünün ihtiyaçlarını gelecek kuşakların da kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağından ödün vermeden karşılanmasıdır (Ortak Geleceğimiz Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu, 1987: 71).

Sürdürülebilirlik olgusu, ekosistemde yenilenemeyecek olan kaynakların gelecek nesillere aktarılabilmesi için, insanın ekosistem üzerindeki olumsuz etkilerinin mevcut sistemi aşmayacak şekilde tutulmasıdır (Keskin, 2010: 5). Sürdürülebilirlik üç alt kavramın (kalkınmak isteyen toplumun, kültürel çevre ile doğal çevre) bu her üçünün de kendisini geliştirerek yeniden üretmesi ve bir bütün olarak gelişmesini sürdürmesi anlamına gelmektedir. Sürdürülebilirlik, bir gelişme çerçevesinde toplum ve çevrenin birlikte kalkınarak kendilerini yeniden üretebilme özelliklerini korumaktır (Tekeli, 2009: 194).

Sürdürülebilirliği sağlayabilmek için birçok stratejiden bahsedebiliriz. Bu konuda etkin stratejilerden bahsetmek gerekirse bunları beş yaklaşım şeklinde inceleyebiliriz. Bunlardan ilki; taşıma kapasitesi ve çevre merkezci anlayıştır. Bu da Malthus'cu yaklaşıma girer. Buradaki temel çözüm nüfusun ve insan faaliyetlerinin azaltılarak mekânda eşit dağılımın sağlanmasıdır. İkinci strateji, kent toplumunun çevredeki tüketim alışkanlıklarını hem değiştirmek hem de azaltmak gerekir. Üçüncü strateji, teknolojinin iyileştirilmesi gerekir. Dördüncü strateji, ekonominin karar verme yapısının değiştirilmesidir. Beşinci ve son strateji de toplumun başarısında etkin olan ölçütlerin sadece ekonomik yönlü olmayıp genişletilmesi şeklindedir (Tekeli, 2009: 194-197).

1.1.2.Sürdürülebilir Kalkınma (SK)

Keleş (1998: 112)'e göre sürdürülebilirliğin bir devamı olan sürdürülebilir kalkınma, sürekli ve dengeli bir gelişme olarak tanımlananın yanısıra çevre değerlerinin ve doğal kaynakların savurganlığa yol açmadan akılcı yöntemlerle kullanılması, hem bugünün hem de gelecek kuşakların hak ve yararını göz önünde bulundurmak ve son olarak da ekonomik gelişmenin oluşmasını sağlayan çevreci dünya görüşüdür.

Sürdürülebilir kalkınma, herkesin temel gereksinimlerini karşılamanın yanısıra herkesin daha iyi bir yaşam beklentisini sağlamalıdır. Bu açıdan bakıldığında sürdürülebilir kalkınma bir gelişim ve değişim sürecidir. Bu süreçte kaynakların kullanımı ve yatırımların yönlendirilmesi, kurumsal değişiklikler, teknolojik gelişmenin hangi yönde olacağı, insanların birbirleriyle uyumu ve insanlığın bugün ve gelecekte olan ihtiyaç ve beklentileri karşılanmalıdır (Keleş,

Hamamcı ve Çoban, 2015: 177-178). Ancak bunlar yapılırken ekosistemin doğallığına zarar verilmemelidir.

Sürdürülebilir kalkınma; çevresel, toplumsal ve ekonomik hizmetlerin birbiriyle ilişkili olduğu doğal ve toplumsal yapıyı tehdit etmeden herkese ulaştırılmasını sağlamaktır. Ayrıca sürdürülebilir kalkınma yaşayan ve gelecekte de yaşayacak olan tüm insanların sosyal ve ekonomik gelişmeye adilce katılmalarını sağlamakla beraber üretim ve tüketim tarzındaki gelişmeleri de ele alır (Yazar, 2006: 5).

Birden fazla tanımı olan sürdürülebilir kalkınma kavramına göre ekonomik gelişmeden vazgeçmeden ekonomik gelişme sonuçlarının devam edeceğini kabul eder. Bundan hareketle sürdürülebilir kalkınmanın ilk şartı ekolojiyi ekonomi içerisinde bir bileşen olarak görmekten ziyade ekonomiyi ekoloji içerisinde yerleştirmektir diyebiliriz (Kılıçoğlu, 2005: 23-24).

Sürdürülebilir kalkınma, bir büyüme oranına dayanır. Bu büyüme oranı yenilenebilir kaynaklar için yenilenebilir oranıdır. Yenilenemeyen kaynaklar için de kaynakların öngörülen bir sürede dayanabilmesi için bir kullanım oranıdır. Her iki durum için de kaynak dağılımı sorunu ile karşılaşmaktadır. Ve bu kaynak sorunu piyasa içinde kendiliğinden de çözülemeyecek bir durumdur bu açıdan bakıldığı zaman planlamanın tek çözüm yolu olduğu söylenebilir (Keleş ve Hamamcı,1997: 139-140).

Sürdürülebilir kalkınmanın en büyük hedefi ekonomik ve sosyal gelişmenin yanında ekolojik gelişmenin de sağlanmasıdır (Abdulkakımoğulları, Sezer ve Akpınar, 2011: 80). Diğer bir önemli hedefi de çevre ve kalkınma sorunlarının birbirinden bağımsız düşünülmemesi ve ekonomik ile ekolojik görüşleri birleştirmektir (Kılıçoğlu, 2005: 23-24).

Sürdürülebilir kalkınma kavramı, toplumun insani ihtiyaçları olan hem üretim potansiyelini arttıran hem de herkese eşit fırsat tanınmasını gerektiren bir yaklaşımdır. Sürdürülebilir kalkınma, bugününün ihtiyaçlarını karşılarken gelecek nesillerin de kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneğinden ödün vermeden herkesin temel ihtiyaçlarını karşılamasını ve daha iyi bir yaşam için arzularını yerine getirme fırsatını genişletmeyi gerektirir. Yine Brundtland raporuna göre;

sürdürülebilir kalkınma, kaynakların sömürülmediği, yatırımların yönünün, teknolojik gelişimin yönlendirilmesinin, kurumsal yapının da değiştiği ve hepsinin uyum içinde insan ihtiyaçlarını ve isteklerini karşılamak için mevcut ve gelecekteki potansiyellerini geliştirme sürecidir (Ortak Geleceğimiz Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu 1987). Kısacası sürdürülebilir kalkınma, doğanın ve insanın arasında oluşan her boyut, her türlü ilişki ve etkileşimi içeren ekosistemin devamlılığını bugünkü ve gelecek nesillerin haklarını gözeterek sağlamak ve bu ilişki ile etkileşimi sağlayan her şeyi koruyarak yaşamasına destek verip geleceğe aktarmaktır denilebilir (Altuntaş, 2012: 137).

Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma, bugünkü ve gelecek nesillerin hakları gözetilerek doğayı tahrip etmeden üretkenlik ve çeşitliliğin devamlı olduğu, adil katılım ve erişilebilirliğin sağlandığı sürekliliğin sağlanmasıdır. Özetle, sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma kavramlarının birbiriyle bağlantılı olduğunu ve birbirinin hem devamı olduğunu hem de birbirlerinin yerine kullanılabilecek tamamlayıcılar olduğunu söyleyebiliriz.

1.1.3. Sürdürülebilirlik Kavramının Tarihsel Gelişimi

Sürdürülebilirlik kavramının 19. yüzyılın başlarında somut olarak kendini göstermeye başladığı söylenebilir (Kula, 1998: 151). Bu bölümde sürdürülebilirliğin uluslararası düzeyde refah ve yaşam standartlarını yükseltmeyi hedefleyen Birleşmiş Milletler tarafından düzenlenmiş olan ve birçok ülkenin katılımıyla gerçekleştirilen konferans, rapor ve bildirimler sürdürülebilirliğin tarihsel gelişimi başlığı altında verilerek bu çalışmaların sürdürülebilirliğe ne gibi katkıları olduğu ve ülkemizde bu bağlamda atılan adımlar detaylı bir şekilde irdelenecektir.

1.1.3.1. Stockholm Konferansı: Büyümenin Sınırları (5-16

Haziran 1972)

Stockholm Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı'na hazırlık amacıyla, 1971 Haziranında İsviçre Founex'de yapılan toplantıda çevre ve kalkınma arasındaki ilişki ilk kez kurulmuştur. Azgelişmiş ülkelerin iddia ettiği çevre sorunlarının temel nedeninin sanayileşme olduğu ve sorunların sanayileşmiş ülkelere kaynaklandığı savunulmuş olsa da içinde buldukları ekonomik ve toplumsal az gelişmişliğin de çevre sorunlarına sebep olduğunun farkına varmışlardır (Kaplan, 1999: 121).

1970’li yılların başında, İtalyan ve aynı zamanda sanayici olan Aurelio, zamanın OECD Genel Sekreteri Alexander King ve birkaç işadamı tarafından kurulan Roma Kulübü, 1971’de Boston’da Dennis ve Donele, Meadows’a “Büyümenin Sınırları” (Limits to Growth/Grenzen des Wachums) adlı raporu hazırlamıştı. Bu rapor, nüfus miktarı, endüstriyel üretim, besin maddeleri, hammadde ve çevre kirliliği olmak üzere toplamda beş etken ve aralarındaki ilişki üzerinde şekillenmişti. Bugünkü gelişme hızı bu şekilde devam ederse gelecekte hammadde kıtlığı ve çevre sorunları insanlığın sonu olacak diye vurgulanmıştır (Kaplan, 1999: 121).

Bu rapor özellikle Stockholm’de gerçekleştirilmiş olan İnsan Çevresi Konferansı üzerinde etkili olmuş ve kamuoyunda çevre ile ilgili geniş bir duyarlılığın oluşmasına katkıda bulunmanın yanısıra 1987’de tekrar gündeme gelmiş olan sürdürülebilir kalkınmanın (sustainable development/naclihaltige Entwicklung) temellerini de atmıştır (Kaplan, 1999: 121). Böylece çevrenin insanlık için ne kadar önemli olduğunun altı çizilmiştir. Ayrıca raporda şu sonuçlara yer verilmiştir (Meadows ve diğerleri, 1978: 10-11):

“1. Dünya nüfusunda, sanayileşmede, gıda üretiminde, doğal kaynakların tüketiminde ve çevre kirlenmesinde bugünkü büyüme eğilimi devam ederse dünyamızda ekonomik büyüme gelecek 100 yıl içerisinde sınıra dayanacaktır.

2. Bu büyüme eğilimini değiştirme ve gelecekte uzun süre devam edebilecek ekolojik ve ekonomik bir denge kurma olanağı vardır. Dünya çapında bir denge, dünyada her bireyin temel maddi ihtiyaçlarına doyumunu sağlayacak ve her bireyin beşeri potansiyelini geliştirmesi için fırsata sahip olmasına imkân tanıyacak şekilde tasarlanabilir.

3. İnsanlar, birinci sonuç yerine ikinci sonucu elde etmek için çaba harcamaya karar verip ne kadar çabuk hareket ederlerse başarı şanslarını arttıracaklardır.”

Büyümenin Sınırları adlı raporda büyüme kontrolsüz bir şekilde devam ederse 21.yy’ın ortalarına gelindiğinde küresel sistemin çökeceği belirtilmiştir (Sencar, 2007: 89). Bu konferansın diğer önemli bir sonucu da farklı siyasal sistemlere ve gelişmişlik düzeyine sahip olan ülkelerin çevreyle ilgili konularda ortak bir sorumluluk benimsemeleridir (Yıldırım ve Göktürk, 2004: 453). Çevrenin korunması ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması arasında bir ilgi kuran (Karaca, 2011: 35) konferansa bu yönüyle bakıldığında bütün farklılıklara rağmen Türkiye’nin

de dahil olduğu toplam 113 ülkenin temsilcisinin bulunduğu bu platformda ortak bir amaçtan dolayı ilk defa bir araya gelmişlerdir (Aksu, 2011: 12; Sencar, 2007: 91).

Stockholm Konferansı sonucu kabul edilen İnsan Çevresi Konferansı Bildirgesinde çevrenin taşıma kapasitesine dikkat çekilerek kaynak kullanımında kuşaklararası hakkaniyeti gözeten, ekonomik ve sosyal gelişmeyi çevreyle bağdaştırarak vurgulayan ilkeler sürdürülebilir kalkınmanın temelini oluşturmuştur (UN, 1972).

Toplamda 26 maddeden oluşan Stockholm Bildirgesi'nin aşağıda verilen maddeleri sürdürülebilir kalkınma açısından önemlidir (Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı, 1972):

✓ *“1.madde, insanın hürriyet, eşitlik ve yeterli yaşam koşulları sağlayan onurlu ve refah içerisindeki bir çevrede yaşamak temel hakkıdır. İnsanın bugün ve gelecekteki insanlar için çevreyi koruyup geliştirmek sorumluluğu vardır.*

✓ *2.madde, bugün ve gelecek nesiller için ihtiyaca göre düzenli planlama veya yönetim ile dünyanın doğal ekosistemi (hava, su, toprak...) korunmalıdır. Bu açıdan bakıldığında ekosisteme ciddi, onarılamaz zarar verilmemesi için toksik ve diğer maddelerin imhası işinin, doğanın onu zararsız kılacağı kapasitede doğaya bırakılıp bu kapasiteyi aşmaması için dikkat edip devletin kirliliğe karşı mücadelesini destekleyerek yardımcı olunmalıdır.*

✓ *8. madde, insana uygun bir yaşam, çalışma çevresi sağlamak ve hayat standardını iyileştirmek için ekonomik ve sosyal kalkınma şarttır. Bu yönüyle de ülkeler kendi özel ihtiyaçları çerçevesinde çevre politikaları oluşturacak ve bilim ile teknoloji bu amaçla kullanılacaktır. Bunun sonucunda da ülkeler BM kuralları ve uluslararası hukuk prensiplerine göre kendi kaynaklarını kendi çevre politikalarına göre kullanabilecektir.*

✓ *25. madde, devletler çevrenin korunması ve geliştirilmesinde uluslararası kuruluşların koordinasyonunu ve dinamikliğini sağlayacaktır.*

Konferansta ayrıca çevre sorunlarının gelişmekte olan ülkelerde az gelişmişlikten, gelişmiş ülkelerde de genelde sanayileşme ve teknolojik gelişmelerden kaynaklandığı vurgulanmıştır (United Nations, 1972). Ancak kendi içlerinde yaşadıkları ekonomik ve toplumsal az gelişmişliğin çevre sorunlarına sebep

olduğu konusunda aynı fikirde olmuşlardır. Stockholm Konferansı çevre hukukunun bir anlamda “miladı” kabul edilir. Ancak ilke ve prensipleri bağlayıcı olmadığından dolayı çevreyle mücadelede yetersiz kalmıştır. (Aksu, 2011: 13).

Çevre sorunlarının küresel dünyada ilk kez tartışılması ve çözüm üretilmesi noktasında tüm ülkelerin ayırım yapmadan birlikte hareket etmesi konferansın önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca bu Konferansla beraber ilk kez sürdürülebilir kalkınma düşüncesinin ortaya çıkması da diğer önemli bir göstergedir (Budak, 2004: 413). Bu Konferanstan sonra 1970’li yıllarda yaşanan ekolojik sorunların temelinde sürdürülebilirlik yer almış ve bu sürdürülebilirlik stratejisi kısa sürede hem ulusal hem de uluslararası çevre hareketlerinde yer almaya başlamıştır. Ayrıca Konferansla gelişen sürdürülebilir kalkınma olgusu sonucu sürekli ve saldırgan politikalar daha insani ve hoşgörülü politikalara dönüşmeye başlamıştır (Dinçer, 1996: 192).

1.1.3.2. Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Yerleşimleri Habitat I Vancouver Konferansı (1976)

Habitat I kentleşmenin; kalkınma, çevresel ve toplumsal sonuçları üzerindeki etkilerinin git gide artmasıyla birlikte barınma hakkını açıklamıştır (Cesur, 2013: 30). 1972 yılında Stockholm’de gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı’nda, insan yerleşimleri konusunda BM tarafından bir konferans düzenlenmesi tavsiyesi üzerine 1976’da Kanada’nın Vancouver Kentinde toplanılarak 1978 yılında Habitat I Konferansı sonrasında Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Merkezi (UNCHS) kurulmuştur (<http://www.mfa.gov.tr/birlesmis-milletler-insan-yerlesimleri-programi.tr.mfa>, 11.07.2018).

Konferans, hükümetlerin hızlı kentleşmenin etkilerinden ve sürdürülebilir yerleşmelere olan ihtiyacı fark etmelerinden dolayı BM Genel Kurulu tarafından 1976 yılında Vancouver’de yapılmıştır Dünyada kentleşme ve kentleşmenin etkilerinin çok az olmasının yanında tarihteki en büyük kırdan kente göç hareketi ve ilaç sektöründeki gelişmeler sonucunda kentsel nüfus çok artmıştır

Konferansın temel çıktıları şunlardır (T.C Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Habitat Konferansları, 11.07. 2018):

✓ “Barınma ve kentleşmenin ortak değerlendirilmesi gereken küresel konular olduğunun fark edilmesi,

✓ BM İnsan Yerleşimleri Merkezi'nin kurulması”

“*Habitat I, BM Sürdürülebilir Kalkınma çerçevesini ilk çizen Stockholm Konferansı sonucu kabul edilen İnsan Çevresi Konferansı sonucu kabul edilen “İnsan Yerleşimleri Vancouver Bildirgesi” ve “Vancouver Eylem Planı”, özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki hızlı ve kontrolsüz kentleşmenin ortaya çıkardığı sorunlara cevap vermeye yöneliktir. Vancouver Bildirgesi, insan yerleşimleri politikalarının, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, ideoloji, millî ve sosyal aidiyet veya herhangi bir diğer ayırım gözetmemesi; özgürlük, insan onuru ve sosyal adalete saygı göstermesi; gıda, barınma, temiz su, istihdam, sağlık, eğitim, mesleki eğitim, sosyal güvence başta olmak üzere, toplumların temel ihtiyaçlarının karşılanması gerektiği ilkesini esas almıştır. Konferansın kararları doğrultusunda, 1978’de “BM İnsan Yerleşimleri Merkezi” (UN Centre for Human Settlements - UNCHS) Nairobi’de kurulmuştur*” (T.C Dışişleri Bakanlığı BM İnsan Yerleşimleri Programı, 20.08.2018.).

1.1.3.3. Brundtland Raporu 1987 (Ortak Geleceğimiz)

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 1972 yılında Stockholm Konferansı’nda alınan kararların ne ölçüde yaşama geçirildiğinin değerlendirilmesi ve bunun sonucunda uluslararası düzeyde çevre ve kalkınma sorunlarının çözülebilmesi için 1983 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu yani World Commission on Environment and Development (WCED) kurulmuştur.

Bu Komisyonun yaptığı çalışmalar sonucunda da 1987’de “Ortak Geleceğimiz” olarak da bilinen “Brundtland Raporu” yayımlanmıştır. Bu Komisyona başkanlık eden dönemin Norveç Başbakanı Gro Harlem Brundtland’ın güçlü destekleri ve politikalarından dolayı Rapor “Brundtland Raporu” olarak adlandırılmıştır. Bu Rapor “sürdürülebilir kalkınma” kavramına zengin bir içerik kazandırmanın yanısıra bunu yaşama geçirmek için de bu yolun temelini atmıştır (Emrealp, 2005: 14). Raporun içeriğinde 1960’lı yılların kalkınmacı ideolojisi ve 1970’li yılların çevreci ideolojisini birleştiren bir yaklaşım sergilenmektedir (Tekeli, 1996: 26).

Sürdürülebilir kalkınma kavramı, ilk kez 1987’de Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu’nca hazırlanan Brundtland Raporu’nda “*Bugünün gereksinimlerini, gelecek*

kuşakların da kendi gereksinimlerini karşılama yeteneğinden ödün vermeden karşılamak olarak tanımlanmıştır (Ortak Geleceğimiz Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu, 1987: 71). Brundtland Raporuna göre sürdürülebilir kalkınma; çevresel, sosyal ve ekonomik hizmetlerin dayandığı ekolojik ve toplum merkezli sistemlerin varlığını tehdit etmeksizin, herkese sunulabildiği kalkınma olarak tanımlanmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma, yaşayan ve gelecekte yaşayacak olan tüm insanların, mevcut çevresel sınırlar dahilinde sosyal ve ekonomik gelişmeye adil olarak katılmalarını sağlayabilmek için gerekli olan üretim ve tüketim tarzlarındaki değişimlerle ilgilidir” (Ortak Geleceğimiz, 1991).

Ortak Geleceğimiz adlı bu Raporda hem çevrenin korunması hem de kalkınma arasındaki bilimsel ve politik bilgiler yer almaktadır. Bununla beraber çevreyle ilgili uluslararası sorunların önemini birçok açıdan vurgulamaktadır. Rapor aslında çevre ve ekonominin birbirinden bağımsız olmadığını ve dünyadaki nüfusun ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için kalkınmanın sürdürülebilir olması gerektiğini anlatmaktadır (Sencar, 2007: 95).

Brundtland Raporu, genel olarak yoksulluğun ortadan kaldırılması, doğal kaynaklardan edinilen faydadan herkesin eşit bir şekilde faydalanmasını, nüfusun kontrol altında olmasını ve çevreyle dost teknolojilerin geliştirilip kullanılmasını sürdürülebilir kalkınmayla ilişkilendirmektedir. Aslında bu açıdan rapora bakıldığında, ekonomik gelişmenin çevre dostu olmakla gerçekleştirilebileceği öngörüsüyle hem dünyadaki çevre sorunlarının üstesinden gelmek hem de yoksulluğun da önüne geçebilmek için geliştirmekte olan ülkelerin kilit rol oynadığı bunun için yeniden yapılanmanın sağlanması ve uzun dönemli bir büyüme sürecine girilmesi gerektiğini vurgulamıştır (http://www.mfa.gov.tr/dunya-surdurulebilir-kalkinma-zirvesi_johannesburg_-26-agustos---4-eylul-2002_.tr.mfa, 01.07.2019). Çevre ve kalkınma konularının birlikte ele alındığı “Ortak Geleceğimiz” adlı bu Raporda dünyada git gide ağırlık kazanan katılım konusu beklentileri karşılamamıştır. Yine Raporda, kentlerin artan sorunlarına çözüm bulunması ve kentlerin iyileştirilmesi için getirilen önerilerin içerisinde yer alan “yerel yönetimleri güçlendirmek” başlığı altındaki yerel yönetimlere verilen rol merkezi yönetim politikalarını daha etkin uygulamaktan öteye geçememiştir. Raporda bir diğer yeni ilke olan “vatandaş katılımı” da yerel yönetimin hizmetteki açığını kapatmak için “yoksulların kendi semtindeki derneklerinde yerel öz yönetimlerini sağlaması” şeklindedir. Ancak bir “ortak” olarak ciddiye alınmayan sivil toplum kuruluşları da

sadece bazı önlemlerle artması beklenen yerel kaynakların bir kısmının “halk gruplarına” aktarılması yani aracılık etmeleri şeklinde ele alınmaktadır (Ortak Geleceğimiz, 1991).

Brundtland Raporu’nun günümüze etki eden en önemli kalkınma ifadesi, bugünün gereksinimlerini gelecek kuşakların kendi gereksinimlerini karşılama yeteneğinden ödün vermeden karşılanmasıdır (Duran, 2018: 5).

Bu Rapor sürdürülebilir kalkınmanın hedeflerini şöyle açıklamıştır (Aksu, 2011: 6):

- ✓ *“Büyümeyi canlandırmak,*
- ✓ *Büyümenin kalitesini değiştirmek*
- ✓ *İş bulma, yiyecek, enerji, su ve sağlık ile ilgili ana ihtiyaçları karşılamak*
- ✓ *Sürdürülebilir bir nüfus hareketi yani artış veya azalış konusunda denge sağlamak*
- ✓ *Kaynakları koruyup zenginleştirmek*
- ✓ *Teknolojiyi yönlendirerek oluşabilecek risklere karşı önlem almak*
- ✓ *Karar verme aşamasında çevre ve ekonomiyi birlikte düşünmek”.*

Ayrıca bu rapor, sürdürülebilirliğin tek bir şekli olmadığı, çünkü her ülkenin ekonomik, ekolojik ve sosyal boyuttaki şartlarının farklı olduğunu vurgulamaktadır. Bundan dolayı da her ülkenin politikalarını kendilerinin belirlemeleri gerektiğini ancak farklılıklar nasıl olursa olsun sürdürülebilir kalkınmanın küresel bir bütün olarak düşünülmesi gerektiğini açıklamaktadır (Ortak Geleceğimiz, 1991). Son olarak, Brundtland Raporu, geçmişle gelecek arasında bir köprü görevi görmesi ve çevre ile kalkınma kavramlarını birlikte ele almasından dolayı sürdürülebilir kalkınmaya etkisi çok büyük olmuştur.

1.1.3.4. Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı (Rio Zirvesi 3-4 Haziran 1992)

Geniş bir katılımı ile gerçekleştirilmiş olan ve Yeryüzü Zirvesi olarak da adlandırılan Çevre ve Kalkınma Konferansı (Environment and Development Conference), Haziran 1992’de Brezilya’nın Rio de Janeiro kentinde gerçekleştirilmiştir. 179 ülkenin Devlet ve Hükümet Başkanlarının ve binlerce resmi temsilcinin ve 35,000’den fazla sivil toplum kuruluşu (STK) temsilcilerinin katılımıyla gerçekleşen Rio Konferansı’nın temel konusu olan “Gündem 21” başlıklı küresel eylem planıyla beraber beş uluslararası belge kabul

edilmiştir. Rio Zirvesi “sürdürülebilir kalkınma kavramının yanında katılımcı mekanizmaların ve süreçlerin önce Birleşmiş Milletlerce, ardından tüm hükümetler ve diğer kurum ve kuruluşlarca benimsenmesini sağlamıştır” (Emrealp, 2005: 15).

Ülkelerin ekonomik ve çevresel faaliyetlerini birlikte yönlendirecek ilkeleri benimsemiş olması açısından önemli bir konferanstır. Bu Konferans sonucu uluslararası düzeyde beş belge ortaya çıkmış bunlar; Rio Bildirgesi, Gündem 21, İklim Değişikliği Çevre Sözleşmesi, Biyolojik Çeşitliliğin Korunması Sözleşmesi ve Orman Varlığının Korunmasına İlişkin Bildiri’dir (Sencar, 2007: 96).

Rio Konferansı sonucunda “Ormancılık Prensipleri”, “Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi”, “Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi” ve “İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi” düzenlenmiştir. Rio Konferansı’nın önemli diğer bir sonucu da çevre, ekonomi ve toplumsal alanlarda hükümetlerin yanısıra ilgili kuruluşların gerçekleştirmeleri gereken etkinliklere yön veren 21. yüzyıla ilgili “Gündem 21” adı verilen eylem planının kabul edilmesidir. Gündem 21 ilkeleri², sürdürülebilir kalkınma sorunlarının çözümüne yönelik uzun vadeli, stratejik bir planın hazırlanıp uygulanması için yerel düzeyde katılımcı ve çok sektörlü bir süreçtir (Ozmehmet, 2012: 9).

Ülkemiz açısından bakıldığında, 5. Beş Yıllık Kalkınma planında; çevre kirliliğinin azaltılması hedeflenmiştir. Rio Konferansı ile ortaya konmuş olan sürdürülebilir kalkınma ise 6. Beş Yıllık Kalkınma Planında yer almış ve Rio sonrasındaki süreçte dünya ile aynı çizgide Gündem 21 hedeflerine uyum sağlama yönünde çalışmalar başlatılmıştır (SK Ulusal Rapor Taslak, 2002). Buradaki en önemli adımlardan bir tanesi de Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı (UÇEP)’dir. Bu planın hedefi, sürdürülebilir nitelikte ekonomik, kültürel ve toplumsal gelişim sağlanmasının yanısıra sürdürülebilir kaynak kullanımının teşviki ve sürdürülebilir çevresel uygulamaların desteklenmesidir (Kaya ve diğerleri, 2017: 410). Rio Konferansı, uluslararası düzeyde sürdürülebilir kalkınmaya yönelik politik iradeyi göstermesi açısından önemli bir ilerleme olarak kabul edilmiştir (Mengi ve Algan, 2003: 34).

² Gündem 21 İlkeleri için araştırmannın Ekler bölümüne bkz.

1.1.3.5. Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı-Habitat II (İstanbul 1996)

1996 yılında Birleşmiş Milletler tarafından İstanbul'da düzenlenmiş olan İnsan Yerleşimleri Konferansı-Habitat II (The United Nations Conference on Human Settlements- Habitat II) önemli bir konferanstır.

Habitat II Konferansında kabul edilen "İstanbul Bildirgesi ve Habitat Gündeminde Sürdürülebilir Kalkınma" ile insan yerleşimleri arasındaki sıkı ilişkiye ve sürdürülebilir kalkınmanın insan yerleşimleri alanına uyarlanmasına detaylı bir şekilde değinilmiştir (Bozlağan, 2005: 1022-1023). Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı'nın (Habitat II) temel amacı eşit küresel öneme sahip iki konuyu ele almaktır: "Herkes için yeterli konut" ve "kentleşen bir dünyada sürdürülebilir insan yerleşmelerinin geliştirilmesi"dir. Sürdürülebilir kalkınma ile ilgili kaygıların merkezinde insanlar yer alır ve bu insanlar doğayla uyum içerisinde sağlıklı ve üretken bir yaşam sürmeyi hak etmektedirler (Habitat Gündemi ve İstanbul Deklarasyonu, 1996: 5).

Habitat Gündeminde "sürdürülebilir kalkınma"nın vazgeçilmez unsurları olarak demokratik, insan haklarına saygılı, şeffaf, katılımcı ve halka hesap veren yönetimlere vurgu yapılmıştır. Böylece "yönetişim" ilkesinin temeli atılmıştır. Habitat Gündemi de bu Gündemin hayata geçirilmesi için yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve diğer yerel etkin aktörlerin katılımının olması gerektiğinin altını çizmiştir (Emrealp, 2005: 23).

Taahhütler, Vancouver'den yirmi yıl sonra İstanbul'da düzenlenmiş olan Habitat II'de tekrar edilmiştir. Dünya liderleri Habitat Gündemi Belgesini imzalayarak kentleşen dünyada toplumun her kesimi için yeterli konut ve sürdürülebilir insan yerleşimleri oluşturmak için küresel bir eylem planını kabul etmişlerdir.

Temel çıktıları şunlardır: (<http://habitat.csb.gov.tr/habitat-konferanslari-i-5746>, 10.07.2018).

- ✓ Kentlerin küresel büyümenin motoru olduğu
- ✓ Kentleşmenin bir fırsat olduğu
- ✓ Yerel yönetimlerin daha güçlü bir rolü olduğu

- ✓ Katılımın gücünün fark edilmesi

1996 yılında HABİTAT II İstanbul Konferansında yayınlanmış olan raporların hazırlanması ve İstanbul+5 eylem planlarına ışık tutmak amacıyla 2 yeni Küresel Gösterge Veri Tabanı (Global Urban Indicators Databases I and II) oluşturulmuştur.

Bu yolla ilk defa karşılaştırılabilir verilerle üye devletlerin hem kentsel gelişmesi hem de kentleşme trendleri bölgesel ölçekte belirlenmiştir (<http://habitat.csb.gov.tr/habitat-konferanslari-i-5746>, 10.07.2018). Habitat II’de devletin yerini sivil toplum örgütleri almıştır. Böylece esas hedeflere ulaşmak için katılım artarak ön plana çıkmaya başlamıştır (Gönüllü, 2014: 40).

Habitat II Konferansı sonucu kabul edilen Bildirgede üye devletler, gösterge programına sadık kalarak veri tabanının güncel tutulup düzenli bir şekilde izlenmesi yönünde taahhütte bulunmuşlardır (<http://habitat.csb.gov.tr/habitat-konferanslari-i-5746>, 10.07.2018). 1996 Habitat II Konferansı’nın Sonuç Bildirgesi (İstanbul Deklarasyonu)’nin 15. maddesinde “21. yüzyıla girerken sürdürülebilir insan yerleşimleri için pozitif bir vizyon, ortak geleceğimiz için umut duygusu ve tüm insanlar için itibar, sağlık, güvenlik, mutluluk ve umut dolu nezih bir hayat vadeden güvenli bir evde yaşayabilmeyi, bütünüyle faydalı ve cazip bir meydan okumaya katılmayı teşvik ediyoruz.” Bu yönüyle bakıldığında, Habitat Zirvesi’nde sürdürülebilir bir yaşam ve yaşam mekânlarının önemi vurgulanmaktadır (Yazar, 2006). Ayrıca Habitat II’de sürdürülebilir yerleşmenin önemli bir hedef olmasının yanısıra dışlanma, toplumsal uyum, özel sektör/kamu ortaklığı, kirlilik, doğayla ilişki, yönetim, kimlik, kültür gibi kentteki sorunların evrensel olduğu da yer almıştır. Bu bağlamda Habitat II’de şu konuların altı çizilmiştir (Çubuk, 2000: 4):

- ✓ Kentler ölçeğinde sürdürülebilir kalkınma kavramının yeniden değerlendirilmesi gündeme gelmiştir.
- ✓ Kentsel demokrasi ve yurttaşın kentteki yerinin belli olması istenilmiştir.
- ✓ Kamu ve özel sektörün işbirliğinin ne kadar önemli olduğu vurgulanmıştır
- ✓ Kentlerin yönetimi ile kentlilerin rolü üzerine tartışmalar başlatılmıştır.

Türkiye 1996 yılında Habitat II Konferansına ev sahipliği yaparak “Yaşanabilir Kentler” kavramı ile Konferansın sürdürülebilirlik kavramına önemli

bir katkı sağlamıştır (<http://habitat.csb.gov.tr/habitat-konferanslari-i-5746>, 10.07.2018).

1.1.3.6. Birleşmiş Milletler Binyıl Zirvesi ve Binyıl Kalkınma Hedefleri (2000-2015)

6-8 Eylül 2000 tarihleri arasında Birleşmiş Milletler'in New York'taki Genel Merkezi'nde, Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 189 ülkenin Devlet ve Hükümet Başkanlarının katılımıyla, “yeni bir binyılın başlangıcında” yapılan liderler zirvesinde, günümüzün en güçlü ve öncelikli küresel taahhüt belgelerinden biri olarak kabul edilen Birleşmiş Milletler Binyıl (Millenium) Bildirgesi imzalanmıştır (<http://habitat.org.tr/gundem21/40-gundem21/129-bm-binyilbildirgesi.html>, 01.07.18).

Bildirge'de, “tüm dünyada adil ve kalıcı bir barış sağlanması” kararlığının dile getirilmesinin ardından, dünya ölçeğinde üstesinden gelinmesi gereken en temel sorunun, “küreselleşmenin tüm insanlık için olumlu bir güce dönüştürülmesi” olduğu vurgulanmıştır. Küreselleşmenin sağladığı nimetlerin günümüzde çok dengesiz bir şekilde paylaşıldığı ve külfetinin de dengesiz bir şekilde dağıldığı açıklandıktan sonra, “küreselleşme, ancak tüm çeşitliliği ile insanlığı kapsayan ortak bir gelecek kurmaya yönelik geniş kapsamlı ve sürekli çabalarla herkesi kucaklayan ve adilce bir sürece dönüştürülebilir” şeklinde vurgulanmıştır (<http://habitat.org.tr/gundem21/40-gundem21/129-bm-binyil-bildirgesi.html>, 01.07.2018).

Bildirge'de, 21.yüzyılın uluslararası ilişkileri açısından zorunlu görülen temel ilkeleri olan “özgürlük, eşitlik, dayanışma, hoşgörü, doğaya saygı ve ortak sorumluluk” olduğu belirtilerek bu ortak değerlerin yaşama geçirilmesi için hedefler belirlenmiştir. Bildirgede özgürlük, demokrasi ve insan hakları konularındaki taahhütlerin yanında bir dönüm noktası olması öngörülen 2015 yılına kadar gerçekleştirilmek üzere kalkınmaya ve yoksulluğun azaltılmasına yönelik sekiz hedef (Binyıl Kalkınma Hedefleri) ³ belirlenmiştir (<http://habitat.org.tr/gundem21/40-gundem21/129-bm-binyil-bildirgesi.html>, 01.07.2018).

³ Binyıl Kalkınma Hedefleri için araştırmanın Ekler bölümüne bkz.

Rio Konferansından sonra dünyanın farklı bölgelerindeki yerel düzeyde sürdürülebilir kalkınma girişimiyle, başarılı örneklerle küresel topluluk Binyıl Kalkınma Hedefleri'ne ulaşılmasında bu hedeflerin yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve diğer yerel aktörler tarafından sahiplenilmesinin önemi giderek daha iyi anlaşılmaya başlanmıştır (<http://www.habitat.org.tr/gundem21/40-gundem21/129-bm-binyil-bildirgesi.html>, 01.07.2018).

Türkiye'nin Binyıl Kalkınma Hedefleri'nde sağladığı ilerleme 2005'te yayımlanan ilk Binyıl hedefleri Raporu'nda açıklanmıştır. Rapora göre Türkiye hedeflerden bir bölümünü gerçekleştirmeye çok yaklaşmış fakat bu yaklaşmanın yanısıra ilerleme kaydetmesi gereken bazı alanlar da vardır; örneğin yoksulluk ve açlık (hedef 1), kadın-erkek eşitliği (hedef3), çocuk ölümleri (hedef 4) ve anne ölümleri (hedef 5) (www.un.org.tr/includes/files/Binyil02.pdf, 01.07.2018).

1.1.3.7. Birleşmiş Milletler Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi (Johannesburg Zirvesi 26 Ağustos 2002)

Rio+10 olarak da adlandırılan Johannesburg Zirvesi aslında 1972'de Stockholm'de yapılmış olan çevre konferansının bir devamıdır (Özcan, 2007: 771). Birleşmiş Milletler Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi, 26 Ağustos- 4 Eylül 2002 tarihleri arası Güney Afrika'nın Johannesburg kentinde düzenlenmiştir. Sürdürülebilir Kalkınma başlığının ilk kez küresel bir konferansa adını verdiğinden dolayı kendisinden 10 yıl gibi bir süre öncesinden düzenlenmiş olan 1992 Rio Zirvesi sonrasında dünyada Gündem 21 değerlendirmesinden dolayı Rio+10 olarak da adlandırılmaktadır (Emrealp, 2005: 25).

Birleşmiş Milletler konferanslarının onuncu yıldönümünde “genel değerlendirme” niteliğinde bir konferansın düzenlenmesi olağan bir durum haline gelmiştir. Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı da bu nitelikte bir konferanstır.

Konferansın temel amacı da 1992'de Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde gerçekleştirilen Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda alınmış olan kararların hem uygulanmasında hem de hedeflere ulaşılmasında yaşanan sorunlara çözüm getirmek olmuştur (<http://www.cevreciyiz.com/makale-detay/672/dunya-surdurulebilir-kalkinma-zirvesi-johannesburg-uygulama-plani>, 15.09.2019).

Johannesburg Konferansı, Birleşmiş Milletler'in önceki Konferanslarından daha katılımcı bir konferans olmuştur. Konferansa, devlet temsilcileri, yerel yöneticiler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör kuruluşlarından temsilciler de katılmıştır. Bu amaçla, ülkelerin ulusal sürdürülebilir kalkınma stratejilerini hazırlama konusundaki son durumlarını değerlendirme, Gündem 21'in uygulanmasında karşılaşılan sorunları tartışma, edinilmiş olan deneyimleri paylaşıp, öneriler geliştirme ve sivil toplum ile özel sektör kuruluşlarının deneyimlerinden daha fazla yararlanılması gibi konular üstünde durulmuştur (Bozlağan, 2005: 1024-1025).

Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı'nda iki temel uluslararası belge kabul edilmiştir. Bunlar, "Uygulama Planı ve Johannesburg Deklarasyonu"dur (Aksu, 2011: 19). Uygulama planında sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için ortak sorumlulukların yanısıra çevrenin korunması için yükümlülükler konusu da vurgulanmıştır (Yıldırım ve Göktürk, 2004: 465). Johannesburg Konferansında alınan kararlar şu şekilde özetlenebilir:

- ✓ *“Ülkelerin ulusal sürdürülebilir kalkınma stratejilerinin en kısa zamanda oluşturulması ve bu konuda uygulamanın 2005'ten itibaren başlatılması.*
- ✓ *Kamu, özel sektör ve sivil toplumda hem kurumsal sorumluluk hem de duyarlılığın geliştirilmesi.*
- ✓ *Uluslararası anlaşmaların ve hükümlerinin uygulanmasını sağlamak.*
- ✓ *Yoksulluğun önlenmesi için Dünya Dayanışma Fonu'nun kurulması ve açlık sınırında yaşayan nüfusun yarı yarıya azaltılması.*
- ✓ *Enerji sunmak için fosil kaynaklara olan bağımlılığı azaltıp kaynak çeşitliliğinin sağlanması.*
- ✓ *Enerji kullanımını küresel ölçekte hem daha adil hem de dengeli bir şekilde dağılımının sağlanması.*
- ✓ *Biyolojik çeşitliliğin korunmasını sağlayarak biyolojik çeşitliliği azaltmak yerine arttırmak”.*

Johannesburg Konferansı, soyut ve genel nitelikli vaatlerin yanı sıra somut projelerin tartışıldığı ve geliştirildiği küresel bir etkinlik olmuştur. Konferansa özel sektör ile STK'ların katılımının sürdürülebilir kalkınmanın uygulamaya

geçirilmesinde önemli katkılar sağlaması beklenmektedir (Bozlağan, 2005: 1024-1025).

Türkiye, Zirve'nin belirlediği kategorilerde detaylı raporlar hazırlayarak sunmuştur. Raporda günümüz "sürdürülebilir kalkınma" yaklaşımının şu anda var olan ekonomik, toplumsal ve çevre korumanın ötesine geçmiştir. Bu açıdan bakıldığında sürdürülebilir kalkınma, parçalı yaklaşımın aksine bütüncül değişimi öneren bir politika olarak düşünülmelidir (<http://www.cevre.gov.tr/ulusalraporSonuc.htm,01.07.2018>). Johannesburg zirvesinin bütün süreçleri dikkate alındığında Johannesburg zirvesi sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesi açısından küresel alanda yönetişime imkan sağlamıştır (Bilgili, 2017: 37).

Türkiye'nin son 10 yılda sürdürülebilir kalkınma anlayışını çoğunlukla benimsediği ve bu anlayışı da kalkınma planlarıyla beraber gerçekleştirdiği söylenebilir. Ayrıca Türkiye için son 10 yıl bileşenleri ayrı ayrı değerlendirilirse, ekonomik yönden; sürekli oluşan krizler, istikrarsızlık, çevre yönünden; altyapı yetersizlikleri ve toplumsal yönden de kurumsal ve toplumsal sorumluluk gibi girişimleri geliştirme gereksinimi, adil rekabet ortamının eksikliği ve genç nüfusun eğitim konusundaki yetersizlikleri asıl sorunlara yol açmaktadır. Fakat uluslararası çevre ve kalite standartlarına uyma konusunda gelişmeler olduğu söylenebilir (Özcan, 2007: 773).

1.1.3.8. 2012: Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı (Rio+20)

Son yıllarda gıda güvenliği, yoksullukla mücadele, enerji kaynaklarına ve temiz suya erişim, afetlere karşı dayanıklılık ve hazırlıklı olma gibi konularda yaşanan zorluklar Stockholm Konferansından şimdiye kadar hedeflenen başarıların sağlanamadığını göstermektedir. Bunların yanısıra yeşil ekonomi, sıfır karbon (sürdürülebilir tüketim ve üretim, akıllı kentler gibi) unsurların ortaya çıkmasıyla beraber yeni birçok yaklaşımla çevre siyaseti yeniden canlandırılmaya çalışılmaktadır (İzci ve Mazlum, 2012: 2). Bunların yanısıra Birleşmiş Milletler Genel Kurulu UNEP'in yeni gelişmelere karşı güçlendirilmesi gerektiğini ve Global

Environmental Outlook-5⁴ raporlarının oluşturduğu endişelerin yanısıra çevreyle ilgili önlemler alınması gerektiği vurgulanmıştır (Steiner, 2013: 7).

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı hükümet başkanları, Birleşmiş Milletler bünyesindeki hükümet dışı örgütler, sivil toplum kuruluşları ve halkın katılımıyla gerçekleşmiştir (Netzer, 2012: 5). Konferansta sürdürülebilir kalkınma için yeni ve aynı zamanda güçlü bir politika oluşturmak, sürdürülebilir kalkınmadaki esas zirvelerin çıktılarının uygulanmasındaki gelişmeler ve eksik olan konuları değerlendirmek bunun yanısıra yeni çıkabilecek tehditlerle yüzleşmek için toplanılmış ve 7 tane esas konu; meslek, enerji, kent, gıda, su, okyanuslar ve felaketler tartışılmıştır (Pisano, Endl ve Berger, 2012: 19-20). Konferans sonucunda üye ülkeler tarafından imzalanmış olan “İstedığımız Gelecek (The Future We Want)” adlı bildirge kabul edilmiştir. Bildirgede önceki konferanslarda alınan kararların uygulanacağı vurgusu tekrar edilmiş, insanın sürdürülebilir kalkınmanın merkezinde olduğu ayrıca sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi için ekonomik, sosyal ve çevresel boyutların uyum içerisinde ve tüm halkın sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesinde etkin olması gerektiği vurgulanmıştır (Tıraş, 2012: 64).

Bu Zirvenin sonucunda vurgulanmış olan sürdürülebilirlik yaklaşımı “istedığımız gelecek”, gelecek kuşaklara bir yük bırakmadan bir kentin yaşam kalitesini ekolojik, kültürel, siyasal, kurumsal, toplumsal ve ekonomik açıdan geliştirmeyi” hedeflemektedir. Ayrıca zirvede, sürdürülebilir kalkınma ve yoksulluğun azaltılması kapsamında yeşil ekonomi ve sürdürülebilir kalkınma boyutu tekrar tartışılmıştır (Özcan, 2016: 37-54). İstedığımız Gelecek adlı bu Zirvenin Sonuç Bildirgesi, yeşil büyüme gibi sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlayacak olan unsurları esas alır. Ayrıca sürdürülebilir kalkınmanın yapısını uluslararası alanda güçlendirmeyi hedeflemektedir. Rio+20 Zirvesi’nde çevre hakkı yine sürdürülebilirlik doğrultusunda ele alınmış ve ek olarak da önceden BM

⁴ Global Environmental Outlook-5 Raporları: Binyıl kalkınma hedefleri, ulusal, bölgesel ve küresel analizlere dayanan çeşitli ve çok taraflı çevre anlaşmalarının hedefleri ile ilgili uluslar arası çevrenin kararlaştırdığı kilit hedeflere yönelik küresel çevrenin hem durumunun hem de eğilimlerinin bir değerlendirmesidir. Ayrıca uluslar arası alanda kabul edilmiş hedeflerin gerçekleştirilmesini destekleyerek katılım ve işbirliğini de kapsayan sürdürülebilir kalkınmaya geçiş için olası eylem planlarını belirlemektedir (<https://www.unenvironment.org/resources/geo-5-summary-policy-makers>,26.08.2019).

tarafından düzenlenmiş olan ekonomik, sosyal ve çevre ile ilgili konferansların sonucunda gerçekleştirilmesi gereken hedefler vurgulanmıştır. Bu yönüyle bakıldığında çevre hakkının sürdürülebilir kalkınma kapsamında ele alınmayı sürdürdüğünü söyleyebiliriz. Zirveler, toplantılar ve bunların sonuçları çevre bilincinin gelişmesinin yansira çevrenin gelişmesini de pozitif yönde etkileyerek çevrenin bir insan hakkı olarak algılanmasına katkı sağlamıştır (Gönüllü, 2014: 37).

1.1.3.9.2015: Gündem 2030 ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH): 2015-2030

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, 2012 de Rio de Janeiro da toplanan Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı'nda doğmuştur. 2015 Eylül'ünde New York'ta Birleşmiş Milletler dünya liderleri Gündem 2030 ve Yeni Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini kabul etmişlerdir (Güven, 2017: 8). Amaç, dünyamızın karşı karşıya olduğu acil çevresel, siyasi ve ekonomik sorunları ele alan hedefler oluşturmaktır.

SKH, yoksulluğu ortadan kaldırmak için 2000 yılında küresel seferberliğin başlangıcı olan Binyıl kalkınma Hedefleri'nin yerini almıştır (<http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/sustainable-development-goals/background.html>, 08.07.2018). 2030 Gündemi, 2030'a kadar yoksulluğun küresel ölçekte ortadan kaldırılması ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine ulaşmak için genel bir çerçeve belirlemektedir (<https://www.avrupa.info.tr/tr>, 08.07.2018).

2030 Gündemi, ekonomik, çevresel ve sosyal kalkınma ile ilgili toplamda 169 amaçtan oluşan kapsamlı bir gündem ve 17 SKH içermektedir. SKH bu amaçlara ulaşabilmek için bütün ülkeleri harekete geçirmenin yansira ulusal politikaları da etkilemektedir (Özbakır, 2016; <http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/sustainable-development-goals.html>, 22.06.2019).

Tablo.1: Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri

Hedef 1	Yoksulluğa son
Hedef 2	Açlığa son
Hedef 3	Sağlıklı Bireyler

Hedef 4	Nitelikli Eğitim
Hedef 5	Toplumsal cinsiyet eşitliği
Hedef 6	Temiz su ve sıhhi koşullar
Hedef 7	Erişilebilir ve temiz enerji
Hedef 8	İnsana yakışır iş ve ekonomik büyüme
Hedef 9	Sanayi, yenilikçilik ve altyapı
Hedef 10	Eşitsizliklerin azaltılması
Hedef 11	Sürdürülebilir şehir ve yaşam alanları
Hedef 12	Sorumlu tüketim ve üretim
Hedef 13	İklim eylemi
Hedef 14	Sudaki yaşam
Hedef 15	Karasal yaşam
Hedef 16	Barış ve adalet
Hedef 17	Hedefler için ortaklıklar

Kaynak: <http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/sustainable-development-goals.html>, 22.06.2019).

SKH ya da küresel hedefler, yoksulluğu ortadan kaldırmak, gezegenimizi korumak ve tüm insanların barış ve refah içinde yaşaması için evrensel bir eylem çağrısıdır. Bu 17 Hedef, Binyıl Kalkınma Hedeflerinin başarılarının bir devamı ve geliştirilmiş şeklidir. Ve hedefler birbiriyle bağlantılıdır, bir hedefte başarının anahtarı birbiriyle ortak olan sorunları hep beraber ele almaktır. SKH'leri, gelecek nesiller için yaşamı sürdürülebilir bir şekilde iyileştirmek açısından şimdiden doğru seçimleri yaparak ortaklık ve pragmatizm ruhuyla yürür. Bütün ülkelere kendi önceliklerine ve dünyanın karşılaşmış olduğu sorunlara uygun bir şekilde rehberlik ederek hedefler sağlar. Yoksulluğun kaynağına iner ve hem insanlar hem de gezegen için pozitif değişiklikler yapar (<http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/sustainable-development-goals.html>,08.07.2018).

1.1.3.10. Birleşmiş Milletler Konut ve Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Habitat III (Quito) Konferansı 2016

Yeni Kentsel Gündem yada Habitat III'ü kabul etmek amacıyla 17-20 Ekim 2016 tarihinde Quito (Kito)'da Birleşmiş Milletler Konut ve Sürdürülebilir Kentsel

Gelişme Konferansı'nda Devlet ve Hükümet Başkanları, Bakanlar ve Yüksek Temsilciler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, yerli halk, özel sektör, akademik ve bilimsel camia ve diğer ilgili birimler toplanmıştır (United Nations, Yeni Kentsel Gündem Habitat III, 2017). Konferansın temel amacı; sürdürülebilir kentsel gelişme için yenilenmiş bir politika sağlamak, yoksulluğu tespit etmek, şimdiye kadar gerçekleşmiş başarıları değerlendirmek ve yeni gelişen sorunları ele almaktır (<http://habitat.csb.gov.tr/konferans-i-5747>, 11.07.2018).

Konferans; hem bugünkü nesil hem de gelecek nesil için kaliteli insan yerleşmeleri ve kentleri planlama, tasarlama, finansman, imar, idare ve yönetim biçimini yeniden ele alma, yoksulluğun ve açlığın bütün boyutlarına son verme, eşitsizliği azaltma, güvenli kentler oluşturma, sürdürülebilir ekonomik büyümeyi teşvik etme, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için cinsiyet eşitliğini, sağlık ve refahın iyileştirilmesini sağlama ve çevrenin korunmasına katkı yapmak amacıyla yapılmıştır. Yine Uluslararası hukuka tam saygı ile Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin amaç ve ilkeleri uyarınca bütün insanların temel özgürlüklerine ek olarak eşit fırsat ve haklara sahip olabilecekleri kent ve insan yerleşmelerine ulaşma hedefler arasındadır. Bu yönüyle bakıldığında Yeni Kentsel Gündem; İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Uluslararası İnsan Hakları Antlaşmaları, Milenyum Beyannamesi ve 2005 Dünya Zirvesi sonucuna dayanmaktadır (United Nations Yeni Kentsel Gündem Habitat III, 2017; <http://habitat3.org/wp-content/uploads/NUA-Turkish.pdf?v=2>, 22.06.2019).

1.1.4.Sürdürülebilir Kalkınmanın Boyutları

Sürdürülebilir kalkınma ekonomik, çevresel ve sosyal boyuttan oluşan bir olgudur. Sürdürülebilir kalkınma bu üç boyutun birbiriyle uyumlu olmasını amaçlamaktadır. Çalışmanın bu bölümünde sürdürülebilir kalkınmanın bu üç boyutu hakkında bilgi verilmektedir.

1.1.4.1. Çevresel/ Ekolojik Boyut

Sanayileşmeden dolayı son yıllarda meydana gelen gelişmeler teknolojiye olan ihtiyacı arttırdığından ekonomik büyümenin sınırsızlığına inanılmaya başlanmış bundan dolayı da ekonomik büyümenin önüne geçebilecek her şeyin kaldırılması konusu çok konuşulmuştur (Yıldırım ve Göktürk, 2004: 465). Sanayinin çevreyi

hammadde kaynağı olarak görmesinin yanısıra atık deposu olarak da görmesi sonucu çevre sorunları oluşmuş ve bu durum ekosistemi tehdit eder bir boyuta ulaşmıştır. Bütün insanların sorunu haline gelen bu çevre sorunlarının çözülebilmesi için en etkili olan politika sürdürülebilir kalkınma olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çerçevede sürdürülebilir kalkınma, çevreyi koruyarak bugünün ihtiyaçlarını karşılamayı ve ekonomik büyümeyi sağlamayı amaçlamaktadır. Bu yönüyle bakıldığında sürdürülebilir kalkınmanın çevresel göstergelerinin ana başlıkları; atmosfer, toprak, okyanus, su, güneş, biyoçeşitlilik ve denizlerdir (Sencar, 2007: 79).

Sürdürülebilirliğin çevresel boyutu; çevre boyutunun yanısıra ekoloji alt habitatlarının sürdürülebilir kanunlarını araştırdığında ekolojik ekonomi vasıtasıyla bütün sistemlerin dışındaki geniş çerçeveye yakından baktığımızı görebilmekteyiz. Bunlara örnek verilecek olursa temiz havanın ikamesi imkânsızdır ya da su kaynakları sadece ekonomik kaynak veya yaşam şartlarından biri değildir. Kısaca sürdürülebilirlik alt sistem ve diğer bütün canlılarla ilgili çevresel bir unsurdur (Tutulmaz, 2012: 610). Bu bağlamda çevresel ya da ekolojik sürdürülebilirlik, fiziksel çevrede değer verilen her şeyi korumak olarak tanımlanır (Sutton, 2004: 11). Şimdiki ve gelecek nesillerin kaynak ve hizmet ihtiyaçlarını karşılarken bunları sağlayan ekosistemlerin niteliğinden ödün vermemektir. Diğer bir tanımla, insanların ihtiyaçlarını karşılayan ekosistemin dayanma, esneklik ve bağlantılı olma özelliklerini hesaba katarak, ekosistemlerin kendini yenileyebilme niteliğine dikkat ederek biyoçeşitliliği azaltmayan eylemlerdir (Morelli, 2011: 6).

Amaç, bugünkü nesil olarak üzerinde yaşadığımız ve sahip olduğumuz ekolojik çevreyi, mevcut durumdan daha iyi koşullarla veya mevcut koşulları koruyarak gelecek nesillere bırakmaktır. Aslında insanların doğal kaynaklar üzerindeki baskısının kontrol altına alınmasıyla ekolojik çevreye verilen zararlar önlenir. Çevresel sürdürülebilirliğin gerçekleşebilmesi için şu koşulların sağlanması gerekir (Akgül, 2010: 155-156; Mengi ve Algan, 2003: 10-11):

- ✓ “Kaynak tüketimini denetleyerek minimal düzeye indirmek, yenilenebilir kaynakların tüketimini yenilenebilir düzeyinin altında tutarak yenilenemeyen kaynakların tüketimini yenilenebilir kaynakların gelişme potansiyeli altında tutmak.

✓ Malzeme tüketiminin, tümünün tüketim sonrası geri dönüşümden elde edilmiş veya çevreye zarar vermeyen ayrıca kaynakların temelini tüketmeden edinilmiş yenilenebilen kaynaklardan elde edilmesinin sağlanması.

✓ Atıkların %100 geri dönüşümünün sağlanması.

✓ Enerji kaynaklarını koruyarak enerjiyi tamamıyla yenilenebilir ve çevreyi kirletmeyen kaynaklara (rüzgâr gücü, güneş enerjisi gibi) dayandırmak.

✓ Çevrenin geliştirilmesi ve yapılandırılması için biyolojik canlılık ve çeşitliliğe zarar vermeyecek yöntemler kullanılması.

✓ Her türlü risk sürdürülebilir kalkınma politikalarını olumsuz etkiler. Biyolojik çeşitliliğin korunması, ekosistemin niteliklerinin korunarak sürekliliğinin sağlanması ve doğaya her türlü müdahaleden kaçınılmasıdır. Ayrıca insan ve biyosfer üzerinde etkili olan kaza riskleri sürekli olmayacaksa ve gelecek kuşakları da etkilemeyecekse kabul edilmelidir. Kısaca bilimsel olarak güvencesi olmayan risklere girilmemesi gerekir.

✓ Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında değişimin hızı önemlidir. Doğaya insandan kaynaklanan müdahalelerin zaman ölçüsü çevrenin tepki gösterip kendini yenileyebilmesiyle uyumlu olmalıdır.”

Özetle, sürdürülebilir kalkınmanın çevresel/ekolojik boyutu ekosistemlerin taşıma gücüne ve biyoçeşitliliğine öncelik vererek doğal kapital stok'unun korunup gelecek kuşaklara bırakılmasını vurgular (Bilgili, 2017: 28).

1.1.4.2. Ekonomik Boyut

Sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik boyutu, gelecek kuşakların kendi gereksinimlerini karşılayabilme olanaklarını sağlayıp kalkınmanın gerçekleştirilmesidir (Keleş ve Hamamcı, 2005: 171).

Sürdürülebilir kalkınmanın bu boyutu büyüme oranına dayanır. Bu büyüme oranı yenilenebilir kaynaklar için yenilenebilme oranıdır. Yenilenemeyen kaynaklar için ise kaynakların öngörülen bir süre içinde dayanmasını sağlama oranıdır. Yani her iki durumda da kaynak dağılımı sorunu ile karşılaşmaktadır. Bu kaynak

dağılımı sorunu kendiliğinden çözülemeyeceği için bir planlamaya ihtiyaç vardır (Sencar, 2007: 82).

Sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik boyutu; kaynakların etkin dağılımı, kaynak kısıtlarının büyümeye etkisi, büyümenin sürdürülebilirliği yönünden ikame etme gibi konular bu alana girmektedir (Tutulmaz, 2012: 610). Yine bu boyutta yapılması gereken şey çevreyle uyumlu, geri dönüşümü olan hammadde üretimi, sosyal sorumluluğa sahip ekonomi politikaları ve işletmecilik anlayışıyla gerektiği yerde ve zamanda büyümeyi sınırlandırmaktır. Bu yönüyle hem çevre sorunları önlenmiş olur hem de üretim ve tüketim açısından çok yönlü çevre ve ekonomi politikaları geliştirilmiş olur (Yıldırım ve Göktürk, 2004: 469).

Ekonomik boyut, hem maliyet hem de faydayı hesaba katmak ve ekonomik faaliyetlerin üzerindeki ekolojiyi sınırlamadır. Ekonomik maliyetler ile çevresel faydalar arasındaki denge durumudur. Bu denge ekonomik faaliyetler devam ederken doğal kaynakların kullanımına dikkat edilmeli yani yenilenebilir kaynakların kullanımına özen gösterilerek yenilenemeyenlerin sınırlı kullanılması ve bu yenilenemeyenlerin yerine yenilenebilecek olan kaynakların kullanılmasıdır (Akgül, 2010: 156).

Esasen bu boyut kıt kaynakların kullanımı ile alakalıdır. Yani sürdürülebilir bir sistem mal ve hizmetleri devamlılık esasına göre üretme, tarım ve endüstriyel üretime zarar veren dengesizlikten sakınma, iç ve dış borçların yönetilebilir düzeyde sürdürülebilirliğini sağlamaya ilgilidir (Tıraş, 2012: 61). Aslında ekonomik açıdan sürdürülebilirliği sağlamak dünyadaki kaynaklar kıt olduğundan dolayı kaynak kullanımında duyarlı olmayı gerektirmektedir (Kaya ve Tomal, 2011: 50).

1.1.4.3.Sosyal/ Kültürel Boyut

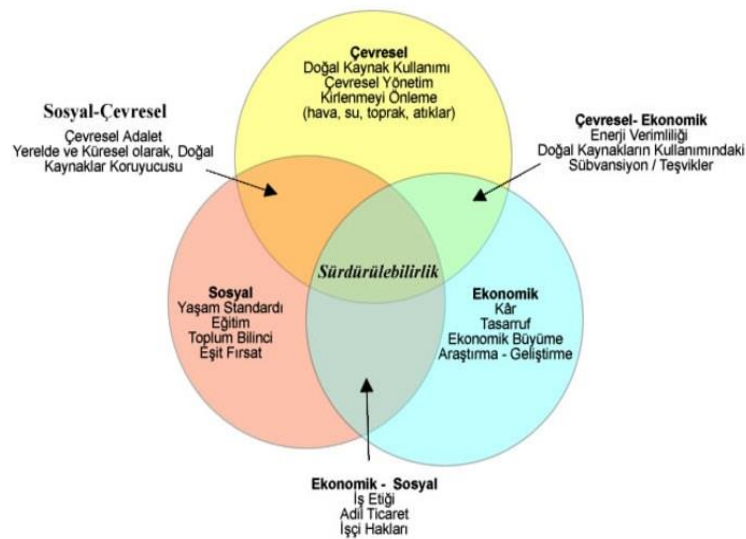
Sürdürülebilirliğin sosyal boyutu, ekonomik ve teknolojik gelişmelerin yanısıra sosyal değişim ve gelişmeleri de kapsamaktadır (Bilgili, 2017: 28). Yine sürdürülebilirliğin sosyal boyutu toplumda yaşayanların temel ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Sosyal açıdan sürdürülebilir bir toplum, kendi var olan kaynaklarını korumak, geliştirmek, ileride çıkabilecek sorunları önleme ve çıkan sorunları çözmeye çalışmalıdır (City of Vancouver, 2005: 3).

Sürdürülebilirliğin sosyal boyutlarından en önemlisi diyebileceğimiz toplumun tüm üyelerinin insan onuruna yakışır bir yaşam sürerek kişiliklerini geliştirme hakkına sahip olmalarıdır. Demokrasi, hukuk güvencesi ve kültürel çeşitliliğin sağlanması çok önemlidir. Ayrıca bugünkü nesil ve gelecek nesillerin bireysel olarak kendini geliştirme olanağının sağlanması insanlık onuruna saygı göstermektir. Diğer bir sosyal boyut da insan kaynaklarının geliştirilip korunmasıdır. Ayrıca bilgi akışının önündeki engellerin kaldırılması özellikle de çocukların ve gençlerin açık, motive edici ve geleceğe dönük bir ortamda yaşamalarına vurgu yapar. Toplumun tüm bireyleri için sağlanan sağlık, eğitim, barınma, adalet dağılımı, uygun iletişim ve ulaşım koşulları gibi hizmetler sosyal dengenin dayanağını oluşturarak sürdürülmesine olumlu etki yapar (Akgül, 2010: 155-157; Mengi ve Algan, 2003: 7-11).

Özetlemek gerekirse sürdürülebilirliğin sosyal/kültürel boyutu bireylerin ve toplumun mevcut durumdan daha iyi bir yaşam kalitesine ulaşabilmeleri için bazı ilke ve düşünceleri ortaya koymakta, karşılaşılan toplumsal sorunların çözümünü detaylı bir şekilde incelemekte ve gelecek kuşakların da en az bugünkü kuşak kadar sosyal imkânlardan faydalanmasını hedeflemektedir (Bilgili, 2017: 31).

Bu açıdan bakıldığında sürdürülebilir kalkınma sosyal, ekonomik ve çevresel konuların hepsini bir bütün olarak ele alan bir yaklaşımdır ve hiçbirini de birbirinden bağımsız düşünülmemeyen ve birbirini tamamlayan unsurlardır.

Görsel.1: Sürdürülebilirliğin Boyutları

Kaynak: <https://www.yesilist.com/sur101-surdurulebilirlik-kavramina-kisa-bir-giris/>, 19.09.2019.

1.1.5.Sürdürülebilir Kalkınmanın Temel İlkeleri

Declaris (2000: 19), sürdürülebilir kalkınmanın bir hukuk olduğunu iddia eder ve böylece 12 temel prensip ortaya koymuştur. Bunlar:

“1. Hem günümüz hem de gelecek nesil için genel itibariyle iyiye hedefleyen sürdürülebilir kalkınma piyasa güçlerine bırakılmak yerine devlet sorumluluğunda olmalı.

2. Bütün kamu politikalarının uyumlaştırılması için doğal, kültürel ve sosyal sermayenin yok edilmesini önlemelidir.

3. Sürdürülebilir kalkınma, insanın yapmış olduğu sistemlerin yanında ekosistemin kapasitesine de saygı göstermeyi öngörür.

4. Şu anda tahrip edilen ekosistemin onarılması doğal sermayenin azalmasını önleyecektir.

5. Ekosistemin devamı ya da düzeni için biyolojik çeşitliliğin korunması teşvik edilmelidir.

6. Ortak doğal miras için çabalamak, doğal sermayenin kaynakları için korunması açısından mücadele edilmelidir.

7. Hassas ekosistemlerde dengeli kalkınma gerekir.

8. Yapay ve ekolojik sistem arasındaki denge için mekan planı gerekir.

9. Nitelikli kalkınma ve insan yapımı sistemlerin sürdürülebilirliği ile ilgili kültürel miras bulunur.

10. Sürdürülebilir kentsel çevre modern şehirlerin artan bozukluklarının önüne geçerek yaşam kalitesini iyileştirmeye çalışır.

11. Doğanın estetik değeri insanlığın estetik ihtiyaçları ve kalkınmasında önemlidir.

12. Son olarak da, bütün kontrol sisteminin gerçek garantisi olarak toplumda sağlıklı bir değer ve çevre bilincine yol açar.”

Sürdürülebilir kalkınma ilkelerini çevresel ekonomik ve sosyal yönden ayırmak gerekirse şöyle gösterebiliriz.

Tablo.2: Sürdürülebilir Kalkınma İlkeleri

Sürdürülebilir Kalkınma İlkeleri	
	1.Yeryüzünün canlılığının ve çeşitliliğinin korunması

Çevresel	2.Yaşam destek sistemlerinin korunması 3.Yenilenebilir kaynakların sürdürülebilir kullanılması 4.Yenilenemeyen kaynakların kullanımını azaltma 5.Çevreye ve canlılara zarar verebilecek kirliliği azaltma hatta yok etme 6.Kültürel ve tarihi çevreyi koruma
Ekonomik	1.Hem uluslar hem de nesiller arasında adaleti teşvik etme 2.Eşit olmayan değiş tokuştan kaçınma 3.Bir grup insanı zenginleştirirken diğer grup insanları yoksullaştırmama 4.Gerçek maliyet fiyatlandırmasını sağlama 5.Etik olan yatırım politikaları teşvik etme 6.Maliyet ve yararların eşit dağıtımını destekleme 7.Yerel ekonomileri destekleme
Sosyal	1.insan yaşam kalitesini geliştirme 2.Toplum arasında sosyal adaleti sağlama 3.Kültürel ve sosyal bütünlüğü göz önünde bulundurma 4.Özgüven ve özgür iradeyi yükseltme 5.Tüm alanlarda işbirliği ve katılım olanağını sağlama 6.Halkı yetkilendirerek kapasite arttırmak için fırsat sunma.

Kaynak: Akgül, 2010: 159.

Sürdürülebilir kalkınmayı iki açıdan değerlendiren yukarıdaki ilkelere baktığımızda kalkınmanın ekonomik gelişmeyle birlikte vurgulandığını ancak ekonomik gelişmeyi ele alırken kalkınmanın diğer boyutları olan çevresel ve sosyal kalkınmanın da bir bütün olarak değerlendirildiğini görmekteyiz. Bundan dolayı tüm bu ilkeler çevresel, sosyal ve ekonomik açıdan ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Bu yönüyle bakıldığında sürdürülebilir kalkınma insanlığın yaşam kalitesini ve gelişimini ifade etmektedir.

1.1.6.Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri (Kriterleri)

Sürdürülebilir kalkınmanın belirlenmesi, sürdürülebilir kalkınma göstergelerini gündeme getirmiştir. Planlama, uygulama, başarı ve destekleme amaçlı

gereken bilgi ve alınan kararlarla beraber sürdürülebilir kalkınma göstergeleri tüm dünyada geniş bir çalışma alanına sahiptir (Palabıyık, 2005).

Tablo.3: Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri (Kriterleri)

a.Çevresel Boyut	b. Ekonomik Boyut	c.Sosyal Boyut
Atmosferdeki klor artışı	Sektörel ekonomik faaliyet artışı	Nüfus, yoğunluk, artış oranları
Atmosferdeki asitlik artışı	Taşıt sayısı	Yoksulluk
Ozon, partiküller, nitrojen dioksit bileşimleri	Enerji tüketimi	Elektriksiz hane halkı
Kırsal ve kentsel alanlar, ormanlar	Yenilenebilir enerji oranı	Oy kullanabilir nüfus
Doğal ortam farklılaşmaları	Hava ulaşımı	Seçimlere katılım
Taşıma kapasiteleri tahminleri Su Kalitesi	Taşıma bedelleri	Kırsal-kentsel nüfus
Spesifik ekosistem göstergeleri	Ormansızlaşma	Telefon miktarı
Radyasyon	Kirlilik azaltım giderleri	Yetersiz beslenen çocuklar
Koruma alanları	Seyahatler, boş zamanlar	Okuma yazma
Metal rezervleri	Ahşap üretimi	Yaşam süresi, bebek ölümleri
Enerji miktarı	Kişi başına su temini	
Biyçeşitlilik	Erozyon	
Tehlike altındaki canlılar	Tarımsal üretim	
Temel kirleticiler	Hanelerde enerji kullanımı	
Ağır metaller	Karayolları taşımacılığı enerji kullanımı	
Toprakta nitrojen ve potasyum fosfat dengeleri	Araçlarda fosil yakıt kullanımı	
Toprak kalitesi göstergeleri	Besin üretimi	
Tarım arazisi kayıpları		
Hayvan popülasyonu		

Kaynak: Palabıyık, 2005.

Tabloda verilen göstergelerden hangi amaçlara ulaşılacak istenildiğine baktığımızda bunların en önemlileri şunlardır (Yalçın ve Yalçın, 2013: 36): Kalitenin iyileştirilerek büyümenin gözden geçirilmesi, yoksulluk sorununa çare aranması, insan ihtiyaçlarının karşılanması ve sosyal ayrımcılıkla mücadele etme, var olan kaynakları koruyup zenginleştirme, nüfus artışının önüne geçme, teknolojiye yön

verip risklerin önceden engellenmesi, biyoçeşitliliğin korunması, kamu- sivil toplum- özel sektör üçlüsünün birlikte hareket edip duyarlılığının geliştirilmesi, fosil yakıtlara olan bağımlılığın önüne geçip çevreye zarar vermeyen enerji kullanımı gibi konular olduğunu görebilmekteyiz.

1.1.7. Türkiye’de Kalkınma Planları ve Sürdürülebilir Kalkınma

Sürdürülebilir kalkınma olgusu Türkiye’de 2000’li yıllardan sonra temel strateji politikalarında “sürdürülebilir büyüme”, “sürdürülebilir ekonomi” kavramıyla beraber kullanılmıştır. Giderek daha fazla kullanılmaya başlanan terimler sürdürülebilir tarım, sürdürülebilir enerji ve doğal kaynakların sürdürülebilir bir biçimde kullanılması, sürdürülebilir kentler, sürdürülebilir ulaşım vs. dir (Yıkılmaz, 2011: 26).

Bu bölümde Türkiye’de kalkınma planlarında yer verilen sürdürülebilir kalkınma konusu ele alınacaktır.

Kalkınma planları, Türkiye ekonomisinin yönlendirilmesinde ekonomi, sanayileşme ve sosyal açıdan kalkınmanın ana çerçevesini oluşturmak ve tedbirli olmak için oluşturulan belgelerdir. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1963 yılında yürürlüğe girdiği zamandan şimdiye kadar toplamda dokuz tane beş yıllık kalkınma planı yürürlüğe girerek uygulanmıştır. Şimdi ise, 2014-2018 yıllarını kapsayan Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı yürürlükte. Türkiye’de sürdürülebilir kalkınma politikalarının gelişimi, 1980’li yılların sonuna doğru olsa da, aslında kalkınma planlarındaki ekonomi-çevre-toplum etkileşimleri kapsamındaki kalkınma politikaları planlı dönemin başından beri farklı alanlarda oluşturulmuştur (Terzi, 2017: 16).

Türkiye’de çevre politikalarına bakıldığında, 1963-1967 yıllarında oluşturulmuş olan Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında ve 1968-1972 yıllarındaki İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında çevreyle ilgili özel hükümlere yer verilmemiştir. Kalkınma konusu, Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında Sosyal Kalkınma ve Gelişme ile Tarım ve Endüstriyel Üretim bölümlerinde yer almıştır. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında ise Bölgesel Kalkınma; kentleşme sorunları, konut sorunları ve sağlık politikalarına uygun kentleşme sorunları gibi bölümlerde çevre ve

sürdürülebilir kalkınma kavramları göz önünde bulundurulmamıştır (Güçlü, 2007: 184).

Stockholm Konferansı'ndan sonra 1973-1977 yıllarında oluşturulmuş olan Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında ilk kez Türkiye'de çevre bilincinin gelişmeye başladığının bir göstergesi olarak çevre sorunlarına yer verilmiştir (Egeli, 1996: 89).

Çevre hakkı ve gelecek nesillerin yaşama hakkını savunup koruma ve çevre politikalarının sanayileşmeyle kalkınma politikalarını engellememesi için bütüncül politikalar 1973'ten sonra gelişmeye başlamıştır. Bu dönemle ilgili örgütsel değişimler çeşitli bakanlıklarda çevreyle ilgili birimlerin kurulması şeklinde olmuştur (Arat, 2000).

1979-1983 yıllarını kapsayan Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında sanayileşme, tarımda modernizasyon ve kentleşme alanlarında çevrenin dikkate alınarak göz önünde bulundurulması gerektiğiyle ilgili ilkelere yer verilmiştir. Bunun yanı sıra yerel yönetimlerin çevre ile ilgili alanlarda yetkilendirilmesi de bu Planda ortaya çıkmıştır. Planda, çevre sorunlarının meydana gelmeden önlenmesi gerektiğiyle ilgili politikaların ilk kez gündeme gelmesi de çevre açısından çok önemli bir adım olmuştur (Algan, 2000). 1983'te yürürlüğe giren 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun yayınlanması bu plan döneminde olmuştur bu da çevre açısından önemli bir başlangıçtır (Terzi, 2017: 17).

1985-1989 yıllarını kapsayan Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, çevre ile ilgili temel yaklaşım hem mevcut kirliliğin engellenmesi hem de var olan kaynakların gelecek nesillerin yararlanabilmesi için dikkatli bir şekilde kullanılıp muhafaza edilmesi ve geliştirilmesi şeklinde belirlenmiştir. Bu ilke sürdürülebilir kalkınma açısından önemli bir gelişmedir (T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, 1984: 171).

T.C Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı tarafından 1990-1994 arasında hazırlanmış olan Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında çevre politikaları ile ilgili sürdürülebilir kalkınma kavramı, Ortak Geleceğimiz (Brundtland) adlı raporda küresel alanda yaşanan gelişmeler bağlamında ilk kez vurgulanmıştır. Bu rapora bağlı olarak Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda bu konuya yer verilmiştir. Planın çevre ile ilgili temel ilkesi de "*insan sağlığını ve doğal dengeyi koruyarak, ekonomik*

kalkınmaya imkân verecek şekilde doğal kaynakların yönetimini sağlamak ve gelecek nesillere yakışır bir doğal, fiziki ve soysal çevre bırakmaktır” (T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, 1989: 312). Türkiye'nin çevre politikaları bu planda ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Ayrıca AB çevre politikalarıyla uyum çalışmalarına da değinilerek çevre bilincini geliştirme, bütün planlama aşamalarında çevre unsurunu göz önünde bulundurma, çevreye zarar verecek olan kimyasalların etkilerini azaltma ve bunları yaparken de ülkenin şartlarını göz önünde bulundurarak çevresel faktörler detaylı bir şekilde ele alınmıştır (Egeli, 1996: 94).

1996-2000 yıllarını kapsayan Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, *“sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde, çevre politikalarını ekonomik ve toplumsal politikalarla uyumlu hale getirerek uluslararası anlaşmalara bağlılığı, toplumun uzlaşması ve kitlesel katılımı destekleyip ilke edinmeyi ve hem değerleri hem de eylemleri toplumsal, hukuksal ve kurumsal yapıda reform yapılması”* (T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, 1995: 189-195) gereğinden söz edilmiştir. Bu planda Çevrenin Korunması ve Geliştirilmesi bölümünde; *“sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı çerçevesinde, insan sağlığı ve doğal dengeyi koruyup sürekli ekonominin kalkınmasını ve doğal kaynakların yönetimini sağlamak, gelecek kuşaklara yakışır doğal, fiziki ve sosyal bir çevre bırakmak temel amaç olarak belirlenmiştir. Bunların yanısıra kalkınma sürecinde kirlenme faktörünün kaçınılmaz olduğunu vurgulayarak bu kirliliği yok etmek yerine kirlenme faktörünün önüne geçmek stratejisine öncelik verilmiştir. Çevre ve kalkınma göstergeleri hazırlanarak karar alma süreçlerine dâhil edilmesi de planda yer alan diğer önemli aşamadır. Son olarak da milli gelir hesaplarında çevrenin korunup geliştirilmesi çalışmalarının gündeme gelmesiyle sürdürülebilir kalkınmanın ölçülmesi ortaya çıkmış ve çevrenin yanısıra birçok alan ya da sektörde sürdürülebilir kalkınmayla ilgili politikalar geliştirilmiştir”* (T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, 1995).

Bu dönemde Çevre Bakanlığı'nın teknik desteği ve Dünya Bankası'nın finansmanı ile hazırlanmış olan “Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı (UÇEP)” ile de çevreye bütüncül bir açıdan bakmak amaçlanmıştır (Algan, 2000:228).

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001-2005 yılları için hazırlanmıştır. Esas amacı; Türkiye'nin dünya hâsılasından daha çok pay alması, Avrupa Birliği üyeliği sürecinde dünya ile ilişkilerinin hızlandırılması ve toplumun yaşam kalitesinin artırılmasıdır. Plan kesintisiz bir büyüme gerçekleştirme amacındadır. Planın stratejisi ekonominin rekabet yoluyla geliştirilerek sürdürülebilir kalkınmayı

sağlamasıdır. Bu Planın çevre bölümünde “*ekonomik ve sosyal gelişmeyi gerçekleştirirken insan sağlığı ve ekolojik dengeyi korumak*” temel ilke kabul edilmiştir. Çevre sorunlarının çözümü için uygulanacak olan politikaların AB normlarına paralel olması sağlanmalıdır. Sürdürülebilir kalkınma göstergelerinin geliştirilmesi, çevre politikalarının ekonomik ve sosyal politikalarla entegrasyonu ile biyolojik çeşitliliğinin sürdürülebilirliği için çalışmalar yapılmıştır. Son olarak da bu planda insan kaynaklarının geliştirilmesi, kentleşme, kırsal kalkınma, enerji tarımsal gelişme gibi farklı sektörlerde sürdürülebilir kalkınma ile ilgili birçok ilke ve politika getirilmiştir (T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, 2000).

2007-2013 yıllarını kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planı, makro dengeleri gözeterek sorunları önceden görüp bu yönde strateji ve hedefler belirlemek için hazırlanmış olup kurumsal ve yapısal düzenlemeleri piyasanın daha etkin olması için şekillendirilmiştir. Bu plan, diğer kalkınma planlarından farklı olarak beş yıllığına değil de yedi yıl için hazırlanmıştır. Bu Planın yapısı ve uygulama şekli belirlenirken Türkiye'nin geleceğe yönelik stratejisi ve politikalarının Avrupa Birliği'nin yasal, kurumsal ve mali düzeneğine uyumlu olması göz önünde bulundurulmuştur. Planda sürdürülebilir kalkınmaya etkisi en fazla olacak konular öncelikli politikalar olarak sıralanmıştır. Planın en dikkat çeken ilkesi; “*doğal ve kültürel varlıklarla çevrenin gelecek nesilleri de dikkate alan bir anlayışla korunması esastır*” ilkesidir (T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, 2006).

2014-2018 yıllarını kapsayan Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda “*İklim Değişikliği ve Çevre bölümünde; sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşabilmek adına küresel alanda başlamış olan yeni büyüme modelleriyle beraber “yeşil büyüme” faktörü gittikçe önem kazanmaya başlamış ve bu faktör kapsamında üretim sektörlerinde temiz üretim ve eko-verimlilikle çevrenin korunmasının yanısıra rekabetçiliğin de artırılması amaçlanmıştır*” (T.C.Kalkınma Bakanlığı, 2013) ifadesine yer verilmiştir.

Planda, çevreye ve çevre sorunlarına duyarlı politikaların sürdürülebilir kalkınma ilkeleri kapsamında işlediğine değinilmiş ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlıklı bir şekilde sağlanması için özellikle yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik üretimi amacıyla değerlendirilmesi, bunun sonucunda da enerji ihtiyacını karşılamak için dışa bağımlılığın azalacağı vurgulanmıştır. Ayrıca bu planda, tarımda su kaynaklarının etkin kullanımı, gıda güvenliği, sanayide ve ihracatın büyümesinde lojistiğin etkin olması ve verimliliğin daha da geliştirilmesi gibi alanlarda oluşturulan

politikaların sürdürülebilir kalkınmayı destekleyecek özellikte olması gerektiği de vurgulanmıştır (Terzi, 2017: 20).

Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında son olarak,“*yaşanabilir mekânlar, sürdürülebilir çevre bölümünde mekânsal gelişme ve planlama, kentsel dönüşüm ve konut, kentsel altyapı, çevrenin korunması, toprak ve su kaynakları yönetimi, denetim mekanizmalarının geliştirilmesi, özel sektör, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının görevlerini artırma gibi konulara da vurgu yapılmıştır*” (Şeşen ve Ertürk, 2017: 193).

Kısaca Kalkınma Planlarında çevre politikaları, önceleri ortaya çıkan kirliliği giderme amaçlıyken sonra önleyici politikalar ve daha sonra da 7. Beş Yıllık Kalkınma Planıyla beraber sürdürülebilir kalkınma anlayışına yönelik çevre ve ekonominin birbiriyle uyumuna öncelik veren strateji ve politikalara dönüşmüştür (Yıkılmaz, 2011: 37).

1.2. SÜRDÜRÜLEBİLİR KENT VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLEŞME

Araştırmanın bu bölümünde, sürdürülebilir kent ve sürdürülebilir kentleşme kavramları hakkında bilgi verildikten sonra sürdürülebilir kentleşmenin ortaya çıkışı (tarihçesi), göstergeleri, boyutları ve ilkeleri incelenmiştir.

1.2.1. Sürdürülebilir Kent

Sürdürülebilir kente geçmeden önce kent hakkında bilgi vermek konuyu anlamak açısından faydalı olacaktır.

En geniş tanımıyla kent; sürekli gelişme içerisinde bulunan toplumun yerleşme, barınma, çalışma, gidiş-geliş, eğlenme ve dinlenme gibi gereksinimlerin karşılandığı ve çok az insanın tarımla uğraştığı, ayrıca köylere göre nüfu açısından daha kalabalık olan yerleşim yerleridir (Keleş, 1998: 75).

Kent; sanayi, ticaret ve hizmet gibi ekonomik etkinliklerin gerçekleştirildiği ve daha önce sınırları belirlenmiş olan bir alanda yoğunlaşmış olan nüfusun sosyal açıdan hiyerarşik biçimde tabakalara ayrıldığı, ihtisaslaşmanın arttığı, hem dikey hem de yatay hareketliliğin olduğu bunun yanı sıra, farklı grupları barındıran hem merkezi hem de yerel yönetimin temsilcilerinin bulunduğu yerel, bölgesel veya uluslararası ilişki ağlarına sahip karmaşık yapılardır (Bal, 1999: 23).

Kent, yasal bir birim olarak da yerleşme biçimidir. Yine kent; yerel yönetime sahip en az bir merkezden oluşan hem tarım hem de tarım dışı üretimin yapılabildiği, denetimin yapıldığı, belirli bir teknolojik gelişme seviyesinde olan, örgütlenme, uzmanlaşma ve iş bölümünün olduğu ve kent olabilmek için yeterli bir nüfus büyüklüğüne ulaşmış doğal ve kendine has kimliğini kazanmış birikim ve dağıtım merkezidir (Suher, 1996: 42).

Ekolojik olarak kent, belirli bir alanda yaşayan ve birbirleri ile sürekli etkileşim içinde olan canlılar ve bunların cansız çevreleriyle bütünlük oluşturduğu ekosistemlerdir (Gezen, 2015: 15).

Endüstri devrimi sonrasında yaşanan hızlı gelişmeler hem kentleri hem de kent yaşamını olumsuz yönde etkilemiştir. Kentlerde bu durum yaşam kalitesini bozmuş ve bunun sonucu olarak da kent dışında yerleşimler ortaya çıkmıştır. Bu durum hem kent içi hem de kent dışı birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Bu sorunlar, kentlerde niteliksiz tasarım ve planlama şeklinde olmuş ve kentler toplumsal yabancılaşmanın yaşandığı alanlar haline gelmişlerdir. Sanayi ve teknolojik gelişmeler hızlandıkça ekolojik denge bozulmuş ve doğal kaynaklarda bozulmaya yol açarak hatta doğal kaynakların bazılarını yok etmiştir (Ulusoy ve Vural, 2001: 9).

Sanayileşme; iş olanaklarını arttırmış, köyden kente göçü hızlandırmış ve nüfusun hızlı ve kontrolsüz artmasına neden olmuştur. Böylece plansızlık, denetimsizlik, çarpık kentleşme gibi sorunlar ortaya çıkmıştır. Ve bu sorunlar kentlerdeki dokunun bozulmasına, doğal değerlerin tahrip edilmesine hatta yok olmasına, biyoçeşitliliğin azalmasına, kültürel değerlerin yok olmasına vs. sorunlara neden olmuştur. Bütün bu durumlar çevrenin nasıl kullanılması gerektiği ile ilgili tartışmaların ortaya çıkmasına ve sonuç olarak da sürdürülebilirlik ve kentsel yaşam kalitesinin doğmasına neden olmuştur (Ekşioğlu, 2011: 26).

Sürdürülebilirlik olgusu, ekonomik ve teknolojik gelişmeler sonucu ortaya çıkmış olan çevre sorunlarını azaltıp ekosistemi koruma üzerine odaklanmıştır. Sürdürülebilirlik ile kentleşme kavramlarının birlikte ele alınması çok yeni bir durumdur.

Sürdürülebilir kent ya da sürdürülebilir insan yerleşimleri ile ilgili tam olarak üzerinde uzlaşmış bir tanım bulunmamaktadır. Ancak sürdürülebilir kalkınmanın öğeleri olan sosyal, çevresel, ekonomik, kültürel ve kurumsal amaçlar sürdürülebilir kentin bir parçası olarak ele alınabilir (Satterthwaite 1997: 1668).

Günümüzde dünya nüfusunun hemen hemen %50'sinin kentlerde yaşadığı gerçeği göz önünde bulundurulduğunda kent, sürdürülebilirlik kavramının karşılık bulduğu en önemli alanlardan bir tanesidir (Memiş, 2016: 193). Bu açıdan bakıldığında doğal kaynak kullanımında ve çevreye verdiği zarar açısından her şeyin önünde olan kentlerin sürdürülebilirlikle ele alınıp değerlendirilmesi şarttır (Erdoğan, 2016: 69). Sürdürülebilirliğin kentle beraber kullanılması özellikle kentlerin doğal kaynakların en büyük tüketicisi ve kirliliğin temel üreticisi olmalarından dolayıdır. Sürdürülebilir kent anlayışının yaygınlaşmasıyla beraber kentlerin etrafındaki doğal kaynaklar, tarım alanları gibi bölgeler zaman kaybetmeden hızlı bir dönüşüm sürecine girmişlerdir (Ağı Günerhan, 2012: 5).

Sürdürülebilir kalkınmanın temel amacı, tüm dünyadaki yerleşim yerlerinde çevresel boyutu dikkate alıp insan ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamaktır. Bu ihtiyaçların karşılanması da kentlerde kurumsal, düzenleyici bir yönetim ve planlamayı gerektirmektedir. Sürdürülebilir kalkınmanın kentlere öncelik vermesinin nedenleri şunlardır:

- ✓ Kentler, hem ulusal hem de yerel düzlemde toplumsal ve iktisadi gelişmenin sağlanması için kilit rol oynamaktadır.
- ✓ Yaşadığımız dönemde nüfusun büyük çoğunluğu kentlerde yaşamaktadır.
- ✓ Kentler yeme içme, istihdam ve hizmet sunumunda önemli bir yere sahiptir. Gittikçe büyüyen kentlerde, kentin gelişmesine bağlı olarak kent içinde ve çevresinde çok büyük bozulmalar meydana gelmektedir (Karakurt Tosun, 2017: 171-172). Tüm bu problemlere çözüm üretebilmek için sürdürülebilir kent kavramı ortaya çıkmıştır.

Sürdürülebilir kent; ekonomik, çevresel ve toplumsal gelişimi toplumun katılımıyla dengeleyen kenttir. Ancak bu ilerleme sürecinde kentler ya da insan yerleşimleri çevrenin doğal taşıma kapasitesini aşmamalıdır (Ağı Günerhan, 2012: 6). Sürdürülebilir kent, kentin en uygun olan eylemlerde bulunmasıdır (Newman,

1999: 219). Yalnız, sürdürülebilir kent kavramı sadece kentte yaşayanları değil hem diğer kentlerde yaşayan insanları hem de dünyadaki bütün toplumları ilgilendiren bir durumdur (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 15). Sürdürülebilir insan yaşamının bağlı olduğu sürdürülebilir kentler, ekonomik sürdürülebilirlik ve eşitlik için zorunlu olan toplumsal adalet, sürdürülebilir ekonomi ve doğal serveti korumak açısından sürdürülebilir bir çevreye ulaşabilme ile de bağlantılıdır (Aalborg Şartı: Sürdürülebilir Avrupa Kentler ve Kasabalar, 2009). Yine sürdürülebilir kent, ekolojik değerleri doğal ve yapılı olan çevreyi aynı zamanda toplumsal adaleti de gözetken ve kentsel gelişimi öngören bir yapılanmadır (Mengi, Akkoyunlu Ertan, 2007: 22). Kentlerin yatay ve dikey yani orantısızca büyümesi hem kentin sürdürülebilirliğini tehdit etmektedir hem de yaşamsal hayatı tehdit etmektedir. Kısaca sürdürülebilir kent, ekolojik, siyasal, ekonomik, toplumsal gibi değerleri hem şimdiki hem de gelecek nesil için koruyan kenttir (Akkoyunlu Ertan, 2014: 51).

Stokholm Çevre Enstitüsü, sürdürülebilir kenti, “yeterli kaynağın mevcudiyetini ve yenilenmesini, sosyal konforu ve eşitliği, ekonomik kalkınmayı ve refahı sağlamak üzere eylem planları ve politikaları geliştirilmiş kent” (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, 2007: 69) olarak ele alır.

Bu kapsamda sürdürülebilir kent, teknik ve sosyal olmak üzere iki açıdan karakterize edilir. Sürdürülebilir kent bağlamında değişim sağlanması, iklim değişikliği, enerji, yoksulluk, sağlık, eğitim, konut ve ulaşım sorunlarının üstesinden gelebilmek için sosyal ve teknik yönü içeren bütünleşmiş bir yaklaşımı gerekli kılar. Bunun yanı sıra disiplinler arası çok boyutlu çalışmaların artması sürdürülebilir kent için önemlidir (Williams, akt. Aydınli ve Memiş, 2013: 68).

Sürdürülebilir kent, kentlerin çevreyle uyumlu ilişki içerisinde olmasıdır (Ağı Günerhan, 2012: 5). Kentin sürdürülebilirliği, kentsel ihtiyaçların yerel ve küresel kaynakların sürdürülebilirliğine herhangi bir zarar vermeden giderilmesidir (Alberti, akt. Akçakaya, 2016: 53).

Başka bir görüşe göre de sürdürülebilir kent, toplumsal ve ekonomik çıkarların çevre ve enerji sorunlarıyla uyumlu hale getirilerek değişimde devamlılık sağlanmasıdır. Yani her türlü değişime uyum sağlamaktır (Bayram, 1999: 254-255; Gezen, 2015: 16).

Bu tanımların tamamına baktığımızda sürdürülebilir kentin, nitelikli kentsel yaşam kalitesinin korunmasıyla başarılı olabileceğini görebiliriz. Bundan hareketle sürdürülebilir kentler, insanlara gereken değeri veren ve insanca yaşam olanakları sunan, herkesin temel gereksinimlerini eşit ve adilce karşılayan, kentin değerlerini koruyup geliştiren, tüm yurttaşların uygun koşullarda yönetsel kararlara katılımını sağlayan ve yurttaşlara bilgiye erişebilme imkânı sağlayan ayrıca yurttaşın emeğini sömürmeden kamu yararını gözetir bir şekilde kentlilerin haklarını da insan haklarına yakışır bir şekilde yaşama geçiren kentlerdir (Akkoyunlu Ertan, 2014: 52). Sürdürülebilir kent, kentlerin ekosistem üzerindeki olumsuz etkilerini en az seviyeye getirerek kentlerdeki toplum refahını, sağlıklı çevreyi, sosyal adalet ve yaşam kalitesini etkili hale getirmeyi amaçlamaktadır (Akçakaya, 2016: 62).

Wheeler (2003) ise, sürdürülebilir kentleri oluşturmanın zor bir durum olduğunu, fakat sürdürülebilir kentlerin oluşturulması için neler yapılması gerektiğini şöyle özetlemiştir (Wheeler, akt. Karaaslan, 2011: 7-8):

✓ **Kompakt, etkili arazi kullanımı:** Araziyi kullanım denetimleriyle kentleri kompakt tutup ekolojik habitatı, tarım arazisini ve kent çevresindeki açık alanları korumak,

✓ **Daha az araba kullanımı, daha çok erişilebilirlik:** Karma taşıma araçlarını desteklemek, köy- kentler oluşturarak işlevleri yakınlaştırmak, bisiklet yolları planlayıp yaptırmak, yayalara ağırlık vermek ve en çok da toplu taşımaya öncelik vermek,

✓ **Etkin kaynak kullanımı ve daha az kirlilik ve atık:** Hem enerji tasarrufu hem de geri dönüşümün sağlanması, enerji tasarruflu elektrikli eşyaların kullanılması, 'kirleten öder' prensibi ile ağır cezaların konulması ve uygulanması,

✓ **Doğal sistemlerin restorasyonu:** Park alanlarını genişleterek sanayi alanlarını da park ve hobi bahçelerine dönüştürmek,

✓ **İyi barınma ve yaşam çevreleri oluşturmak:** Halka uygun (ucuz) konut seçenekleri sunarak toplanma mekanlarına, ticaret alanlarına, toplu taşımaya yakın yerlere vd. faaliyetlere kolay erişimlerini sağlayan konut ve mahalleler oluşturmak,

✓ **Sağlıklı sosyal ekoloji:** Evi olmayan kişilere çözüm üretmek ve ırkçılığı önlemek vb.

✓ **Sürdürülebilir ekonomi:** Yerel yatırımı, yerel kaynak kullanımını, yerel ev sahipliği, çevre temizliği, geri dönüşümü, organik gıda üretimi gibi sürdürülebilirliği destekleyen projeler tasarlayıp hayata geçirmek,

✓ **Halkın katılımı:** Yöneticiler, halkın da yerel planlama ve tasarlama ile ilgili konularda halkın katılımını sağlamanın yanısıra küresel, bölgesel ve yerel sürdürülebilirlik kavramını halkın zihinlerine yerleştirmek,

✓ **Yerel kültürü korumak:** Yerli malının kullanımını teşvik ederek, geleneksel el sanatları, kültürel pratikler ve yapı teknikleri, yerel dil, geleneksel mimariyi devam ettirmek vs.

Tüm bu hedeflere, halkın eğitimi, yeni politikaların ve belirli standartların belirlenmesi ve vizyon açıcı uygulama örnekleri ile konu ile ilgili yeni kurumların oluşturulması ile ulaşılabilir (Wheeler, 2003: 487-496'den akt. Karaaslan, 2011: 7-8).

1.2.2. Sürdürülebilir Kentleşme

Sürdürülebilir kentleşmeye geçmeden önce kentleşme hakkında bilgi vermek konuyu anlamak açısından faydalı olacaktır.

Kentleşme, nüfusun kırdan kente göç etmesi, kentlerin hem nüfus hem de alan olarak büyümesi ya da tüm toplum içerisinde kentsel nüfus oranının artmasıdır. Kentleşme, tarih boyunca coğrafi hareketlilikler, düşük doğurganlık oranı, uzun yaşam süresi, nüfusun yaşlanması gibi ekonomik, sosyal değişim ve dönüşümlerle beraber düşünülmüş ve bu şekilde kentler kırsal ve kentsel alanlarda kalkınmada ve toplumsal refahta önemli bir rol oynamışlardır. Yüksek okuryazarlık oranı, gelişmiş sağlık hizmetleri, sosyal hizmetlere erişebilme ve hem kültürel hem de politik kararlara katılım kent yaşamının en önemli belirleyicileridir (Keleş, 2001: 119-135; World Urbanization Prospects, akt. Akçakaya, 2016: 51).

Kentleşme, “sanayi ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında, artan oranda örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikim sürecidir” (Keleş, 2010: 27).

Sosyolojik açıdan kentleşme, yeni ekonomik bir örgütlenme ve değişmiş olan fiziki bir çevreyi belirtmenin yanısıra insan davranış ve düşüncelerine de etki ederek toplumsal düzeni ifade etmektedir (Güçlü, 2002: 113).

Tablo.4: Sürdürülebilir Kalkınmanın Kente Yansımaları

Sürdürülebilir Kalkınmanın Hedefleri	Kentsel Stratejiler	
	Kent Düzeyi	Ulusal Düzey
Ekonomik Gelişme	Üretici kentler	Gelişmenin motoru olarak kentler
Sosyal Gelişme	Herşeyi kapsayan kentler	Sefaletin kentleşmesi
Çevresel Sürdürülebilirlik	Eko kentler	Kentsel-kırsal bağlar

Kaynak: (Yazar, 2006: 58).

Yukarıdaki tabloda sürdürülebilirliğin üç boyutu olan sosyal, ekonomik ve çevresel boyutları ve bu boyutların kentsel ve ulusal düzeyde karşılıkları verilmiştir. Kentler bu bağlamda değerlendirildiğinde sürdürülebilir kalkınmanın temel hedefleri olan bu boyutların kentsel stratejiler, kentlerin üretici, ekolojik ve kapsayıcı olmaları şeklinde yoğunlaştıkları gösterilmektedir (Yazar, 2006: 58).

Sürdürülebilir kalkınmanın hem bugünkü hem de gelecek kuşakların ihtiyaçlarının karşılanması şeklindeki temel prensiplerinin kentsel alana uygulanması aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo.5: Kentlere Uygulanan Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri

Bugünkü kuşakların ihtiyaçlarını karşılama	
Ekonomik Gereksinimler	Yeterli geçinebilme düzeyine erişebilme anlamına gelmektedir. Ayrıca işsizlik, hastalık, vb. durumlarda ekonomik güvence sağlanmalıdır.
Sosyal, Kültürel ve Sağlık Gereksinimleri	Güvenli ve sağlıklı barınma koşullarını içermektedir. Barınılan mekanlarda içme suyu, sağlık hizmetleri, ulaşım, eğitim ve çocukların gelişimi konularında hizmetlerin de yerine getirilmesi gerekmektedir. Yine konutlar ve işyerleri kimyasal kirliliği içeren çevresel risklerden korunmalıdır
Politik Gereksinimler	Yerel ve ulusal politika ve kararlara özgür katılım sağlanmalıdır.
Gelecek Kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğini ortadan kaldırmama	
Yenilenebilir-Yenilenemeyen Kaynaklar	Yenilenemeyen kaynakların kullanımı azaltılıp daha sonra konut, ticaret, sanayi, ulaşım, sağlık vb. alanlarda yenilenebilir kaynakların kullanımı artırılmalı, fosil yakıtların kullanılmasının azaltılıp hatta tamamıyla sonlandırılması hedeflenmektedir.

	Kentlerdeki tarihi, kültürel ve doğal zenginlikler korunmalıdır. Biyolojik çeşitliliğe zarar verecek atıklar konusunda tedbirler geliştirilmelidir.
--	---

Kaynak: (Karakurt Tosun, 2017: 173).

Tüm bunlardan hareketle, kentsel açıdan sürdürülebilir kalkınma; sosyal, siyasal/yönetimsel ve ekonomik eksenlerde sürdürülebilirlik ile çevreyi kapsayan çok yönlü bir süreçtir. Ve yine bu kapsamda sürdürülebilir kentleşme, hem kentleri hem de kentleri çevreleyen kırsal alanlar arasında küçük kentlerden metropol kentlere kadar olan bütün insan yerleşimleri arasındaki bağlantıları sağlayan bir etkidir (Yazar, 2006: 59).

Sürdürülebilir kalkınmanın bir parçası olan sürdürülebilir kentleşme ise, hizmetlerin optimum seviyede sunulacak şekilde üzerinde yaşayan insanların ihtiyaçlarının karşılanması için kentin hizmet kapasitesinin aşılmadığı kentleşme çeşididir. Sürdürülebilir kentleşme yapısı içerisinde nüfus ve kentsel fonksiyonların kültürel ve siyasal alanda kenti tehdit etmesi yok denecek kadar azdır ya da hiç yoktur (Tuna ve Ceritli, 1997: 24).

Kentlerde yaşayan nüfusun hızla artmasıyla sürdürülebilir kentleşme önem kazanmıştır. Temmuz 2000'de Berlin'de düzenlenmiş olan URBAN 21 Konferansı'nda sürdürülebilir kentleşme şöyle açıklanmıştır. "Kentsel mekânda, gelecek nesillere ilişkin sorumluluklar göz önünde bulundurularak ekolojik, kültürel, politik, kurumsal, sosyal ve ekonomik bileşenleri içeren politikalarla kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesi sürecidir (Karakurt, 2008: 81).

Sürdürülebilir kentleşme, kentsel mekânların bu mekânlar içindeki davranışların çevreyle bir bütün olarak varlığını dengeli sürdürmesi ve kentin içinde üretilen değerlerin gelecek nesle aktarılmasıdır (Ağı Günerhan, 2012: 6). Sürdürülebilir kentleşme, kentler ve kent etrafındaki kırsal alanlar arasındaki en küçük kent merkezlerinden anakent alanlarına kadar olan tüm insan yerleşimlerindeki bağlantıları dikkate almaktır (Karakurt Tosun, 2013: 106). Sürdürülebilir kentleşme, ekonomik olanakların oluşmasını, toplumsal malların artmasını ve çevrenin sağlıklı olmasını güçlendirip koruyan gelişmedir (Bayram, 1999: 254). Sürdürülebilir kentleşme olgusu, kentsel gelişmenin etkilediği ve onu etkileyen bütün sosyal, çevresel ve ekonomik unsurların birbirleriyle ilişkili bir şekilde kentin geleceğinin katılımcı süreçlerle kararlaştırılması sürecidir (Keskin,

2012: 85). Sürdürülebilir kentleşme, diğer bir yönüyle, insan ihtiyaçlarına şu anda var olan kentlerin sağlamış olduğu şartlardan daha iyi yanıt veren ve kent sisteminin gelecek kuşakların da ihtiyaçlarını karşılayacak bir şekilde geliştirilip yaygınlaştıran kenttir (Ertürk, 1996:175).

Bu açıdan bakıldığında sürdürülebilir kentleşmenin mekânsal altyapı, sosyo-ekonomik yaşam şekli, esasen yere özgü olması bakımından mekân işlev ve demografik olarak farklılık gösterdiği söylenebilir. Bu farklılıklar da, insan yerleşimlerinin jeo-morfolojik yapı bağlamında yere özgü konum olarak nitelikleri sosyo-kültürel özelliklere, ekonomik açıdan üretim-dağıtım ve teknolojik açıdan da siyasal-kurumsal örgütlenme şekillerine bağlanabilir (Özcan, 2016: 10).

Kısaca özetlemek gerekirse tüm bu bilgilere bakıldığında sürdürülebilir kent ve sürdürülebilir kentleşmenin kendi içerisinde üç temel amacı olduğu söylenebilir (Bayram, 1999: 254-256):

✓ Bunlardan birincisi; kentlerde yaşayan insanların, kentin ortak alan kullanımında ve kamu hizmetleri alımında yaşam kalitelerinin artırılması sorununun aşılmasıdır.

✓ İkincisi, bir yerleşim birimi olan kentin varlığını devam ettirmesini güçlendirmedir.

✓ Üçüncü ve son amacı da kentin çevre değerlerinin üstünde kullanılması probleminin önüne geçilmesi ve kaynakların geri dönüştürülmesinde mevcut üretim ve tüketimin sorgulanması gerektiğidir.

1.2.3. Sürdürülebilir Kentleşmenin Ortaya Çıkışı

Nüfus artışı, ekonomik ve toplumsal sorunlar, doğal kaynakların aşırı tüketimi ve yanlış kullanılması, taşıma kapasitesini aşma vb. kısacası doğal kaynakların tahrip edilmesinden dolayı kentlerin dengesi bozulmuş ve bozulmaya devam etmektedir. Bu sorunların asıl sebebinin de insan faktörü olması nedeniyle, sorunların ortaya çıktığının farkına varılmasıyla beraber tamir edilmesinin ve yeniden kazanılmasının bir sürece bağlı olduğunu ve bugünün sorunlarının gelecek nesillere de etki edeceğini böylece hiç vakit kaybetmeden çözüm aranması ve bu çözümlerin hayata geçirilmesi gerektiği ileri sürülmüştür. Bütün bu sıkıntılar çeşitli ülkeleri bir araya getirerek çalışma yapılıp çözüm önerileri üretmeye sevk etmiştir. Bu

amaçla Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Komisyonu kurularak çalışmalara başlanmıştır. Temel amaç, ekonomik girdilerin arttırılarak kaynakların korunması ve bunlar yapılırken çevreye yapılan zararı azaltmak hatta yok etmek olmuştur. Bütün bunların sonucunda sürdürülebilirlik ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilirlik, verimliliğin en uygun koşullarda uzun yıllar sürmesidir. Başka bir tanımla “gelecek kuşakların kendi gereksinimlerini karşılayabilme yeteneğini tehlikeye atmadan ve olanaklarından ödün vermeden bugünün ihtiyaçlarını karşılamak ilkesi” olarak tanımlanmaktadır. Bugün yeryüzündeki nüfusun yarısından fazlasının kentlerde yaşadığı gerçeği göz önünde bulundurulursa sürdürülebilirliğin en etkili olduğu, insan, çevre ve ekonomi üçlüsünün en yoğun olduğu yerlerin kentler olduğu gerçeği fark edilir. Bu bağlamda sürdürülebilir kalkınma ile alakalı temel tartışma mekân çerçevesinde gelişmiştir. Bu da sürdürülebilir kent kavramını ortaya çıkarmıştır (Atıl, Gülgün ve Yörük, 2005: 216; WCED, 1987: 43).

Sürdürülebilir kentler doğa ve insanı bir araya getirmekte ve insanoğlunun bozduğu ekosistemin iyileştirilmesine katkı sağlamaktadır (Altuntaş, 2012: 136). Sürdürülebilir kalkınma kavramının mekâna yansımalarıyla ortaya çıkan sürdürülebilir kentleşme bu bağlamda sürdürülebilir kalkınmayla ilgilidir (Yazar, 2006: 18).

Sürdürülebilir kalkınmanın temelini atan 1972 tarihli Stockholm BM İnsan ve Çevresi Konferansı’nda kabul edilen Deklarasyon’un 15. ve 16. maddeleri şu şekildedir (Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı Stockholm Deklarasyonu 1972: 05.08.2018):

15. madde, “Çevreye olan olumsuz etkileri önlemek, maksimum sosyal, ekonomik ve çevre faydaları sağlamak için yerleşmelere ve kentlere planlama uygulanmalıdır.”

16.madde, “Temel insan haklarına ön yargısız olarak, ilgili hükümetlerce uygun bulunan demografi politikaları; çevre veya kalkınma üzerinde olumsuz etkileri olan nüfus artış hızı veya aşırı nüfus yığılmaları ile düşük nüfus yoğunluğunun insan çevresinin gelişmesini veya kalkınmayı engelleyebileceği bölgelerde uygulanmalıdır”. Bu maddelere baktığımızda Stockholm Konferansıyla sağlıklı ve planlı yaşanabilir kentlerin bir bileşeni olan sürdürülebilir kentleşmenin temeli atılmıştır ve bunun yanısıra insan çevresinin gelişmesinde engel olabilecek durumlar için önlemler alınması gerektiği de vurgulanmıştır.

Sürdürülebilir kentleşmenin ortaya çıkmasında önemli bir diğer gelişme olan Habitat I Konferansıyla yerleşmeler ile ilgili sorunların önemi tüm dünyaya taşınmıştır. Kabulleri de sorunlara temel ihtiyaçlar yönünden yaklaşma ve çözüm yollarının devlet eliyle ya da devlet öncülüğünde olması şeklinde olmuştur (Tekeli, 1996: 15).

Sürdürülebilir kentleşmenin gelişmesinde etkili olan Ortak Geleceğimiz (Brundtland) Raporunda yer alan ortak kaygılar, ortak tedbirler ve ortak çabalar kısmında kentleşme konusuna değinilmiştir (Güneş, 2004: 36-37). Bu yönüyle Rapora bakıldığında bazı sorunların sürdürülebilir kentleşmenin doğmasına yol açan sorunlarla eşleştiği görülmektedir. Bu sorunlar genel itibariyle yoksulluk ve çevre üzerindeki baskılar, nüfusun hızla büyümesi, yoğunlaşmanın yaşam kalitesini engellemesi, çevrede var olan kaynakların gereğinden fazla tüketilmesi, ekonomik kriz gibi kent sorunlarına sebep olan benzer sorunlar sayılabilir (Ortak Geleceğimiz, 1987).

Bu sorunların çözümü de yerel yönetimlerin güçlendirilip yerel fırsatlarını arttırma, enerjide tasarruf, nüfus artışını önleme politikaları, ekosistemin korunması, sanayide daha az kaynakla daha çok üretmek, doğal kaynakların etkin ve verimli kullanımı, çevreyi barışçıl yollarla ve güvenli bir sistemle koruma, ortak ve hukuki yollarla değişimi sağlama gibi kenti sürdürülebilir hale getirme yollarıdır. Kısaca tüm bu sorunlar ve çözüm önerileri sürdürülebilir kentleşmenin ortaya çıkmasında önemli etkenler olmuştur (Ortak Geleceğimiz, 1987; Karakurt Tosun, 2009: 4-5).

Sürdürülebilir kentleşmenin ortaya çıkmasında bir diğer aşama da, 1992 Rio de Janeiro kentinde BM tarafından düzenlenmiş olan Çevre ve Kalkınma Konferansı olan Rio Konferansıdır. Rio'da kabul edilen Gündem 21, Orman İlkeleri, İklim Değişikliği Sözleşmesi ve Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi kapsamında ortaya çıkan beş esas belge sürdürülebilir kentleşme için çok önemli bir gelişmedir (Mengi ve Algan, 2003: 22). Gündem 21'in en önemlilerinden bir tanesi olan "Sürdürülebilir İnsan Yerleşimleri Gelişmesinin Desteklenmesi" adındaki yedinci bölümünde, insan yerleşimlerinin sosyal, ekonomik ve çevresel kalitesinin geliştirilmesi amacıyla birkaç program saptanmıştır. Herkes için yeterli barınma, insan yönetimlerini iyileştirme, sürdürülebilir arazi kullanımı ve yönetimi, bütünleşik çevresel altyapı hizmetlerini sağlama, sürdürülebilir enerji kullanımı ve ulaşım sistemleri, afetlere

karşı yerleşme planlaması, insan yerleşimlerini geliştirme gibi konular sürdürülebilir kentleşmenin hedeflerini oluşturmaktadır (Tekeli, 1996: 52).

Sürdürülebilir kentleşmenin gelişiminde önemli adımlardan bir diğeri de Rio Konferansının ilkeleri doğrultusunda 1994'te kabul edilmiş olan Aalborg Sözleşmesidir. Bu Sözleşmede özellikle kentin tarihine ve kültürel çevresinin korunmasına vurgu yaparak sürdürülebilir kentlerin oluşmasında yerel yönetimlerin işlevlerine ve önemine dikkat çekilmiştir (Charter of European Cities and Towns Towards Sustainability (The Aalborg Charter), 1994).

Sürdürülebilir kentleşmeyle ilgili bir diğere önemli belge, Avrupa Konseyi'nin kentsel yaşam ve kentsel politikalarla ilgili Mart 1992'deki Strazburg'da gerçekleştirilen Avrupa Konseyi Avrupa Yerel Yönetimler Konferansı'nda kabul edilen Avrupa Kentsel Şartı ve Avrupa Kentsel Haklar Bildirgesi'dir. Bu belgenin diğere belgelerden farkı Bildirgeyi, hükümetlerin değil yerel yönetimlerin imzalamış olmasıdır. Avrupa Kentsel Şartı, 13 konu başlığı ve bu başlıklara bağlı 68 ilkeden oluşmaktadır (Karakuzulu, 2015: 400). Bu başlıklar şunlardır:

- ✓ Ulaşım
- ✓ Kentlerde Çevre ve Doğa
- ✓ Kentlerin Fizik Yapıları
- ✓ Tarihi Kentsel Yapı Mirası
- ✓ Konut
- ✓ Kentlerdeki Özürlü ve Sosyo-Ekonomik Açıdan Engelliler
- ✓ Kültür ve Kültürel Kaynaşma
- ✓ Kentlerde Sağlık
- ✓ Halk Katılımı
- ✓ Kent Yönetimi ve Planlaması
- ✓ Kentlerde Ekonomik Gelişme (Karakuzulu, 2015: 400).

Ekim 1996'da Lizbon'da gerçekleştirilen bir diğere Konferansta ise, sürdürülebilir kent ve kasabalara ulaşmak için daha somut adımların atılması gerektiğini açıklayan Lizbon Eylem Planı oluşturulmuştur.

Sürdürülebilir kentleşme için önemli bir diğere toplantı olan ve 1996 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen İnsan Yerleşimleri Konferansı (Kent Zirvesi) Habitat II'de kentler, sürdürülebilir kentsel gelişmenin biçimlendiği yerler olarak

nitelendirilmektedir (Yazar, 2006: 28). Sürdürülebilir insan yerleşmelerinin temelini oluşturan Gündem 21 Habitat II' nin de temelini oluşturmaktadır. Bununla kamu, özel ve topluluk arasında kurulacak bir ortaklık ile insan yerleşmelerinin ve bütün insanların özellikle de kentteki ve kırdaki yoksul insanların yaşama ve çalışma ortamlarının ekonomik ve çevresel kalitesini artırma amaçlanmıştır. Bu yönüyle bakıldığında Habitat II'nin amacı, gittikçe kentleşen bir dünyada sürdürülebilir insan yerleşmelerinin geliştirilmesidir (Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı Habitat II 1996, 1999: 15-39). Habitat II Zirvesi'nde, sürdürülebilir kentsel gelişme için sürdürülebilirlik, yaşanabilirlik, hakçalık, kentli bağlılığı, çok aktörlü yönetim, yapabilir kılma gibi ilkeler geliştirilmiştir (Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı Habitat II Ulusal Rapor ve Eylem Planı, 1996: 76).

2002 yılında gerçekleştirilen Johannesburg Zirvesi'nde kabul edilen uygulama planındaki hedefler arasında yer alan elverişsiz koşullarda yaşayan kişilerin yaşamlarında iyileştirmeler sağlanması, arazi, toprağa ve yeterli barınağa erişimin geliştirilmesi bu amaçla da yerel makamların program geliştirip uygulamaları gibi hedefler sürdürülebilir kent gelişiminde önemli bir girişim olmuştur (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi Johannesburg 4 Eylül 2002, 15.08.2018).

UNECE (United Nations Economic Commission for Europe), hem Batı Avrupa Hem de Doğu Avrupa arasında bağlantı kurmak için oluşturulmuş bir komisyondur. Kısaca UNECE, kamu altyapısı, katılım, çevresel etki değerlendirmesi, iyi yönetim gibi unsurları vurgulamanın yanında sürdürülebilir kentleşme ile ilgili önemli bir gelişme olmuştur. Sürdürülebilir Kentler Programı da (The Sustainable Cities Programme), BM- Habitat ve UNEP tarafından geliştirilen Yerleşme Planları ve Yönetimi için Çevresel Yol Göstericiler belgesinin kavram ve yaklaşımlarını uygulamaya geçirmek için 1990 yılında ortaya konulmuştur. Bu programda Habitat Gündemi ve Gündem 21'de ortaya konan çevresel boyutların uygulanmasında anahtar rol oynayarak kentsel, çevresel ve yönetim boyutunda olumlu etki yapabilmek için Birleşmiş Milletlerin çabalarını etkin kılma amaçlanmıştır. Ve yöntemi de doğal kaynak yönetiminde kentlerin yapabilirliğini güçlendirmek, çevresel tahribatı sürdürülebilir kılmak ve kentteki tüm paydaşların katılımını sağlamaktır (Yazar, 2006: 34-36).

Görüldüğü üzere Birleşmiş Milletler'in sürdürülebilir kent konusunda çok önemli katkıları olmuştur. Bu açıdan bakıldığında Birleşmiş Milletler, düzenlediği konferanslar ile kavramın kuramsal çerçevesini oluşturmuş ve bu programlarla da sürdürülebilir kentleşmenin sağlanmasında öncülük yapmıştır.

1.2.4. Sürdürülebilir Kent Göstergeleri

Sürdürülebilir kent göstergeleri kentlerin sürdürülebilirliğini ölçüp değerlendirmek için kullanılan yöntemdir (Memiş, 2016: 102-103). Kentsel sürdürülebilirliğin ortak kabul edilen ve ön plana çıkan göstergeleri şunlardır:

Tablo.6: Sürdürülebilir Kentsel Kalkınma Göstergelerinde Ön Plana Çıkan Başlıklar

Ekonomik Göstergeler	Sosyo-Kültürel Göstergeler	Yönetişim ve Kurumsal Göstergeler	Çevresel Göstergeler
Gelir dağılımı, Çalışanların oranı, Yeşil işletmelerin sayısı, İşletmelerin yaşam süresi, İş imkânları, Yeşil mesleklerin sayısı, Yenilik (<i>innovation</i>)	Eğitim, Sağlık, Güvenlik, Suç oranı, Barınma, Yaşamsüresi, Mutluluk, Sosyal sermaye, Dezavantajlı gruplar ve Entegrasyonu, Eğlence/rekreasyon, Gönüllülük, Sanatsal faaliyetler, Sosyal Adalet, Sosyal Bütünleşme, Sosyal Dışlama.	Politikalara ve seçimlere katılım, Açıklık ve hesap Verebilirlik, Yönetim, Kurumsal sürdürülebilirlik	Enerji, Yeşil alanlar, Hava kirliliği, Gürültü kirliliği, Koku kirliliği, Ulaşım ve çeşitliliği, Katı ve sıvı atıklar, Trafik, Binalar, Toprak Kullanımı, Biyolojik Çeşitlilik, Gıda Güvenliği, İklim Koruma

Kaynak: Memiş, 2016: 103.

Sürdürülebilir kent ile ilgili göstergeler; sürdürülebilir temelli politikaların beklenen ve beklenmeyen etkilerinin değerlendirilmesi ve sürecin takip edilmesine yardımcı olması, yeni gelişmelerle ilgili eğitici role sahip olması, geçmişte yapılan çalışmaları değerlendirmesine yardım etmesi, yine devletin karar almasında açık ve hesap verebilir olması konusunda da destek sağlaması gibi konularda önem arz etmektedir (Harmon, 2008: 96).

Newman (1999: 223) ise, kentler için sürdürülebilirliğin göstergelerini beş ana başlık altında toplamaktadır. Bunlar:

1. Enerji ve hava kalitesi
2. Su, materyal ve atık
3. Arazi, yeşil alan ve biyolojik çeşitlilik
4. Ulaşım
5. İnsanın refahı.

Özetle sürdürülebilir kent göstergeleri kentin planlanmasında ve yönetiminde bilimsel temelli ve insan refahını ve kentin yaşanabilirliğini sağlayan etmenlerdir (Gürel Üçer, 2017: 112).

1.2.5. Sürdürülebilir Kent Yönetimi

Sürdürülebilir kent yönetimi, kentin geleceğiyle ilgili kararlarda kentteki tüm halkın katılımının sağlanması ve kararlarının uygulanmasıdır. Yani sürdürülebilir kentin aktörleri o kentteki tüm kamu sektörü, özel sektör, sivil toplum örgütleri, akademi, meslek odaları vs'lerden oluşmaktadır (Karakurt Tosun, 2009: 11; Quard, 2002: 4). Böyle bir kent yönetimi'nin temel amacı yönetim ilkesini hayata geçirmenin yanısıra yerel kapasiteyi arttırmaktır (Karakurt Tosun, 2009). Yerelde kurumsal kapasitelerin oluşturulup güçlendirilmesi önemli diğer amaçlarından (Quard, 2002: 4). Bu amaçlar katılımın genişletilmesi için hem yaratıcı hem de esnek karar verme sürecinin teşvik edilmesini sağlarken kurumsal süreçte de işbirliğinin daha da artırılmasını kapsamaktadır (BM Dünya Çevre ve Kalkınma Konferansı, 1997: 10). Ayrıca yerel paydaşların yönetim sürecine katılması yerel kararların paydaşlar tarafından benimsenmesini sağlamanın yanısıra süreci şeffaflaştırmakta ve kararların uygulanmasını da kolaylaştırmaktadır (Quard, 2002:4).

Sürdürülebilir bir kenti oluşturma sürecinde, kentin ihtiyacı olan ve kenti ilgilendiren konularda politikaların hazırlanması, karar verip uygulama sürecinde, kentteki özel sektör, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve en önemlisi de yerel halkın hep birlikte hareket edip karar verme sürecinde aktif olmaları gerekmektedir. Eğer süreç bu şekilde devam ederse kentte alınan tüm kararlar hemen hemen halkın tamamı tarafından daha kolay benimsenmenin yanısıra bu politika ve kararların daha kolay uygulanma şansı olur (Karakurt Tosun, 2009: 11).

Böylece sürdürülebilir kent yönetiminin gerekleri başlıklar halinde özellikleriyle beraber şöyle açıklanabilir:

1.2.5.1.Vatandaş Odaklılık

Vatandaş odaklı olmak demek, hizmetlerin planlanması, uygulanması ve sunulmasında halkın beklenti ve taleplerinin dikkate alınması demektir (Durguter, 2012: 1063).

1.2.5.2.Katılımcı Yönetim

Birleşmiş Milletler tarafından 1992’de kabul edilmiş olan Gündem 21 belgesinde kentlerle ilgili sorunların hemen hemen hepsinin ve çözümlerinin de yerel faaliyetlerden kaynaklanmakta olduğu ve bundan dolayı da kent yönetiminin hem diğer yerel aktörlerin hem de kentlilerin sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için aktif olması gerektiğinin altını çizmiştir. Yine 1994 yılında gerçekleşen Sürdürülebilir Kent ve Kasabalar Konferansı’nda kabul edilmiş olan Aalborg Şartı’na göre; kent yönetimleri, çevre sorunlarının kaynağına ve halka en yakın öge olduklarından refahın sağlanması için yönetimin her düzeyinde sorumlulukları paylaştıkları için çok önemlidir (Gürel Üçer, 2017: 104-105). Sürdürülebilir kentleşmenin en temel hedeflerinden biri, kentin geleceğiyle ilgili bütün kararlara ilgili tüm yurttaşların katılımını sağlamaktır. Bundan hareketle sürdürülebilir kentin aktörleri kentteki tüm yurttaşlar ve diğer ilgili tüm kesimler yani STK’lar, kent yöneticileri, özel sektör, üniversiteler vb.dir.

Bunların yanı sıra kamunun elindeki kaynakların sınırlı olmasından dolayı sürdürülebilir kentlerin oluşturulabilmesi için güçlü yerel ve bölgesel ortaklıklara ihtiyaç vardır. Özel sektör ve diğer paydaşların katılımıyla beraber oluşan ortaklıklar güçlü ve sorumluluk sahibi bir değerler sistemi oluşturacaktır (Aydınlı ve Memiş, 2013: 69). Böylece sürdürülebilir kentsel kalkınmayla ilgili stratejilerin belirlenmesi ve uygulanmasında farklı katılımcı ve paydaşların yer alması yapılan faaliyetlerin etkinliğini ve verimliliğini arttıracaktır.

1.2.5.3. Şeffaf Yönetim

Yönetimde açıklık yada şeffaflık, halkın yönetim tarafından yürütülen iş ve işlemlerden haberdar olması, gerekli durumlarda bilgi ve belgelere ulaşabilmesi,

yönetime katılması, yapılan iş ve işlemleri denetleyebilmesi en önemlisi de gerektiğinde hesap sorabilmesi gibi demokratik bir yönetim anlayışını ifade eder (Akpınar, 2011: 240).

1.2.5.4.Hesap Verebilirlik

Yönetim kavramlarından biri olan hesap verebilirlik (accountability), kamu görevlilerinin yetkilerini kullanmalarından ve yaptıkları faaliyetlerden sorumlu tutulmalarını ifade eder (Gül, 2008: 73).

Hesap verebilirlik, sorumluluk sahibi olan yöneticilerin yaptıkları faaliyetlerin sonuçlarına göre adına yetki kullandıkları kişilere ya da otoriteye karşı kendilerini hukuksal olarak sorumlu tutmalarındır (Tutar ve Altınöz, 2016: 229).

1.2.5.5.Etkin Yönetim

Etkin yönetim, kent yöneticilerinin kıt olan kamu kaynaklarını kullanırken etkinlik kriterlerine gereken önemi vermeleridir (Durguter, 2012:1064).

1.2.5.6. Bilgi ve Teknoloji Kullanımı

Giderek artan bilgi ve teknolojinin kullanımıyla artık Global Bilgi Toplumu oluşmaya başlamış ve katılımcı, bilinçli ve sorgulayan bireyler ortaya çıkmaya başlamıştır (Durguter, 2012: 1064).

Sürdürülebilir kentlerin özellikleri şunlardır (Haştemoğlu, 2006: 25-26):

- Herkese yeterli barınma olanağı,
- Yönetimi iyileştirme faaliyetleri,
- Sürdürülebilir arazi kullanılarak planlama ve yönetim,
- Sürdürülebilir mülkiyet yapısı,
- Sürdürülebilirliğin engellenmesine ve dağılmasına izin vermeme,
- Çevresel, sosyal, kültürel ve altyapı hizmeti sağlama,
- Sürdürülebilir enerji ve ulaşım,
- Afet veya herhangi bir olağanüstü duruma karşı planlanmış yönetim,
- Sürdürülebilir inşaat ve sanayi,
- Kaynaklarını ve kapasitesini geliştirme.

İnsanoğlunun karşılaştığı çevresel problemlerin birçoğu için kent yönetimlerine sürdürülebilir çevre yönetimini benimsetmeyi amaçlayan Aalborg Şartındaki sürdürülebilir kentsel politikalar şunlardır; (Karakurt Tosun, 2009).

✓ Kentler arasındaki farklılıklardan dolayı her kentin sürdürülebilir bir kent olabilmek için kendi politikalarını uygulaması gerektiği,

✓ Kent ve kasabaların problemlerini hem daha geniş bir ortama yaymamaları hem de gelecek nesillere taşımaması gerektiği,

✓ Ekonomik gelişmenin sınırlayıcı etkeninin doğal servet olduğunun kabul edilmesi ve bu servetin (toprağın, suyun, biyolojik çeşitliliğin, yenilenemez kaynakların kullanımını sınırlama vb.) korunması gerektiği,

✓ Sosyal adaletin sağlanması (yoksulların durumunun iyileştirilmesi, tüketimi azaltarak yaşam kalitelerini artırma vb.)

✓ Arazi kullanım ve “imar planlamasında” stratejik çevre etki değerlendirmesinin gerektiği ve kentin gelişim sürecinde mobilitayı azaltmak için işlevler karışımının oluşturulması gerektiği,

✓ Erişilebilirliği arttırmak, toplumsal refahı ve şehir hayatında daha az ulaşım ihtiyacını ortaya çıkaracak bir şekilde yönlendirilmesi gerektiği,

✓ Yenilenebilir enerji kaynaklarının sürdürülebilir ve yaşanabilir bir gelecek için tek çözüm olduğunun benimsenmesi,

✓ Yerel yönetimlere de gerekli yetkilerin verilmesi gerektiği,

✓ Yurttaşların ve bütün toplumun etkin katılımının sağlanması,

✓ Kentin kendi yönetim sistemini oluşturması gerektiği,

Aalborg Şartı'nın bu politikaları hem sürdürülebilir kentleşmenin ilkeleri hem de sürdürülebilir kentlerin oluşturulması açısından çok önemlidir.

Kısaca sürdürülebilir kentlerin yönetim yapısı; eşitliği sağlayan, kurumsal kapasiteyi geliştiren, şeffaf ve katılımcı yönetim anlayışı benimsemenin yanında çok aktörlü bir yönetim şeklidir (Yazar, 2006: 28).

1.2.6. Sürdürülebilir Kentleşmenin Boyutları

Sürdürülebilir kentleşme olgusu, kentteki gelişmelerin etkilediği ve kentin gelişmesini etkileyen bütün çevresel, sosyal, ekonomik unsurları birbiriyle ilişkili bir şekilde kapsamanın yanısıra kentin geleceğini de katılımcı bir süreçle kararlaştırmayı amaçlar (Keskin, 2010: 19).

1.2.6.1. Ekonomik Boyut

Küreselleşmenin en büyük etkilerinden bir tanesi hem ulusal hem de uluslararası alanda gelir dağılımı eşitsizliğini giderek arttırmasıdır. Bunun gözle görünen en büyük göstergesi de artan işsizlikle beraber adaletsizliğin kentlere yansmasıdır (Şengül, 1999: 77).

Sürdürülebilir kentleşmenin ekonomik boyutunda kentlerde sunulan mal ve hizmetlerin etkin ve verimli olması en önemli konulardan bir tanesidir. Bu yönüyle etkili hizmet sunma, daha iyi hizmet sunmanın yanı sıra hizmet dağıtmak anlamına gelirken, verimli hizmet sunma da sunulacak hizmetlerin mümkün olan en az maliyetle üretilmesi anlamına gelmektedir. Tam da bu noktada kentsel gelişmelerin toplumun hepsine aynı seviyede yansıdığını söyleyemeyiz. Toplumun bir kısmı gayrimenkullerinden faydalanabilirken diğer kısmı da yani yoksul kesim bu gelişmelerden yeterince payını alamamaktadır. Bu boyutuyla kentsel sürdürülebilirliğin ekonomik boyutu, kentteki hizmetleri kentte yaşayan tüm yurttaşta etkin ve verimli bir şekilde ulaştırılmasını amaçlar (Duben ve Emrealp'den akt. Keskin, 2010: 20).

Sürdürülebilir kentin ekonomik boyutunun diğer önemli bir noktası da, kentin yaşam alanı olarak varlığını devam ettirme gücüyle ilişkili olmanın yanısıra kentin topluma sunmuş olduğu hizmetlerin çevrede olan kaynaklarını koruyup kentin üretkenliğini sağlamasıdır (Haştemoğlu, 2006: 30; Yazar, 2006: 70-71).

1.2.6.2. Mekânsal (Fiziksel) Boyut

21. yüzyılda kentler taşıma kapasitelerinin çok üstünde bir büyüklüğe ulaşmış, kentler aşırı kaynak kullanarak olması gerekenden daha fazla enerji tüketimine yönelmiş, kentlerin büyüme biçimleri çok orantısız bir şekilde geniş

alanlara yayılmış böylece dengesiz bir yapılaşma ortaya çıkmıştır (Bayram, 1999: 252).

Sürdürülebilir kentleşme özellikle kentlerin fiziksel özellikleriyle ilişkilidir. Bu boyutuyla tanımlanan yönetsel sınırın ölçütünden nüfus büyüklüğüne, ekonomik ölçütünden toplumbilim ölçütlere kadar tüm bu saydığımız ölçütler kent büyüklüğü, kentin çevresiyle olan bağlantısı, büyüklüğü gibi bunların hepsi kentin fiziksel özelliklerine vurgu yapmaktadır (Keleş, 2004: 105-107).

Kentlerin fiziksel boyutunda yer alan temel konulardan bir diğeri, kentin büyük bir bölümünü biçimlendirerek kentteki hizmet alanlarını birbirine bağlayan ulaşım sistemidir. Kentler büyüdükçe trafik artmakta ve bunun sonucunda da çevre kirliliği, güvenlik ve yol güvenliği, kentsel mimarinin bozulması gibi bir sürü sorun ortaya çıkmaktadır (Banister, 2000: 115-117). Bunların yanı sıra ulaşımda karayolunun tercih edilmesinden dolayı özel otomobillere olan talep artmakta ve bundan dolayı da yaya, bisiklet gibi sistemlere engel olmaktadır. Bu da birçok çevre sorununa neden olmaktadır (Yazar, 2006: 65).

Sürdürülebilir kentleşmenin fiziksel boyutu da bu sorunların önüne geçebilmek ve kentlerin devamlılığını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmek için alternatif bir çözüm sunar.

1.2.6.3.Çevresel Boyut

Kentleşmenin çevresel boyutu, kentin fiziki ve çevre değerlerinin taşıma kapasitesini aşması durumunda ve kaynakların dönüştürülme durumunda kalıplaşmış olan üretim ve tüketim kalıplarını sorgulamaya yöneliktir (Haştemoğlu, 2006: 30).

Sürdürülebilir kentlerin çevresel boyutu, giderek artan çevre sorunlarının ve hızlı bir şekilde azalan doğal kaynakların önüne geçmek ve geri dönüşümlerini sağlamak ayrıca kaynaklar tükendikçe nasılsa başka bir yerde bulunur düşüncesiyle hareket etmenin önüne geçmek ve hem kaynakların hem de çevrenin kirlenmesini önlemeyi hedefler (Yazar, 2006: 65).

Ayrıca sürdürülebilir kentin çevresel boyutu, kentin hem kendi sınırlarının çevresel kalitesini geliştirir hem de çevre maliyetini azaltarak diğer ekosistemlere ve

insanlara olan etkisini azaltarak engellemeye çalışır (Satterthwaite, 1997'den akt. Keskin, 2010: 20).

1.2.6.4.Sosyo-Kültürel Boyut

Sürdürülebilir kentleşmenin sosyo-kültürel boyutu, kentte yaşayan insanların yaşam kalitelerini arttırmayla alakalıdır. Kentte yaşayan insanların yaşam kalitesi, kentlerin mekânsal ve fiziksel özellikleriyle ilgili olduğu kadar kentte yaşayanların birbirleri ve çevreleriyle ilişkileri ile de ilgilidir. Toplumun bütünleşmesi, çeşitliliği, kültürel değerleri, kimliği, dini tarihi gibi değerleri sürdürülebilir kentlerin oluşmasında önemli etkenlerdir (Haştemoğlu, 2006: 30).

Sürdürülebilir kentin sosyo-kültürel boyutu, kentte yaşayan yerel nüfusun yaşam koşullarının iyileştirilip geliştirilmesi için politikalar geliştirilmesidir. Yapılacak olan iyileştirmelerde halkın sosyal ve ekonomik yapısı analiz edilerek kent ile ilgili kararlara katılımlarının sağlanması gibi kavramları içerir. Sürdürülebilir kentleşmenin sosyo-kültürel boyutunda yine, kentte yaşayan nüfusun geldiği yer, eğitim durumu, ekonomik durumu, maddi durumu, işi, suç seviyesi, bulunmuş olduğu yere bağlılığı gibi etkenler önemli faktörlerdendir.

Kentin sosyo-kültürel yönünü iyileştirip geliştirme süreci kentte yaşayanlarla beraber kararlaştırılarak planlanır ve hayata geçirilir. Bu süreçte toplumun hiçbir kesimi dışlanmaz. Kentte yaşayan herkesin sosyo-kültürel, ekonomik özelliklerine uygun bir şekilde herkesin katılımı sağlanır. Bunun yanı sıra kentte yaşayan insanlar kent hizmetlerinden eşit derecede faydalanır. Bu boyutun en önemli yönlerinden biri de tüm toplum arasında eşitliğin sağlanmasıdır (Yenice, 2011: 51-52).

Son olarak da bu boyutta adaletin sağlanması, karar ve kaynaklara herkesin eşit bir şekilde ve her zaman ulaşma hakkı gibi ilkelerin gerçekleştirilebilmesi için sosyal yapının güçlendirilmesi şarttır. Bu ilkelerin gerçekleştirilebilmesi için ana hedefler şunlardır (Aksakoğlu, 2007: 13-14):

- Yerel kaynaklar yerel refahı arttıracak şekilde olmalı,
- Bütün sosyal kesimler sürece dâhil edilmeli,
- Kültürel tesislerin etkinlik ve uygulamalarının sayısı arttırılmalı,
- Yerelde vatandaşların örgütlenmeleri sağlanmalı,
- Yerel değerler korunarak geliştirilmeli,

- Yerel etkinlikler ve yayınların artışı,
- Tüm halkın karar alma sürecine katılımının sağlanmasıdır.

1.2.6.5. Yönetmel Boyut

Sürdürülebilir kentleşmenin yönetim boyutu da, kentin geleceği ile ilgili kararlara tüm yerel halkın katılımını esas alır. Yani sürdürülebilir kentsel gelişmenin aktörleri, yereldeki bütün kamu sektörü, özel sektör, STK'lar, üniversiteler ve diğerleridir. Bunun sonucunda da kararlar yerel katılımcılarla benimsenmiş olur böylece süreç şeffaflaşır ve kararların uygulanması da kolaylaşmış olur (Quaid, 2002'den akt. Keskin, 2010: 23).

Kentsel sürdürülebilirliğin uygulanması ve başarıya ulaşabilmesi için yönetim boyutu da çok önemli bir faktördür. Kamu kuruluşları, yerel yönetimler ve merkezi yönetim sürdürülebilir kentlerin yönetim boyutunu oluşturur ve bu boyutuyla kentte yaşayanlara hizmet sunar. Kentin sürdürülebilirliğinin sağlanması için bütün kent boyutlarının birbirini tamamlaması esastır. Kentin sürdürülebilir yönetim boyutu, yönetsel yapının kapasitesi, kaynakları ve vizyonu ile doğrudan bağlantılıdır. Bunlara ek olarak yerel yönetimle beraber özel sektör, sivil toplum, üniversiteler ve yerel halkın da hep beraber kentin geleceğiyle ilgili kararlarda söz sahibi olmasıyla bu boyut başarılı olabilir (Yenice, 2011: 54-55).

Sürdürülebilir kentleşmenin sağlanması için kentle ilgili politikaların hazırlanması, karar verme ve uygulama aşamalarında kentteki kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör, STK'lar ve yerel halkın eşgüdümle hareket etmeleri ve karar alma süreçlerinde aktif rol almaları şarttır. Böylece kentte alınan kararlar herkes tarafından daha kolay benimsenir ve bu politika ile kararların gerçekleşme şansı artar. Bu açıdan bakıldığında sürdürülebilir kent ekonomik, çevresel, fiziksel ve yönetsel alanda hep birlikte etkin halkın katılımını dengeli bir şekilde başaran kenttir (Karakurt Tosun, 2009: 11).

1.2.7. Sürdürülebilir Kentleşme için Değerler Sistemi ve Temel İlkeler

Sürdürülebilir kalkınma; kaynak kullanımında kuşaklar arası hakkaniyetin sağlanmasının yanı sıra sosyal, ekonomik ve çevresel alanlarda dengeli gelişmeyi esas alır. Sürdürülebilirliğin mekân boyutunda, mekânsal eşitlik ve yaşam kalitesi öne çıkmaktadır.

Kentleşme ve yerleşme alanında sürdürülebilirlik, akılcı kaynak yönetimine yönelik mekânsal gelişmenin sağlanıp yerleşmelerde yapılı ve doğal çevrenin nitelikli ve yaşanabilir olmasına yöneliktir. Bu kapsamda sürdürülebilir kentleşme ve yerleşmelere ilişkin ilke ve değerler şunlardır (Kentges Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı: 2010-2023, 2010: 13):

- Doğal kaynakların kullanımında ekolojik dengenin gözetilmesi,
- Kültürel varlıkların korunması yaşatılması ve geliştirilmesi,
- Doğal ve teknolojik tehlike ya da risklerden arındırılmış, sağlıklı, güvenli ve nitelikli yaşam alanlarının oluşturulması,
- Kentte yaşayanların güvenli içme suyuna, yeterli altyapıya ve ulaşım imkânlarına erişiminin sağlanması,
- Herkese kamu hizmetlerinden yararlanması konusunda fırsat eşitliği sağlanması,
- Yerel düzeyde ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın gerçekleştirilmesi,
- Toplumsal alanda dayanışma ve bütünleşme kültürü geliştirilerek kentte var olan yoksulluk ve eşitsizliklerin giderilerek bir daha olmaması için önlemler alınması.
- Yerel kültürel değerler ve geleneklerin korunarak geliştirilmesi
- Çok merkezli, yığılmayı önleyen ve dengeli mekânsal gelişmeye odaklanan dinamik, çekici ve rekabetçi yerleşmeler sisteminin oluşturulması.
- İklim değişikliğinin etkilerini azaltmak için sürdürülebilir kent formunun, sürdürülebilir ulaşım sistemlerinin ve yerleşmelerde yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının geliştirilmesi,
- Yerleşmelerin planlanmasında, nüfus ve ekonomik faaliyetlerin yer seçimi ve mekansal dağılımında, çevresel, doğal ve ekolojik eşige ve taşıma kapasitesine uyulması,
- Yerleşmelerde, tüketim kalıplarının doğal ve kültürel çevre üzerindeki etkilerini azaltmak için yöntemlerin teşvik edilmesi,
- Yerleşmelerde, yaşam ve mekân kalitesini geliştirmeye, mekânsal ve toplumsal eşitsizlikleri gidermeye yönelik araçların geliştirilmesi ve başarı göstergeleri ile izlenmesi,

- Yerleşmelerde ekonomik, sosyal ve mekânsal gelişmelerin yaşam destek sistemleri üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması, hava, su ve toprak kirliliğinin önlenmesi,

- İşbirliği ve dayanışma kültürünün oluşabilmesi için katılım yöntemlerinin geliştirilerek kurumsallaştırılması,

- Yerel yönetimlerin hizmet sunumunda, şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcılık ve verimliliğin esas alınmasıdır.

1.3.GENEL DEĞERLENDİRME

Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma kavramları son birkaç on yılda dünyamızda gittikçe çevresel bozulmaların artmasından dolayı en çok tartışılan konular arasında yer almaktadır (Yeni, 2014: 183). Sürdürülebilirlik kelimesinin farklı kaynaklarda farklı anlamları olsa bile devam etme, sürdürme, desteklenebilir veya onaylanabilir olma anlamlarında kullanılmaktadır (<https://www.dictionary.com>, 21.09.2019).

Yine Brundtland Raporuna göre sürdürülebilirlik, bugünün ihtiyaçlarını gelecek kuşakların da kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağından ödün vermemesi olarak açıklanmıştır (Ortak Geleceğimiz Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu, 1987: 71).

Sürdürülebilir kalkınma kavramına baktığımızda Keleş (1998: 112)' e göre sürdürülebilir kalkınmanın bir devamı olduğunu ve hem sürekli hem de dengeli bir gelişme olarak açıklanmaktadır. Bunların yanısıra çevre ve doğal kaynakların da savurganlığa neden olmayacak şekilde akılcı yöntemlerle kullanılması ve bugün ve gelecek nesillerin de hak ve yararını gözeterek ekonomik gelişmenin sağlanmasıdır.

Kısaca sürdürülebilir kalkınma, doğa ve insan arasında oluşan her türlü ilişkiyi içeren ekosistemin devamlılığını sağlayabilmek açısından hem bugünkü hem de gelecek nesillerin haklarını gözetmek ve bunların yanısıra bu ilişki ve etkileşimi sağlayan her türlü şeyi koruyup ve yaşamalarına destek verip geleceğe taşımak için devam ettirmektir diyebiliriz.

Son olarak sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma, bugünkü ve gelecek nesillerin hakları gözetilerek doğayı tahrip etmeden üretkenlik ve çeşitliliğin devamlı olduğu, adil katılım ve erişilebilirliğin sağlandığı sürekliliğin sağlanmasıdır. Özetle,

sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma kavramlarının birbiriyle bağlantılı olduğunu ve birbirinin hem devamı olduğunu hem de birbirlerinin yerine kullanılacak tamamlayıcılar olduğunu söyleyebiliriz.

Sürdürülebilirliğin tarihsel gelişimine baktığımızda çoğu ülkenin ortak kararıyla oluşturulan birçok konferans, rapor, zirve, toplantı ve sözleşmelerden oluşan girişimlerden bahsedebiliriz.

Sürdürülebilir kalkınma çevresel, sosyal ve ekonomik boyutlardan oluşan bir olgudur. Bu boyutlar:

Çevresel Boyut; çevresel sürdürülebilirliğin temel düşüncesi, kullandığımız çevrenin kendisini yenilemesine izin vermek, onu zenginleştirip yenilenebilir kaynakları kullanmak ve yenilenemeyen kaynakların ise sınırlı kullanılmasıdır (Özçağ ve Hotunluoğlu, 2015: 310). İnsanların ihtiyaçlarını karşılayan ekosistemin dayanma, esneklik ve bağlantılı olma özelliklerini hesaba katarak, ekosistemlerin kendini yenileyebilme niteliğine dikkat ederek biyoçeşitliliği azaltmayan eylemlerdir (Morelli, 2011: 6). Yani çevresel boyut, ekosistemlerin taşıma gücüne ve biyoçeşitliliğe öncelik vermenin yanısıra hem doğal kaynakların korunmasını hem de bu kaynakların gelecek kuşaklara bırakılmasını vurgulamaktadır.

Ekonomik Boyut; kaynakların etkin dağılımı, kısıtlı olan kaynakların büyümeye etkisi, büyümenin sürdürülebilirliği yönünden ikame etme konuları sürdürülebilirliğin ekonomik boyutlarını oluşturmaktadır (Tutulmaz, 2012: 610). Özetlemek gerekirse de sürdürülebilir kalkınmanın bu boyutu aslında bir büyüme oranına dayanmaktadır. Ve yine ekonomi ile çevresel değerler arasındaki denge durumudur.

Sosyal Boyut; hem gelişme hem kalkınmayı kapsayan bir ilerleme ile tüm toplumun din, hukuk, eğitim, iletişim ve gelenekler gibi ekonomiden bağımsız değerler sistemidir (Akgül, 2010:157). Aslında toplumda yaşayan bütün üyelerin temel ihtiyaçlarının karşılanmasıdır diyebiliriz.

Özetlemek gerekirse sürdürülebilirliğin sosyal boyutu bireylerin ve toplumun mevcut durumdan daha iyi bir yaşam kalitesine ulaşabilmeleri için bazı ilke ve düşünceleri ortaya koymakta, karşılaşılan toplumsal sorunların çözümünü detaylı bir

şekilde incelemekte ve gelecek kuşakların da en az bugünkü kuşak kadar sosyal imkânlardan faydalanmasını hedeflemektedir (Bilgili, 2017: 31).

Bu açıdan bakıldığında sürdürülebilir kalkınma sosyal, ekonomik ve çevresel konuların hepsini bir bütün olarak ele alan bir yaklaşımdır ve hiçbiri de birbirinden bağımsız düşünülemez ve birbirini tamamlayan unsurlardır.

Türkiye’de sürdürülebilir kalkınma politikalarının gelişimi, 1980’li yılların sonuna doğru olsa da, aslında kalkınma planlarındaki ekonomi-çevre-toplum etkileşimleri kapsamındaki kalkınma politikaları planlı dönemin başından beri farklı alanlarda oluşturulmuştur (Terzi, 2017: 16).

Yani Türkiye’de kalkınma planlarında çevre politikaları ilk başlarda kirliliği giderme amaçlıyken daha sonraki zamanlarda önleyici politikalar olarak karşımıza çıkmaktadır. En sonunda da 7. Beş Yıllık Kalkınma Planıyla birlikte sürdürülebilir kalkınmaya yönelik olarak çevre ve ekonominin birbiriyle uyumuna öncelik veren stratejilere dönüşmüştür.

Sürdürülebilirliğin kent ile kullanılması kentlerin özellikle de doğal kaynakların en büyük tüketicisi olmanın yanısıra kirliliğe de sebep olmalarından kaynaklanmaktadır.

Sürdürülebilir kalkınmanın temel amacı, bütün dünyadaki kentlerde çevresel boyutu dikkate alarak insan ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamaktır. Bu açıdan bakıldığında sürdürülebilir kent; ekonomik, çevresel ve toplumsal gelişimi toplumun katılımıyla dengeleyen ve kentin en uygun eylemlerde bulunmasıdır.

Sürdürülebilir insan yaşamının bağlı olduğu sürdürülebilir kentler, ekonomik sürdürülebilirlik ve eşitlik için zorunlu olan toplumsal adalet, sürdürülebilir ekonomi ve doğal serveti korumak açısından sürdürülebilir bir çevreye ulaşabilme ile de bağlantılıdır (Aalborg Şartı: Sürdürülebilir Avrupa Kentler ve Kasabalar, 2009).

Stockholm Çevre Enstitüsü de sürdürülebilir kenti, yeterli kaynağın hem mevcudiyetini hem de yenilenmesini, sosyal refah ve eşitliği, ekonomik kalkınmayı sağlamak için eylem planları ve politikaları geliştirilmiş kent olarak açıklamaktadır (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, 2007: 69)

Bütün bu açıklamalara baktığımızda sürdürülebilir kent, insanlara gereken değeri verip insanca yaşama olanağı sunan ve aynı zamanda herkesin temel gereksinimlerini adilce karşılayan, tüm yurttaşların yönetsel kararlara katılımını ve bilgiye erişimini sağlayan, kentlerin değerini koruyup geliştiren ve tüm yurttaşın emeğini sömürmeden kamu yararını gözeterek insan haklarına yararlı bir şekilde yaşama olanağı sunan kentlerdir (Akkoyunlu Ertan, 2014: 52).

Kentlerde yaşayan nüfusun hızla artmasıyla beraber sürdürülebilir kentleşme önem kazanmıştır. Temmuz 2000'de Berlin'de düzenlenmiş olan URBAN 21 Konferansı'nda sürdürülebilir kentleşme; "Kentsel mekânda, gelecek nesillere ilişkin sorumluluklar göz önünde bulundurularak ekolojik, kültürel, politik, kurumsal, sosyal ve ekonomik bileşenleri içeren politikalarla kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesi süreci olarak açıklanmıştır (Karakurt, 2008: 81).

Kısaca sürdürülebilir kentleşme, kentsel mekânların ve bu mekânlar içindeki davranışların bir bütün olacak şekilde varlığını devam ettirip dengeli bir şekilde sürdürmesi ve aynı zamanda kentin içinde üretilen değerlerin gelecek nesle aktarılmasıdır.

2. BÖLÜM

YAVAŞ KENT (CITTASLOW)

Çalışmanın bu bölümünde yavaş kent (cittaslow), yavaş kent hareketi, yavaş kentin amaçları, vizyonu, tarihçesi, felsefesi, gereklilikleri, kriterleri ve yavaş kent sürdürülebilirlik ilişkisi hakkında bilgi verilmektedir.

2.1.YAVAŞ KENT (CITTASLOW) VE TARİHÇESİ

Bu kısımdayavaş kentin nasıl ortaya çıktığı, nasıl geliştiği ve geçtiği aşamalar olan yavaş hareket, yavaş yaşam ve yavaş yemek konuları hakkında bilgi verilmektedir.

2.1.1. Yavaş Hareketi (Slow Movement)

Yavaş hareketinin temelleri ilk önce İtalya'nın Bra kentinde kurulmuş olan Libera e Benemerite Associazione Amici del Barolo (Hür ve Övülen Barolo Şarabı Dostları Derneği) ile atılmış, sonra da tüm dünyada benimsenerek hızla yayılmış anti bir kavramdır (Petrini ve Padovani, 2012: 19). Yavaş hareketi esasen hızlı yemek (fast food) kültürüne ve bu kültürün ortadan kaldırmış olduğu geleneksel yaşam tarzının yok olmasına, insanlar arasındaki ilişkilere, yerel değerlerdeki farklılıkların korunmasına hatta sosyal adaletin sağlanması için oluşturulmuş toplumsal bir harekettir (Karakurt Tosun, 2013: 217). Günümüzün hızlı, küresel, tüketim odaklı, çevre ve doğadan kopuk bir yaşam şeklinin olumsuz etkilerinden kurtulabilmek adına eleştirel bir yaklaşımla modern dünyanın kalıplaşmasına ve tekdüzeleşmesine karşı oluşturulmuş toplumsal bir harekettir (Onaran, 2013: 18).

Sanayi Devrimi sonrası makine kullanımının artmasıyla tüketilen gıdalar, uzun ömürlü raf ürünlerine dönüşmüş ancak bu durum gıdaların kalitesini düşürmeye başlamıştır. Tüm bunların sonucunda hızlı hazırlanıp hızlı servis edilmesinden dolayı da hızlı yemek 'fast food' kavramı yanlış beslenme biçiminin yanında sağlıklı olması gibi olumsuz durumlar bilimsel camia tarafından kabul görmüş böylece bütün dünyaya yayılmış bir dünya sorunu olmaya başlamıştır (Aydoğan, 2015: 24).

Modern toplumun hırslı, rekabetçi ve sürekli ileriye dönük yapılan planların etkisiyle meydana gelen yeni taleplerle; tatmin düzeyi düşük, stres düzeyi çok fazla olan toplumda bu artık dayanılamayacak bir boyuta ulaşıncaya bu hız durumu sorgulanmaya başlamıştır. Yine farklı kültürlerin yaşam tarzı öğrenilip fark edildikçe, geleneksel toplumlardaki bilgelerin ve modern zamanın psikologlarının da vurguladığı ‘Anı Yaşama Deneyimi’ tekrar değer kazanmaya başlamıştır (Aydoğan, 2015: 24).

Son zamanlarda gitgide daha çok karşımıza çıkan “Yavaş Hareketi (Slow Movement)”, hem hızlı hem de modern hayatı eleştiren ve aynı zamanda hayatın hemen hemen her alanında (yeme-içme şekli, yaşam tarzı, ekonomik hayat, trafik, ilişkiler, sağlık gibi) günümüzün hız ve modern tüketim çerçevesini değiştirip kültürel dönüşümü amaçlayan toplumsal bir harekettir (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 107).

Bugün kırdada, kentte özellikle de büyükşehirlerde yaşayan ve çalışan insanlar, teknoloji ve ekonomik gelişmeden dolayı gitgide yalnızlaşmış durumdadır. Ulaşım açısından ve iletişim açısından kısaca her açıdan her şeye ulaşabildiğimiz bir çağda olmamıza rağmen sürekli zamanın yetmemesinden şikâyet etmekteyiz ve sürekli bir şeyleri yetiştirmeye çalışıyoruz ve yapmak zorunda olduğumuz şeyleri bile kaçırmaktan şikâyet etmekteyiz (Onaran, 2013: 18).

Küreselleşme ve tüketim toplumu düşüncesinin oluşturduğu tek tipleşme sürecinde ve yerel kimliğin giderek yok olduğu dolayısıyla da homojenleşmeye karşı çıkan yavaş hareketi uluslararası dünyada büyük bir ilgi görmüştür (Karakurt Tosun, 2013: 215). Yine küresel ekonomiden kaynaklı olarak kültür, dünyanın dört bir yanında aynılaşmaktadır. Özellikle de ulus ötesi şirketlerin standart hizmetlerinden dolayı farklılıkları ortadan kaldırmaktadır. Bu süreç fastfood zinciri yani McDonalds ile kavramsallaştırılmaktadır. Standartlaşmaya sebep olan değişim ve değişimin hızlı olması aile yaşantısından yemek alışkanlıklarına, seyahatten giyime hemen hemen her alana yansdığı görülmektedir (Özmen, Birsen ve Birsen, 2017: 39-40). Bu noktadan bakıldığında yavaş hareketinin sınır ve mekan tanımayan ve yaşamın her alanına yayılan bir girişim olduğunu söyleyebiliriz (Donat, 2016: 12).

Yavaş hareketinin çıkış amacı, hıza karşı tepki ve kültürel ivme, hayatın mutlu anlarından deneyim edinme, saate bakmadan ve her defasında acele etmekten

kaçınmak, yaşam kalitesini yükseltmek ve her şeyin vaktini alan zamanın hızını yok etmektir (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 107). Hızlı ve tüketime dayanan hayat felsefesinin hakim olduğu kent yaşamına da bir tepki olarak ortaya çıkmıştır (Sırım, 2012: 120).

Yavaş hareketi, herhangi bir idari kurul, ofis, lider, yönetici gibi yapıya sahip kurumsal bir hareket değildir. Tamamen bir düşünce tarzıdır. Yavaş hareketi, bulunduğumuz mevcut durumdaki sosyal ve ekonomik sisteme ya da küreselleşme ve kapitalizme tamamen bir karşı çıkış değil bu unsurları daha uygulanabilir ve daha insancıl bir yapıya getirme anlayışıdır (Honore, 2008: 17-18).

Yine yavaş hareketi, günümüzde birçok kentin dahil olmak istediği yavaş kent hareketinin ortaya çıkmasında etkili olmuş bir durumdur. Yeniye odaklanıp eskiyi tamamıyla reddetme, küreselleşmeden dolayı geçmişle günümüz arasındaki bağın kaybolması gibi düşüncelerin insanlara mutluluk getirmediği fikri kabul edilmeye başlanmıştır (Atalan ve Süyük Makaklı, 2016: 548).

Yavaş hareketini kısaca anlatmak gerekirse iletişim ve ulaşım teknolojilerinin çok hızlı gelişmesi kaynaklı toplumsal hayatın değişmesinden dolayı insanların yaşamdan zevk almasını gözden kaçırmalarını önlemektir (Honore, 2008: 11).

2.1.2. Yavaş/Sakin Yaşam

Yaşamın hızlı olması, hızlanmış olan yaşamda insanların çok fazla emek verme ihtiyacını ortaya çıkarmış ve bu durum günümüz dünyasında küreselleşme kültürünün temel özelliği haline gelmiştir. Hayatı hareketli yaşamak zorunda kalan insanlar kendileri için daha anlamlı alanlara zaman ayırma isteği doğurmuştur. Bu açıdan bakıldığında hayatın daha yavaş ya da sakin olması hayatın her anının tadına varmak gerektiği, sakin yaşamın temel felsefesidir. Sakin/yavaş yaşam hem modern hayatın yavaşlatılmış şekli olarak düşünülmeli hem de tedbirli ve düşünerek hareket etmeyi esas alır. Böylece hayatın konusu daha iyi planlanmış olmanın yanısıra nitelikli davranışları da içermiş olur (Parkins & Craing 'den akt. Şen, 2017: 27-28).

Yavaşlık, hızlı yaşamın neden olduğu zaman, stres, yoksulluk, eşitsizlik, kalabalık, sürdürülemezlik gibi insanlığın varlığını olumsuz etkileyebilecek olan tüm sorunlara karşı ortaya çıkmış bir kavramdır. Yavaş yaşam insanların yaşamlarını geliştirmenin yanısıra birçok sorunla başa çıkmayı da sağlamaktadır. Yavaş yaşamın benimsenmesi kültürel farklılıkların önemini yeniden arttırarak yerelliği ön plana

çıkarmaktadır. Yavaş yaşam, günlük hayatta bireylerin yaşamlarında yaptıkları işten, boş zamandan hatta ev işinden bile zevk almayı vurgular. Yani aslında yavaş yaşam aklımıza gelebilecek her türlü işi ağırdan alıp yapmak değil aslında tamamen yapılan eylemlerle ilgili bir durumdur. Bu yönüyle bakıldığında bireylerin günlük hayatında yaptığı işler hayatın önemli bir bölümünü oluştursa da yavaş yaşam, bireylerin yapmış olduğu bu işlerin hem anlamını hem de amacını yok eden çalışma kültürüne karşı çıkmaktadır (Yurtseven, Kaya ve Harman, 2010: 10-13).

Böylece yavaş yaşam felsefesinin daha da anlaşılmasıyla beraber hayatı yavaşlatmanın, modern kalıpları yok edebilecek potansiyeli olduğunu ve küresel sistemin eksikliklerini giderebilecek güce sahip olduğu fikri ortaya çıkmıştır (Ünal ve Zavalı, 2016: 895).

Kısaca, yavaş yaşamak, hayattan zevk alabilmek, sevdiğimiz ve kendimize zaman ayırabilmek ve hız için dünyaya zarar vermemek anlamına gelmektedir. Bunların yanında arkadaşlarımızla yürürken kahve içmek yerine oturmak ve onlara zaman ayırmaktır. Yine yavaş yaşam, hızlı gidersek erken varacağımız hiçbir varış noktasının olmadığını önemli olan hayatımızı nasıl yaşadığımız ve geçen her anımızın değerini bilmemizdir (<https://cittaslowturkiye.org/#uluslararası>, 10.09.2018). Yavaş yaşam insana endişesiz ve gamsız bir yaşam tarzından ziyade toplumun bulunduğu yerel değerlerine odaklanan bir hayat tarzı sunmaktadır. Ayrıca standart bir küresel anlayış oluşturma çabasına ve yerel kimliğin kaybolmasına karşın insanların içinde buldukları yer ve zaman içinde mutlu olmalarını sağlama imkanı da sunmaktadır (Yurtseven vd., 2010: 2-8). Sonuç olarak yavaş yaşam kültürel farklılıkların önemini arttırmakta ve yerelliği ön plana çıkarmaktadır (Öztürk, 2012). Yine yavaş yaşam, insanların günlük hayatında yaptıkları şeyler, gezdikleri yerler ve eylemlerde buldukları her şey ile ilgili daha fazla farkındalık sahibi olmalarını sağlar ve insanların yaşam kalitesini artırarak kültürel, ekonomik, sosyal ve çevresel alanda da toplumun yaşam şeklini düzenler (Canlı, 2016: 16). Gittikçe insanoğlunun hayatını daha da anlamlı hale getiren yavaş yaşamın temelinde yavaş yemek hareketi vardır. Bundan dolayı da yavaş yaşam hareketini yavaş yemek hareketiyle beraber okumak gerekmektedir (Ak, 2017: 886).

2.1.3. Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi

Sanayi Devrimi sonrasında küreselleşmenin etkisiyle insanların yaşam şeklinin değiştiği gibi yeme içme tarzları da değişmiş ve insanlar gitgide daha da hızlı yaşamaya, daha çok çalışıp, daha hızlı hareket etmeye, zamanla daha çok yarışmaya başlamış bundan dolayı da tahammül sınırları daralmış ve yaşamdan zevk alamaz duruma gelmiştir. İnsanlar gibi şehirler de hızlı yaşar, hızlı tüketir ve hızlı tükenir hale gelmiştir. Bu hayat tarzına karşı çeşitli tepkiler gösterilmiş ve bu tepki ilk olarak 1980’li yıllarda ortaya çıkan hem ayakta hem de hızlıca yenilen yemeğe yani “hızlı yemek” alışkanlığına tepki olarak gelişmiş olan “yavaş yemek” hareketidir (Özkan, 2011: 11).

Slow food hareketi, Carlo Petrini tarafından 1986’da İtalya’nın Langhe Bölgesinde yer alan Cuneo Kenti’nde başlamıştır. Hareketin çıkış noktası Roma Piazza di Spagna’da açılan McDonald’s a karşı yapılan tepkidir (Yurtseven, Harman ve Kaya, 2010: 3).

İngilizce slow ve food kelimelerinin birleşmesiyle meydana gelen ve Türkçesi de yavaş yemek anlamına gelen slow food hareketi 1989 yılında kurularak sadece fast food kültürüne karşı değil bunun yanı sıra yerel gıda geleneğinin gittikçe kaybolmasına ve insanların hem ne yedikleri hem de yedikleri gıdaların nereden geldiği, tadının nasıl olduğu ve yemek seçimlerimizin dünyayı nasıl etkilediği ile ilgili vurdumduymazlıklarına bir tepki olarak kurulmuş ve kar amacı duymayan bir eko-gastronomi organizasyon şeklidir (<https://slowfoodgenclik.wordpress.com/slow-food>, 19.09.2018). Ayrıca bu hareket sıradan bir tepki ve protesto olmamanın yanı sıra McDonalds’ın yapmadığı ve yapamadığı her şeyi yapma iddiasındadır. Taze, yerel ve mevsimlik gıdayı önermekte ve geçmişten günümüze gelmiş yemek tarifleriyle pişirilmiş olan lezzetleri aile bireyleri, dost ve çevreyle beraber yemeyi ve tadına varmayı savunmaktadır (Sırım, 2012: 121).

Yemek yemenin kalori alımına yönelik mekanik bir eylemden ziyade sosyal bir tercih olduğu felsefesine dayanan yavaş yemek, yine yemek yeme tercihimizin; tohumu, tarlada çalışan işçileri, mutfak endüstrisini, doğaya verilen ya da verilmeyen zararı, mutfak çalışanları gibi birçok unsuru etkilediğini de vurgulamaktadır. Yavaş yemek iyi temiz ve adil bir gıdayı tercih eden bir felsefeyle ortaya çıkmıştır (<http://cittaslowturkiye.org>, 19.09.2018). Yavaş yemek, yediğimiz şeylerin lezzetli

olması gerektiğine, yeryüzüne, diğer canlılara ve sağlığınıza zarar vermeyecek şekilde olması gerektiğine ve üreticilerin emeklerinin karşılığını adilce alması gerektiğini savunur (<https://slowfoodgenclik.wordpress.com/slow-food>, 19.09.2018).

Kültürel küreselleşme “fast food” kültürünün dünyaya yayılmasıyla beraber standartlaşma sürecine girilmiştir. Hazır yiyecek sektöründe ortaya çıkan bu durumu Ritzer Toplumun McDonaldlaştırılması olarak adlandırmıştır (Ritzer, 2014: 17-21).

Kurulduğu günden şimdiye kadar slow food, 160’tan fazla ülkede milyonlarca insanın yer aldığı küresel bir harekete dönüşmüştür. Herkesin iyi, adil ve temiz gıdaya erişimini sağlamak için çalışmakta olan bu hareketin (<https://www.slowfood.com/about-us/>, 21.09.2018) felsefesi, bütün insanların erişebildiği ve gezegen için iyi olanlara iyi gelen ve yiyeceklerin tadını çıkarabilen bir dünya görüşü öngörmektedir (<https://www.slowfood.com/about-us/our-philosophy/>, 21.09.2018).

Yavaş yemeğin tanımı, iyi gıda+ temiz gıda+adil gıda =sürdürülebilir kaliteli gıda anlamına gelmektedir (Günerhan, Erdem ve Günerhan, 2010: 33).

Bu yaklaşım birbirine hem bağlı hem de birbiriyle etkileşim halinde olan ve üç ilkeyle tanımlanan bir gıda kavramına dayanmaktadır bunlar: iyi, temiz ve adil kavramlarıdır.

İyi: kaliteli, lezzetli ve sağlıklı bir gıda yani yerken bize haz vermesi ve lezzetli olması demektir.

Temiz: çevreye zarar vermeyen bir üretimi yani üretiminde kullanılan tekniklerin çevreye, hayvan varlığına ve insan sağlığına zarar vermemesi demektir.

Adil: Tüketiciler ve adil koşulların sağlanabilmesi için erişilebilir fiyat ve üreticilerin emeklerinin sömürülmemesi ve emeklerinin karşılığını alabilmeleri demektir (<https://www.slowfood.com/about-us/our-philosophy/>, 21.09.2018; Günerhan, Erdem ve Günerhan, 2010: 33).

Yavaş yemehareketi; yiyeceklerin kültür, siyaset, tarım ve çevre gibi yaşamın birçok yönü ile bağlı olup bunlardan etkilendiğine inanmakta ve gıda seçimlerimiz aracılığıyla besinin nasıl işlendiğini, nasıl üretildiğini ve nasıl

dağıtıldığını topluca etkileyebileceğimizi böylece dünyayı değiştirebileceğimizin altını çizmektedir (<https://www.slowfood.com/about-us/>, 21.09.2018).

Yavaş yemek hareketinin temelini “Convivia” oluşturmaktadır. Convivia gelenekleri ve yerel ürünleri teşvik etmek, geleneksel aşçılık ve yemek yeme toplantıları düzenlemek ve yavaş yemek felsefesini teşvik edip yaymak ve aynı zamanda eğlenmek amacıyla kurulmuş yavaş yemek üye gruplarıdır (Yurtseven, Harman ve Kaya, 2010: 18).

Yöresel yiyeceklerin ve damak tadının ön plana çıkarılması gerektiğini savunan bu hareket 1996 yılında İtalya'nın Bra kentinde başlamıştır. Günümüzde gıdaların üretim ve tüketimi sürdürülemez hale gelmiş bundan dolayı da bu yaklaşımı değiştirip biyolojik çeşitliliği koruma ilk amaçlarından. Bunun için de tüketicileri eğiterek tüketici ve üreticiyi bir araya getirmek, yemek ve tarımsal gıda için festivaller yapmak gibi birçok farklı etkinlik yapılmaktadır (Özkan, 2011: 13).

Derneğin organizasyon ve yönetimi, uluslararası kongre, uluslararası icra komitesi ve milli direktörler kurulundan oluşur. Uluslararası yavaş yemek hareketinin tüm üyeleri uluslararası kongreye katılabilir. Üyeler 4 yılda bir seçilir ayrıca kongre derneğin politikalarını tanımlama ve geliştirme, toplumsal bilgileri paylaşma ve son olarak da dernek kapsamında yapılan değişiklikleri onaylamaktan sorumludur (Özkan, 2011: 13).

Politika, tarım ve çevreyle olan ilişkisinin anlaşılması, yavaş yemek hareketinin tarım ve ekoloji alanlarında önemli bir hareket haline getirmiştir. Yavaş yemek; zevk ve yiyeceği hem bilinçli hem de sorumlu bir şekilde ilişkilendirmektedir. Yine bu hareket gıdalardaki biyolojik çeşitliliği, lezzet eğitiminin gelişip yaygınlaşmasını, mükemmel gıdaların üreticileri ve tüketicileri bir araya getiren organizasyonları düzenlemeyi amaçlamaktadır (Yurtseven vd., 2010: 21). Logosu, aşağıdaki gibidir.

Görsel.2: Slow Food Logo

Kaynak: <https://www.slowfood.com>, 21.09.2018.

2.2. YAVAŞ HAREKETİNDEN YAVAŞ KENT (CITTASLOW) HAREKETİNE DOĞRU

Bu bölümde, yavaş kentin tanımı, kapsamı, amaçları, kriterleri, özellikleri, tüzüğü ve üyelik sürecine değinilerek yavaş hareketinden yavaş kent hareketine geçiş hakkında bilgi verilmektedir.

2.2.1. Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketi Tanımı, Kapsamı ve Amaçları

İtalyanca Citta (kent/şehir) ve İngilizce Slow (sakin/yavaş) kelimelerinden oluşan Cittaslow, “yavaş ya da sakin kent” anlamına gelmektedir. Her şey 1986 yılında İtalyan ve aynı zamanda gastronomi yazarı olan Carlo Petrini önderliğinde başlatılan McDonalds fast food zincirinin Roma’nın Piazza di Spagna Meydanında şube açma girişimine karşı ortaya çıkmış bir eylemle başlamıştır (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 127). Cittaslow hareketi; küreselleşmenin şehirlerin yapısını, orada yaşayanların yaşam tarzının tekdüzeleşmesini, yerel özelliklerini yok etmesini önlemek için ortaya çıkan ve yavaş yemek hareketinin devamı olan uluslararası belediyeler birliğidir (Köstem, 2010: 1). Yavaş kent, kendi halkının ve orayı ziyaret eden insanların yaşam kalitesini arttırmak için orijinal bilgi ve deneyimi uluslararası yavaş kent ağları üzerinden paylaşıp deneyim edinmeyi amaçlayan bir birliktir (www.cittaslow.net, 21.09.2018).

Küreselleşmenin en büyük etkilerinin kentlerde olduğu çok açık bir şekilde görülmektedir. Yani dünyada birçok kentteki yapılaşma (tasarım, malzeme ve görünüm gibi) kentlerin gitgide birbirlerine benzediğini ve bunun sonucunda da

kentlerin kendine özgü yerel değerlerinin yok olmayla karşı karşıya olduğunu hepimiz görmekteyiz (Keskin, 2010: 30).

Bu ve bunun gibi birçok olumsuz durumun üzerine 1999'da 4 İtalyan şehri olan (Orvieto, Greve in Chianti, Bra, Positano) şehirlerinin belediye başkanları ve Paolo Saturnini toplanarak yavaş yemek (slow city) hareketinin kent boyutuna taşınması gerektiği kararını vererek Yavaş Kent (Cittaslow) ağını kurmuşlardır (Özhancı, Bozhüyük Ardahanlıoğlu ve Yılmaz, 2012: 164). Cittaslow da Slow Food'a benzer bir düşünceyle hem daha geniş hem de daha derin yerel birlikteliğe dayanmaktadır. Bunun yanısıra Cittaslow (yavaş kent), bir yandan çevrenin ve yaşadığı yerin farkına varıp değerini bilirken bir yandan da çevresini koruyan yaşam şeklidir (Akman, Negiz ve Akman, 2013: 42). Cittaslow, Slow Food Hareketinin benimsemiş olduğu prensipleri küçük kentlere uyarlama şeklidir (Eşitti, Demir Harptluoğlu, 2015: 64).

Yavaş kent kapsamında birey, rasyonel davranan insan görünümünün yanında ideal bir yaşam ortamı oluşturulabilen insan görünümündedir. Bu durum bireyin sosyal ve ekonomik anlamda aldığı kararlarının etkisini insan yaşayışına ideal bir şekilde sunar (Darıcı, 2015: 643).

Pink (2008: 98)'e göre, yavaş kent, çevre koruma kapsayıcı fikirleri, sürdürülebilir kalkınmayla kentsel yaşamın iyileştirilmesi, gıda üretiminde doğal ve çevre dostu teknikleri kullanan yerleşme biçimidir. Mayer ve Knox (2006: 322) ise yavaş kenti, halkın ve yerel yöneticilerin yerel tarihi önemsedikleri, daha iyi ve sürdürülebilir bir gelişme için farklı yerel kaynaklardan yararlandıkları yerler şeklinde tanımlamaktadır.

Yine Mayer ve Knox (2006: 322) o kentte yaşayan halkın hem doğası hem de kültürü bozulmamış bir ortamda, çevre kirliliğinden uzakta yaşamını dengeli ve sakin bir tempo içerisinde devam ettirebilmek için var olan modern şehirlere bir alternatif olarak ortaya çıkmış bir olgu olduğunu belirtmektedir.

Yavaş kent hareketi yavaşlatılmış hızlı kentin yanısıra bu hareket insanların saate bağlı olmadan yaşayarak ve her türlü şeyi hızlı yapmaya direnmelerini sağlayarak yeni bir kent ve çevre oluşturmayı sağlar (Honore, 2008: 89). Bu hareket kadın emeğini ön plana çıkararak yerel kalkınma aracılığıyla kentte azalmakta olan

nüfusu ve yerel ürün teşvikini arttıran önemli bir gelişme olmuştur (Ersavaş Kavanoz, 2015: 96).

Yavaş kent, kentlerin hangi alanlarda özel ve önemli olduklarını düşünerek bu özelliklerini korumak için planlar yapıp hayata geçirmeleri için çalışmalar yapar. Kentin dokusu, rengi, müziği kısaca kentin ayırt edici özelliklerinin uyum içerisinde şehrin sakinleri ve şehri ziyaret edecek olan ziyaretçilerin keyif alacağı şekilde ve hızda yaşamasını sağlar. Yerel tatlar, sanatlar ve özellikleri hem eskilerin hatırlayabileceği hem de gelecek nesillerin (çocuklar, misafirler, ziyaretçiler gibi) paylaşmasına önem verir. Sakin kent halkı, kendi sağlıklarını her şeyin önünde tutmaktadır. Bunu başarabilmek için de sağlığı tehdit etmeyecek seviyede tutmak zorundadır. Yerel üreticileri desteklemek ve ürünlerini satabilecekleri satış merkezleri oluşturmaktadır. Son olarak da çevreye de insanlara da zarar vermeyecek ve alternatif enerjiyi teşvik etmekte ve en önemlisi de diğer kentlerden farklılaşmaktır yani kendine özgü olmaktır (Köstem, 2010: 1).

Küreselleşme karşıtı bir hareket olarak ortaya çıkmış olan yavaş kent, gittikçe uluslararası bir boyut haline gelmiş ve bu kapsamda geliştirilen ölçütler sürdürülebilir kalkınmanın bir parçasıymış gibi kabul edilmeye başlanmıştır (http://www.geography.unibe.ch/unibe/philnat/giub/content/e9500/e10063/e10068/e12339/linkliste12341/Mayer_2009_Cittaslow_eng.pdf, 25.06.2018).

Yavaş hareketi, günümüzde birçok kentin sahip olmak istediği bir özellik olan yavaş kentin ortaya çıkmasında en büyük yol gösterici olmuştur. Bu hareket, yeniye odaklanıp eskiyi tamamen reddetme veya yok sayma, küreselleşmenin etkisiyle geçmiş ve günümüz arasındaki bağlantının kaybolup insanlara mutluluk getirmediği düşüncesine bir tepki olarak ortaya çıkan bir harekettir. Bu kentler, kendi fiziksel özelliklerini, gelenek ve göreneklerini, tarihini, mimarisini, yerel yemeklerini koruyan ve devamlılığını sağlayan kentlerdir (Atalan, Süyük Makaklı, 2016: 548).

Yavaş kentlere, yavaş hareketinden esinlenerek geçmiş olan yavaşlık kavramı olduğundan daha iyi bir yaşam kalitesine karşılık gelir (Radstrom, 2011: 94). Yavaş kentin kastettiği yavaşlama, uyusukluk veya geri kafalılık ve teknoloji karşıtı da değil bunun aksine geleneği koruyarak modern dünyanın iyi yönlerini sonuna kadar benimseyip hayata geçirmektir (Honore, 2008: 89).

Yavaş kent hareketi, kentlerin yapılarını ve özelliklerini koruma, yerel ürünlerine, sanatlarına ve yemeklerine sahip çıkmalarını öngörüp doğaya zarar vermeden de kentlerin gelişip daha da iyi olacağını savunur (Yıldırım ve Karahmet, 2013: 24). Yavaş kentler, kaliteli yerel yiyecek ve içeceklerin tüketilmesinin yanında yerelin ayırt edici özelliklerini ve mekânla çevre bilincinin desteklenmesinin önemini vurgular (Güven, 2011: 116).

Yavaş hareketi ayrıca, insani değerleri ön plana alan toplumsal bir harekettir (Tayfun ve Acuner, 2014: 47). Yavaş kent hareketinin en önemli özelliklerinden biri ise, kentteki halkın katılımıdır. Her birey, açıklık ve karşılıklı tolerans çerçevesinde projeye davet edilir ve her bireyin kentle ilgili kararlara katılma hakkı vardır. Bunun yanında kentte yaşayan insanların kenti canlandırmaları, keşfetmeleri, beton yapılaşmaya izin vermemeleri gerektiği de belirtilmektedir (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 146-147). Bu bağlamda yavaş kent, kentlerin olduğundan fazla sürdürülebilir olması ve bunun için de yerel halkın desteğini alma ile ilgili fikir veren bir rehber görevi görmektedir (Acuner, 2014: 58).

Yavaş kentler, hem ekoloji ve sürdürülebilirlik alanında hem de bilimin en son buluşlarından faydalanarak Ortaçağ/Rönesans zamanından kalan kentsel öğeleri de korumaya çalışmaktadır. Bunun yanısıra eğer kentin bu amaçlarına olumlu etkileri olacaksa modern teknolojiye de izin vermektedir (Özkan, 2011: 27).

Yavaş kent hareketi, sürdürülebilir tüketicilik anlayışını destekleyerek sürdürülebilir yerel üretimi öngörür ve mimarisi, doğası ve kültürel değerleri korunmuş insanca ve daha kaliteli bir yaşama ulaşmak için başlatılmış olan bir harekettir. Ayrıca yavaş kent modeli iyi bir ekoturizm uygulaması olarak yerel kalkınmaya da çok önemli katkılar sağlamıştır (Hekimci, 2014). Yavaş yemek hareketi ve sonrasında da bu hareketten esinlenmiş olan yavaş kent, küresel tüketim kültürüyle ilgili gündelik tecrübelerle alternatif sağlayarak örnek olmayı amaçlamıştır (Ersavaş Kavanoz, 2015: 89).

Görüldüğü gibi, bir yerleşim birimi olan yavaş kent beraberinde birçok avantajı getirmekte yine sağlıklı ve sakin bir yaşam tarzı da öncelikleri arasındadır (Karataş ve Karabağ, 2013: 4).

Yavaş kent, bir koruma hareketi olmanın yanında kentlerin modernleşme ve küreselleşme sürecinde kendi ruh yapılarını kaybetmeden ilerlemelerine bir alternatif sağlar (Türkeseven Doğrusoy ve Dalgakıran, 2011: 132). Bu yönüyle yavaş kent aslında yaşanan kentin ve çevrenin farkına vararak, değerini bilme ve koruma şeklindeki bir yaşam tarzıdır (Akman, Negiz ve Akman 2013: 42). Böylece unutulmamalıdır ki hem yaşamış olduğumuz çevrenin özellikleri hem de çevreye kattığımız her şey yaşam kalitemizi göstermektedir.

Yavaş kent hareketi incelendiğinde onu modern çağdaki kentlerin özellikle de büyük kentlerin trafik, yabancılaşma, kentsel yoksulluk, hayat pahalılığı, doğal yaşamdan uzaklaşma, hava ve gürültü kirliliği, altyapı yetersizliği, niteliksiz ve aynı zamanda pahalı konutlar, çarpık kentleşme gibi temel sorunlara karşıt daha küçük ölçekte, toprak-çevre-insan ile dost, geleneksel değerlerle modern teknolojinin uyumlu hale getirildiği, tarihi ve doğal güzelliklerin korunarak geliştirildiği yaşanılabilir ve insana huzur veren kentlerdir. Bunların yanısıra küreselleşmeye tepki olarak yereli tercih eden fakat farklı ülkelerdeki benzer yapılaşmayla da işbirliği içerisinde bulunan küçük kentlerin üye olabildiği ve üye kentlerin de hem otantik hem de çekici özelliklerini koruyup gelişmelerini amaçlayan yavaş kent hareketi, küçük kentlerin tasarımında da yavaş yemekfelsefesini benimseyen ve kar amacı gütmeyen bir ağıdır (Ateş, 2017: 277).

Yukarıdaki bilgiler de göz önünde bulundurularak yavaş kentin küçük kentlerle ilgili amaçları şu şekilde özetlenebilir (Ocha, 2004'den akt. Sezgin ve Ünüvar, 2011: 129; Akman, Negiz ve Akman, 2013: 38; Kadioğlu, 2009: 72-76; Özgenç, 2012: 114; Ekincek, 2014: 28; www.cittaslow.org, 11.09.2018).

- ✓ Standartlaşmayı değil de çeşitliliği ve farklılığı teşvik etmek,
- ✓ Yerel kültürü, gelenekleri ve görenekleri destekleyerek teşvik etmek,
- ✓ Mevcut durumdan daha sürdürülebilir bir çevre oluşturmak için çalışmak ve uygulanması için hemen harekete geçmek,
- ✓ Yerel üretim ve ürünü desteklemek ve teşvik etmek,
- ✓ Yerel halka özellikle de çocuklara ve gençlere sağlıklı yaşamı teşvik etmek,
- ✓ Yerel toplumla beraber bu değerleri gerçekleştirmek için katılımı sağlayarak hep birlikte çalışmak,

- ✓ Kentlerin markalaşarak kalkınmasını sağlamak,
- ✓ İngilizce ‘slow city’, İtalyanca ‘citta city’ sözcüklerinin çağrıştırdığı tembel, uyusuk, bıkmış, panik gibi özellikleri taşıyan insanların yaşamış olduğu kent anlamından ziyade bunların tam tersine amaçlanan seviyeye ulaşabilmek için ve sürdürebilmek için yoğun bir şekilde çalışmak,
- ✓ Bu hareketin diğer bir amacı da şehirlerin hangi alanlarda önemli ve özel olduklarını düşünmeleri ve bu özelliklerini korumaları için strateji geliştirip uygulamaları,
- ✓ Genel itibariyle baktığımızda Cittaslow’un esas amacı, insanlar için kaliteli yaşam kültürünü destekleyerek bunu daha da yaygınlaştırmaktır. Kısaca kentin kendine özgün olan karakterini sürdürebileceği ve aynı zamanda da orada yaşayanların yaşamaktan zevk alabileceği daha iyi bir çevreye sahip kentler yaratmaktır.

Tablo.7: Yavaş Kentlerin Temel Özellikleri

Konular	Kurumsal Merkezli Görüş	Alternatif Görüş (Yavaş Hareketi)
Özellikler	Homojen	İdiosantrik / Özgün
	Zorunlu	Çoklu Alternatiflerin Varlığı
	Adaletsiz	Adil
	Endüstriyalizm	Zanaatkârlık
	Standardize	Kişiyeye Özel
	Tüzel	Geleneksel (Kökleşmiş)
	Sürdürülemez	Sürdürülebilir
	Kopyalanmış	Otantik
	Düşük Kalite	Yüksek Kalite
	Tekrarlanan	Özgün
	Kültür ve Tarihte Yoğunluk	Kültür ve Tarihe Hassasiyet
Örnekler	Hızlı	Yavaş
	Büyük kentsel projeler	Yerel ekonomik gelişme
	Fabrika Bacalarının Tercih Edilmesi	Yavaş Kentleşme

Kaynak: Kostulska, Holowiecka ve Kwiatkowski, 2011: 187.

Bu bağlamda yavaş kent şu şekilde açıklanabilir.

- ✓ Tüketim kültürüne dayalı hızlı bir yaşamdan dolayı insanların mutsuz ve huzurlu olmaları düşüncesinin tam aksine yaşam kalitesinin yüksek, bu sebeple de insanların hem midelerini hem de ruhlarını doyurabildiği,
- ✓ Yaşam tempolarının yavaşlatılmasının aksine hayattan zevk alınacak hızda yaşanması,
- ✓ İnsanların etkileşim halinde olması sonucu sosyalleşebildikleri ve kendi kendilerine yetebildikleri bu yönüyle bakıldığında da beklentileri, ilgileri ve hedefleri çerçevesinde çevreyi algılayabildikleri,
- ✓ İnsanların birbirleriyle sohbet etmek için ayaküstü değil de oturarak kahve içebilecekleri zamanlarının olması,
- ✓ Yerel-bölgesel ve kültürel (gelenek-görenek) gibi farkındalıklar oluşturarak tek düzeleşmeyi önlemekle kalmayıp yerel farklılığı sürdürülebilir kılan,
- ✓ Yerel pazarların kurulması ve yöresel yemek sunan lokantaların olmasıyla yerel ekonominin desteklendiği,
- ✓ Kentlerde kent kimliğini yansıtan heykellerin olduğu, kentin kendine özgü değerlerini (doğa, el sanatları, mimari gibi) vurgulayıp yerel değerleri harekete geçirdikleri,
- ✓ Kent kimliğini ve yerel kültürel değerleri tanıtan festival şeklinde etkinliklerin düzenlenmesiyle ziyaretçilere değişik faaliyetlerin sunulduğu,
- ✓ Yerel kültürleri yaşlıların hatırlayıp anlattıkları unsurlar olmaktan çıkararak yeni nesillerin de yaşadıkları,
- ✓ Alt yapı sorunu olmayan, trafik ve gürültüsü olmayan, araba yerine bisikletle ulaşımı sağlayan, yaya yollarına öncelik tanıyan, bisiklet ve toplu taşıma araçlarının kullanımını teşvik eden, göz yorucu yapılanmanın önüne geçen, yenilenebilir enerji kaynakları ve teknolojiden faydalanarak sürdürülebilirliğe katkı sağlaması sonucu havası ve suyunun temiz kaldığı,
- ✓ Mevcut kent yapılanmasına karşı alternatif kent gelişimi sunan,
- ✓ Odak noktaları; sürdürülebilir çevre, az nüfus, otantik kültür, organik gıda ve beslenme, eşit paylaşım ve ortak katılım olan kenttir.

Bu özellikleriyle yavaş kentler, farklılaşmayı başaran kentlerdir (Deniz, 2017: 1406-1407).

2.2.2. Yavaş Kent Gereklilikleri

Yavaş kent, yaşam kalitesini yükseltmeyi hedefleyen, çevreyle dost ve yeni teknolojiler kullanan, geliştiren ve hayata geçiren bunun yanısıra yerel gıdanın üretim ve tüketimini teşvik eden kentlerdir (Bilgi, 2013: 48). Uluslararası cittaslow kent ağına katılabilmek için kentlerin bazı şartları gerçekleştirmesi gerekir.

2.2.2.1. Üyelik Şartları

Yavaş Kentler Birliği'ne üye olabilmek için üye olacak kentin nüfusunun 50.000'in altında (Birliğin istisnai kararları hariç) olması ve birliğin belirlemiş olduğu kriterleri gerçekleştirmek için projeler geliştirip uygulamak gerekmektedir. Ayrıca kentlerin kriterler çerçevesinde yaptığı çalışmalar puanlanmaktadır. Bir kentin üye olabilmesi için 50 puan alması gerekmektedir. Genel itibariyle de kent yönetiminin yavaş kent felsefesiyle uyumlu olması gerekir (<https://cittaslowturkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler/> 09.09.2018).

“Yaşamın kolay olduğu kentlerin uluslararası ağı” olarak tanımlanan Yavaş Kent Birliği'ne üyelik süreci için gerçekleştirilmesi gerekenler aşağıdaki gibidir.

✓ Yavaş kent olabilmek için atılması gereken ilk adım Uluslararası Yavaş Kent Başkanlığı'na hitap olarak kentin Birliğe üye olan hedefini anlatan bir başvuru mektubunun hazırlanması gerekir. Bu mektupta kentin coğrafi yapısı, tarihi, nüfusu, sahip olduğu özellikleri gibi kent hakkında açıklayıcı bilgi verilmelidir. Yavaş kent ağına neden üye olmak istenildiği, yavaş kent kriterlerinden hangilerinin sağlandığı ve kriterleri gerçekleştirmek için ne tür projelerin yürütüldüğü belirtmelidir. Ayrıca aday kentin bu üyelik için tüm halkın (sivil toplum, kamu ve özel sektör) desteğini alması gerekir (Sırım, 2012: 125).

✓ Aday olabilmenin bir diğer şartı da, yavaş kent projesinin başarıya ulaşabilmesi için yereldeki halkın yavaş kent kimliğine ve yavaş kent için yapılan çalışmalara sahip çıkması gerekir. Bir projenin halk tarafından sahiplenilebilmesi için halka Yavaş Kent Birliği'nin ne olduğunun, bu süreçte neler yapılacağı ve en önemlisi de kentin, yavaş kent olmak istemesindeki amaç ve hedeflerinin açıkça anlatılıp benimsetilmesi gerekir.

✓ Son şart ise Yavaş Kent adaylık dosyasının hazırlanmasıdır. Yavaş Kent Birliği'ne üye olabilmek için Birliğin Tüzüğünde belirtilen 59 kriter ile

ilgili projeler hazırlanarak geliştirilip uygulanmalıdır. Aday kentin Birliğin kriterleri ile ilgili geliştirdiği projelerden oluşan başvuru dosyasının değerlendirilmesi sonucunda %50 den fazla puan alması şarttır (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 181-182).

2.2.2.2. Yavaş Kent (Cittaslow) Kriterleri

Cittaslow ağına katılmak isteyen kentlerin Cittaslow'un zorunlu akteris (*) ve perspektif akteris (**) kriterlerinin % 50' lik bir kısmını kentte uygulamaları zorunlu olan kriterlerdir. Perspektif kriterler; gelecekle ilgili ve bu kriterler hayata geçirildiklerinde değerlendirmede bulunulan kriter başlığına % 15 fazla puan kazandırmaktadırlar (<http://cittaslowturkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler/>, 21.09.2019). Akteris (*) ile belirtilmeyenler ise kentlerin kimliği yada kentin yaptığı çalışmalarla ilgili ve aynı zamanda zorunlu olmayan kriterlerdendir (Balta, Cittaslow Türkiye Sekreteryası, 26.09.2019).

Yavaş kent üyeliğinin ana felsefesinde Rönesans'ın temel düşüncesi olan "yavaş yavaş acele et" (festina lente) vardır. Bu düşünceyle hızla akıp geçen yaşam ekseninde dikkatli olarak gerektiğinde hızlı olmak ya da yavaşlamak yani dengede durmak vurgulanmaktadır (Bilgi, 2013: 48).

Yavaş Kent Birliği'ne katılmak için kentlerin belli başlı kriterleri yerine getirerek bu kapsamda plan ve stratejilerini geliştirmesi gerekir. Birliğe katılacak olan kentlerin nüfusunun 50.000 den az ve kent yönetiminin Cittaslow kriterlerine ve felsefesine uyulması zorunlu ve önemli şartlardandır (Ünal ve Zavalı, 2016: 900-901). Yavaş Kent Birliği tarafından tanınmak için bir kentin kendisini kriterleriyle detaylı bir şekilde değerlendirmesi gerekir. Hiçbir kentin ilk başta bütün kriterleri karşılaması zorunlu bir durum değildir. Ama ilk başta karşılayamadığı kriterlerini gerçekleştirmek için niyetli olduğunu ve bu niyetini çalışarak gerçekleştireceğini kanıtlamalıdır (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 137). Bu kriterler başlıklar halinde açıklamalarıyla beraber şu şekildedir:

2.2.2.2.1.Çevre Politikaları/Kriterleri

Yavaş kent hareketinin çevre ile ilgili politikaları, gitgide çevre üzerindeki baskıların artması, doğal kaynakların çok daha fazla tüketilmesi, karbondioksit emisyonunun artması, kentlerde kirlilik, hız, trafik, ışık, kalabalık gürültü gibi faktörlerden dolayı kentlerdeki yaşam kalitesinin düşmesi ayrıca atık üretiminin

artması ve bunlarla ilgili problemler yaşanması gibi sebeplerin önüne geçebilmek ve sürdürülebilir kentlerin oluşturulması için yapılan politikalar (Acuner, 2014: 36).

Bir kentin yavaş kent olabilmesi için kentler için belirlenmiş olan çevre politikaları şartını sağlaması gerekir. Bunlar şu şekildedir (cittaslowturkiye.org, 2017):

- ✓ Hava temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi*
- ✓ Su temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi*
- ✓ Halkın içme suyu tüketiminin ulusal ortalamayla karşılaştırılması
- ✓ Kentsel katı atıkların ayrıştırılarak toplanması*
- ✓ Endüstriyel ve evsel kompostlamanın desteklenmesi
- ✓ Kentsel ya da toplu kanalizasyon için atık su arıtma tesisinin bulunması*
- ✓ Binalarda ve kamu kullanım alanlarında enerji tasarrufu
- ✓ Kamunun yenilenebilir enerji kaynaklarından enerji üretimi
- ✓ Görsel kirliliğin ve trafik gürültüsünün azaltılması
- ✓ Kamusal ışık kirliliğinin azaltılması*
- ✓ Hane başına düşen elektrik enerji tüketimi
- ✓ Biyoçeşitliliğin korunması

2.2.2.2.2. Altyapı Politikaları/Kriterleri

Yavaş kent olabilmek için gerekli olan altyapı politikaları çevre düzenlemeleri ve konforlu bir kent için gerekli olan kamu politikalarıdır. Yani sosyal ve teknik altyapı politikaları çerçevesinde ulaşım, eğlence, din ve eğitim amaçlı tesisler, sanat ve kültürel faaliyetler için yapılanmalar ve kamu hizmetlerine herkesin erişimi gibi özelliklerdir (Şen, 2017: 49). Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür (cittaslowturkiye.org, 2017):

- ✓ Kamu binalarına bağlı verimli bisiklet yolları
- ✓ Mevcut bisiklet yollarının araç yollarıyla kilometre üzerinden karşılaştırılması*
- ✓ Metro ve otobüs durakları gibi aktarma merkezlerinde bisiklet park yerleri
- ✓ Özel taşıt kullanımına alternatif olarak eko ulaşım planlaması*

- ✓ Engellilere yönelik mimari engellerin kaldırılması*
- ✓ Aile hayatı ve hamile kadınlar için girişimler*
- ✓ Sağlık hizmetlerine onaylanmış ulaşılabilirlik
- ✓ Kent merkezlerinde malların sürdürülebilir dağıtımı
- ✓ Şehir dışında çalışan şehir sakinlerinin oranı*

2.2.2.2.3.Kentsel Yaşam Kalitesi Politikalar/Kriterler

Yavaş kent olabilmek için gerekli koşullardan bir diğeri, kentsel yaşam kalitesini geliştirici politikalar üretmektir. Kentsel yaşam kalitesi, insan yapımı ve doğal çevrenin karşılıklı etkileşimiyle ortaya çıkan ve insanların memnuniyet dereceleriyle ilgili olan politikalaradır.

Kentsel yaşam kalitesine katkı sağlayan etkenler de; kent güvenliğinin sağlanması, altyapı hizmetlerinin geliştirilmesi, sağlıklı suyun temini, doğaya zarar verecek olan enerji kaynaklarının (kömür, fueloil gibi) kullanılmaması, hava kalitesinin korunması, organik tarım yapılması şeklinde açıklanabilir. Bunların yanısıra toplumsal yapı ve geleneksel değerler göz önünde bulundurularak kentsel dönüşümler ve uygun mimari yapılar manevi değerlere uygun bir şekilde inşa edilirse kentsel yaşam kalitesini arttırır (Ertan, 2014: 39; Tekeli, Çağatay, Vaizoğlu, Algan, Dünder, 2010: 18-19). Kentsel yaşam kalitesini arttırmaya yönelik kriterler şunlardır (cittaslowturkiye.org, 2017):

- ✓ Kentin direnci için planlama**
- ✓ Kente ait değerlerin iyileştirilmesi, kent merkezlerinin ve kamu binalarının değerlerinin arttırılması için programlar*
- ✓ Verimli bitkiler ve meyve ağaçları kullanılarak sosyal yeşil alanların iyileştirilmesi ve/veya oluşturulması**
- ✓ Kentsel yaşanabilirliğin arttırılması
- ✓ Marjinal değerlerin tekrar değerlendirilip kullanılması*
- ✓ Vatandaşlara ve turistlere yönelik interaktif hizmetlerin geliştirilmesinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanılması*
- ✓ Sürdürülebilir mimari için hizmet masası oluşturulması*
- ✓ Kentin internet ağına sahip olması*
- ✓ Kirleticilerin izlenmesi ve azaltılması*
- ✓ Tele çalışmanın geliştirilmesi

- ✓ Kişisel sürdürülebilir kentsel planlamanın teşviki*
- ✓ Sosyal altyapıyı desteklemek
- ✓ Kamusal sürdürülebilir kentsel planlamanın teşviki*
- ✓ Kent içindeki kullanışlı yeşil alanların verimli bitkiler ile değerlendirilmesi**
- ✓ Yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanların yaratılması*
- ✓ Atölyelerin korunması ve değerlerinin artırılması- doğal/yerel alışveriş merkezlerinin yaratılması*
- ✓ Yeşil alanlarda kullanılan beton miktarı

2.2.2.2.4.Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkârlara Dair Politikalar/Kriterler

Yavaş kentlerin ekonomik gelişimi açısından temel sektörler tarım ve turizm ile ilgili kriterleri barındıran bu başlıkta ayrıca yerel üretimin başta gelen öncüleri olan esnaf ve sanatkârlarla ilgili uygulamalara da değinilmiştir. Bunların yanısıra tarım ve gıdayı da içine alan bu kriterler agroekolojinin (sürdürülebilir tarım yani doğal tarım, organik tarım gibi) geliştirilmesiyle okul kantinleri gibi kamusal alanlarda organik gıdaları teşvik etmek, tat eğitimleri vermek ve yerel ürünleri öne çıkarmak gibi amaçlar söz konusudur (Donat, 2016: 86).Tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkârlara dair kriterler şunlardır (cittaslowturkiye.org, 2017):

- ✓ Agro-ekolojinin (sürdürülebilir tarım yani doğal tarım, organik tarım gibi) geliştirilmesi**
- ✓ El yapımı ve etiketli veya markalı esnaf/sanatkâr ürünlerinin korunması*
- ✓ Geleneksel iş tekniklerinin ve zanaatların değerinin artırılması*
- ✓ Kırsal bölgede yaşayanların hizmetlere erişimini arttırarak kırsal bölgelerin değerini arttırmak*
- ✓ Kamuya ait restoranlarda (okul kantinleri, aş evleri vb.) yerel hatta mümkünse organik ürünlerin kullanılması*
- ✓ Kişisel kullanımda ve yemek sektöründe tat eğitimlerinin verilmesi ve mümkünse organik yerel ürünlerin kullanılmasının teşvik edilmesi*
- ✓ Yerel ve geleneksel kültürel etkinliklerin korunması ve değerlerinin artırılması*
- ✓ Otel kapasitelerinin artırılması*

✓ Tarımda genetiği değiştirilmiş organizmalar (GDO) kullanımının yasaklanması

✓ Önceden tarım için kullanılmış alanların kullanımı hakkındaki imar planları için yeni fikirlerin varlığı (cittaslowturkiye.org, 2017).

2.2.2.2.5.Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Planlar/Kriterler

Bu başlık kapsamındaki kriterlerde özellikle iletişimle ilgili kurulmuş olan faaliyetler vurgulanır. Misafirperverlik kapsamında, kentte yaşayan halkı ve turistleri evinde hissettirme esasına dayalı bir yaşam amaçlanır. Bununla beraber farkındalık da kamusal eğitim ve tanıtım ile ilişkilidir (Radstrom, 2011: 99). Ayrıca misafirperverlik ile ilgili çalışmalarda da basılmış ve görsel bilgilendiricilerin mevcut olması, fiyat ve tarifelerin açık bir şekilde sergilenmesi için esnafın ve operatörlerin farkındalığını arttırma gibi amaçlar söz konusudur (cittaslowturkiye.org, 2015). Söz konusu kriterler şunlardır (cittaslowturkiye.org, 2017):

- ✓ İyi karşılama*
- ✓ Esnafın ve operatörlerin farkındalıklarını arttırmak*
- ✓ Yavaş güzergâhların mevcut olması
- ✓ Önemli yönetsel kararlara tabandan tavana katılım sürecini sağlayacak aktif tekniklerin benimsenmesi
- ✓ Eğitimciler, yöneticiler ve çalışanların Cittaslow temaları hakkında sürekli eğitim görmesi**
- ✓ Sağlık eğitimleri
- ✓ Yöre halkına Cittaslow'un anlamı hakkında sistematik ve kalıcı eğitim vermek*
- ✓ Cittaslow üzerine yerel yönetim ile çalışan derneklerin aktif varlığı
- ✓ Cittaslow kampanyalarının desteklenmesi*
- ✓ Cittaslow logosunun internet sayfasında ve antetli kâğıt üzerinde kullanımı*

2.2.2.2.6.Sosyal Uyum

Toplum; kültürel, siyasal, ekonomik ve sosyal bir organizasyon olarak insan faaliyetlerini düzenleyen yapıdır. Toplumsal yapı da toplumun bu belirtilen unsurlar

arasındaki faaliyetlerini düzenleyen bütün ilişkilerdir. Toplumsal yapıyı toplumda var olan din, siyaset, ekonomi, ahlak, kültür gibi insanlar arasındaki ilişkiler belirler. İnsanlar toplumsal ilişkilerinde her zaman uyum sağlamayabilir. Yani bazen çatışmalar yaşanırken bazen de çok iyi ilişkileri olabilir. Toplum içindeki bu ekonomik, sosyal, kültürel, dini gibi farklılıklara karşı hoşgörülü olunup davranılırsa sosyal uyum sağlanmış olacaktır (Bilgin, 2007:102). Sosyal uyum kapsamındaki kriterler şunlardır (cittaslowturkiye.org, 2017):

- ✓ Azınlıklara yönelik ayrımcılığa karşı çalışmalar
- ✓ Farklı etnik kökene sahip insanların aynı mahallede yaşaması
- ✓ Engelli kişilerin entegrasyonu
- ✓ Çocuk bakımının desteklenmesi
- ✓ Genç neslin istihdam durumu
- ✓ Yoksulluk
- ✓ Toplumsal ortaklıklar/sivil toplum kuruluşların mevcudiyeti
- ✓ Farklı kültürlerin entegrasyonu
- ✓ Politikaya katılım
- ✓ Belediyenin kamu konut yatırımı
- ✓ Gençlik faaliyetlerinin yürütüldüğü bir alan ve gençlik merkezinin mevcudiyeti.

2.2.2.2.7.Ortaklıklar

Yavaş yemek hareketi ile işbirliği içerisinde ve yavaş felsefesinin kentte benimsetilmesi ile ilgili maddeleri içermektedir (Çakar, 2016: 30). Ortaklıklar kapsamındaki kriterler şunlardır (cittaslowturkiye.org, 2017):

- ✓ Slowfood aktiviteleri ve kampanyaları için destek
- ✓ Doğal ve geleneksel yiyecekleri yavaş yemek (Slow food) veya diğer kurumlar ile desteklemek
- ✓ Eşleştirme projelerini desteklemek ve geliştirmekte olan ülkelerin yavaş kent ve yavaş yemek felsefelerinin yayılmasını da sağlayacak şekilde gelişmeleri için işbirliği yapmak.

2.2.3. Yavaş Kent (Cittaslow) Felsefesi

Yavaş kent felsefesinin temel yaklaşımı yavaşlıktır. Yavaşlık, hızlı kavramının zıt anlamı olarak kullanılır. Daha önce de belirtildiği gibi, yavaş kent, fast food tarzı yiyeceklere tepki olarak ortaya çıkmış olan yavaş yemek (slow food) hareketinin bir devamı olarak yavaş kavramının kente uyarlanmasıdır. Yani özetle yavaş kent felsefesi hız karşıtı ortaya çıkmış bir unsurdur (Keskin, 2012: 86).

“Hızlı” ve “yavaş” terimleri bir değişim oranını belirtmenin ötesinde bir anlama sahiptir. Bu terimler aslında hayata ve varoluşa dair felsefenin özetlenmiş şeklidir. Hızlı kelimesi: meşgul, kontrol eden, saldırgan, aceleci, analitik, stresli, yüzeysel, sabırsız, aktif, miktarı kalitenin üzerinde tutan anlamında kullanılmaktadır. Yavaş ise hızlının tam tersi; sakin, dikkatli, açık, sessiz, sezgisel, telaşlı olmayan, sabırlı, düşünceli ve kaliteye de miktardan daha çok önem veren durumlar anlamında kullanılmaktadır. İnsanlarla, kültürle, işle, yemekle ve aklımıza gelebilecek her şeyle hem gerçek hem de anlamlı bağlar kurmakla alakalı bir şeydir (Honore, 2008: 15).

Bugün yaşadığımız özelliklerin korunup iyileştirilmesi yerine farklılaştırmak için çevremiz değiştirilmektedir. Bunun aksine her yörenin kendine has özellikleri uygun bir biçimde sunulduğu zaman her kent kendine özgü markasını ve değerini ortaya çıkaracaktır. Evrensel düşünüp yerel davranan hızlı dünyanın yavaş kentleri oluşturma felsefesiyle ortaya çıkmış olan Cittaslow, her yörenin kendine ait özelliklerini keşfedip ortaya çıkardığı için kabul edilebilir bir felsefedir (Kut Görgün, 2014: 2).

Küreselleşmenin etkisiyle kentler; hızlı çalışma, hızlı yaşama ve üretimden çok tüketim ve kendine yetmeyen alanlar haline gelmişlerdir. Kentlerin kuruluş amacı insanların bir arada mutlu ve güvenli bir şekilde yaşamalarıdır. İnsanların gittikçe daha hızlı yaşama ve daha hızlı çalışma alanları haline gelmişlerdir. İnsanların birbirlerinin sıcaklıklarına sığındıkları, sosyalleştikleri, kendi el emekleriyle yaptıkları ürünleri birbirlerine sunup fikir edindikleri sosyal barınma yerleri olmak yerine git gide uzaklaşmaya başlayan kentler insanların sadece tüketmek için yaşadıkları yerler haline gelmişlerdir. Yaşamın hızlanmasıyla birlikte insanlar daha hızlı yemek yemek, daha hızlı ve daha çok alışveriş yapmak, gidecekleri yere daha hızlı varmak için çok hızlı bir şekilde koşturmaktadırlar. Bu yaşam şekli bakkal, manav, terzi, ayakkabıcı, berber gibi küçük esnaf yerine AVM'leri, çocuk oynama

alanları yerine otoparkları, daha fazla park ve yeşil alan yerine geniş otoyol ve beton yığınlarını hayatımızın içine koymuştur. Hayatın en önemli değeri yani kısıtlı olan yaşamını sağlıksız yiyecek ve içeceklerle, hava kirliliğiyle, trafikle, kalabalık ve karmaşık bir yapılanma olan modern yaşamı hayatımızın merkezine koyup vazgeçilmez bir durummuş gibi empoze edilmiş ve edilmeye de devam edilmektedir (<http://cittaslowturkiye.org/#turkiye>, 29.06.2018).

Cittaslow felsefesi; yaşamın yaşamaktan zevk ve huzur alacak bir hızda yaşanmasını savunur. Ayrıca Cittaslow hareketi, insanların birbirleriyle rahatça iletişim kurabilecekleri, sosyalleşebilmeleri için o ortamı sağlayan, kendi kendilerine yeten, sürdürülebilir ve dengeli bir hayat, el sanatlarına, doğaya, gelenek ve göreneklerine (kültürüne) sahip çıkan, kendilerine has yerel özelliklerine önem veren ve tüm bunları yaparken de alt yapısı sağlam, yenilenebilir enerji kullanarak çevresine zarar vermeyen ürünler kullanan ve teknolojiyi yerinde ve zamanında kullanıp bir alternatif olmasını hedefler (<http://cittaslowturkiye.org/#turkiye>, 29.06.2018).

Yavaş kentin yaşam felsefesi, kontrol ve kalite sistemidir. Yavaş kent felsefesi, “yavaşça acele et” tir. Bu açıdan (İda, 2011’den akt. Sezgin ve Ünüvar, 2011: 142):

- ✓ Yavaş acele etmekle stressiz bir yaşam
- ✓ Eşsiz olanı ararken özel bir yaşam
- ✓ Küreselleşen bir dünyada küçük ve yerel olana saygı duymak
- ✓ Olduğundan daha insanca bir yaşam, çevreyle dost, mevcut ve gelecek kuşaklar için daha duyarlı davranmak
- ✓ Kendi vatandaşlarımıza odaklanmak
- ✓ Markayı güçlendirmek için çalışmalar yaparak uygulamaya geçirmek
- ✓ Yerel ve uluslararası dünyada doğamızı geliştirmek için çabalamak
- ✓ Yerelde sürdürülebilir kalkınma kapsamında çalışmak ve teşvik etmek bir araçtır.

2.2.4. Yavaş Kent (Cittaslow) Tüzüğü

1999 yılında kurulan Cittaslow, 28 madde ve 5 ek metinden oluşan bir Tüzük çerçevesinde idare edilmektedir. Tüzük çerçevesinde Cittaslow örgütünün kuruluşu,

organları ve bu organların yapısı, Birliğe üye olması için aday olan kentlerin yerine getirmesi gerekli olan şartlar, Birliğin logosu ve logo'nun kullanımı ile ilgili bilgiler yer almaktadır (Şahin ve Kutlu, 2013: 58).

Cittaslow International Charter/Charter Document (2017: 21)'e göre Yavaş Kent:

- ✓ *“Bölgenin ve kentin dokusunun karakteristik özelliklerini korumayı ve geliştirmeyi amaçlayarak ilk başta geri kazanmak için çevre politikaları uygulayan,*
- ✓ *Toprağın işgaline neden olmayıp onu değerli kılan alt yapı politikası uygulayan,*
- ✓ *Çevre ve kent dokusunun niteliğini arttırmak için teknolojiler kullanan,*
- ✓ *Doğal tekniklerle çevreyle uyumlu olan üretimi ve gıda ürünlerinin kullanılmasını teşvik eden,*
- ✓ *Köklerini, koruma altındaki kültür ve geleneklerden alan yerli üretim ve tüketiciyle üretici arasında birebir iletişim kurmayı sağlayan organizasyon ve alanlar oluşturan,*
- ✓ *Konukseverliğin niteliği, toplum ve özellikleriyle gerçek, anlık iletişim yoluyla geliştirildiği,*
- ✓ *Vatandaşlar üzerinde sakin şehirde yaşadıklarından dolayı farkındalığı geliştirme, sistemli bir tat eğitiminin oluşması için de gençlere ve okula özel önem verildiği kentlerdir.”*

Tüzük, Yavaş Kentler Birliği'nin kar amacı gütmeyen bir teşekkül olduğunu açıklamaktadır. Amacı ise kent organizasyonuna yönelik çözüm arayışları, testler ve uygulamalar vasıtasıyla iyi yaşama kültürünü destekleyerek yaymak anlamına gelmektedir. “Birliğin resmi dilleri: İtalyanca ve İngilizcedir” denilmektedir. “Katılım, Taahhütler ve Yetkiler” başlığıyla Birliğin organlarının gerekçeli kararlarıyla farklı bir hüküm verilmedikçe, Birliğe 50 binden fazla nüfusu olmayan tüm kentler katılabilir denilmektedir (<http://www.cittaslow.net>, 12.09.2018).

Cittaslow Birliği'nin organizasyon yapısında 3 organ bulunmaktadır. Bunlar ulusal ağların temsilcilerinden meydana gelmiş olan ve karar verici Koordinasyon Komitesi, hareketin bilimsel altyapısını oluşturarak genel hatlarını çizen Bilim Komitesi ve son olarak da Birliğin operasyonel yanından sorumlu olan sekreteryaya (Genel Merkez) den oluşmaktadır.

Cittaslow Birliği ulusal ağlardan oluşmaktadırdır. Ve bir ülkede 3 Cittaslow varsa ulusal ağ kurulabilir. Ulusal ağlar kendi ülkelerindeki adaylık sürecini yönetirler ve Genel Merkez ile kendi ülkeleri arasındaki iletişimi sağlarlar. Son olarak da lkelerinde Cittaslow hareketinin yaygınlaşması, gelişmesi ve başarılı bir Şekilde uygulanması için üyelerle beraber projeler gerçekleştirebilirler (<http://cittaslowturkiye.org/#uluslararası>, 14.09.2018).

Yavaş kentlerin yönetimleri, kentin yaşanabilirliğini ve kentin hem sakinlerinin hem de ziyaretçilerinin yaşam kalitesini arttırmak için çeşitli çalışmalar yapıp uygulamaktadırlar. Bu çalışmaların temelini oluşturan bilgi, düşünce ve uygulamaları ulusal ve uluslararası kent ağında paylaşmaktadırlar (Ersavaş Kavanoz, 2015: 89).

Görsel.3: Yavaş Kent Hareketinin Resmi Logosu

Kaynak: www.cittaslow.org, 11. 09. 2018.

Yavaş kent hareketi yayınladığı Bildirgede kendisine logo olarak st kısmında yer alan tarihi ve modern binaları taşıyan turuncu renkli bir salyangoz ile simgelemiştir. Logonun kullanımını izinle belirlenip bu hak sadece Yavaş Kent Birliği tarafından Genel Kurulda ye olarak ilan edilen kentlere verilmektedir. Yavaş kent hareketinin sloganı; İtalyanca ‘Cittaslow rete internazionale dele citta del buon vivere’, İngilizce ‘International network of towns where Quality of life is important’ ve Türkçe ‘Yavaş Kentler Birliği: yaşamın kolay olduğu kentlerin uluslararası ağı’ Şeklindedir (Cittaslow International Charter, 2017).

Tzge göre, Birliğe katılan ve Cittaslow logosunu kazanan bütün kentler düzenli olarak 5 yılda bir denetime tabi tutularak kentin Cittaslow sertifikasının

devamlılığı gözden geçirilmektedir. Cittaslow ölçütlerine veya felsefesine aykırı faaliyette bulunan kentler tespit edildiğinde üyelikten çıkarma yoluna bile gidilmektedir (Cittaslow International Charter, 2017).

Ayrıca, aday olan kentlerin büyüklüğüne göre yıllık aidat ödeme zorunluluğu vardır. Yıllık ücretler; 1.000 ve daha az nüfuslu yerleşmeler için yıllık 600 Euro, 1.000- 5.000 arası yerler için 750 Euro, nüfusu 5.000-15.000 arası yerleşmelerde 2.500 Euro ve nüfusu 30.000 ve daha çok olan yerler için de yıllık 3.500 Euro civarındadır (Cittaslow International Charter, 2017).

2.3. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE YAVAŞ KENT (CITTASLOW)

Bu bölümde 1999 yılında ortaya çıkan yavaş kent hareketine dahil olan kentler hakkında bilgi verilmektedir.

2.3.1. Dünyada Yavaş Kent (Cittaslow)

1999 yılında İtalya'da başlayan yavaş kent (Cittaslow) hareketi, ilk başlarda İtalya'daki birkaç kenti kapsıyordu. Bunda, İtalya'nın Cittaslow konusunda hem öncü olması hem de Cittaslow sürecini belirleyen bir algısının oturmuş olmasının büyük önemi vardır (Şahin, 2017: 47). 2006 yılı sonlarında bu harekete tüm dünyadan katılımlar başlamış ve sakin kent hareketi şimdiye kadar 30 ülkenin üye olduğu uluslararası bir ağ haline gelmiştir (Şen, 2017: 55).

2019 itibariyle dünyada toplamda 30 ülkede 252 kent “yavaş kent” unvanı almıştır. Ve en fazla yavaş kent unvanına sahip olan İtalya'da 84 tane yavaş kent bulunmaktadır. İkinci olarak yavaş kente en fazla sahip olan Polonya'da 27 kent, Almanya üçüncü sırada yer alarak 18 ve Türkiye dördüncü sırada yer alarak 17 ve Güney Kore beşinci sırada yer alarak de 15 yavaş kente sahiptir (Cittaslow List, 2019).

Dünyada farklı yerlerde yavaş kentlerin sayısı artarken kentleri yavaş kent olmaya iten nedenler aslında her kentin kentler özelinde değerlendirilebileceği bir konudur (Doğrusoy ve Dalgakıran, 2011: 134). Her Cittaslow olan kentin farklı ve kendine özgü aynı zamanda görülmesi gereken değerleri vardır. Çünkü kentleri bir arada tutan ve birleştiren özgünlüklerini koruyarak Cittaslow ağına dâhil olmuşlardır (Acuner, 2014: 66).

2.3.1.1.İtalya, Bra

Bu kent yaklaşık 30.000 nüfusa sahip ve gastronomik özellikleri ile öne çıkmış ve demografik olarak da eyalet merkezi olan Cuneo Eyaleti'nin Üçüncü kasabası ve Torino'dan da 50 km den daha az mesafededir. Şarap, yer mantarı ve peyniri ile meşhurdur. Piedmontese Barok sanatının merkezlerinden bir tanesi olmakla beraber Gastronomi Bilim Akademisine ve Uluslararası Slow Food Merkezine ev sahipliği yapmaktadır (<http://www.cittaslow.org/network/>, 26.09.2018).

2.3.1.2.İtalya, Positano

İtalya'nın bir sahil kasabası olan Positano, antropolojik yerleşmelere sahip olan ve yontma taş devrine kadar uzanan bir geçmişi vardır. Turistik yerleriyle ünlü olan Positano, 19. yüzyıldan günümüze kadar gelmiş olan edebiyat, resim ve müzik dünyası ile ilgili hem İtalyan hem de yabancı sanatçıların beğenip kabul ettiği bir yerdir (<http://www.cittaslow.org/>, 26.09.2018).

2.3.1.3.İtalya, Orvieto

İtalya Cittaslow felsefesinin ilk başladığı nokta olması nedeniyle Slow Food hareketine de hâkim ülke konumundadır. Ve Cittaslow felsefesinin ilk tohumları Greve in Chianti kentinde 30 Slow Food ülke temsilcisinin katılımıyla gerçekleşmiştir. 1999'da Orvieto'da hazırlanmış olan Cittaslow Sözleşmesi kapsamında Birliğin amaçları yazılı hale getirilmiş böylece Orvieto hem Cittaslow hem de Slow Food örgütünün merkezi olarak bu felsefenin yayılmasında çok büyük bir etkisi olmuştur (Arısoy, 2014: 34).

Köklü bir tarihe ve kentsel yapıya sahip olan Orvieto aynı zamanda yavaş üretim, yerel lezzetler, üzerinden oluşturulmuştur. Orvieto'nun şarapları, peynirleri, taze makarna ve mantarları gibi yerel lezzetlerin üreticilerini ziyaretçilerle bir araya getirme gibi organizasyonlar yapılmıştır (Özkan, 2011: 38). Kısaca yerel değerlere önem vermekle öne çıkan Orvieto, Cittaslow için çok önemli bir merkezdir.

2.3.1.4. Almanya, Waldkirch

Cittaslow olan Waldkirch, Almanya, Fransa ve İsviçre arasındaki üç sınır bölgesinde yer almakta olup 21.300'den az nüfusuyla büyük bir ilçedir. Kentin bir

kısmı Kandels'in eteklerinde yer almaktadır. En büyük yakın kent Freiburg im Breisgau'dur. Kent yüzölçümü 430 km² dir, %60'tan fazlası ormanlıktır. Geçim kaynağı şarapçılık, tarım ve ticarettir. 2002 yılında yavaş kent üyeliğine katılarak 2013 yılında Ulaştırma, İnşaat ve Kentsel Kalkınma Federal Bakanlığı'nda araştırma projesinin konusu olmuştur. Federal Enstitü Birimi Başkanı olan Dr Manfred Fuhrich, yavaş kent yaklaşımında küresel problemlere yerel yanıtların aranması gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca Bakanlık gelecek nesillere sürdürülebilir kalkınmayla çevresel niteliklerin muhafaza edildiği mekanları sağlamak için Waldkirch'i pilot bölge olarak seçmiştir. Waldkirch kentinin, yavaş kent ile ilgili en çok önem verdiği yaklaşım, sosyal sürdürülebilirliği sağlamak yönünde olmuştur (<http://www.cittaslow.org/search/node/waldkirch>, 27.09.2018).

2.3.1.5. Amerika Birleşik Devletleri, Sebastopol

San Francisco'nun bir saat kuzeyindeki ve Napa'nın batısındaki Sebastopol, 8.000 nüfusluk büyüleyici bir kenttir (<http://www.cittaslow.org/network/>, 27.09.2018).

Bu kasaba küçük olsa da bölge için kültürel ve ekonominin merkezi olmuş ayrıca zihnen ve bedenen uyum sağlamıştır. Yine Sebastopol kenti hem sürdürülebilir farkındalık hem de çevreci yaklaşımıyla eski binalara yeni işlevler getirmiştir böylece çoğu kent kültürü bu altyapı çerçevesinde şekillenmiştir. Sebastopol, ABD'de güneş enerjisinin en çok kullanıldığı yerdir (<http://www.cittaslow.org/network/>, 27.09.2018).

2.3.2. Türkiye'de Yavaş Kent (Cittaslow) Uygulamaları

İtalya'da Yavaş Kentler Birliği'nin kurulmasından 10 yıl sonra yani 2009 yılında İzmir ilinin Seferihisar ilçesi, dünyanın 129'uncu Türkiye'nin de ilk yavaş kent unvanını alarak cittaslow kavramını Türkiye'ye getirmiştir (Savaş Yavuzçehre ve Donat, 2016: 1480-1488). Böylece İzmir ilinin Seferihisar ilçesi dünyanın 129'ncu Türkiye'nin ise ilk yavaş kenti olmaya hak kazanmıştır ve Türkiye Cittaslow Birliğine üye olan 19. ülke olmuştur (Bilgi, 2013: 51). 24 Haziran 2011 tarihinde Türkiye'de yavaş kent sayısının beşe çıkmasıyla beraber Türkiye'de Yavaş Kent Ulusal Ağı kurulmuştur (Sırım, 2012: 126). Ayrıca Seferihisar, Türkiye'nin Cittaslow başkenti olarak ilan edilip Türkiye'nin Cittaslow Koordinatörlüğü görevini

ele almıştır. Böylelikle Türkiye’de yavaş kentler ağına katılmak isteyen diğer belediyeler Seferihisar’ı referans gösterip Uluslararası Cittaslow Birliğine dahil olmuşlardır (Bilgi, 2013: 51). 2019 Temmuz itibariyle mevcut durumda Türkiye’deki yavaş kent sayısı 17’ye çıkmış olup bu artışın devam edeceği öngörülebilir. Seferihisar Belediyesi öncülüğünde 2009 yılında kurulmuş olan Ulusal Koordinatörlüğün, Cittaslow Bilim Kurulu’nun yanısıra basın, akademi gibi alanlarda ulusal alanda tanınırlığının artmasına olanak tanınmıştır (Savaş Yavuz çehre ve Donat, 2017: 302). Yine 2009 yılı öncesi Türkiye’de çok az bilinen yavaş kent kavramı günden güne tanınmaya başlanmıştır (Savaş Yavuzçehre ve Donat, 2016: 1485).

Yavaş kent yaklaşımı Türkiye’de yeni olmasına rağmen üye kentlerin projeleri istekli bir şekilde devam etmekte ve yavaş kent sayısı günden güne artmaktadır. Türkiye’nin yavaş kentleri kentin mimari özelliklerini korumak ve yenilenebilir enerji kaynak kullanımını açısından pilot kentler oluşturarak önemli rol oynamaktadırlar (Aydoğan, 2015: 65-66).

Türkiye bölgeler bazında ele alındığında sosyo-ekonomik yönden eşitsizliklerin olduğu bir gerçektir. Bu yönden bakıldığında yavaş kentlerin coğrafi olarak farklı bölgelere dağılmış olması olumlu bir durumdur. Böylece çevrelerine örnek bir yerel kalkınma modeli olmuşlardır. Yine yavaş kent hareketi’nin Türkiye’de farklı sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerinden oluşması da bu hareketin hem gelişmesine katkı sağlamakta hem de kısıtlı bir çevrede kalmasına engel olabilmektedir (Savaş Yavuzçehre ve Donat, 2016: 1485).

Türkiye’de yavaş kentlerin ana karakteristiğini oluşturan yöresel mutfak, yerel mimari, folklor, kendine has kültürü ve özgün kimliklerini koruma ile gün geçtikçe daha da artış göstermektedir (Ünal, 2016: 22; Tayfun ve Acuner, 2014).

Ülkemizde yavaş kentler birçok küçük yerleşim birimi için yerel kalkınma girişimi olmanın yanısıra kentsel kimlik ve turizm yönünden de çok önemlidir (Yılmaz, Tuncer ve Zorlu, 2016).

Türkiye’de yavaş kent hareketine dahil olmuş hiçbir kent, doğrudan İtalya’daki Cittaslow Merkezince denetlenmemiştir. Genelde bir ülkede ilk kez üye olmak için başvuru yapan bir kent somut bir biçimde yerinde incelenip ziyaret

edilmektedir. Ancak Türkiye’de kentlerin üyelik başvurularının değerlendirilmesini Seferihisar Belediyesi’nce yürütülen Ulusal Koordinatörlüğün Bilim Kurulu ve Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği gerçekleştirmektedir (Savaş Yavuzçehre ve Donat, 2017: 302-303).

Özetle dünyada ve Türkiye’de gittikçe daha da yaygınlaşan yavaş kentler, küreselleşmenin hızından yorulup sıkılan ve yavaşlamak isteyen insanlar için bir destinasyon olmanın yanısıra yerel yönetimler için sürdürülebilir bir strateji ve yerel bir kalkınma modeli olmuştur (Baldemir, Kaşmer Şahin ve Kaya, 2013).

Tablo.8: Türkiye’nin Yavaş Kentlerinde Ön Plana Çıkan Değerleri

Yavaş Kentler	Ayırt Edici Özellikleri
Seferihisar	Mavi bayraklı plajlar ve koruma alanları
Akyaka	Biyolojik çeşitlilik ve özel çevre koruma alanları
Yenipazar	Geleneksel yemekler ve göçebe geleneklerinin korunup sürdürülmesi
Gökçeada	Organik tarım ve mavi bayrak
Taraklı	Geleneksel Osmanlı evleri ve termel suları
Perşembe	Sarp dağları ve balık merkezi
Yalvaç	Geleneksel el sanatları
Vize	Tarihi yerler ve su kaynakları
Halfeti	Siyah Gülü ve baraj altında kalan yerleşim yerleri
Göynük	Kültürel değerleri ve yöresel yemekleri
Uzundere	Tortum şelalesi, endemik bitki ve endemik hayvan türleri
Şavşat	Yöresel tarihi mimarisi ve turistik alanları
Eğirdir	Eğirdir Gölü ve tarihi zengin doğası
Gerze	Doğal plajları, doğası ve restore edilen yapısı
Köyceğiz	Köyceğiz gölü, sığla ormanları
Ahlat	Tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapması ve kültürü

Kaynak: Memiş, 2016: 117

2.3.2.1. İzmir-Seferihisar

İzmir'in bir ilçesi olan Seferihisar, 28 Kasım 2009 tarihinde küreselleşmenin kentleri tektipleştirmesine karşı çıkararak Türkiye'nin ilk Cittaslow'u ünvanını almıştır. Genelde Cittaslow olabilmek için başvuru yapmak gerekiyken Seferihisar için bu prensip işletilmemiştir (Öztürk, 2012). Seferihisar'ın önemi, Uluslararası Cittaslow Birliği'nde bir kentin ilk kez yerinde inceleme yapılmadan Cittaslow olarak kabul edilmesinden kaynaklanmaktadır (Şahinkaya, 2010: 14-15).

Seferihisar'ın kendi markası haline gelen ve onu temsil eden mandalinası, güneşi, jeotermal ve tarihsel zenginlikleri kendine has özellikleri olarak gösterilebilir. Yine bu ilçenin etrafının sit alanları ve askeri alanlarla çevrili olmasından dolayı çarpık bir yapılaşma söz konusu değildir. Böylece kentin yerleşkesi görülmeye değer sakin, huzurlu ve şirindir (<http://cittaslowturkiye.org>, 07.10.2018).

Ekonomisi genellikle tarıma ve turizme dayalı olan bu ilçe özellikle de organik ürünleriyle tanınmıştır. Yine yavaş kent olduktan sonra turizmin ilçe ekonomisindeki yeri artmış ve bu yönde yatırımlar gittikçe hız kazanmıştır. İlçedeki turizm kaynaklarını da deniz, gastronomi ile kültür ve miras olarak sayabiliriz. Son olarak da Cittaslow kriterlerini yerine getirmenin yanında birçok projeyi hayata geçirmiştir. Seferihisar ilçesi yavaş kent ağına üye olduktan sonra hem yurtiçinde hem de yurtdışında popüler bir yer olmuştur (Ünal, 2016: 23; Ersavaş Kavanoz, 2015:121-122).

2.3.2.2. Muğla-Akyaka

Yemyeşil dağları, masmavi sularıyla sessiz, sakin ve aynı zamanda huzurlu bir kasaba olan Akyaka 22-26 Haziran 2011 tarihinde Polonya'nın Lidzbark Warmiski kentinde düzenlenmiş olan Cittaslow Kentler Birliği Genel Kurul toplantısında Uluslararası Cittaslow Ağı'na katılmıştır (Acuner, 2014: 72). Muğla ilinin büyükşehir olması sonucunda Akyaka, Ula ilçesine bağlı bir mahalle olmuştur (<http://www.akyakahakkindahersey.com/category/genel-bilgiler/>, 28.09.2018). Akyaka'nın Cittaslow Ağına katılma nedeni; doğal kaynakların ve yerel kültürün korunduğu sürdürülebilir turizm potansiyelini arttırmaktır. Bu kentte yetiştirilen her türlü ürün doğal ortamında ve sağlıklı bir biçimde yetiştirilmektedir. Gürültüden

uzakta olan Akyaka, Gökova sahilinde yer almakta ve adeta bir tatil cennetini andırmaktadır (Acuner, 2014: 72).

671 metre yüksekliğiyle Akyaka, doğal güzelliklerinin yanısıra binlerce yıldır Güneybatı Anadolu'da farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış ve tarihi dokusu, değişik mimarisiyle Türkiye'nin 17 yavaş kentinden bir tanesidir. Mimarisi özellikli olmakla beraber Akyaka'daki evlerin her biri diğerinden farklı ve güzel bahçelere sahiptir (<http://cittaslowturkiye.org>, 28.09.2018).

Özetle Akyaka'yı Cittaslow olarak güçlü yapan yönleri; geleneksel mimarisi, Nail Çakırhan tarafından stilize edilmiş, biyolojik çeşitliliğe sahip olması ve Özel Çevre Koruma Bölgesi olması şeklinde sıralayabiliriz (Ak, 2017: 894).

2.3.2.3. Çanakkale-Gökçeada

Türkiye'nin en batısında yer alan ve Çanakkale'nin en büyük adası olan Gökçeada (İmroz) Ege Denizi'nin kuzeyinde, Saros Körfezinin girişinde yer almaktadır. Gökçeada; doğal yaşamı, organik gıdaları, nostaljik evleri ve farklı spor olanaklarıyla son yılların en önemli turizm yerlerinden biri olmaya başlamıştır. 2011 Haziranında Cittaslow unvanı alarak Gökçeada, dünyanın ve Türkiye'nin ilk ve tek sakin adası olmuştur (<http://cittaslowturkiye.org> ve Aksoy, 2017, <https://listelist.com/turkiyenin-en-sakin-sehirleri>, 28.09.2018).

Kentin büyük bir kısmı sit olduğundan dolayı konut yapımı için çevresel alanı bozacak yerlerin dışında izin verilmekte ya da hiç izin verilmemektedir. Gökçeada'da, kilise ve camiinin bir arada olması, farklı etnik ve dinsel kökene sahip kişilerin bir arada yaşamaları gibi durumlar Gökçeada'nın yavaş kent felsefesine uygun olduğunu gösteren özelliklerindedir (Şen, 2017: 58).

2.3.2.4. Ordu-Perşembe

Yıllarca Roma ve Bizans hâkimiyetinde kalan ve 1461'de Fatih Sultan Mehmet'in Trabzon İmparatorluğu'nu ortadan kaldırmasından sonra Osmanlı'ya geçen Ordu'nun Perşembe (Vona) ilçesi Karadeniz kıyısının en şirin yerlerinden bir tanesidir. Gürültü ve kirlilikten uzak duran Perşembe, egzotik ve doğal güzelliği, fındığı, balıkçılığı ve ünlü sahiliyle Ordu'nun önemli merkezlerinden biridir (Aksoy, 2017, <https://listelist.com/turkiyenin-en-sakin-sehirleri>, 28.09.2018).

Perşembe İlçesi, 2 Kasım 2012 tarihinde yavaş kent ağına resmen katılmıştır. Doğusunda Ordu, Güneyinde Ulubey, Batısında Fatsa ve Kuzeyinde Karadeniz bulunan Perşembe'nin yüzölçümü 226 km² olup engebelerlidir. İlçede ticaret ve balıkçılık yapılmaktadır. Perşembe ilçesi doğal bir limana sahip olması açısından hemen hemen yılın 365 günü balık bulunur. Ayrıca tarım ürünlerinin çok çeşitli olmasının yanında balık merkezi olarak da bilinmektedir (Yıldırım, 2013: 17). Son olarak da yavaş kent bilinciyle yapılan organik tarım kapsamında organik köy pazarıyla desteklenerek teşvik edilmektedir (Bayraktar, Öztürk ve Kocaoğlu, 2016: 81).

2.3.2.5. Artvin-Şavşat

Türkiye'nin kuzeydoğusunda yer alan Şavşat, 21-23 Haziran 2015 tarihinde Cittaslow ünvanını alarak Türkiye'nin 10. yavaş kenti olmuştur (<https://listelist.com/turkiyenin-en-sakin-sehirleri/>, 07.10.2018).

Yavaş kent kriterleri kapsamında Şavşat, daha çok çevre ve altyapı politikalarına öncelik vermiş ve sürdürülebilirliğini sağlamıştır (savsat.bel.tr). Yeşil doğasının güzelliğiyle tanınan Şavşat, dört yanı dağlarla çevrili ve engebeli arazide konumlanmış bir ilçedir. Akarsu bakımından zengin olan bu ilçede çok sayıda buzul gölü bulunmaktadır (<https://cittaslowturkiye.org/cittaslow>, 07.10.2018).

Şavşat, doğal ve tarihi mirasının yanısıra geleneksel mimarisiyle de birçok yavaş kent koşulunu karşılamaktadır. Karagöl Milli Parkı sınırlarında bulunan Kocabey Kışla Evleri ve yine kendine özgü ahşap mimarisiyle de dikkat çekmektedir (cittaslowturkiye.org, 22.10.2018). Son olarak Meşeli Köyü orman içinde yer alan milli parkları o yörenin turistik mekânlarıdır (<https://listelist.com/turkiyenin-en-sakin-sehirleri/>, 07.10.2018).

2.3.2.6. Kırklareli-Vize

İstanbul ile Edirne arasında yer alan ve İstanbul'a 138 km uzaklığında olan Vize ilçesi, tarihi kültürü 1400'lere dayanan ve doğasıyla adeta bir cennet bahçesini andıran sakin, şirin ve aynı zamanda geçmişteki ünü büyük bir ilçedir (<http://cittaslowturkiye.org>, 03.10.2018). 2012 yılında Avusturya'nın Enns kentinde düzenlenen olan Koordinasyon Komitesi toplantısında Uluslararası Cittaslow Birliği Başkanı Gian Luca Marconi ve İtalya'nın Monti Şehri Belediye Başkanı

Castelnovo, Vize kentinin Cittaslow üyeliğini ilan etmişlerdir. Vize, Cittaslow'u bir kalkınma yolu olarak düşünmektedir. Sanayisi olmayan bir ilçedir ve buradaki halk çalışmak için kent dışına çıkmaktadır. Bu ilçe Cittaslow felsefesiyle farklılıklarını ortaya çıkarıp turizmi geliştirmeyi amaçlamaktadır. Böylece var olan olumsuzlukların önüne geçerek bölgesel olarak sürdürülebilirliğini gerçekleştirilebileceği düşünülmektedir (Acuner, 2014: 77).

Vize'nin Cittaslow sembolü ihlamur'dur. Yine Vize'nin diğer önemli bir özelliği de yerel halkın misafirperver olmasıdır. Cittaslow faaliyetleri kapsamında Vize'de sosyal ve kültürel alanda (voleybol, basketbol, tenis gibi) birçok etkinlik yapılmakta ve sokak sağlığı için çalışmalar yürütülmektedir. Sağlıklı ve yerel besinlerle yapılan organik yemeklerin özendirilmesi için Trakya Yemek Projesi yürütülmektedir. Yerel tohum ve organik tarım hem desteklenmekte hem de teşvik edilmektedir. Ve son olarak da yöreye özgü el sanatları korunup geliştirilmektedir (Acuner, 2014: 77).

2.3.2.7. Sakarya-Taraklı

2011 yılında Polonya'nın Lidzbark Warminski kentinde Taraklı'ya Cittaslow unvanı Cittaslow Genel Kurulu'nda Cittaslow Uluslararası Komitesi tarafından verilmiştir. Geleneksel dokusu, tarihi, giyim kuşamaı, yemekleri, Türk sivil mimarisi, sakinliği ve huzur veren yaşamı ile Taraklı'nın Cittaslow ağına katılması Seferihisar'ın Cittaslow olmasından sonra gündeme gelmiştir. Bundan haberdar olan yerel yönetim, Cittaslow'un içeriğini araştırmış ve kendileri için tasarladıkları vizyonla çok benzeştiğini görmüştür. Sonra Cittaslow çalışmalarına başlamıştır ve Taraklı'da çekilen bir reklamla dikkat çeken bu ilçe gitgide tanınmaya başlamıştır. Böylece Cittaslow kapsamında gerçekleştirilmiş olan ilk projesi de tarihi evlerin restore edilmesi olmuştur. Yine sağlık turizminin gelişmesi ile ilgili çalışmalar da yapılmaktadır (Acuner, 2014: 75).

Yüzölçümü 334 km², %20'si tarım alanı, %60'ı orman ve fundalık alan, %10'u çayır ve mera alanı, %10'u tarım dışı alandır. Marmara Bölgesi'nin doğusunda ve Sakarya'nın il sınırları içerisinde yer alan Taraklı, Ankara'ya 270 km uzaklıktadır. Bu ilçe ormanlık araziye sahip ve dar bir vadide yer almaktadır. Etrafı yüksek dağ ve tepelerle çevrilidir. İlçe Marmara Bölgesi'nde yer almasına rağmen Karadeniz iklimine sahiptir. Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde bahsedildiği üzere

ilçede halkın şimşir kaşık ve tarak yapmasından dolayı ilçe adı Yenice Tarakçı olarak anıldığı söylenmektedir. Bu isim zamanla halkın dilinde taraklı olarak değişmiş ve böyle kalmıştır (<http://cittaslowturkiye.org>, 06.10.2018).

2.3.2.8. Isparta-Yalvaç

2012 yılında yavaşkent üyeliğini kazanan Yalvaç, Isparta'nın kuzeydoğusunda yer almakta ve Sultan Dağları'nın güney eteklerinde 1100 metre yükseklikte, İç Anadolu, Ege ve Akdeniz bölgelerinin kesişim noktasındadır. Yüksek kesimde olduğundan karasal iklim görülür ve oldukça zengin tarihi değerlerinden dolayı çok önemli bir ilçedir (<http://cittaslowturkiye.org/cittaslow-yalvac>, 03.10.2018). Yalvaç'ın Cittaslow hareketine katılım amacı; ilk başta tarihini ve kültürünü koruyup gelecek nesillere aktarmak sonra da kente gelen turist sayısını arttırmaktır. Fakat her kesimden turist değil de eğitim seviyesi yüksek, çevreye duyarlı ve az ama daha çok para bırakan turist olmasını hedeflemektedir (Acuner, 2014: 78). Yalvaç, çok şirin bir kent olmanın yanısıra hemen hemen unutulmakla karşı karşıya olan keçecilik, halıcılık ve demircilik gibi el sanatlarını hala yaşatmaktadır. Ayrıca Sultan dağları eteklerindeki Yalvaç tarihi Osmanlı hamamı, yaklaşık 800 yıllık Çınaraltı Maydanı ve kendine has kültürüyle turistlerin ilgisini çeken doğa harikası bir ilçedir (<https://listelist.com/turkiyenin-en-sakin-sehirleri>, 03.10.2018).

2.3.2.9. Aydın-Yenipazar

Cittaslow çalışmalarını 2009 yılında başlatan Yenipazar, 29 Haziran 2011 tarihinde Polonya'nın Lidzbark Warminski kentinde düzenlenmiş olan Cittaslow Genel Kurulu'nda Cittaslow sertifikasını almıştır. Yenipazar, Cittaslow üyeliğini gelecek nesiller için önemli bir kazanım olarak görmenin yanında üretme, çalışma ve koruma dengesi çerçevesinde bu unvanı taşıma amacındadır. Yine Cittaslow üyeliğine katılım amacı da yöreye özgü farklı ve yeni cazibe yerleri ile kentin ziyaretçi sayısını arttırmaktır. Ziyaretçi sayısını arttırmadaki amaç da kentin daha da tanınmasını sağlamak ve hane halkının gelirini arttırmaktır. Yenipazar, yerel güzelliklerini ve yöresel yemeklerini ziyaretçilerle paylaşmak istemektedir (Acuner, 2014: 76).

Ege Bölgesinde yer alan ve Aydın iline 40 km uzaklıkta bir ilçe merkezi olan Yenipazar, 180 km² yüzölçümü ile Büyük Menderes Havzasının ortasında, kuzeye gittikçe ormanlarla kaplı Madran Baba dağının eteğinde yer almaktadır (<http://cittaslowturkiye.org/cittaslow-yenipazar/>, 06.10.2018). İlçenin adı ise çevre köylerdeki insanların ürünlerini satabilecekleri yeni bir pazar yeri ihtiyacından doğmuş ve böylece ilçenin adı Yenipazar olarak kalmıştır (<http://www.aydindenge.com.tr/kultur-sanat/18/07/2017/sakin-salyangozlu-sehir-yenipazar>, 06.10.2018).

2.3.2.10. Isparta-Eğirdir

2017 yılında yavaş kent ünvanını alan Eğirdir, ikinci yavaş kente sahip olan Isparta'nın ilçesi ve Isparta'ya 34 km uzaklıktaki Eğirdir gölü kıyısında yer almaktadır. Eğirdir, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı medeniyetlerine ev sahipliği yapmış ve MÖ 4. yy'dan kalan Eğirdir Kalesi, 13.yy'dan kalan Hızırbey Camii ve Dünderbey Medresesi gibi tarihi yerlere sahiptir (Aksoy, 2017, <https://listelist.com/turkiyenin-en-sakin-sehirleri>, 28.09.2018).

Her mevsimde ve günün her saatinde renk değiştiren Eğirdir Gölü, tapusu Eğirdir halkı tarafından Yüce Önder Atatürk'e verilen Can Adası Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Dağ Komando Okulu, dünyada çok az rastlanan Kasnak Meşesi ve Sığla Ormanları, Türkiye'nin önde gelen kemik hastanesi, elması ve sadece Eğirdir'de bulunan Apollon Kelebeği ile tarihi ve zengin doğasıyla muhteşem bir ilçedir (<http://cittaslowturkiye.org>, 28.09.2018).

2.3.2.11. Bolu-Göynük

Batı Karadeniz Bölgesi'nde yer alan ve Bolu'nun güneybatısında yer alan Göynük, var olan yapısıyla tarihi dokusu bozulmamış, çok nadir rastlanan Osmanlı kasabalarından biridir. Şeker fasulyesi, uğut marmelatı, tokalı örtüleri ve oymalı tahta eserleriyle sit alanı ilan edilen bir ilçedir. Yaklaşık 700 yıllık tarihiyle konut, işyeri, hamam, türbe, hazire, tarihi çınar gibi antik değerleriyle Göynük, hala işlev görmektedir. Bu varlıklarıyla kültürel değerlerini, gelenek ve göreneklerini, giyim ve kuşamı, yöresel folklor ve kültürel mutfağı gibi değerleriyle hala orijinalliğini korumaktadır (Aksoy, 2017; <https://listelist.com/turkiyenin-en-sakin-sehirleri>, 28.09.2018; <http://cittaslowturkiye.org>, 28.09.2018).

2.3.2.12. Sinop-Gerze

Türkiye'nin en mutlu ili olarak bilinen Sinop'un ilçesi olan Gerze, tarihi güzellikleri, doğası ve doğal yapısıyla güzelliklerini koruyarak 2017 yılında Cittaslow ünvanını almaya hak kazanmıştır. Yine sahip olduğu doğal güzellikleri ve kent dokusunu korumakla sürdürülebilir kılmayı da başaran Gerze, denize kadar uzanan çam ormanları ve doğal plajlarıyla da ünlüdür. 1956'da büyük bir yangın yaşayan ve evlerinin çoğu yanan Gerze, bu yangından sonra yapılan düzenli, planlı ve güllerle dolu bahçeleri olan şirin yangın evleri ile ilçeye gelenlerin beğenisini kazanmaktadır. Yine Gerze Feneri, Yakup Ağa Konağı da ilgi çeken yerler arasındadır (Aksoy, 2017, <https://listelist.com/turkiyenin-en-sakin-sehirleri,http://cittaslowturkiye.org/cittaslow-gerze/>, 28.09.2018).

2.3.2.13. Erzurum-Uzundere

2016 yılında İtalya'nın Greve in Chianti kentinde düzenlenmiş olan Cittaslow Uluslararası Koordinasyon Komitesi'nde Cittaslow ilan edilen Uzundere, Erzurum'un ilçesi ve Türkiye'nin de 11. Cittaslow kenti olmuştur. Uzundere, Türkiye'nin en yüksek şelalesi olan Tortum şelalesinde, rafting, kano ve yelken gibi sporların yapılmasının yanı sıra Tortum gölü ve çayı, Öşk manastırı ve son olarak da biyoçeşitlilik açısından da çok önemli bir kenttir. Yine Kafkasya Ekolojik Bölgesi'nin Batısında ve Çoruh Vadisinde yer alan Uzundere çeşitli endemik bitki, memeli, kuş ve kelebek türü de barındırmaktadır (<http://cittaslowturkiye.org>, 06.10.2018).

2.3.2.14. Bolu-Mudurnu

Antik Dönemden günümüze birçok uygarlığın izlerini taşıyan Mudurnu, Anadolu Trakyası ve Bitinya adlarıyla anılan Bursa-İzmit-Bolu bölgesinin ortasında yer almakta ve önemli ticari ve askeri yolların kavşağındadır (<http://mudurnu.bel.tr/mudurnu/mudurnu-tarihi>, 06.10.2018).

Mudurnu kasabası Bolu'nun 50 km güneybatısında Hisar ve Kulaklı tepelerinin arasındaki bir vadide yer almakta ve hem tarihi ipek hem de baharat yolunun en önemli duraklarından biri olmuştur. Tarihi kent kimliği ve hala bozulmamış olan dokusuyla geçmişten günümüze ışık tutan ve yine birbirinin Mudurnu'da güneşini engellemeyen bir anlayışla inşa edilmiş olan ahşap evleriyle

muazzam bir görüntüye sahiptir. Cittaslow Uluslararası Koordinasyon Komitesi tarafından 5 Mart 2018 tarihinde Mudurnu Belediyesi'ne gönderilmiş olan yazıyla beraber Mudurnu Türkiye'nin 15. Yavaş Kenti ünvanını almaya hak kazanmıştır (<http://mudurnu.bel.tr/haberler/mudurnu-artik-cittaslow>, 06.10.2018).

2.3.2.15. Muğla-Köyceğiz

2019 yılında İtalya'nın Greve in Chianti kentinde gerçekleştirilen Uluslararası Cittaslow İcra Kurulu Toplantısında Muğla'nın Köyceğiz ilçesi Cittaslow üyesi oldu (<https://cittaslowturkiye.org/yeni-uyelerimiz-koycegiz-mugla-ve-ahlat-bitlis/>, 20.05.2019).

2.3.2.16. Bitlis-Ahlât

2019 yılında İtalya'nın Greve in Chianti kentinde gerçekleştirilen Uluslararası Cittaslow İcra Kurulu Toplantısında Bitlis'in Ahlat ilçesi Cittaslow üyesi oldu (<https://cittaslowturkiye.org/yeni-uyelerimiz-koycegiz-mugla-ve-ahlat-bitlis/>, 20.05.2019). Dünyada cittaslow listesi:⁵

2.4.YAVAŞ KENTİN (CITTASLOW) SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK EKSENİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Gittikçe gelişen teknolojinin dünyayı küçük bir köy durumuna getirmesi küreselleşme kavramını ortaya çıkarmıştır. Kürselleşme olumlu etkiler getirirken öbür taraftan da karşı konulamaz hızlı bir tüketim anlayışı getirerek hem çevresel hem de kaynaklar açısından sürdürülebilirliğin göz ardı edilmesi, yerel değerlerin ve en önemlisi de özgünlüğün yok edilmesi gibi olumsuzluklara neden olmaktadır. Küreselleşmenin tüm bu olumsuzluklarına karşı bünyesinde yerel değerleri, çevresel, ekonomik ve sosyal olarak sürdürülebilirliği hedef alan ve kentlerin oluşturduğu sürdürülebilir bir yerel kalkınma modeli olan yavaş kent (Cittaslow) hareketi ortaya çıkmıştır (Yalçın ve Yalçın, 2013: 40).

Yavaş kentin hedef ve kriterleri Gündem 21 örnek alınarak ortaya çıktığından dolayı yavaş kent kavramı; sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınmayla çok yakından bağlantılı bir konudur (Ekincek, 2014: 51).

⁵ Dünyada cittalow listesi için araştırmanın Ekler bölümüne bkz.

Literatürde yavaş kentlerin konusunu sürdürülebilir yerel kalkınma oluşturmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma ekonomik, çevresel ve sosyal olmak üzere üç unsur üzerinde inşa edilmiştir.

2.4.1. Ekonomik Sürdürülebilirlik

Küreselleşmenin ekonomik olumsuzluklarına karşı kentin yerel ürünlerini ön plana çıkararak hem üreticinin hem de ürünlerinin desteklenmesi ve en önemlisi de kendi kendine yetmesi sürdürülebilirliğin ekonomik boyutunu içermektedir (Ekincek, 2014: 51). Yine gerekli mal ve ihtiyaçların gelecekte de üretilebilmesi, endüstri ve tarımı olumsuz etkileyen durumlardan uzaklaşılması ve borçlanmanın ileriki zamanlarda ödenebilecek şekilde kontrol altında yapılmasıdır (Özmete, 2010: 81).

2.4.2. Çevresel Sürdürülebilirlik

Yavaş kentlerin hem doğayı hem de kaynakları göz ardı etmeyen, yenilenebilir enerji kaynağı olan hava, su ve toprak gibi kaynakları teşvik eden, kirliliklerinin önüne geçen ve son olarak da atık yönetimini sağlayan sürdürülebilirliğin çevresel boyutudur (Ekincek, 2014). Yine var olan kaynakların gelecekte de sürdürülmesi, yenilenebilecek kaynakların tercih edilmesi ve yenilenemeyen kaynakların da sınırlı kullanılması bunların yanısıra biyolojik çeşitlilik, atmosfer dengesi ve ekosistemin korunması gibi konuları da kapsamaktadır (Özmete, 2010: 81).

2.4.3. Sosyal Sürdürülebilirlik

Tarihi ve kültürel özelliklerin korunması ve yeniden kazanılması, unutulmakla karşı karşıya olan geleneksel zanaatların yeniden işlerliğini kazanması, sağlık ve eğitim için gereken şartların sağlanması ve karar almada halkın katılımının sağlanması da sürdürülebilirliğin sosyal yönünü oluşturmaktadır (Ekincek, 2014). Yine bu boyut temelinde eşitlik kavramı çerçevesinde değerlendirilmektedir. Bunlar; insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, sağlık ve sosyal hizmetlere ulaşma gibi konuları kapsamaktadır (Özmete, 2010: 81).

Sürdürülebilirlik, git gide azalmakta olan doğal kaynakları, üretilen mal ve hizmetlerin satın alma konusundaki birçok sorunun çözümü için hem üretimin hem de tüketimin denge çerçevesinde olması, insan hayatında saygı felsefesinin bir yaşam

şekline dönüşmesi ve biri hayatta kalırken diğerinin yaşamını kaybetmemesi gibi değerleri öngörmektedir. Dikkatle baktığımızda özellikle de 2000’li yılların başlarından bu yana dünyanın hemen hemen dört bir yanında üretilen ve tüketilen her şeyin sürdürülebilir hale gelmesiyle beraber sürdürülebilirliğin taraftarları artmış ve hem sivil toplum kuruluşlarının hem de devlet yönetiminin isteğiyle daha fazla kurum sürdürülebilirlik konusunda bilinçlenmeye başlamıştır (Şahin, 2017: 16).

Genel çerçevesiyle bakıldığında sürdürülebilir kalkınma, insanoğlunun yapı taşı olan aileden çok daha geniş toplumlara kadar refah seviyesinin artırılması için gereken kalkınma yöntemlerini çevresel, ekonomik ve sosyal boyutlarıyla ele alıp bu kalkınma stratejilerini takip edip uygulamaktadır. Tüm bunları yaparken de hem gelecek kuşakların hem de bugünkü kuşakların eşit kaynaklara sahip olma olanağını sağlamaktadır (Gürlük, 2010: 88).

Bu yönüyle değerlendirildiğinde sürdürülebilirliğin kalkınmayla beraber ele alındığı görülmektedir. Böylece toplumu oluşturan bütün fonksiyon ya da olguların sürdürülebilirlik çerçevesinde düşünülmesi gerekir. Bu şekilde olursa sürdürülebilirlik, sosyal hayattan politikaya; ekonomiden eğitime hatta çevreye kadar uzanan bir döngü şeklinde olacaktır. Temel amaç hem mevcut nesil hem de gelecek nesil için uygulanabilecek bir sistemin oluşturulmasıdır (Şahin, 2017: 17).

Yerel odaklı olan yavaş kent anlayışı sürdürülebilir kalkınmayı hem sağlama hem de iyi ve sağlıklı yaşama amacıyla mekâna karşı yaklaşımının temelini oluşturmaktadır (Savaş Yavuzçehre ve Donat, 2017: 300). Sürdürülebilir kalkınma ve Cittaslow Kentler Birliği ilkeleri ile ilgili açıklamalar değerlendirildiğinde bu iki yaklaşımın birbiriyle ne kadar uyumlu olduğu görülebilmektedir. Sürdürülebilirliği, ekosistemdeki çeşitliliğin ve yenilenemeyen kaynakların gelecek kuşaklara aktarılması için insanın ekosistem üzerindeki olumsuz etkilerini kontrol altına almak olarak açıklandığında çevre unsurunun ön plana çıktığını görmekteyiz. Yani aslında sürdürülebilirliğin temel felsefesi çevreye yaklaşım şeklidir. Diğer yandan Cittaslow kriterleri incelendiğinde de çevre unsurunun önemli bir yer tuttuğunu hatta Cittaslow’un ilk kriterini de çevre politikalarının oluşturduğu görülmektedir. (Keskin, 2012: 94).

Sürdürülebilir kent fikri ve uygulamasının temel yaklaşımı; tüm dünyada yaşanan sorunların çözülebilmesi için hem kent odaklı hem de kentlerin diğer birçok

sistemle bağlantılı olduğu düşüncesi yatmaktadır. Yavaş kent (Cittaslow) yaklaşımı aslında sürdürülebilir bir kent yaklaşımıdır. Ve bu sürdürülebilir kent yaklaşımının temel amacı; yaşam alanı olan kentlerde daha sağlıklı, daha yaşanılabilir ve daha huzurlu bir ortamın sağlanması bunların yanısıra yerelde atılan adımların küresel ölçekte sürdürülebilirliğinin sağlanması biçimindedir (Uslu, 2009: 49). Cittaslow Tüzüğüne bakıldığında Cittaslow olan kentlerin yapmakla yükümlü oldukları şartların sürdürülebilir kalkınmanın boyutlarıyla uyumlu olduğu görülmektedir.

Yavaş kent (Cittaslow) kriterlerine ek olarak Cittaslow'un temel hedeflerinin sürdürülebilirliğin hedefleriyle uyuşmakta olduğu çok açık bir şekilde görülmektedir. Ve Cittaslow'un temel hedefleri de şunlardır (Yurtseven vd., 2010: 40):

- ✓ Teknolojiyi kullanarak hem yaşamın kaliteli olmasını hem de çekilebilir olmasını sağlamak,
- ✓ Bölgeye özgü değerlerle sürdürülebilirliği sağlamak,
- ✓ Yerel ekonomik yaşama katkı yapmak ve gelirden adaletli olmayı sağlamak,
- ✓ Doğal çevreyi ve tarihi değerleri korumak hatta daha da iyileştirmek bunun yanısıra bunların sağlanması için insanları teşvik etmek.

Birbirini tamamlayan birçok özelliği olmasına rağmen yavaş kent ve sürdürülebilirlik unsurları, insan ve çevre ilişkisinin farklı yönlerini de yansıtmaktadır. Birbirinden farklı olan bu yönleri; sürdürülebilirlik çevreyi daha çok önemserken; yavaş kentin merkezinde insan vardır. Yine sürdürülebilirlik daha çok gelecekle ilgili plan yaparken; yavaş kent hem şimdiki zaman ile hem de gelecek zamanla ilgilenir (Üçer, 2009: 21-22).

Bu açıdan bakıldığında, yavaş kent fikri yerel ürünlere odaklanması sebebiyle sürdürülebilirlikten ayrılmaktadır. Sürdürülebilirlik daha çok kaynak kullanımı sorunu ve tüketim odaklanırken, yavaş kent; yerel ürünleri, sosyal ve kültürel farklılıkları ve aynı zamanda sürdürülebilirliği de yerel ve ekonomik arabulucu olarak görmektedir. Ayrıca hem kaynaklara hem de çevre kalitesinin bir kısmı ile ilgilenmektedir (Mayer ve Knox'dan akt. Keskin, 2012: 94).

Bu bilgilerden hareketle Cittaslow kriterlerinin sürdürülebilirliğin boyutları olan çevresel, sosyal ve ekonomik açıdan bazı hedeflerini paylaştığı fakat bu konuda biraz sınırlı kaldığı görülmektedir. Yine Cittaslow bir kentte yaşayanların yaşam kalitelerini arttırmaya odaklanmıştır. Kentsel yaşam kalitesini artırma olarak

adlandırılan bu çalışmalar özellikle de kentin altyapısı, iletişim, ulaşım ve konut yerlerini içermektedir (Keskin, 2012: 94).

Sonuç olarak, son yıllarda çevre sorunlarının artması, doğal çevredeki tahribatın giderek yaygınlaşması gibi olumsuz durumlar sonucunda yaşanabilir alanların oluşturulması için kentlerde sürdürülebilirlik kapsamında yaşam kalitesinin artırılması amaçlanmaktadır. Yavaş kent kriterlerine bakıldığında kentsel yaşam kalitesi ve sürdürülebilirlik kavramının amaçlarının birbiriyle örtüştüğü görülmektedir (Coşar, 2013: 60). Yani aslında yavaş kentler sürdürülebilir kentler için en ideal olan kentlerdir. Yavaş kentin sürdürülebilirliğinde çevre, kültürel çevreye yakın olmakla beraber çok yakından da ilgilidir. Sürdürülebilir kentler içerisinde yavaş kentler hem yeşil hem de ekosistem anlayışını destekleyip uygulayan kentlerdir (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 27).

2.5. GENEL DEĞERLENDİRME

Yavaş hareketinin temelleri öncelikle İtalya'nın Bra kentinde kurulan Liberae Benemerite Associazione Amici del Barolo (Hür ve Övülen Barolo Şarabı Dostları Derneği) ile atılmış ve sonrasında tüm dünyada benimsenip hızlı bir şekilde yayılmış anti bir kavramdır.

Esasen hızlı yemek (fast food) kültürüne ve bu kültürün ortadan kaldırdığı geleneksel yaşam tarzının yok olmasından tutun da insanlar arasındaki ilişkilere, yerel değer farklılıklarının korunmasına ve en önemlisi de sosyal adaletin sağlanabilmesi için oluşturulmuş toplumsal bir harekettir (Karakurt Tosun, 2013: 217).

Çağımızın hızlı, tüketim odaklı, çevre ve doğadan kopuk bir yaşam şeklinin dezavantajlarından kurtulabilmek ve dünyanın tekdüzeleşip sıradanlaşmasına karşı oluşturulmuş toplumsal bir harekettir.

Modernizmin hırslı, rekabetçi, sürekli yeni talepler, stresi çok fazla ve tatmin seviyesi düşük olan toplumda dayanılmaz bir boyuta ulaşıncaya bu hız durumu sorgulanmaya başlanmıştır. Böylece yavaş hareketi akabinde ortaya çıkan ve aslında bu hareketin bir devamı olan yavaş kent hareketi ortaya çıkmıştır.

İtalyanca Citta (kent/şehir) ve İngilizce (yavaş/sakin) kelimelerinden oluşan Cittaslow “yavaş/sakin kent” anlamına gelmektedir. Cittaslow hareketi; küreselleşmenin kentlerin yapısını, oradaki insanların yaşam tarzının standartlaşmasını, yerel özelliklerinin yok olmasını ve bunlar gibi daha birçok olumsuz yönüne karşı ortaya çıkmış uluslararası belediyeler birliğidir.

Pink (2008: 98)’e göre, yavaş kent, çevre koruma kapsayıcı fikirleri, sürdürülebilir kalkınmayla kentsel yaşamın iyileştirilmesi, gıda üretiminde doğal ve çevre dostu teknikleri kullanan yerleşme biçimidir. Mayer ve Knox (2006: 322) ise yavaş kenti, halkın ve yerel yöneticilerin yerel tarihi önemsedikleri, daha iyi ve sürdürülebilir bir gelişme için farklı yerel kaynaklardan yararlandıkları yerler şeklinde tanımlamaktadır. Yine o kentte yaşayan halkın hem doğası hem de kültürü bozulmamış bir ortamda, çevre kirliliğinden uzakta yaşamını dengeli ve sakin bir tempo içerisinde devam ettirebilmek için var olan modern şehirlere bir alternatif olarak ortaya çıkmış bir olgu olduğunu belirtmektedir.

Yavaş kent hareketi, yavaşlatılmış hızlı kentin yanısıra saate bağlı kalmadan yaşamayı ve aklımıza gelebilecek her türlü şeyi hızlı yapmaya karşı yeni bir kent modeli oluşturmayı sağlamaktadır. Yine bu hareket kadın emeğini ön plana çıkarmayı hedefler ve yerel kalkınmaya da öncelik vererek kentte azalan nüfusu ve yerel ürünleri teşvik etmektedir.

Yavaş kent, kentlerin hangi alanlarda özel ve önemli olduklarını düşünerek bu özelliklerini korumak için planlar yapıp hayata geçirmeleri için çalışmalar yaparak kentin dokusu, rengi, müziği kısaca kentin ayırt edici özelliklerinin uyum içerisinde şehrin sakinleri ve şehri ziyaret edecek olan ziyaretçilerin keyif alacağı şekilde ve hızda yaşamasını sağlar. Yerel tatlar, sanatlar ve özellikleri hem eskilerin hatırlayabileceği hem de gelecek nesillerin (çocuklar, misafirler, ziyaretçiler gibi) paylaşmasına önem verir. Son olarak da çevreye de insanlara da zarar vermeyecek ve alternatif enerjiyi teşvik etmekte ve en önemlisi de diğer kentlerden farklılaşmaktır yani kendine özgü olmaktır (Köstem, 2010: 1).

Küreselleşme karşıtı bir hareket olan yavaş kent hareketi, git gide uluslar arası bir boyut haline gelerek bu süreçte geliştirilip iyileştirilen değerler sürdürülebilir kalkınmanın bir parçası haline gelmiştir.

Tüm bu bilgiler doğrultusunda yavaş kent, yaşanılan kentin ve çevrenin farkına vararak değerini bilme ve koruma şeklidir. Böylece unutulmamalıdır ki hem yaşamış olduğumuz çevrenin özellikleri hem de çevreye kattığımız her şey yaşam kalitemizi göstermektedir.

Dünya’da yavaş kentlere baktığımızda ilk kez 1999 yılında ve İtalya’da ortaya çıktığını ancak 2006 yılından itibaren tüm dünyadan katılımların olduğunu görebilmekteyiz. 2019 yılı itibariyle dünyada toplamda 30 ülkede ve 252 kent yavaş kent ünvanını almış durumdadır. Gittikçe dünyada artan yavaş kentlerin sayısı kentleri yavaş kent olmaya iten nedenlerine baktığımızda her kentin kendine özgü değerlendirilerek bu özellikleriyle öne çıktığını görebilmekteyiz. Bundan dolayı her kentin kendine özgü ve aynı zamanda görülmesi gereken değerleri olduğu sonucuna varılmaktadır.

Türkiye’ye baktığımızda İtalya’da Yavaş Kentler Birliği kurulduktan tam 10 yıl sonra yani 2009 yılında İzmir’in Seferihisar ilçesi dünyanın 129’uncu ve Türkiye’nin de ilk yavaş kenti ünvanını alarak cittaslow kavramını Türkiye’ye getirmiştir. 2011 yılında Türkiye’de cittaslow sayısının beşe çıkmasıyla birlikte ülkemizde yavaş kent ulusal ağı kurulmuştur. Böylece Seferihisar Türkiye’nin cittaslow başkenti ilan edilerek cittaslow koordinatörlüğünü ele almıştır. 2019 yılı itibariyle Türkiye’de mevcut durumda yavaş kent sayısı 17 olmuş ve bu sayının artacağı öngörülmektedir.

Yavaş kent yaklaşımı Türkiye’de yeni olmasına rağmen üye olan kentlerin projeleri çok istekli bir şekilde sürmekte ve yavaş kent sayısı gün geçtikçe artmaktadır.

Türkiye’de yavaş kentlerin ana karakteristiğini oluşturan yöresel mutfak, yerel mimari, folklor, kendine has kültürü ve özgün kimliklerini koruma ile gün geçtikçe daha da artış göstermektedir (Ünal, 2016: 22; Tayfun ve Acuner, 2014).

Ülkemizde yavaş kentler birçok küçük yerleşim birimi için yerel kalkınma girişimi olmanın yanısıra kentsel kimlik ve turizm yönünden de çok önemlidir (Yılmaz, Tuncer ve Zorlu, 2016).

Özetle dünyada ve Türkiye’de gittikçe daha da yaygınlaşan yavaş kentler, küreselleşmenin hızından yorulup sıkılan ve yavaşlamak isteyen insanlar için bir

destinasyon olmanın yanısıra yerel yönetimler için sürdürülebilir bir strateji ve yerel bir kalkınma modeli olmuştur (Baldemir, Kaşmer Şahin ve Kaya, 2013).

Gitgide gelişen teknolojinin tüm dünyayı küçük bir yer haline getirmesinden dolayı küreselleşme kavramını ortaya çıkarmıştır. Bu kavram bir yandan olumlu şeylere sebep olurken diğer taraftan da karşı konulmaz bir tüketim anlayışı getirerek hem çevreye hem de doğal kaynaklara zarar vererek sürdürülebilirliğin ikici plana atılmasına, yerel değerlerin yok olup en önemlisi de özgünlüğün yok olmasına sebep olmuştur. Ancak küreselleşmenin tüm bu olumsuzluklarına bir tepki olarak bünyesinde barındırdığı yerel değerleri, çevresel, ekonomik ve sosyal olarak sürdürülebilirliği amaçlayan ve aynı zamanda kentlerin sürdürülebilir bir yerel kalkınma modeli olan yavaş kent hareketi ortaya çıkmıştır (Yalçın ve Yalçın, 2013: 40).

Yavaş kenti sürdürülebilirlik ekseninde değerlendirdiğimizde, yavaş kent kriterlerinin Gündem 21'i model alıp meydana geldiğinden yavaş kent sürdürülebilirlikle yakından bağlantılı bir konudur. Ve yine literatüre baktığımızda aslında yavaş kentlerin konusunu sürdürülebilir kalkınma oluşturmaktadır.

Son olarak sürdürülebilir kalkınma ve cittaslow kentler birliği ilkelerine baktığımızda bu iki yaklaşımın birbiriyle hem uyumlu hem de bağlantılı oldukları görülebilmektedir. Burada en göze çarpan ilkesi, sürdürülebilirliğin temel felsefesinin çevreye yaklaşım şekli olduğunu, yavaş kentin kriterlerine baktığımızda da çevre unsurunun en önemli ilkelerden olduğunu hatta ilk kriterini çevre politikalarının oluşturduğunu görebilmekteyiz.

3. BÖLÜM

YAVAŞ VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KENT HALFETİ

Bu bölümde Halfeti'nin (genel özellikleri ve tarihçesi, ekonomisi vs.) anlatıldıktan sonra Halfeti, yavaş kent ve sürdürülebilir kentsel kalkınma ekseninde incelenmekte ve alan araştırması kapsamında Halfeti'de halk ve kamu görevlileri ile yapılan mülakat sonucunda elde edilen veriler paylaşılmaktadır.

3.1. HALFETİ'NİN GENEL ÖZELLİKLERİ VE TARİHÇESİ

Halfeti, Şanlıurfa'nın bir ilçesidir. M.Ö. 855 yılında Asur Kralı olan Salmanassar tarafından zapt edildiğinde adı Şitamrat olarak anılıyordu. Yunanlılar bunu değiştirip Urima adını vermişlerdir. Süryaniler ise Kal'a Rhomeyta ve Hesna the Romaye diye farklı adlar kullanmışlar (<http://www.halfeti.gov.tr/tarihce>, 13.05.2019).

Halfeti, 1280 yılında Beysari komutasındaki Memluk ordusu tarafından kuşatılmış fakat sonuç alamayınca buradaki Hristiyan mahalleleri beş gün boyunca yağmalanmıştır. 1290 yılında da Memluk Sultanı Eşref tarafından feth edilmiş ve son olarak da Memlükler tarafından tamir edilen bu kente Kal'at-ül Müslimin adı verilmiştir. Şehir, Osmanlı'ya Yavuz Sultan Selim zamanında geçerek şimdi kullanılan Urungala ve Rumkale adlarını alarak 1954'te ilçe olmuştur (<http://www.halfeti.gov.tr/tarihce>, 13.05.2019).

XIX. yüzyılda Rumkale yerleşmesi Eski Halfeti yerleşmesinin olduğu alana taşınmıştır. 1941 yılına kadar Gaziantep'e bağlı olan Halfeti kazası, 1941'de yapılan Coğrafyacılara Kongresiyle Fırat Nehri'nin Şanlıurfa-Gaziantep illeri arasında sınır kabul edilmesinden sonra Halfeti, Fırat Nehri'nin doğusunda kaldığından dolayı Şanlıurfa il sınırları içine ve Şanlıurfa iline bağlı Birecik ilçesine kaza özelliğiyle bağlanmıştır (Çiftçi, 38: 2016). Zamanla gelişen Halfeti, 1954 yılında ilçe merkezi haline gelmiştir. İlçe yüzölçümü 643 km²'dir. 2000 yılında buradaki arazilerin büyük bir kısmı Birecik Barajı suyu altında kaldığından saklı bir cennet olarak anılmaya başlanmış ve ilçenin yeni yerleşim yeri Karaotlak olarak belirlenerek sürdürülen çalışmalar sonucunda ilçe merkezinin yeni yeri Karaotlak (platoluk) alanına taşınmıştır (Boyras ve Bostancı, 2016: 91; <https://cittaslowturkiye.org>, 13.07.2019).

Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış ve küçük sakin bir kent olan Halfeti, coğrafi özelliklerinden dolayı geniş bir alana yayılmamıştır. Buna kentsel ölçekte bakıldığında tarihi dokunun vadi yönüne paralel uzanan caddelerden oluştuğu görülmektedir. Kıyı şeridinde az katlı ticari yapı ve yeşil alanların iç kesimde de yüksek katlı idare ve kamu yapıları görülmektedir (Bakırcı, 2002: 65). Genel itibariyle Halfeti'nin mimarisinde yöresel kesme taş yapılar bulunmaktadır. Ve Halfeti'de sadece on üç ayrı tür 'kuş evi mimarisine sahiptir (Acuner, 2014: 81).

Halfeti, il merkezine 120 km uzaklığındadır (<http://www.halfeti.gov.tr/tarihce>, 13.05.2019). Ve 2014 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı kanunla köylerin mahalle olması sonucu Halfeti merkeze bağlı (Yukarı Göklü ve Argıl adlı) 2 kasabası ve merkezde toplamda 49 mahalleyle 643 km²'ye idari merkezlik yapmaktadır. İdari fonksiyona sahip olduğundan dolayı Halfeti birçok resmi kuruluşu bünyesinde barındırmaktadır. Hem Halfeti'de yaşayan hem de ona bağlı kasaba ve mahallerin resmi ve idari işlerinin tamamı burada yapılmaktadır (Boyras ve Bostancı, 2016: 85).

Şanlıurfa'nın kuzeybatısında yer alan Halfeti, batıda Gaziantep'e bağlı Araban, Yavuzeli ve Nizip ilçeleri, kuzeyde Adıyaman iline bağlı Besni ilçesi, doğuda Şanlıurfa'nın Bozova ilçesi, Birecik ilçesi de güney il sınıırıdır (Boyras ve Bostancı, 2016: 84). 2018 yılı Genel Nüfusuna göre ilçenin nüfusu 41.142'dir (https://www.nufusu.com/ilce/halfeti_sanliurfa-nufusu, 13.05.2019).

3.2. YAVAŞ KENT (CITTASLOW) OLMADAN ÖNCE HALFETİ

Bu alt bölümde Halfeti'nin yavaş kent statüsü kazanmadan önceki, ekonomisi, kültürel özellikleri, turizm vs. detaylı bir şekilde verilmiştir.

3.2.1. Halfeti Ekonomisi

Cumhuriyet öncesinde Halfeti'de hakim geçim kaynağının mevcut durumdaki Suriye'ye bağlı yerleşme alanlarıyla takas usulü yapılan alışverişe dayandığını kayıtlarda görebiliyoruz. 1941 yılında coğrafi sınırların belirlenmesiyle kaçak ticarete dönüşen bu alışveriş yöntemi bölge halkının genel geçim kaynağıydı. Ancak devlet kontrolünün gelişmesiyle beraber bu kaçak yapılanma ile yapılan ticaret önemini yitirmiştir (Çiftçi, 2016: 45). Böylece Eski Halfeti'nin ekonomisinde tarım hakim olmaya başlamıştır. Tarım sulama imkanının olması ve verimli arazilerin

varlığı bunların yanısıra iklim koşullarının uygun olmasıyla birden fazla ürünü aynı anda yetiştirme imkanı elde etmişlerdir. Bu bölgedeki insanlar yetiştirdikleri mahsulleri (erik, şeftali, mandalina, nar, ceviz ve incir gibi) daha kurak yerlere (Besni (Adıyaman), Bozova (Şanlıurfa) vb.) pazarlamışlardır. Bunları yaparken de bu kurak yerlerle tahıl ürünlerine karşı takas işlemleri yapmışlardır (Halfeti İlçe Tarım Müdürlüğü, 2019). Tüm bunlara bakarak tarımsal faaliyetlerin ve buna bağlı ortaya çıkan ekonominin ve ticaretin geliştiğini söyleyebiliriz (Boyraz ve Bostancı, 2016: 95). İlçede sanayi gelişmemiştir. Küçük yapıda un değirmenleri ve briket imalathaneleri dışında yapım tesisi yoktur. Bunun nedeni yapılan birikimlerin talep azlığından dolayı ilçede değerlendirilmeyip Halfeti ilçesine yakın olan Birecik ilçesi ve Gaziantep iline yatırılmasıdır. Bundan dolayı küçük sanat kolları da pek gelişme göstermemiştir. Marangozluk, soğuk demircilik, oto tamirciliği ve ayakkabıcılık gibi küçük sanat kollarının da çok etkisi kalmamıştır (T.C. Halfeti Milli Eğitim Müdürlüğü 2015-2019 Stratejik Planı, 2015: 20). Hatta Eski Halfeti’de olup da günümüzde kullanılmayan 12 değirmen, 5 ekmek fırını Eski Halfeti’de taşra kesimine göre daha uğrak bir yer olmaya başlamıştır (Çiftçi, 2016: 46-47).

2000 yılına kadar Halfeti’nin temel geçim kaynağı tarım üzerineydi bunun yanısıra özellikle de ülke dışına yapılan işçi göçü ile dışa bağlı bir geçim tarzı olduğunu da söylemek mümkündür (Boyraz ve Bostancı, 2016: 95). Halfeti’nin hem tarihi yapısı hem de doğal güzelliğiyle 2000’lerde Eski Halfeti yerleşmesinin baraj suyuyla değişikliğe uğramasına bağlı olarak Eski Halfeti büyük bir ilgi odağı haline gelmiştir. Böylelikle Eski Halfeti’nin merkezinde turizm yer alarak ekonomik faaliyetlerin en önemlisi haline gelmeye başlamıştır (Çiftçi, 2016: 46-47).

Genel itibariyle bakıldığında bölgenin ekonomik gelirlerini değerlendirecek olursak tarihi süreçlerde sırasıyla; kaçakçılık, tarım, turizm yapıldığı görülmektedir. Günümüzde plato sahasında bölgenin önemli geçim kaynaklarından olan Antep Fıstığı ve zeytin tarımı yapılmaktadır. Hayvancılık ticari olarak değil de sadece aile ihtiyaçlarını karşılayacak boyuttadır. Ayrıca bu ilçede sanayiden bahsetmek mümkün değildir. Sadece küçük tamir ve bakım atölyeleri olduğu görülmektedir fakat sanayi adına herhangi bir faaliyetin olduğu görülmemiştir. Mevcut durumda Halfeti’de temel ekonomik faaliyet türünün turizm olduğu söylenebilir (Boyraz ve Bostancı, 2016: 95).

3.2.2. Halfeti'nin Yerel Kültürü ve Kendine Özgü Çekici Özellikleri

Yerel kültür; bir yerleşmede bulunan kültür faaliyetlerinin toplamıdır (Karaboran, 1989: 90). Halfeti yerleşmesi kurulduğu günden bu yana doğal ve beşeri etkenlere bağlı nedenlerden dolayı yerleşim yeri olarak birkaç defa yer değiştirmek zorunda kalmıştır. En sonunda günümüzde yerleşim yeri olarak Karaotlak bölgesinde kurulmuştur. Ulaşım yollarına ters olması ve maruz kaldığı göçlere rağmen kendine özgü durumunu korumuştur (Şahinalp, 2005). Eski Halfeti'nin kültürel fonksiyonlarına ulaşmamız biraz kısıtlı olacaktır.

Yeni Halfeti'de 2015 yılından bu yana toplamda; 1 adet okul öncesi eğitim kurumu, 5 adet ilköğretim okulu, 2 adet imam-hatip ve 1 adet anadolu lisesi, olmak üzere toplam 3 adet lise mevcuttur. Halfeti ilçe merkezinde; yer alan en eski okul 1975 yılında faaliyete giren Argaç ilköğretim okuludur. Eski Halfeti yerleşim yerinde yer alan Altın Irmak İlköğretim Okulu baraj suyu altında kaldığından dolayı en eski okul ünvanını yitirmiştir. İlçe merkezinde 12 yıllık (4+4+4) eğitim devam etmektedir. Halfeti Kaymakamlığına bağlı olan Halk Eğitim Müdürlüğü'nce eğitim sürecine katkı olarak SODES (sosyal destek programı) kapsamında Eski Halfeti yerleşim merkezinde el işi sanatları, sedefçilik, kakmacılık, oymacılık, minyatür ev aksesuarları atölyeleri gibi çeşitli sosyal etkinlik atölyeleri kurulup hem ekonomik hem de sosyal anlamda yerel kadınlara yeni bir iş olanağı sağlamıştır. Bunun yanısıra yetişkinlere okuma yazma kursları da açılmaktadır (Halfeti Belediyesi, 2019).

Mikro klima iklimi sayesinde dünya üzerinde sadece Halfeti'de yetişebilen karagül çok ilgi çeken yanlarından bir tanesidir (Karakas, 2013). 1859 yılında bu gül Fransız Guillot tarafından üretilen "14. Luis" gül türü olduğu ve Fransa'dan Türkiye'ye getirilmiş olduğu ortaya çıkmıştır. Bu karagül özellikle bahar aylarında yetişir ve kesilip tohum olarak başka yere götürüldüğünde renk değiştirmekte ve sadece Halfeti topraklarında karagül açmaktadır. Uluslararası alanda Halfeti adını duyurmak için Halfeti Belediyesi tarafından "karagül festivali" düzenlenmektedir (Boyras ve Bostancı, 2015: 70).

Eski bir hikayeye göre birbirlerine kavuşamayan iki aşğın birbirlerine kavuşmak için kendilerini Fırat Nehri'ne bırakmaları ve bütün güllerin Halfeti'de siyah açması söylencesiyle birlikte Karagül'ün yetiştiği tek yerdir (www.atlasdergisi.com, 16.07.2019).

Halfeti ilçesi, İsa Peygamberin havarisi Aziz Yohannes'in İncil'i yazıp çoğalttığı ve Hristiyanlar tarafından kutsal kabul edilen Rum Kalesi, Kuzey Afrika dışında sadece Halfeti'de bulunan çizgili sırtlan, kesme taş evleri ve kuş pencereleri gibi farklı özellikleriyle kendine özgü çekici özellikleri mevcuttur. İlçede göl kıyısına sıralanmış ve yüzer restoran (duba restoran) Türkiye'de başka örneği olmayan bir özgünlükle Halfeti'nin yöresel yemeklerini ziyaretçilere tanıtmaktadır (Boyras ve Bostancı, 2015: 73).

Halfeti'nin yöresel mutfağının geniş bir yelpazesi olduğu da görülmektedir. Yerel yemekleri olan şabut balığı kebabı, erik tavası, patlıcan kebabı, domatesli kebab, haşhaş, soğanlı kebab, çağırtlak kebabı, dolma eziği, adana erik tavası, incir kebabı, mukaşşerli pilav, tarhana çorbası, kebat reçeli, sargı burma tatlısı, sütlaç, peynir helvası, semsek gibi çeşitli mezelerle yörenin en güzel örneklerini barındırmaktadır. Yine ilçede el yapımı olan nar ekşisi, biber, kabak, patlıcan ve bamya kurutması, ülke çapında ünlü isot biberi, damıtma usulü yapılan zahter suyu, kurutulmuş üzüm ve dut, kayısı ve fıstık gibi pek çok yöresel ürüne de sahiptir (www.cittaslowturkiye.org, Halfeti Kaymakamlığı ve Halfeti Belediyesi, 23.04.2019).

Halfeti mimarisinde ağırlıklı olarak yöresel kesme taşlı yapılar bulunmaktadır. Geçmiş 16. yüzyıla dayanan serçe, kırlangıç, saka gibi kuşlar için yapılmış olan 13 ayrı kuş evi mimarisine de sahiptir (www.cittaslowturkiye.org, 23.04.2019). (GAP) Güneydoğu Anadolu Projesi'yle 2000 yılında yapılan Birecik Baraj suyunun altında kalan beşte üçlük kısmı dışındaki beşte ikilik kısmında yeni yerleşim yerleri kurulmuştur. Bu nedenle Halfeti 'Saklı Cennet' olarak da adlandırılmaktadır (www.sakinsehirseferihisar.com, 28.04.2019).

Yavaş kent kriterleri kapsamında Halfeti'nin doğasından tarihi yerlerine, bölgedeki flora ve faunasından yerel yemeklerine kadar birçok özelliği barındıran Türkçe ve İngilizce tanıtıcı broşürleri hazırlanarak kendine has özellikleri tanıtılmaktadır (Ak, 2017: 896).

3.2.3. Halfeti'de Turizm

Turizm, özetle bireylerin geçici bir süreliğine yaşadıkları yerden ayrılıp yaşadıkları mekânın dışında konaklamaları şeklinde ifade edilebilir (Hammond,

1985: 282). Yine turizm kavramı, insanların yaşadıkları yerden başka bir yere ya da mekâna veya ülkelere gitmeleridir. Gittiklerdi yerde belli bir zaman geçirerek farklı aktivitelerde bulunmaları (gezme, eğlenme, dinlenme, alışveriş yapma, kültürel aktivitelere katılma vb.) ve tekrardan yaşadıkları yere dönmelerini ifade eder (Köksal, 1994: 1-2).

Eski Halfeti, turizm aktiviteleri ile bölgede ön plandadır. Eski Halfeti yerleşmesi hem doğal hem de tarihi-kültürel güzellikleriyle son yıllarda en cezp edici mekanlar halini almıştır. Kendine has mimarisiyle yapılmış olan tarihi ve dini alanlar 2000 yılından itibaren Birecik baraj suyu altında kalmıştır. Baraj gölündeki suyun yazın mavi bahar aylarında da yeşil renge dönüşmesi çeşitlilik göstermiş ve bu gibi farklılıklarıyla adını tüm dünyaya saklı cennet unvanıyla tanıtmaya başlamıştır. Belkız (Zeugma), Rum Kale gibi birbirine yakın tarihi kalıntıların olması, Ulucamii Mescidi, Batık Köy (Savaşan Köyü) Camii ve minaresinin bir kısmının göl suyu derinliklerinde kalarak farklı bir izlenim alması Halfeti'nin yerli ve yabancı turistlerin uğrak yeri haline gelmesine katkı sağlamıştır (Çiftçi, 2016: 64).

Manzara (görsellik) güzelliği de çok önemli bir turizm kaynağıdır. Dinlenme alanlarının çeşitli olması ve kültürel varlıklar arasındaki koruluk ve ormanlık alanların doğal güzelliği de kendi içinde dinlenme olanağı geliştirebilme özelliğine sahiptir (Özgüç, 2007: 53-54). Yine bu bölgede tarihi, doğal güzellikler, kültür varlıklarının farkına varılması ve canlı bir şekilde görülmesi için tekne turları düzenlenmektedir. Bu turlar insanların tercihine göre kişisel ya da grup şeklinde yapılabilmektedir (Halfeti Kaymakamlığı Proje Ofisi).

Otel, butik otel, motel ve pansiyonlar gibi konaklama alanları öteden beri turizmin gelişmesinde geleneksel konaklama mekanları sayılmaktadır. Bu gibi mekanların Halfeti'de olmasının turizmin gelişmesinde çok önemli bir katkısı olmuştur (Özgüç, 1994: 57). Ayrıca buraya gelen turistlerin günlük yeme içme ihtiyaçlarını gidermek için restoran, lokanta ve gözlemeciler gibi hizmet veren alanlar mevcuttur. Bu restoran ve lokantaların büyük çoğunluğunun en güzel yönü de baraj gölü üzerinde yapılmış olan ve aynı zamanda beşik gibi sallanan dubalarda yeme ve içme imkanı sunmasıdır (Boyras ve Bostancı, 2016: 95). Bu yerlerde yiyip içen turistlerin temiz hava, doğayla iç içe, iştah açıcı manzarayla yemek yemeleri buraların tercih edilmesini arttırmıştır (Çiftçi, 2016: 65-66).

Halfeti gerek tarihi yapısı, mimarisi, gerek doğal özellikleriyle 2000 yılında Eski Halfeti'nin doğal çehresinin de değişmesine bağlı olarak çok büyük bir ilgi noktası olarak turizm özelliğiyle ön plana çıkmış ve turizm Halfeti için hakim ekonomik faaliyet olmayı başarmıştır (Boyras ve Bostancı, 2016: 95).Kısaca Halfeti özellikle de son yıllarda tarihi ve kültürel özellikleriyle alternatif turizm türlerine hitap etmesi bakımından bölgede etkin bir destinasyon haline gelmiştir (www.cittaslowturkiye.org, 29.04.2019).

Halfeti'de 1 tane tanıtım ofisi vardır. Yerli ve yabancı turistlere ilçe geneli ofis görevlileri tarafından tanıtılmaktadır. Hatta ilçe ile ilgili tanıtım broşürleri verilerek turistlerin talepleri doğrultusunda görevli rehber kişiler eşliğinde geziler yapılmaktadır (Aydoğan, 2015: 114).

3.3. YAVAŞ KENT (CITTASLOW) HALFETİ: KENTSEL SÜRDÜREBİLİRLİK AÇISINDAN BİR İNCELEME

Bu başlık altında yavaş bir kent olan Halfeti'nin cittaslow ve sürdürülebilir kentleşme kriterleri altında adaylığı, kabul edilişi, yine cittaslow kriterleri kapsamında ve sürecinde yapılan çalışmalar; 2014-2017 yılları arası Halfeti Belediye'sine ait faaliyet raporları, yapılan mülakat sonucu elde edilen bilgilerden ve Halfeti cittaslow resmi web sitelerinde yer alan bilgilerden yararlanarak ortaya konulmuştur.

3.3.1. Amaç

Bu çalışmayla sürdürülebilirlik ve cittaslow kavramlarının genel hatlarıyla incelenmesi, dünyadan birkaç tane ve Türkiye'den de bu ağa dahil olan kentlerin kısaca anlatılması ve özellikle de yavaş kent olan Halfeti'nin sürdürülebilirlik bağlamında incelenmesi ve bu kentin yavaş kent olarak ne kadar sürdürülebilir olduğunu yapılan çalışmalar ve projelerle ortaya çıkarmak amaç edinilmiştir.

Yine yavaş kent olan Halfeti'yi inceleyerek Halfeti'de yavaş kent ve sürdürülebilir kent kapsamında yapılan çalışmaları ve projeleri incelemek ve Halfeti'nin diğer yavaş kentlerden farklı yönlerini ortaya çıkarmak temel amaçtır

3.3.2. Yöntem

Bu araştırmada derinlemesine mülakat ve doküman analizi tekniklerinden yararlanılarak yavaş kent Halfeti, sürdürülebilir kent kavramı ile ilişkilendirilerek incelenmektedir. . Araştırma kapsamında Halfeti'nin inceleme konusu seçilmesinde, Halfeti'nin milattan önce (MÖ) 500'lü yıllarda kurulan çok eski bir yerleşim yeri olması ve aynı zamanda birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olması, Atatürk Barajı'nın yapımı sırasında büyük bir kısmının sular altında kalmasıyla beraber saklı bir cenneti anımsatması, ardından yavaş kent olması ile çok özgün bir yapı haline gelmesi ve diğer yavaş kentlerden farklı bir öyküsünün olması gibi faktörler etkili olmuştur. Bu kapsamda Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'nin ve Halfeti Belediyesi'nin yavaş ve sürdürülebilir kent bağlamında Halfeti'de yaptıkları çalışmalar ya da hizmetlerin ortaya konulması amacıyla araştırma verileri, ilgili kurumlardan alınan dökümanlar, bu kurumlarda görevli ve Halfeti'nin yavaş kent olma özelliğinden etkilenip aynı zamanda konu ile ilgili bilgiye sahip olan kişilerle yapılan görüşme yoluyla toplanmıştır.

Yıldırım ve Şimşek (2008)'in de belirttiği gibi, araştırmada kullanılacak olan dökümanların çalışılacak alana yönelik olması gerekir. Buna bağlı olarak çalışma kapsamında kurum ve kişilerin Halfeti ile ilgili yaptığı çalışmalar incelenmiştir. Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi ve Halfeti Belediyesi'nin resmi web siteleri ve 2014-2018 yıllarına ait faaliyet raporları bu çerçevede incelenmiştir.

Mülakatta sorulacak sorular için ilgili alana yönelik literatür taraması yapıldıktan sonra görüşme soruları oluşturulmuştur. Sorular, EK5'te yer alan vatandaşa yönelik 9 madde ve EK6'da yer alan cittaslow temsilcilerine yönelik 21 madde olmak üzere toplamda 30 maddeden oluşmaktadır. EK 5'teki sorular, Halfeti'nin yavaş kent olma özelliğinden etkilenen ve bu konuda bilgi sahibi olan esnaflık yapan vatandaşa sorulmuştur. Mülakatta esnafların tercih edilmesinin nedeni, Halfeti'nin yavaş kent olması sonucunda kentteki değişimden en çok etkilenen kesim olmalarıdır. Araştırmaya dahil olan esnaf vatandaş ile mülakat öncesi bir öngörüşme yapılmış ve vatandaşa araştırmanın kapsamı ve yavaş kent ve sürdürülebilir kent konusunda kısa bir kavramsal bilgi verildikten sonra mülakat soruları yöneltmiştir. Mülakat yapılan katılımcılar G1, G2, G3, G4, G5, G6, G7, G8 ve G9 olarak kodlanmıştır.

Tablo.9: Örneklem Grubunun Sosyodemografik Özellikleri Tablosu

<i>KOD</i>	<i>YAŞ</i>	<i>CİNSİYET</i>	<i>MESLEK</i>	<i>İKAMETGAH VE SÜRESİ</i>
G1	34	E	Cittaslow Koordinatörü/ Butik Otel İşletmecisi	Yeni Halfeti: 34
G2	51	E	Halk Eğitim Müdürü/ Kültür ve Sosyal İşler Müdürü	Yeni Halfeti: 30
G3	39	E	Restoran İşletmecisi	Eski Halfeti: 6
G4	44	E	Kebapçı Ustası	Eski Halfeti: 15
G5	28	K	Yöresel El İşi Satıcısı	Eski Halfeti: 28
G6	62	E	Özel Eğitim Öğretmeni/işletmeci	Yeni Halfeti: 62
G7	41	E	Minibüs Şöförü	Yeni Halfeti: 41
G8	43	K	Gözlemeci	Eski Halfeti: 43
G9	27	E	Tekneci	Eski Halfeti: 27

EK 6'daki soruların yöneltildiği Halfeti Belediyesi'nde görevli Cittaslow Koordinatörü Nihat ÖZDAL ve Halk Eğitim Merkezi Müdürü (aynı zamanda Sosyal İşler Müdürü) olan Eşref ARIKAN ile yapılan görüşmede aynı yöntem seçilmiş ve araştırmanın kapsamı hakkında kısa açıklama yapıldıktan sonra mülakat soruları yöneltmiştir.

Derinlemesine mülakatlar, 28.04.2019 tarihinde toplamda 9 kişi ile 5 saat yüz yüze görüşme şeklinde gerçekleştirilmiştir. Mülakat esnasında sorulan sorulara verilen cevaplar araştırmacı tarafından bir yandan not edilirken diğer yandan görüşme yapılan kişilerin onayı ile görüşmenin ses kayıtları da alınmış ve mülakat sonrasında bu ses kayıtları çözümlenmiştir.

Bu bağlamda bu araştırmada Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi ve Halfeti Belediyesi'nin çalışmalarından, literatürden ve yapılan mülakatlardan elde edilen veriler analiz edilmektedir.

3.3.3. Halfeti'nin Adaylığı ve Kabul Edilişi

Halfeti ilçesi, 2018 Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre %88 okuma yazma oranıyla okur-yazarlık oranı bakımından Türkiye ortalamasının üstünde olan bir kenttir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2018). Halfeti'de yapılan mülakatta katılımcılardan biri *“Buna bağlı olarak üniversiteleşme bakımından da çevre ilçelere göre daha yüksek bir yerdir. Dolayısıyla okur-yazar olan bu kesim dünyayı yakından (sosyal medya, tv, belgeseller vb.) takip etmektedir. Bunlardan edinilen bilgilerle neden yavaş kent ağına dahil değiliz gibi bir fikir oluştu. Böylece Halfeti Belediyesi'ne başvuruda bulunduk ve belediye de bunu hoş karşıladı. İlk aşamada diğer kentlerin cittaslow olması hakkında bilgi sahibi olduk ve cittaslow özelliklerinden etkilendik bunun için cittaslow olmak için bir yıl içerisinde başvurumuzu yaptık ve akabinde dosyayı hep birlikte hazırlayarak sunduk ve üye olduk”* (G1) yanıtını vermiştir.

12-13 Nisan 2013 tarihinde Finlandiya'nın Kiristenstad kentinde düzenlenmiş olan Cittaslow Uluslararası Koordinasyon Komitesi toplantısında Halfeti, yavaş kent sertifikasını alarak Türkiye'de 9., dünyada da 176. yavaş kent olmuştur (<http://www.sakinsehirseferihisar.com2013>, 29.04.2019). Bu süreçte Halfeti Belediyesi'nin üstün çabalarıyla kentin özgün kimliği korunmuş ve hem yaşamsal kaliteyi hem de sürdürülebilir gelişmeyi sağlamak öncelik olarak görülmüştür. Halfeti'nin Cittaslow unvanlı sertifikasını, Finlandiya'da gerçekleşen (Koordinasyon Komitesi) toplantısında “Türkiye'nin Cittaslow Birliği'nin “temsilciliğini yapan (o tarihte Seferihisar Belediye Başkanı olan) Tunç Soyer almıştır (Yılmaz ve Güneş, 2013: 212).

Mülakatta “Başvuru ve üyelik süreci hakkında bilgi verir misiniz? (Neden başvuruldu? Başvuru, hazırlık ve kabul süreci ne kadar sürdü?” şeklinde yöneltilen soruya ilişkin katılımcıların değerlendirmeleri şöyledir:

Katılımcılar, *“Başvuru yaptığımızda 167 kriter vardı ve pek çoğunu Halfeti kendi dinamikleriyle karşılıyordu”* (G1). *“Karşılacağı kriterlerden dolayı başvuru sürecinde zorlanmadan çok rahat bir şekilde cittaslow unvanını almaya hak kazandık”* (G2) yanıtını vermişlerdir.

“Başvuru sürecinde halkın desteği alındı mı?” şeklinde yöneltilen soruya:

G1, “*Yavaş yaşam, halkın yaşam tarzı, kültürü, örf ve âdeti ile ilgilidir. Bunlar aynı zamanda Cittaslow olmanın kriterleridir. Bu yaşam tarzı özellikle Halfeti’de mevcuttur ve dolayısıyla bu proje yerel halkın hoşuna gitti ve destek oldular*” yanıtını vermiştir.

“Üyelik öncesinde ve sonrasında yavaş kent kriterleri içinden Halfeti için öne çıkanlar hangileriydi? (Halfeti kaç puan aldı? Hangi kriterleri sağlamada başarılı ya da başarısızdı?)” şeklinde yöneltilen soruya:

(G1; G2), “*Halfeti’nin doğasının zengin olması Cittaslow üyeliğinde muazzam bir şekilde önemli bir rol aldı. Halfeti’nin yerel mimarisi çok güçlü, çarpık kentleşme çok yok, yaklaşık 300 yıldır mimarisi aynı şekliyle devam ediyor. Geleneksel mutfağın Türkiye’de en güçlü yaşatıldığı yerlerden biri Halfeti’dir. Halfeti halkının geleneksel kültürünün, folklorunun, hoşgörüsünün ve aile ilişkilerinin yüzyıllardır aynı şekilde devam etmesi başarılı olmasında ve öne çıkmasında etkili olan kriterlerdendir*” yanıtını vermişlerdir.

“Halfeti’nin yavaş kent statüsü kazanmasını destekliyor musunuz yoksa yavaş kent statüsünün Halfeti’ye zarar verdiğini mi düşünüyorsunuz?” şeklinde yöneltilen soruya:

(G1; G9). “*yavaş kent olma statüsünü destekliyoruz ve bu durumdan memnunuz, yavaş kent statüsü Halfeti’ye fayda vermektedir*” “*Ama Halfeti’ye gelen turist sayısının çok arttığı zamanlardan şikâyetçiyiz çünkü bu turistler kentin dokusuna zarar vermektedir*” ifadesinde bulunurken (G1). “*Yazın kente gelen turist sayısında çok büyük bir artış yaşanması bizi mutlu etmektedir. Ancak kışın turist sayısında ciddi bir düşüş olması hatta yok denebilecek kadar az olmasından dolayı ekonomik olarak mutlu değiliz. Çünkü kentin ekonomisine katkısı olmuyor*” (G7) yanıtını vermişlerdir.

“Üyelğin getirdiği yükümlülük ve ödüller nelerdir?” şeklinde yöneltilen soruya:

(G1) “*Yavaş kent üyeliği pek çok kente ciddi anlamda ödüller getirmiştir. Halfeti’nin karagül yetiştirmeyle ilgili projesi de 2 sene önce en iyi proje seçildi. Fakat çok ciddi ödüllerden bahsedemeyiz. Çünkü Halfeti, zaten popüler bir yer dolayısıyla çok fazla popülerizmi arttırmak ile ilgili bir şey sağlamadı. Sadece*

mevcudun korunması açısından Cittaslow çok önemli ve bu nedenle önemseniyor” yanıtını vermiştir.

3.3.4. Bulgular

Halfeti’de sürdürülebilir kentin boyutları ve yavaş kent kriterleri kapsamında gerçekleştirilen projeler ve yürütülen politikalar aşağıda detaylı bir şekilde incelenmektedir.

3.3.4.1. Halfeti’de Yavaş Kent Kapsamında Yapılan Çalışmalara İlişkin Bulgular

“Halfeti’nin yavaş kent olarak gelişimi için hangi aktörlerle daha çok işbirliği içindesiniz?” şeklinde yöneltilen soruya:

G1 *“Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, İlçe Belediyesi, İlçe Tarım, İlçe Sağlık Müdürlüğü, Kaymakamlık, Sağlık Grup Başkanlığı gibi pek çok paydaş var. Yapılacak projenin niteliğine göre ilgili paydaşla irtibata geçip işbirliği yapmaktayız”* yanıtını vermiştir.

“Hazırlık sürecinde ve sonrasında hangi projeler yapıldı?” şeklinde yöneltilen soruya:

“Hazırlık sürecinde herhangi bir proje yapmadık fakat sonrasında üyeliği kullanarak ve bu üyeliği kaybetmemek bağlamında AB, Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler gibi pek çok kuruluşa çeşitli projeler sunduk. Bu projeler Cittaslow perspektifinde onaylandı. İlçenin doğasıyla ilgili çalışmalar, flora ve faunanın envanterinin çıkarılması, Kültür Bakanlığı’ndan Halfeti’nin mimarisiyle ilgili koruma amaçlı projenin onaylanması, geleneksel mutfakla ilgili çeşitli festivallerin yapılması gibi projeler, Cittaslow etiketini kullanarak hayata geçirdiğimiz projelerden birkaçıdır” (G1) yanıtı verilmiştir.

3.3.4.1.1. Çevre Politikaları Çalışma Bulguları

Çevre politikaları, küresel alanda çevreyi güvenli hale getirerek, çevresel değerleri sürdürülebilir hale getirmek, insanların üretim ve tüketim faaliyetlerinden dolayı çevrede oluşan zararları ortadan kaldırmak için hedefler belirleyip bu

hedeflere ulaşmak için gereken önlemlerin alınıp uygulanmasıdır (Toprak, 2006: 151).

Biyoeçitliliğin korunması ile ilgili kritere göre Halfeti'de: Sivil toplum kuruluşları ve yerel topluluklar kentin sürdürülebilirliği ve biyolojik çeşitliliğin korunması için iklim değişikliğiyle mücadele faaliyetlerini desteklemektedirler. Bu kapsamda BM'ye "Halfeti Permakültür ile Buluşuyor" projesiyle 20 kişiye biyomimari ve kompost gübre yapımı ve kullanımı hakkında eğitim verilmesi için başvuru yapılmıştır. Başvurular sonuçlandıktan sonra program hazırlanıp uzman eğitimci ve danışmanlar tarafından eğitime başlanacaktır ve eğitim sonucunda da evsel kompost yapımının yaygınlaştırılması planlanmaktadır. Yine kentsel / toplu kanalizasyon için atık su arıtma ile ilgili kritere göre Halfeti'de: Ayrıca kentsel ve toplu atık su arıtma tesisi proje aşamasındadır (Aydoğan, 2015: 111). Ancak düzenli depolama sahasında bertarafı yapılmayan evsel atıkların vahşi depolama yöntemi ile bertarafı yapılmaktadır (Çed ve Çevre İzinleri Şube Müdürlüğü, 2017). İlçe genelinde çöp atık kutuları mevcuttur ve bu atıklar her gün toplanmaktadır (Aydoğan, 2015: 115). Mevcut durumda kullanılan Birecik ve Halfeti ilçesindeki vahşi depolama sahalarının işletilmesi için düzenli olarak dozer iş makinesi kullanılmaktadır ve yine ilçede katı atık transfer istasyonu kurmak hedefler arasındadır (Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2016). Bu proje henüz bekleme aşamasındadır. Bu proje bir an önce hayata geçirilirse çevreye çok büyük kakısının olacağı düşünülmektedir.

Yine çevre politikası kapsamında Belediyeye yeni bağlanan mahallelere çöp konteynırları konularak çevre için düzenlemeler yapılmıştır (<http://www.urfadabugun.com/haber/96741/halfeti-belediyesinin-2015-yili-faaliyet-raporu.html>, 15.07.2019).

Görsel kirliliğin azaltılması ile ilgili kritere göre Halfeti'de: Görüntü kirliliğine neden olan (pankart, afiş, tabela ve ayaklı tabela kesimi, demir duba) gibi materyaller kaldırılmıştır (Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi 2016 Faaliyet Raporu). Yine gürültü kirliliğine neden olan (ses ölçümlerinin yapılması) ve hava kirliliğine neden olan (bacalar gibi) problemler belirlenerek çözülmüş ve çevreye ve insanlara verilecek zararı en aza indirme amacıyla yapılan proje çalışmaları tamamlanmıştır (Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2018).

“Yavaş bir kent olarak Halfeti’ye yönelmiş tehditler nelerdir?” şeklinde yöneltilen soruya:

“Özellikle yaz aylarında nüfusun turizm amaçlı artmasının yavaş kent dokusunu bozan en büyük tehdit olduğunu düşünüyorum” (G6). Yine “gündüz ve gece geç saatlere kadar açık olan müzik seslerinin ve teknelerden çıkan sesin Halfeti’nin sakin, sessiz ve yavaş kent statüsüne zarar verdiğini düşünüyorum” (G1). “Turizmin hız kazanması bir tehdittir. Günübirlik piknikçiler hem doğaya hem de çevreye zarar vererek tehdit arz etmektedir” (G2) yanıtını vermişlerdir.

Bu tehditler yavaş kent felsefesine zarar vermektedir. Bu zararların önüne geçebilmek için yerel yöneticiler hiç zaman kaybetmeden özellikle de turizmin arttığı mevsimde denetlemeleri artırmak ve gerekli yasakları koymak gibi farklı çözüm yöntemleri bulurlarsa Halfeti’nin hem çevre hem yerel halk hem de gelen misafirler için daha yaşanılabilir ve güzel bir kent olacağını söylemek mümkündür.

“Halfeti, yavaş kent kriterlerinden olan çevre politikaları bakımından yeterli midir? Yetersizse ne yapmak gerekir?” şeklinde yöneltilen soruya:

G5, “Çevre düzeninin yapılmaması, görüntü ve ses kirliliğinin olması, sahilinin yetersiz olması gibi problemler vardır. Eğer bu eksiklikler giderilirse Halfeti’nin çevre politikalarının büyük bir kısmını karşılayacağını düşünüyorum” yanıtını vermiştir.

Halfeti’de Sokak aydınlatmaları ve Fırat Nehri üzerinde kurulmuş olan lokantaların kullandıkları aydınlatma sitemlerinin yanısıra gece geç saatlere kadar devam eden müzik sesleri gürültü ve görüntü kirliliğine sebep olmaktadır. Bu gürültü ve görüntü kirliliğinin kısıtlanması konusunda halkın şikâyetçi olmaması nedeniyle herhangi bir girişimde bulunulmamıştır. Ancak belirgin bir problem olan ve yavaş kent dokusunda zarar veren bu hususta ilgili aktörlerin adım atması ve çözüm üretmesi gerekmektedir.

Halfeti’deki çevre düzensizliği, görüntü ve gürültü kirliliği, yetersiz olan sahil, kent dışında mesire alanların olmayışı, yetersiz olan sosyal yaşam alanları ve yeşil alanların eksik olması gibi problemler çevre politikalarının/kriterlerinin yeterince karşılanmadığını göstermektedir. Bu eksikliklerle ilgili projeler geliştirilip hayata geçirilirse kentin çevre bakımından daha güzel olacağı düşünülmektedir.

3.3.4.1.2. Altyapı Politikaları Bulguları

Altyapı hizmetleri, ülke halkının yaşamını kolaylaştırıp sağlıklılaştırmak ve ekonomisinin de hem işleyebilirliğini hem de yaşanabilirliğini sağlayabilmek için gerekli hizmetlerin üretilmesini sağlayan kamu ve yarı kamu kuruluşları tarafından sunulan fiziki yapı ve hizmetlerdir (Tekeli, 2007: 270).

Yapılan mülakatta “Başvuru ve kabul aşamasında olmayıp da zaman içinde sağlanan kriterler var mı?” şeklinde yöneltilen soruya:

Kamu binalarına ve günlük hayat için verimli bisiklet yolları ile ilgili kritere göre Halfeti’de: “*Başvuru ve kabul aşamasında olmayan, bisiklet yoludur. Üyelik sonrasında Halfeti’de 10 km’lik Türkiye’nin en büyük bisiklet parkurlarından biri yapılmaya başlanmıştır*” (G1) değerlendirmesi yapılmıştır. *Altyapı politikaları, kadın girişimciler için halk eğitimde kurslar açılması yine bu kapsamda üyelik sonrası sürece denk gelen projelerdir*” (G2) yanıtı ile bu politikaların hayata geçirildiğini ifade etmişlerdir.

Halfeti’de resmi kurumlara ve okullara bağlı bisiklet yolları mevcut değildir ancak doğal mekânlarda bisiklet yolları vardır hatta rehber eşliğinde buralara belli aralıklarla bisiklet gezileri de düzenlenmektedir (Aydoğan, 2015: 114). Aile hayatı ve hamile kadınlar için girişimler ile ilgili kritere göre Halfeti’de: Yine sahilde mesire alanları, oturma alanları ve ailelerin vakit geçirebilecekleri yürüyüş yolu yapılması planlanmaktadır (<https://www.sabah.com.tr/turizm/2019/03/27/halfetinin-kaderi-gorevlendirmeye-degisti>, 27.03.2019). 2016’dan itibaren ilçeye bir kent meydanı yapılarak yeşil alanların sayısı arttırılmıştır. Gençlerin boş vakitlerini geçirebilecekleri 7 tane halı saha yapılmış ve vatandaşların isteği olan taziye evleri yapılmıştır (<https://www.sabah.com.tr/turizm>, 27.03.2019).

“Halfeti, yavaş kent kriterlerinden olan altyapı politikaları bakımından yeterli midir? Yetersizse ne yapmak gerekir?” şeklinde yöneltilen soruya:

“*Altyapı yetersizliği var. Bunlar; kendine özgü mimarisinin restorasyonu tam olarak yapılmamaktadır. Yapılan otopark buraya gelen ziyaretçilerin ihtiyacını karşılamamaktadır. Eğer bu saydığım eksiklikler giderilirse yeterli olur*” (G4). yanıtını vermiştir.

Esasında, görüşülen vatandaşın şikayet ettiği bu hususa yönelik olarak 2017 yılında Eski Halfeti’de yaşanan araç yoğunluğunu azaltıp hatta bu sorunu giderebilmek ve trafik sıkışıklığının önüne geçebilmek için 12 bin metrekarelik alan üzerine 285 araç kapasiteli otopark yapımı tamamlanmış olup halkın hizmetine açılmıştır (<https://www.sanlıurfa.bel.tr/kategori/22/0/devam-eden-projeler>, 19.05.2019). Böylece az da olsa şehir içinde oluşan trafik yoğunluğu giderilmiştir.

Güvenli bir ulaşım ve trafik düzeni için planlar yapılmakta ve ilçe merkezine ulaşımın rahat ve güvenli bir şekilde devam edebilmesi için yaklaşık 500 metrelik yol yapım çalışması tamamlanmıştır (<https://www.sanlıurfa.bel.tr/kategori/22/0/devam-eden-projeler>, 19.05.2019).

Halfeti Sosyal Tesislerinde kullanılması için 100 KVA gücünde Jeneratör alınarak sosyal tesislere kesintisiz enerji sağlanmıştır. Bunların yanısıra mevcut elektrik tesisatı revize edilmiş ve tesis standartlara uygun hale getirilmiştir (Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2017).

Engellilere yönelik mimari engellerin kaldırılması ile ilgili kritere göre: Engellilerin kamusal hizmetlere ulaşabilmesi için yeni yapılmış olan Belediye binasında binaya giriş ve çıkışlar engellilere uygun hale getirilmiştir. Hatta bundan sonraki çevre düzenlemelerinin engelliler düşünülerek yapılacağı (Halfeti Belediyesi 2016 Faaliyet Raporu) belirtilmektedir.

“Yavaş bir kent olarak Halfeti’nin en zayıf yanı nedir?” şeklinde yöneltilen soruya:

“Turizmin bazı dönemlerde tavan yapması Halfeti’nin en zayıf yanlarından biridir. Bu durum, altyapı ve hizmet kalitesinin yetersiz kalması dolayısıyla yavaş kent unvanına yakışmayan bir görüntüye sebep olduğunu düşünüyorum” (G3) şeklinde yanıtlanmıştır. Bir başka katılımcı ise, *“Kentin düzensiz bir şekilde gelişmesi, hizmet kalitesinin eksik olması, çevre kirliliğinin önüne geçilememesidir.”* (G4) demiştir. Yine *“altyapının yetersiz olmasıdır”* (G9) sorununu vurgulamışlardır.

Kısacası, yapılan yatırımlara ve yürütülen hizmetlere karşın altyapı hizmetlerinin yetersiz olması, Halfeti’de vatandaşın dikkatini çeken en önemli sorun olmaya devam etmektedir.

Kentin kendine özgü mimarisinin restorasyonu konusundaki yetersizlik, yeni yapılan otoparkın özellikle de yazın halkın ihtiyacını karşılayamaması, kentin düzensiz gelişimi, çevre kirliliğinin önüne geçilememesi ve en önemlisi de hizmet kalitesinin yetersiz kalması gibi altyapı eksikliklerinden dolayı halk şikayetçi olmakta ve bu tür problemlerin giderilmemesinden yakınmaktadır. Eğer bu problemler giderilip eksiklikler tamamlanırsa Halfeti'nin yavaş bir kent olarak hak ettiği değeri göreceği düşünülmektedir.

3.3.4.1.3. Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları Bulguları

Kentsel yaşam kalitesi; sosyal, ekonomik ve çevre üçlüsünün yer aldığı, hem çevre hem de yaşam kalitesinin karşılıklı etkileşimiyle gerçekleşen nesnel ve öznel ölçütlerdir (Görün ve Kara, 2010: 144).

Mülakat esnasında “Yavaş bir kent olarak Halfeti'nin sahip olduğu fırsatlar nelerdir?” şeklinde yöneltilen soruya:

“Halfeti barajı, değirmen deresi, Halfeti'nin endemik bitkisi olan Karagül, tarihi yerleri (Rumkale, Zeugma, Aziz Nerses Kilisesi, Barşavma Manastırı, Gürkuyu (Norhut) Kilisesi, Kanterma Mezrası Hanı), huzur veren havası gibi özellikleri en büyük fırsatlarıdır” (G3) değerlendirmesi yapılmıştır. Bu özellikleriyle Halfeti kendine has ve özgün bir yerdir böylece dikkatleri üstüne çekebilmektedir.

Kentin direnci için planlama ile ilgili kritere göre Halfeti'de: 2015 yılında Halfeti Belediyesi; Karaaotlak Mahallesinde gösteri, dinlenme ve yürüyüş parkı yapmıştır. Devlet hastanesinin yanında yapılan çocuk parkı, yine hemen hemen bütün mahallelerde yapılan 40 bin metrekarelik parke taşı, yeni yapılan devlet hastanesinin acil giriş yolunun genişletilmesi, kırsal mahallelerde bozuk yolların genişletilmesi, Yukarıgöklü, Argıl ve daha birçok mahallede yol güzergâhlarında ağaçlandırma çalışmaları yapılması gibi projeler kentin yaşam kalitesinin iyileştirilmesi için yapılan çalışmalardandır (<http://www.urfadabugun.com/haber/96741/halfeti-belediyesinin-2015-yili-faaliyet-raporu.html>, 15.07.2019).

Bir itfaiye binası ve bir idare binası, iki kırsal mahallede spor tesisi ve bir tane de spor sahası yaptırılmıştır. Halfeti ilçesi otopark projesi hazırlandı (Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2017).

Hedefler içerisinde yer alan katlı otopark, semt pazarı ve semt spor sahaları yapımı tamamlanmıştır (Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2016).

Halfeti ilçe merkezi koruma amaçlı nazım ve imar planları Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi ve Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından onaylanmış ve nazım ve uygulama imar planları kurulda onay aşamasındadır (Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2018).

Büyükşehir Belediyesi tarafından Halfeti ilçesinde 2017 yılında yapımına başlanan 45 bin metrekarelik Büyükşehir parkı 2018 yılında hizmete açılmıştır. Park içerisinde oyun grubu, seyir terasları, oturma birimleri ve kamelyalar yer almaktadır (Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2017). Bu tür sosyal yaşam alanları kentin gelişmesinde ve yaşam kalitesinde etkili olmuşlardır.

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi, Halfeti'yi ziyarete gelen misafirlerin ve yerel halkın daha rahat ulaşım sağlaması için yüzer köprü ve marina yapmıştır (Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2017).

Kamusal ve özel alanlarda Halfeti'nin hem doğasına uygun hem de yerel bitkisi olan Karagül yetiştiriciliği için eğitimler verilerek seralar oluşturulmuştur ve bu seralardan alınan ürünler kamusal mekanlarda kullanılmaktadır (Aydoğan, 2015: 115).

Mevcut yeşil alanlar genellikle sahil kenarındadır. Bu alanlara ve havuzlara ulaşımın sağlanması için asma köprü yapılmıştır (<https://www.haberler.com/halfeti-ye-asma-kopru-yapiliyor-3309875-haberi/>, 20.07.2019). Yine ilçeyi geliştirip dönüştürme ve sosyal yaşam alanları oluşturmak için yeni bir kent parkı yapılmış ve 45 bin metrekarelik yeşil alan oluşturularak vatandaşların daha ferah ortamlarda vakit geçirmelerine olanak sağlanmıştır (<https://www.sanliurfa.bel.tr/kategori/22/0/devam-eden-projeler>, 19.05.2019).

Kente ait değerlerin iyileştirilmesi ile ilgili kritere göre: 2017 yılında yapımına başlanan Marinadaki teknelerin belirli bir sistem içerisinde disipline olması ve vatandaşların kontrollü bir şekilde teknelerle seyahat edebilmesi için iskele ve marina projesi tamamlanmıştır (<https://www.sanliurfa.bel.tr/kategori/23/0/tamamlanan-projeler>, 15.07.2019). Yine Marina bulunan teknelerin bakım ve onarımı yapılmış, ilçede turnike sistemi

devreye girmiş ve gemilerin tekne, makine, teçhizatı için gerekli olan emniyet sağlık can ve çevre gibi konularda iç sularda denetim ve kontroller yapılmıştır Bunların yanısıra Halfeti'deki Asma Köprü ve Yüzer Köprü yenileme çalışması yapılmıştır. Eski Halfeti'de bulunan gezinti teknelerinin güzergâhı belirlenip gezinti teknelerinin sayıları ve fiyat tarifeleri belirlenmiştir (Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2018).

Yine bu kapsamda Belediye binası tadilat edilmiş ve hem bahçe hem de çevre düzenlemesi yapılmıştır (<http://www.urfadabugun.com/haber/96741/halfeti-belediyesinin-2015-yili-faaliyet-raporu.html>, 15.07.2019).

Kentin bazı mahallelerindeki eski evlerin restorasyonu için çalışmalara başlanmıştır. Hükümet Konağı bahçesinin, bazı mahallelerdeki anaokullarının tadilat ve onarımı yapılmıştır (Halfeti Belediyesi Faaliyet Raporu, 2017).

Eski Halfeti'de göl havzasında bulunan kaçak yapıların yıkımı gerçekleştirilmiştir (Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2018).

Yine mülakatta “Yavaş kent olarak diğer kentlerden ilham alarak yaptığınız projeler var mı?” şeklinde yöneltilen soruya:

“Dünyada yaklaşık 200’den fazla Yavaş Kent (Cittaslow) var. Bunlar birbirini izler ve ortak noktalarda projeleri paylaşır. Halfeti de bu tür projelerden etkilendi ve bu tür projeler paylaştı. Hatta Cittaslow Genel Kurulu’nda her yıl en iyi proje ödülleri düzenliyoruz. Halfeti’nin karagül yetiştirmeye ilgili projesi 2 sene önce en iyi proje seçildi. Kısacası, ilham alınan ve başka şehirlere ilham kaynağı olan projelerimiz var” (G1) değerlendirmesi yapılmıştır.

“Halfeti yavaş bir kent olarak diğer yavaş kentlere örnek olabilecek bir kent midir?” şeklinde yöneltilen soruya:

“Aslında, Halfeti kendine özgü yapısı ve özellikleriyle diğer yavaş kentlere örnek olabilecek bir kenttir. Fakat halkının bilinçsiz olması ve dışarıdan gelen olumsuz etkenler ve turizmin dezavantajlarından dolayı örnek bir kent olamamıştır. Ama düşünce yapısı değişip yavaş kent felsefesine uygun hareket edilirse örnek olabilecek bir kenttir” (G1) yanıtı verilmiştir. Bu bilinçsizlik ve düşünce yapısının değişmesi için ilgili paydaşlar tarafından bir an önce çözümler üretilmeli ve kentin yerel değerleri korunmalıdır. Eğer bu problemler çözülürse Halfeti’nin kendine has

özellikleriyle hemen hemen bütün yavaş kentlere örnek olacak bir kent potansiyeline sahip olduğu söylenebilir.

“Yavaş bir kent olarak Halfeti’nin sahip olduğu fırsatlar nelerdir?” şeklinde yöneltilen soruya:

“Halfeti’nin coğrafi konumu, Halfeti’ye önemli bir fırsat sunmaktadır. Halfeti’nin komşu illere (Gaziantep, Adıyaman gibi) uzaklığının eşit mesafede olmasının, Zeugma, Göbekli Tepe, Nemrut gibi kültürel miraslara yakınlığının Halfeti’ye stratejik konum olarak bir avantaj sağladığını düşünüyorum” (G2) biçiminde oldukça önemli avantajlara sahip olduğunu vurgulamıştır.

Halfeti’nin en önemli gücü nedir? sorusuna ise katılımcılar, *“Halfeti’nin doğası en önemli gücüdür. Halfeti bu gücü sayesinde çok ilgi çekmektedir. Kısacası, doğal güzelliği Halfeti’nin yavaş kent olmasında en etkili faktördür bence” (G2).* *“Yerel kültürü, kendine has özellikleri, tarihi yerleri ve eğitim oranının yüksek olması en önemli güçleridir” (G6)* biçiminde değerlendirmelerini yapmışlardır.

“Şanlıurfa’nın büyükşehir belediyesine dönüşmesinin Halfeti üzerindeki etkisi nedir?” şeklinde yöneltilen soruya:

(G1) *“Cittaslow, kentlerin özgün dokusunu korumayı hedeflemenin yanısıra köylerin de özgün dokusunu korumayı hedeflemektedir. Köyler en büyük gerçeğimiz ve varoluşumuzdur. Büyükşehir Yasasıyla Şanlıurfa’nın büyükşehir ve beraberinde de köylerin mahalleye dönüşmesi, köylerin karakteristik dokusuna zarar vermektedir. Bunun cittaslow felsefesine ters bir tutum olduğunu düşünüyorum”* yanıtını vermiştir.

Kent içindeki yeşil alanların verimli bitkiler ile değerlendirilmesi ile ilgili kritere göre: 19 Aralık 2017 tarihinde okullarda yeşil alanların artırılması için çalışmalar yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir (<http://www.halfeti.gov.tr/15.07.2019>).

İlçenin bazı mahallelerinde karagül bahçe yapımı, refüj gül ve zakkum gibi bitkilerin ekimi ayrıca 800 metrelik alana mavi çam, lüküstrüm gibi ağaçların ekimi yapılmıştır (Halfeti Belediyesi Faaliyet Raporu, 2016).

Kentin internet ağına sahip olması ile ilgili kritere göre: Halfeti Belediyesi de bu kapsamda halk tarafından daha yakından takip edilebilmesi için daha önceden

aktif olarak kullanmadığı internet sitesini çağımızın gereksinimine uygun bir hale getirerek daha aktif kullanmaya ve yürütülen faaliyetler konusunda vatandaşları daha fazla bilgilendirmeye başlamıştır (Halfeti Belediyesi Faaliyet Raporu, 2016).

Fırat nehrinin renklerini yansıtan Halfeti’de, genellikle gökyüzü mavisi ve bozkır rengi olan açık kahverengi tonları kullanılmaktadır. Böylece ilçe genelinde kullanılması gereken renklerin raporu hazırlanıp belediye’nin internet sitesinde halk oylamasına sunulması planlanmaktadır (Aydoğan, 2015: 115).

Kısacası, Halfeti’de kentsel yaşam kalitesi politikaları ile ilgili yapılan birçok çalışmadan bahsedebiliriz. Bu politikaların yeterince gerçekleştirildiğini de söyleyebiliriz. Ancak kendine özgün dokusu, yerel özellikleri, konumu ve en önemlisi de doğası korunup yerelliğin bozulmaması için daha fazla önlem alınırsa Halfeti, yavaş bir kent olarak eşsiz bir kent olma yolunda en büyük adımı atmış olacaktır.

3.3.4.1.4. Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkârlara Dair Politika Bulguları

Agroekolojinin geliştirilmesi ile ilgili kritere göre: “Koku sınır tanımaz” sloganıyla hazırlanan, ilçenin karakteristik “siyah gülü”nün korunması ve yaşatılmasını amaçlayan Slow Rose Projesi, Avustralya’da yapılan Cittaslow Uluslararası Genel Kurul Toplantısı’nda dünyanın en iyi 6 projesinden biri seçilmiştir (<https://www.trthaber.com/haber/yasam/halfetinin-karagul-projesine-uluslararası-odul-314789.html> 16.07.2019).

Kamuya ait restoranlarda (okul kantinleri, aş evleri vb) yerel, mümkünse organik ürünlerin kullanılması ile ilgili kritere göre: Organik tarımı geliştirme aşamasında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı’nın yaptığı programlarda ilçede tarımla uğraşan vatandaşlara bu program kapsamında destek (hibe) verip organik tarım yapması sağlanmaktadır. Çevre politikalarında belirtildiği gibi ilçe Tarım Kredi Kooperatifi organik tarımla ilgili raporlar hazırlayıp teşvik ve bilgilendirme programları yapmaktadır. Yine ilçede açılan organik semt pazarı ile ilçedeki restoran ve okullarda yapılan yemek listelerinde yerel yemeklerin kullanımı teşvik edilmekle beraber yerel ürün kullanımı yaygınlaştırılmakta ve üretimin de git gide arttırılması planlanmaktadır (Aydoğan, 2015: 115). Ancak halkın çoğu hala organik tüketmeyi dışarıdan almakta ve okullarda fast food tüketilmektedir (G6, 2019).

Yapılan araştırmalar ve teşviklerle bilinçlenmiş olan halk, toprağı işgal etmektense bilinçli bir şekilde üretim faktörünü kullanmaktadır. İlçede organik tarım yapılarak hem topraktaki verim arttırılmakta hem de ürünün daha kaliteli olması için zararlı ilaçlardan kaçınılmaktadır (Aydoğan, 2015: 111).

Tarımda GDO kullanımının yasaklanması ile ilgili kritere göre Halfeti’de: Tarım Kredi Kooperatifi tarafından GDO’lu ürünler denetlenmekte ve kullanımı yasaklanmaktadır. Bunların yanısıra ilçe yönetimi, GDO’lu ürünlerin zararları ile ilgili halkı bilinçlendirmek için broşürler hazırlamış ve okullarda sağlık personeliyle beraber eğitim çalışmaları yapmayı da planlanmaktadır (Aydoğan, 2015: 112).

El yapımı ve etiketli esnaf/sanatkar ürünlerinin korunması ve geleneksel iş tekniklerinin ve zanaatların değerinin arttırılması ile ilgili kriterlere göre Halfeti’de: İlçede çok sayıda zanaatkârın olduğunu söylemek mümkün değildir ancak var olan esnaf ve zanaatkârların ustalık belgesi bulundurmaları zorunluluğu getirilmiştir (Halfeti Belediyesi 2017 Faaliyet Raporu). Ustalık ve zanaatkârlığın yok olmaması ve gelecek nesillere bırakılabilmesi için İşKUR kapsamında zanaatkârlık isteyen kurslar açılmıştır. Bununla birlikte zanaatkârların vatandaşlara eğitim vermesi sağlanıp hem iş bulma hem de iş kurmaları için imkân sağlanmıştır (Aydoğan, 2015: 115). Zanaatkârlık gibi mesleklerin yok olmaması için çeşitli atölyeler açılırsa hem yöresel işçilikler değer kazanır hem de oradaki halka iş olanakları sağlanabilir bunlar gerçekleşirse kentin ekonomisine de büyük katkı sağlayacağını söyleyebiliriz.

“Ara sıra ilçeye özgü olan doğal ürünler ve el işi ürünler Belediye’nin düzenlediği kermes gibi faaliyetlerle kenttekilere sunulmaktadır. Bu tür faaliyetler ilçenin zenginliğini yansıtanın yanısıra zanaatkârların da ekonomik açıdan kazanç sağlamalarına katkı sağlamaktadır” (G2).

Bu tür etkinlikleri yapmak kentin kalkınması açısından çok önemlidir. Ancak bu etkinliklerin sadece Belediye tarafından yapılmaya çalışılması istenen verimin alınmasını önlemektedir. Yerel halkın da bu faaliyetleri yapması için teşvik edilip bu konuda eğitimler verilmelidir. Bu faaliyetler düzenli aralıklarla ve sık sık yapılmalı ki kente katkısı olabilsin.

3.3.4.1.5. Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim Bulguları

Yerel halkın farkındalığını ölçmek için mülakat kapsamında sorulan “Yavaş kent (Cittaslow) ne demektir? Yavaş kentin konusu nedir?” şeklinde yöneltilen soruya ilişkin değerlendirme şöyledir:

“Küreselleşme ile birlikte dünya gittikçe hızlanmaya başladı ve bu hıza alternatif olarak dünyanın yavaşlaması gerektiğine inanan bir felsefi akım doğdu buna da Slow Mowement (yavaş hareket) denildi. Böylece bir yavaşlık başladı. Bu hareketin alt başlıklarından bir tanesi de yavaş kenttir. Yavaş kent, yerelliğe vurgu yapar ve kentin yaşam kalitesini yükseltme, doğal beslenip “fast food”dan uzak durma ve sürdürülebilirlik gibi yaklaşımları temel almaktadır” (G1).

Bu yanıtı veren katılımcının bulunduğu pozisyon itibariyle farkındalığı yüksek olmasına karşın mülakat yapılan halkın büyük çoğunluğu da, yavaş kent (Cittaslow) kavramını tam olarak tanımlayamasa da, felsefesini kavramış görünmektedir.

Şöyle ki; *“Kentin; sakin olması, huzur vermesi, halkın organik ürün tüketmesi, sağlıklı olması, kentin her yönden güvenli olmasıdır” (G6). “Cittaslow, yerel kültürdür” (G7). “Kentin sadece unvanı’nın değişmesidir” (G8).*

“Halfeti’nin yavaş kent (Cittaslow) olarak tanıtımı ve bilinirliği için neler yaptınız/ yapıyorsunuz?” sorusu için ise aşağıdaki değerlendirme edinilmiştir:

Eğitimciler, yöneticiler, çalışanlar ve yöre halkına Cittaslow hakkında sistematik ve kalıcı eğitim vermek ile ilgili kritere göre Halfeti’de: *“Kent içinde bilinirlik ve tanıtım için festivaller yapıyoruz. Halfeti’yi Expo (Dünya Fuarı)’nda tanıtım için temsil ettik. Bu çerçevede tanıtım için fuarlara katılım sağlamaktayız. Yine dünyanın en büyük gastronomi fuarlarında Halfeti’yi tanıttık ve bu kentimizin tanınırlığı ve reklamı için çok etkili oldu” (G1).*

İlçede 25.05.2018 tarihinde Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi ve Halfeti Kaymakamlığının İşbirliği ile “Halfeti Meyve Yemekleri Tanıtımı” gerçekleştirildi (Halfeti Kaymakamlığı, 2018; <http://www.halfeti.gov.tr/15.07.2019>).

Kültürel etkinliklere ev sahipliği yapmanın yanısıra karagül festivali, su sporları şöleni ve fıstık festivalleri de yapılmaktadır. Okulların oyun bahçelerinde

organik sebze ve meyve yetiştirilmesi için İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü iş birliği yaparak küçük bahçeler oluşturmasını planlamakta ayrıca Belediye de bu faaliyetlere katkı yapmaktadır (Aydoğan, 2015: 116).

Şanlıurfa'da özellikle de Halfeti ilçesinde yetişen yeşil fıstık yöre halkının da bunu “yeşil altın” olarak nitelendirmesiyle beraber “Urfa Fıstığı” olarak tescillenmesi için çalışma yapılmıştır. Bu kapsamda Halfeti Kent Konseyi, Slow Food altında yürütülen “Lezzet Gemisi” (The Ark of Taste) Vakfına başvurmuştur. Bu şekilde yetişen fıstığın Türkiye’de ve dünyada “Urfa Fıstığı” olarak tanınırlığının artırılması ve aynı zamanda üreticinin de desteklenmesi planlanmaktadır (TBMM Ziraat Mühendisleri Odası, 2015).

2016 yılından itibaren Halfeti’yi simgeleyen Karagül yetiştiriciliği programı başlatılarak seralarda yetiştirilen güllerin ülke genelinde satışı yapılmaktadır. Halfeti Kaymakamlığı tarafından oluşturulmuş olan Karagül serasında yaklaşık 45 kişiye eğitim verilmektedir (Halfeti Kaymakamlığı ve Halk Eğitim Müdürlüğü; 2019).

14 Aralık 2017 tarihinde Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Sıra Gecesi turne programı Halfeti’de gerçekleştirilmiştir. “Şanlıurfa Kadınlar Tarihle Buluşuyor” projesi kapsamında Halfeti’ye 2024 kadın götürülmüştür. Büyükşehir Belediyesi’ne ait olan Halfeti İncisu Sosyal Tesisi, Büyükşehir Belediyesi Gençlik Kampı ve Birleşmiş Milletler Gençlik Kampı gibi birçok önemli programa da ev sahipliği yapmıştır. Engelli vatandaş ve ailelerine kültür gezileri düzenlenmiştir (Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu 2017). Bu tür projelerle kentin tanınırlığını artmanın yanısıra kente ekonomik bir kazanç da sağlanmaktadır.

Büyükşehirle Önce Sen Keşfet Projesi kapsamında açılan Web Sayfasında, Büyükşehir Belediyesinin düzenlediği “Büyükşehirle Önce Sen Keşfet” Projesi ile tarih ve doğanın bulunduğu Halfeti gezisi için bilgilendirme yapılmıştır (Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2014).

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi ve Milli Eğitim Müdürlüğü’nün işbirliği ile belirlenen okullarda çevre bilincinin geliştirilmesi amaçlı eğitimler, palyaço ve balon katlama gösterileri ile animasyonların yapıldığı, çocuklara hediye tohum dağıtıldığı çalışmalar yapılmış ve bu tür çalışmalar yapılmaya devam etmektedir (Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2015).

Cittasolow unvanı taşıyan ve turizm sektöründe ciddi işler yapmayı hedefleyen Halfeti için bu alanda tanıtıcı broşürler hazırlanmıştır. Bu broşürlerde Halfeti'nin tarihi yerlerinden doğasına, bölgede yaşayan hayvan türlerinden yemeklerine kadar birçok konu Türkçe-İngilizce basılarak yurt dışından gelen misafirlerin de okuyup anlayabileceği bir kitapçık oluşturulmuştur (Halfeti Belediyesi Faaliyet Raporu, 2016).

Yavaş güzergâhların mevcut olması ile ilgili kritere göre Halfeti'de: Tarihi ve doğal mekânların yol güzergâhları, işaret ve levhalarla belirtilerek bu mekânlara rahat ve güvenli bir şekilde varabilmek için çalışmalar tamamlanmıştır. İlçe tanıtımları hem yerel hem de ulusal bağlamda yapılarak Belediye ve Kaymakamlık sitesinde yayınlanmaktadır. İlçeyi tanıtmaya amaçlı hazırlanmış olan broşür ve afişler genelde Türkçe ve İngilizce şeklinde hazırlanmıştır. Turizm tanıtım ofisinde bulunan bu broşür ve afişler gelen yerli ve yabancı turistlere verilmektedir (Halfeti Belediyesi Faaliyet Raporu, 2015).

“Yavaş bir kent olarak Halfeti'nin en zayıf yanı nedir?” şeklinde yöneltilen soruya ilişkin değerlendirmeler şöyledir:

“Halfeti'nin en zayıf yanı, halkının bilinçsiz olmasıdır”(G5), “kışın işlerin durgun olması en zayıf yanlarından” (G6), “turizm dışında iş olanağının olmamasıdır” (G4).

Halkının bilinçsiz olması ve turizm dışında istihdam alanının olmaması Halfeti'yi olumsuz yönde etkilemektedir. Bu dezavantajların önüne geçilmesi için halkı bilinçlendirme çalışmalarına başlanıp bir an önce yeni istihdam alanları oluşturulmalı ki yavaş bir kent olarak Halfeti olumsuz yönde etkilenmesin.

Yine bu bağlamda, “Yerel halkta Yavaş Kent olma bilinci gelişti mi?” şeklinde yöneltilen bir diğer soruya yönelik şu tespitler edinilmiştir:

“Çeşitli bilinçlendirme toplantıları yapıyoruz. Bu toplantıların hem yerel halka hem de Halfeti'ye atanan kamu personeli ve çiftçilere yönelik olduğunu söyleyebiliriz (G1).

Bu toplantılar aracılığıyla halk az da olsa bilinçlendi. Ancak daha da bilinçlenmesi gerek çünkü hala Cittaslow kriterlerine uymada sıkıntılar (gürültü ve ses kirliliği, trafik vs.) yaşanmaktadır”(G2).

Kısacası, görüşme yapılan katılımcıların özenle seçilmesine bağlı olarak yavaş kent konusunda farkındalıklarının ve bilinç düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir de katılımcıların görüşlerinden yola çıkarak Halfeti halkının genel olarak yavaş kent konusunda bilinçsiz olduğu ve yavaş kent felsefesini benimsemediği söylenebilir. Bu, Halfeti'nin yavaş kent olarak en büyük dezavantajlarından biridir. Çünkü bu felsefeyi benimsemeyen halk kentin dokusuna, çevreye ve en önemlisi de yavaş kent olma özelliğine zarar vermektedir. Tüm bunların önüne geçilebilmesi için yavaş kent konusundaki eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarının artırılması gerektiği söylenebilir. Eğer halkta bu bilinç oluşursa, Halfeti yavaş kent olarak hak ettiği değeri görecektir.

3.3.4.1.6. Sosyal Uyum Kapsamında Yapılan Çalışmalar

Sosyal uyum, bir ülkede ya da kentte toplumsal yaşam içerisindeki toplumsal bağlantılılık, sosyal ilişkiler ve ortak fayda anlayışıdır (Ataseven ve Bakış, 2018: 5).

Yapılan mülakatta sorulan “Yavaş bir kent olarak Halfeti'nin sahip olduğu fırsatlar nelerdir?” şeklinde yöneltilen soruya:

Katılımcılardan biri, “*Halfeti'nin birçok medeniyete ev sahipliği yapmasından dolayı hoşgörülü bir halka sahip olması en büyük fırsattır*” (G6) yanıtını vermiştir. Halfeti, birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olması, hem birbirlerine hem de gelen misafirlere karşı hoşgörülü bir halka sahip olması, yerel halkın sosyal ilişkilerinin iyi olması gibi özelliklerinden dolayı çok özel bir kenttir.

Genç neslin istihdam durumu ile ilgili kritere göre Halfeti'de: 20 Mart 2017 tarihinde İlçe Belediyesi ve Halfeti Kaymakamlığının işbirliğiyle Halfetili gençleri sporla buluşturma, teşvik etme ve kaynaştırma projeleri kapsamında sporda geleceğin yeteneklerini yetiştiren ve sağlıklı bir genç neslin oluşması için kilit önemi olan amatör branşlara malzeme desteği sağlanmış ve bu kapsamdaki desteklerin devam edeceği belirtilmiştir (<http://www.halfeti.gov.tr/>,15.07.2019).

Yoksulluk ile ilgili kritere göre Halfeti’de: İlçedeki mağaza sahipleri ve esnaflar zor durumdaki vatandaşa karşı çok duyarlıdır ve mümkün oldukça maddi ve manevi yardımda bulunmaktadır. İlçede yer alan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’na bağlı Sosyal Yardımlaşma Vakfı Başkanlığı tarafından belirlenen yardıma muhtaç vatandaşa yiyecek, giyim, eşya ve hem maddi hem de manevi yardım yapılmaktadır (Aydoğan, 2015: 117). Bu tür çalışmalar, hem kent halkının daha fazla dayanışma içine girmesine vesile olmakta hem de yerel halkın sahip olduğu sosyal uyum ve hoşgörünün kanıtıdır.

3.3.4.1.7. Ortaklıklar Kapsamında Yapılan Çalışmalar

Doğal ve geleneksel yiyecekleri Slowfood veya diğer kurumlar ile desteklemek ile ilgili kritere göre Halfeti’de: aktiviteleri ve Şanlıurfa Valiliği’nin himayesinde Ankara Şanlıurfalılar Derneği’nin organize ettiği Şanlıurfa Tanıtım Günleri, 18-21 Mayıs 2017 tarihlerinde Ankara Atatürk Kültür Merkezi’nde gerçekleştirilmiştir. Şanlıurfa Tanıtım Günleri etkinliğine Halfeti Belediyesi ve Halfeti Kaymakamlığı, yöresel el ürünleri ile yöresel lezzetlerle katılım sağlayarak programa damgasını vurmuştur (<http://www.halfeti.gov.tr/>, 15.07.2019).

3.3.4.2. Sürdürülebilir Kentleşme Boyutları Kapsamında Halfeti’de Yapılan Çalışmalar

Sürdürülebilir kent fikri ve uygulamasının odak noktası; tüm dünyada yaşanan sorunların çözülebilmesi için hem kent odaklı çözümlerin bulunması hem de kentlerin başka sistemlerle bağlantılı olduğu fikrinin ortaya çıkmasıdır. Genel hatlarıyla bakıldığında aslında yavaş kent (Cittaslow) yaklaşımının sürdürülebilir bir kent yaklaşımı olduğu görülebilmektedir (Uslu, 2009: 49). Bu bilgilerden yola çıkarak değerlendirme yaptığımızda aslında yavaş kent kriterlerinin sürdürülebilirliğin çevresel, sosyal ve ekonomik boyutlarından önemli bir kısmını paylaştığı görülmektedir (Keskin, 2010: 52).

Sürdürülebilirlik olgusu, ekosistemdeki çeşitliliğin ve yenilenemeyecek olan kaynakların gelecek nesillere aktarılması için insanoğlunun çevre üzerinde olumsuzluk yaratabilecek etkilerini kontrol altına almak şeklinde tanımlandığında “çevre kavramı ön plana çıkmaktadır. Yani aslında sürdürülebilirliğin temelinde çevre yatmaktadır. Cittaslow kriterlerine baktığımızda da çevre politikalarının ilk

sırada olduğunu yani çok önemli bir yerde olduğunu görebilmekteyiz (Keskin, 2010: 51). Ayrıca yavaş kent (Cittaslow) kriterlerinin yanısıra sürdürülebilirliğin amaçları da Cittaslow'un temel amaçlarıyla örtüşmektedir (Yurtseven vd, 2010: 40). Yani yavaş kent kriterleri sürdürülebilir bir kente sahip olmak isteyen kentler için yol haritası niteliğindedir (Göçkan, 2012: 104).

Yapılan mülakatta “Halfeti'nin yavaş kent statüsünü kazanması ile birlikte Halfeti'de sürdürülebilir kalkınmanın hangi boyut/boyutlarına (ekonomik, çevresel, sosyal, kültürel ve kurumsal) yönelik çalışmalar ağırlık kazandı?” şeklinde yöneltilen soru için:

“Halfeti, yavaş kent statüsünü kazandıktan sonra sürdürülebilir kalkınmanın boyutları olan çevresel ve sosyal boyutlarla ilgili çalışmalara daha fazla ağırlık verildi. Bu boyutlara yönelik yürütülen politikalar ile hem yaşayan nesil hem de gelecek nesillere daha yaşanılabilir bir dünya bırakmak temel amaç olmuştur” (G1) tespiti elde edilmiştir.

Bu kapsamda şu etkinlik oldukça önemlidir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) teknik desteğiyle GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı tarafından yürütülen ve Japonya Hükümeti finansmanı ile sürdürülen “Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Sosyal İstikrarın Güçlendirilmesi Projesi” Halfeti'de düzenlenmiştir. Söz konusu gençlik kampı, Suriyelilerin en çok yaşadığı yerler olan Şanlıurfa, Gaziantep, Kilis ve Hatay illerinden katılım gösteren üniversiteli gençler arasında fikir alışverişi ve deneyim paylaşımını desteklemek için gerçekleştirilmiştir. 3-6 ve 7-9 Ekim 2017 tarihlerinde düzenlenmiş olan etkinlikte sosyal ve kültürel faaliyetlerle birlikte sürdürülebilir kalkınma hedefleri ile ilgili atölye çalışmaları da gerçekleştirilmiştir (www.tr.undp.org, 23.05.2019).

Konser, tekne gezileri, sunumlar, oyun ve kent gezisi gibi aktivitelerle kampın atölye çalışmalarının temel konusu olan Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, yoksulluğu ortadan kaldırmak, gezegenimizi korumak ve bütün insanların hem barış hem de refah içinde yaşamasını sağlamak için gerçekleştirilmiş bir eylem çağrısıdır. Yine kampa katılmış olan gençler, sorumlu tüketim ve üretim, erişilebilir temiz enerji ve toplumsal cinsiyet eşitliği için fikirler geliştirmişlerdir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, ekonomiye ve sosyal istikrara katkı sağlamak amacıyla gerçekleştirilen bu proje sosyal uyum, kültürel alışveriş ve dayanışmayı teşvik etmek amacıyla öne çıkmıştır (www.tr.undp.org, 23.05.2019).

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'nin Karacadağ Kalkınma Ajansı'na teklif ettiği; Halfeti iç ve dış rotaların entegrasyonu, rotaların iyileştirilmesi ve akıllı kent uygulamaları projesinin de kente büyük katkıları olacağı düşünülmektedir. Proje yapım aşamasındadır (Karacadağ Kalkınma Ajansı, 2018). Bu proje tamamlanıp uygulanırsa yavaş bir kent olan Halfeti'nin hem çevresel hem de sosyal açıdan sürdürülebilir bir kent olmasına çok büyük katkıları olacaktır.

“Halfeti'nin yavaş kent statüsü kazanmasının ekonomik, çevre ve ekoloji, toplumsal yapı, kültürel yapı ve kurumsal yapının gelişimi üzerindeki etkisi nedir?” şeklinde yöneltilen soruya ilişkin değerlendirmede:

Katılımcılar, *“Halfeti'nin yavaş kent statüsünü almasıyla birlikte Halfeti'de turizm gelişti ve toprak değer kazandı. Bu durum Halfeti'den olan göç miktarını azalttı. Özellikle iş arayan halk için istihdam olanakları arttı böylece Halfeti ekonomisine bir canlılık gelmiştir”* (G4).

“Yavaş kent statüsünün diğer kentlerle ilgili bu tarz gelişme ve etkilerinden bahsedebiliriz. Ancak yavaş kent statüsünün Halfeti'ye ekstra bir katkısı olmadı” (G1).

Sadece mevcudun korunması ile ilgili katkısı olmuş olabilir. Halfeti ilçesi normalde de çok popüler ve albenisi olan bir kenttir. Görşelliğiyle çok sakin ve huzur veren bir kenttir” G2) yanıtını vermişlerdir.

“Halfeti ekonomik, çevresel ve toplumsal yapı özellikleri bakımından kalkınmasını sağlamış bir kent midir?” şeklinde yöneltilen soru için ise;

“Halfeti, hala çevresel yönden çok eksiği olan ve toplumsal yapı bakımından da kalkınmasını sağlamamış bir kenttir. Ama Halfeti, Birejik Baraj suyu altında kaldıktan sonra halkın tekneçilik yapması, yöresel yemekler yapıp satması, hediyelik eşya satması ile turizm alanında gelişmiştir” (G3). Halfeti'nin ekonomik olarak bir ilerleme yaşandığına ilişkin değerlendirme bulgular arasındadır.

“Tarihi yerleri, mimarisi, Karagül'ü gibi özellikleriyle ekonomisi gelişmiştir” (G4).

Ancak yankılanan bu ekonomik gelişmenin devamlılığını sağlamak gerekmektedir. Bu nedenle sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir kent kavramları önemlidir. Bunun için ekonominin yanında sosyal çevresel ve yönetsel anlamda değişme sağlanmalıdır.

Halfeti'yi sürdürülebilir kentleşmenin boyutları açısından değerlendirecek olursak:

3.3.4.2.1. Ekonomik Boyut; ekonomik açıdan Halfeti'nin yavaş kent olarak sürdürülebilirliği değerlendirildiğinde, yerel halkın gelir düzeyinde fark edilir bir artış olduğunu, kentte farklı alanlarda istihdamın arttığını, kentin tanıtımında katkısının olduğunu, kentteki konut kalitesinde artış olduğunu, kentteki yatırımların artmasından dolayı yerel ekonominin desteklendiğini ve aynı zamanda arttığını, yerel yatırım, yerel kaynak kullanımı, yerel ev sahipliği gibi projelerin hayata geçirildiğini ve en büyük katkısının turizm alanında olduğunu söyleyebiliriz.

3.3.4.2.2. Fiziksel/Mekansal Boyut; fiziksel/mekansal açıdan Halfeti'nin sürdürülebilirliği değerlendirildiğinde, kentin kendine özgün şirin görüntüsü ve coğrafi konumu insanları cezp etmektedir. Nüfus miktarının yavaş kent felsefesine uygun olması diğer önemli bir özelliğidir ancak ilkbahar ve yaz aylarında açılan turizm sezonu ile artan turist sayısı kentin fiziksel dokusuna zarar vermektedir. Yine kentsel alan olarak Halfeti çok geniş bir alana sahip olmasa da kentin planlama eksikliğinin olması yavaş kent felsefesine uygun olmadığını söyleyebiliriz.

3.3.4.2.3. Sosyal Boyut; sosyal açıdan Halfeti'nin yavaş kent olarak sürdürülebilirliği değerlendirildiğinde, insanların az da olsa yaşam kalitelerinin arttığını, insanların kentsel ihtiyaçlarının kısmen de olsa karşılandığını (yol yapımı, sosyal yaşam alanları, kentsel yaşam kalitesini artıran çalışmalar vb.), yerel halk arasında paylaşımın arttığını, sosyal ve kültürel faaliyetlerin (Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Sosyal İstikrarın Güçlendirilmesi Projesi, konserler, kent gezileri gibi) arttığını söyleyebiliriz. Ancak bunların dışında ve bunlardan çok daha önemli bir konu olan kentle ilgili kararlar alınırken halkın kararlara katılımını sağlayacak ve yerel demokrasiye güç katacak bir ortamın oluşturulmadığını söyleyebiliriz.

3.3.4.2.4. Çevresel/ ekolojik Boyut; çevresel açıdan Halfeti'nin yavaş kent olarak sürdürülebilirliği değerlendirildiğinde, Halfeti'de doğal ve kültürel çevrenin korunmasına yönelik çalışmaların (karağül serası, mimarisi vb.) az da olsa yapıldığı söylenebilir. Bu çerçevede, çevre düzenlemesi çalışmaları yapılmakta, yeşil alanlar artırılmaya çalışılmakta, biyoçeşitliliğin korunmasına yönelik adım atıldığı, vb çalışmalardan bahsedilebilir. Ancak yenilenebilir kaynakların kullanımı konusunda bugüne kadar herhangi bir çalışmanın yapılmadığını, atıkların ayrıştırılıp tekrar

kullanıma kazandırılması için geri dönüşümün gerektiği gibi yapılmadığı, GDO'lu ürünlerin hala kullanıldığını da belirtmek gerekir.

3.3.4.2.5.Yönetmel Boyut; son olarak yönetmel boyutuyla Halfeti Belediyesi yavaş kent olarak sürdürülebilirliği değerlendirildiğinde, son yıllarda sadece seçimlere katılım oranının arttığını söyleyebiliriz. Her ne kadar açık ve hesap verebilir bir belediye yönetimi olduğu söylense de sadece sözde kaldığı ve kentle ilgili politikalara katılımın sadece seçkin bir kesimle sınırlı kaldığını söyleyebiliriz. Bu yönüyle baktığımızda en büyük eksikliğin bu olduğunu ve sürdürülebilir bir yönetimin olmadığını söyleyebiliriz.

Özetle, son yıllarda dünyanın genelinde olduğu gibi yavaş kent olan Halfeti'de de, çevresel sorunların artması, doğal çevrede meydana gelen tahribattan dolayı hem yaşanabilir hem de yaşayabilir alanlar meydana getirmek için sürdürülebilirlik ile bağlantılı yavaş kent kriterleri kullanılarak hem kentin hem de halkın yaşam kalitesini arttırmak temel amaç olmuştur (Coşar, 2013: 60).

Tablo.10: Halfeti, Yavaş ve Sürdürülebilir Kent Göstergeleri Matrisi

Halfeti, Yavaş ve Sürdürülebilir Kent Göstergelerini Ne Kadar Karşıladi?				
Sürdürülebilir Kent Boyutları				
	Tamamen karşıladi	Büyük bir kısmını karşıladi	Kısmen karşıladi	Hiç karşıladi
Çevresel Boyut			✓	
Sosyal Boyut		✓		
Ekonomik Boyut	✓			
Yönetmel Boyut		✓		
Fiziksel Boyut				
Yavaş Kent Göstergeleri				
Çevre politikaları			✓	
Altyapı politikaları			✓	
Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları		✓		
Tarımsal Turistik, Esnaf ve Sanatkârlara Dair Politikalar		✓		
Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim		✓		

İçin Planlar				
Sosyal Uyum	✓			
Ortaklıklar			✓	

Tabloya baktığımızda Halfeti, yavaş ve sürdürülebilir kent göstergeleri bakımından değerlendirecek olursak göstergelerin yaklaşık yarısını karşıladığını ancak yine de eksikleri olduğunu söyleyebiliriz. Bunun temel nedeninin halkın halen yavaş kent felsefesini tam olarak benimseyememiş olması ve ilgili aktörlerin bu konuda çok etkin olmamasıdır. Ancak bu kentin yavaş bir kent olarak devamlılığını sürdürülebilmesi ve hak ettiği değeri görebilmesi için bu eksikliklerinin belirlenip bu eksiklikler ile ilgili planlar yapılıp hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bunun için bu konuda en büyük yetkiyi elinde bulunduran ilgili aktörlerin hiç zaman kaybetmeden daha çok proje üretip hayata geçirmesi gerekmektedir. Bunların yanısıra diğer yavaş kentlerden de esinlenerek bu kentte eksik olan ya da hiç olmayan çalışmalara da yer verip hayata geçirmek öncelikler arasında olmalıdır.

3.4. GENEL DEĞERLENDİRME

Bu bölümde çalışma kapsamında Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'nin ve Halfeti Belediyesinin yavaş kent olan Halfeti ile ilgili hem yavaş kent kapsamında hem de sürdürülebilir kent kapsamında yaptığı çalışma ve projelerin genel bir değerlendirmesi yapılmıştır.

12-13 Nisan 2013 tarihinde Finlandiya'nın Kiristenstad kentinde düzenlenmiş olan Cittaslow Uluslararası Koordinasyon Komitesi toplantısında Halfeti, Türkiye'nin 9., Dünya'nın da 176. Yavaş Kenti olmuştur. Hem Halfeti Belediyesi'nin hem de Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'nin üstün çabalarıyla kentin özün kimliği korunmuş ve diğer yavaş kentler gibi bu belediyeler sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak öncelik olarak görmüştür.

Halfeti'yi yavaş kent (cittaslow) ve sürdürülebilir kent kriterleri kapsamında değerlendirecek olursak;

Çevre politikalarına baktığımızda; görsel kirliliğe neden olan (pankart, afiş, tabela ve ayaklı tabela kesimi, demir duba) gibi materyalleri kaldırma, hava kirliliğine, çevreye ve insanlara verilen zararı azaltma gibi yapılan çalışmalarla çevre

politikalarının bir kısmını gerçekleştirdiğini söyleyebiliriz. Ancak çevre düzensizliği, halen devam eden görüntü ve gürültü kirliliği, yetersiz olan sahil, kent dışında mesire alanların olmayışı, yetersiz olan sosyal yaşam alanları ve yeşil alanların eksik olması gibi problemler çevre politikalarının yeterince karşılanmadığını göstermektedir. Bu eksikliklerle ilgili projeler geliştirilip hayata geçirilirse kentin çevre bakımından daha güzel olacağı düşünülmektedir.

Altyapı politikalarına baktığımızda; gençler için spor alanları oluşturulması, otopark ve yol yapımı, engellilerin kamusal hizmetlere ulaşabilmesi için belediye binasında giriş ve çıkışların onlara uygun yapılması gibi girişimlerden bahsedebiliriz. Fakat vatandaşın da yakındığı gibi altyapı hizmetlerinin özellikle de turizm döneminde yetersiz kalması, kentin kendine özgü mimarisinin restorasyonu konusundaki yetersizlik, yeni yapılan otoparkın özellikle de yazın halkın ihtiyacını karşılayamaması, kentin düzensiz gelişimi, çevre kirliliğinin önüne geçilememesi ve en önemlisi de hizmet kalitesinin yetersiz kalması gibi altyapı eksikliklerinden dolayı altyapı kriterlerinin tam anlamıyla karşılandığını söylememiz mümkün değildir. Eğer bu problemler giderilip eksiklikler tamamlanırsa Halfeti'nin yavaş bir kent olarak hak ettiği değeri göreceği düşünülmektedir.

Kentsel yaşam kalitesi politikaları kapsamında değerlendirdiğimizde; gösteri, dinlenme, yürüyüş parkı ve semt pazarı yapılması, kamusal ve özel alanlarda Halfeti'nin hem doğasına uygun hem de yerel bitkisi olan Karagül yetiştiriciliği için eğitimler verilip seralar oluşturulması, asma ve yüzer köprü yapımı, bazı evlerin restorasyonu, okullarda yeşil alanların artırılması için çalışmalar yapılması, halk tarafından daha yakından takip edilmesi için eskiden var olan internet sitesinin çağın gereksinimlerine uygun hale getirilmesi gibi birçok çalışmadan bahsedebiliriz. Bu politikaların çoğunun gerçekleştirildiğini söyleyebiliriz. Ancak kendine özgün dokusu, yerel özellikleri, konumu ve en önemlisi de doğası korunup yerelliğin bozulmaması için daha fazla önlem alınırsa Halfeti, yavaş bir kent olarak eşsiz bir kent olma yolunda en büyük adımı atmış olacaktır.

Tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkârlara dair politikaları kapsamında değerlendirdiğimizde; ilçenin karakteristik gülü'nün korunması ile ilgili projenin yapılması, ara sıra ilçeye özgü olan doğal ürünler ve el işi ürünler belediye'nin düzenlediği kermes gibi faaliyetlerle kenttekilere sunulması, organik tarım için az da

olsa çeşitli girişimlerin olması, yerel yemeklerin teşvik edilmesi, turistleri cezbeden mimarisi ve doğal güzelliğinin olması, GDO'lu ürünlerin yasaklanması gibi çeşitli çalışmalar mevcuttur. Ancak zanaatkarlık gibi mesleklerin yok olmaması için çeşitli atölyelerin olmaması büyük bir eksikliklerdir. Eğer zanaatkarlık için atölyeler açılırsa hem yöresel işçilikler değer kazanır hem de oradaki halka iş olanakları sağlanabilir bunlar gerçekleşirse kentin ekonomisine de büyük katkı sağlayacağını söyleyebiliriz.

Misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için planlar kapsamında değerlendirdiğimizde; arasıra kentin tanıtımı için (fıstık, su şöleni, karagöl) festivallerin yapılması, kente özgü yerel yemeklerin tanıtımının yapılması, Büyükşehir Belediyesi Gençlik Kampı ve Birleşmiş Milletler Gençlik Kampı gibi birçok önemli programa ev sahipliği yapması, cittasolow unvanı taşıyan ve turizm sektöründe ciddi işler yapmayı hedefleyen Halfeti için bu alanda tanıtıcı broşürlerin hazırlanması gibi birçok çalışmadan bahsedebiliriz. Ancak Halfeti halkının genel olarak yavaş kent konusunda bilinçsiz olduğu ve yavaş kent felsefesini benimsemediği söylenebilir. Bu, Halfeti'nin yavaş kent olarak en büyük dezavantajlarından biridir. Çünkü bu felsefeyi benimsemeyen halk kentin dokusuna, çevreye ve en önemlisi de yavaş kent olma özelliğine zarar vermektedir. Tüm bunların önüne geçilebilmesi için yavaş kent konusundaki eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarının artırılması gerektiği söylenebilir. Eğer halkta bu bilinç oluşursa, Halfeti yavaş kent olarak hak ettiği değeri görecektir.

Sosyal uyum kapsamında değerlendirildiğinde; İlçe Belediyesi ve Halfeti Kaymakamlığının işbirliğiyle Halfetili gençleri sporla buluşturma, teşvik etme ve kaynaştırma projeleri kapsamında sporda geleceğin yeteneklerini yetiştiren ve sağlıklı bir genç neslin oluşması için kilit önemi olan amatör branşlara malzeme desteği sağlanma, ilçedeki esnaflar zor durumdaki vatandaşa karşı çok duyarlı olması ve mümkün oldukça maddi ve manevi yardımda bulunması, yine ilçede yer alan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı Sosyal Yardımlaşma Vakfı Başkanlığı tarafından belirlenen yardıma muhtaç vatandaşa yiyecek, giyim, eşya ve hem maddi hem de manevi yardım yapılması gibi çalışmalardan bahsedebiliriz. Bu tür çalışmalar, hem kent halkının daha fazla dayanışma içine girmesine vesile olmakta hem de yerel halkın sahip olduğu sosyal uyum ve hoşgörünün kanıtıdır.

Ortaklıklar kapsamında değerlendirdiğimizde de; Şanlıurfa Tanıtım Günleri etkinliğine Halfeti Belediyesi ve Halfeti Kaymakamlığı'nın işbirliğiyle, yöresel el ürünleri ile yöresel lezzetlerle katılım sağlanması gibi çok az çalışmadan bahsedebiliriz.

Sürdürülebilir kentleşme boyutları kapsamında değerlendirdiğimizde sürdürülebilirliğin dört boyutundan bahsedebiliriz bunlar:

Ekonomik boyut olarak; Halfeti'de yerel halkın gelir düzeyinde fark edilir bir artış olduğunu, kentte farklı alanlarda istihdamın arttığını, kentin tanıtımında katkısının olduğunu, kentteki konut kalitesinde artış olduğunu, kentteki yatırımların artmasından dolayı yerel ekonominin desteklendiğini ve aynı zamanda arttığını, yerel yatırım, yerel kaynak kullanımı, yerel ev sahipliği gibi projelerin hayata geçirildiğini ve en büyük katkısının turizm alanında olduğunu söyleyebiliriz.

Fiziksel/mekansal boyut olarak; Halfeti'nin kendine özgün şirin görüntüsü ve coğrafi konumu insanları cezp etmektedir. Nüfus miktarının yavaş kent felsefesine uygun olması diğer önemli bir özelliğidir ancak ilkbahar ve yaz aylarında açılan turizm sezonu ile artan turist sayısı kentin fiziksel dokusuna zarar vermektedir. Yine kentsel alan olarak Halfeti çok geniş bir alana sahip olmasa da kentin planlama eksikliğinin olması yavaş kent felsefesine uygun olmadığını söyleyebiliriz.

Sosyal boyut olarak; Halfeti vatandaşının az da olsa yaşam kalitelerinin arttığını, insanların kentsel ihtiyaçlarının kısmen de olsa karşılandığını (yol yapımı, sosyal yaşam alanları, kentsel yaşam kalitesini artıran çalışmalar vb.), yerel halk arasında paylaşımın arttığını, sosyal ve kültürel faaliyetlerin (Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Sosyal İstikrarın Güçlendirilmesi Projesi, konserler, kent gezileri gibi) arttığını söyleyebiliriz. Ancak bunların dışında ve bunlardan çok daha önemli bir konu olan kentle ilgili kararlar alınırken halkın kararlara katılımını sağlayacak ve yerel demokrasiye güç katacak bir ortamın oluşturulmadığını söyleyebiliriz.

Çevresel/ekolojik boyut olarak; Halfeti'de doğal ve kültürel çevrenin korunmasına yönelik çalışmaların (karagül serası, mimarisi vb.) az da olsa yapıldığı söylenebilir. Bu çerçevede, çevre düzenlemesi çalışmaları yapılmakta, yeşil alanlar artırılmaya çalışılmakta, biyoçeşitliliğin korunmasına yönelik adımların atıldığı, vb. söylenebilir. Ancak yenilenebilir kaynakların kullanımını konusunda bugüne kadar

herhangi bir çalışmanın yapılmadığını, atıkların ayrıştırılıp tekrar kullanıma kazandırılması için geri dönüşümün gerektiği gibi yapılmadığı, GDO'lu ürünlerin hala kullanıldığını da belirtmek gerekir.

Yönetmelik boyut olarak; Halfeti'de son yıllarda sadece seçimlere katılım oranının arttığını söyleyebiliriz. Her ne kadar açık ve hesap verebilir bir belediye yönetimi olduğu söylene de sadece sözde kaldığı ve kentle ilgili politikalara katılımın sadece seçkin bir kesimle sınırlı kaldığını söyleyebiliriz Bu yönüyle baktığımızda en büyük eksikliğin bu olduğunu ve sürdürülebilir bir yönetimin olmadığını söyleyebiliriz.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yavaş Kent ve Sürdürülebilir Kent Bağlamında Halfeti başlıklı bu çalışma ile Halfeti, yavaş kent ve sürdürülebilir kent kriterleri göz önünde bulundurularak incelenmiştir. Yavaş kent kriterleri ile sürdürülebilir kent göstergeleri arasında bir paralellik olduğu tespit edilmiştir. Çevre odaklılık, yaşam kalitesi, iyi, temiz ve adil bir dünya gibi sürdürülebilirlik unsurları aynı zamanda birer yavaş kent kriteridir.

İtalyanca'da kent/şehir anlamına gelen "citta" ve İngilizce'de yavaş anlamında kullanılan "slow" kelimesinin birleşmesinden meydana gelen yavaş kent (Cittaslow) ağı, yavaş kent kriterlerinin sağlanmasıyla üye olunabilen uluslararası bir ağıdır. Üye kentlerin yarısından fazlası İtalya'dadır. Bunun nedeni de bu hareketin çıkış noktasının İtalya olmasıdır. Ancak bu hareketin gittikçe yaygınlaştığını ve yavaş kent hareketinin dünyanın diğer ülkelerine de yayıldığını görebilmekteyiz.

Yavaş kent hareketi, küreselleşmenin birer etkisi olan standartlaşma, tek tipleşme, hızlı yaşama, sağlıksız beslenme, gürültü ve kirlilik gibi unsurlara bir tepki olarak ortaya çıkmış uluslararası bir kent hareketidir. Bu hareket; küresel yaşama karşı çıkmanın yanısıra yereli tercih edip yerel (el emeği ürünler, yöresel gıda ve yemekler, festivaller vb.) ürünleri, GDO'ya karşı organik üretimi ve çevre dostu teknolojiden faydalanmayı, farkındalığı arttırmayı, hıza karşı yavaşlamayı, adil bir yaşam şeklini, geleneksel kültürü ve folkloru, katılımcılığı, misafirperverliği, yerel dokuyu, tarihsel yapıyı ve sanatı korumayı ve en önemlisi de kendine has özelliklere odaklanmayı savunmakta ve simgelemektedir.

Sürdürülebilirliğin üç temel unsuru olan; çevre, toplum ve ekonomidir. Çevre unsuru; doğal çevrenin ve biyolojik çeşitliliğin korunması anlamına gelmektedir. Toplum unsuru; tüm insanlar arasında eşitlik ve adaletin sağlanmasıdır. Ve son unsuru olan ekonomi unsuru da iktisadi büyümenin aksine dengeli bir büyüme modelinin esas alınmasıdır. Yavaş kent hareketi de bu çerçevede, yerel ve organik ürünler tüketerek çevreye zarar vermeden kentin ekonomik büyümesine katkı yapılması ve çevre ile kalkınma arasında bir denge oluşturulmasını savunmaktadır. Bu bağlamda yavaş kent kriterlerinden de anlaşıldığı üzere yavaş kentlerin çevre odaklı, yerel kültürü, ekonomiyi ve en önemlisi de kendine has özelliklerini koruyup geliştirmesi açısından sürdürülebilir bir kent modeli olduğunu söyleyebiliriz.

Mevcut durumda Türkiye’de yavaş kent sayısı 17’dir. Bu 17 kentten biri olan Halfeti; Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nin sessiz, sakin, muhteşem manzaralı, doğası, yerel mimarisi, geleneksel yaşam tarzı, sahip olduğu endemik bitkisi karagülü ve diğer kendine has özellikleriyle görülmeye değer çok önemli bir turizm merkezidir.

Bu araştırma kapsamında vatandaşın ve kamu görevlilerinin Halfeti’nin yavaş kent ve sürdürülebilir kent niteliğine yönelik bilgi ve tutumunu tespit etmek amacıyla önceden hazırlanmış yarı yapılandırılmış soruların yöneltildiği derinlemesine mülakat yapılmıştır. Çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Yavaş bir kent olarak Halfeti aynı zamanda sürdürülebilir (ekonomik, sosyal, çevresel ve kurumsal) bir kent midir?
2. Halfeti’nin yavaş kent statüsünü kazanması Halfeti’nin toplumsal, çevresel, ekonomik, kültürel ve kurumsal yapısını etkilemiş midir?
3. Halfeti, yavaş kent kriterlerinin tamamını karşılamakta mıdır?
4. Halk, yavaş kent felsefesini benimsemiş midir?
5. Halfeti halkı, Halfeti’nin yavaş kent statüsünü kazanmasından memnun mudur?

Elde edilen verilerden yola çıkılarak şu bulgulara ulaşılmıştır:

Halfeti, doğal güzellikleri, yerel kimliği ve tarihi mimarisi ile yavaş kent olabilmek için gerekli kriterleri sağlamış olmakla birlikte altyapı, çevre düzenlemesi, yeşil alan gibi yerel yönetimlerin görev alanına giren hususlarda ise yetersizdir ve önemli eksiklikleri vardır.

Halfeti bugün sahip olduğu kültürel mirası (birçok medeniyete ev sahipliği yapması), tarihi yapıları (Zeugma, Rumkale, Aziz Nerses Kilisesi, Barşavma Manastırı, Gürkuyu (Norhut) Kilisesi, Kanterma Mezrası Hanı gibi), yöresel yemekleri (şabut balığı, erik tavaşı, incir kebabı, patlıcan kebabı gibi birçok çeşidiyle), mimarisi, yerel kimliği, el sanatları, karagülü ve daha birçok özelliğiyle cezp edici bir yer haline gelmiştir. Fakat, kentin altyapısı ve yerel yönetim hizmetleri kenti ziyaret eden turizm kapasitesi karşısında oldukça yetersizdir.

Halfeti halkının yaşam tarzı, kültürü, örf ve âdeti yavaş kentin kriterleri ile uyumludur. Dolayısıyla yavaş kent anlayışı ve yavaş kent statüsü Halfeti halkının hoşuna gitmiş ve halkın desteğini almıştır. Yine yavaş kent sürecinde Halfeti’de

kadın girişimciler unutulmamış ve onlara yönelik olarak halk eğitim merkezinde kurslar açılmıştır.

Kentin büyük bir kısmının Birecik Barajının suları altında kalmasıyla birlikte adeta saklı bir cenneti andıran Halfeti, turizm açısından çok önemli bir yer haline gelmiştir. Sonrasında da Halfeti'nin yavaş kent ünvanını almasıyla beraber kentte bir hareketlenme olmuştur. Yerel halk genel olarak bu hareketlilikten memnundur çünkü turizm ile birlikte kent ekonomisi canlanmıştır. Ancak, hem yerel halkın hem de kenti ziyaret eden turistlerin bilinçsiz ve farkındalığının düşük olması yavaş kentin dokusuna zarar vermektedir. Bu nedenle, yerel halkın bilinçlendirilmesi ve kenti ziyarete gelenlerin farkındalığını artırıcı daha fazla çalışma yapılması gerekmektedir.

Kısacası, bütün boyutlarıyla incelenen yavaş kent Halfeti'nin mevcut durumunun turistik rant üzerine kurulu olduğu, özellikle de ziyaretçilerin yoğun olduğu dönemlerde planlama eksikliğinden dolayı trafik ve gürültü sorunlarıyla bir kaos ortamının olduğu söylenebilir (Yavuzçehre ve Donat, 2017: 315). Kentin düzensiz gelişimi, hizmet kalitesinin yetersiz olması ve özellikle de yaz aylarında turist sayısındaki artıştan dolayı da kentin dokusu ve doğası zarar görmektedir.

Halfeti, yavaş kent kriterlerini taşıdığı oranda sürdürülebilir kent misyonuna da yaklaşmaktadır. Örneğin, Halfeti'de çevre düzenlemesinin (hem çevre planı hem de kent planının) olmaması, Halfeti'nin tam anlamıyla sürdürülebilir bir kent olmadığına da bir kanıttır. Halfeti'de yeni inşa edilen beş yıldızlı bir otel binası, mimari görüntüsü ile kentsel dokuyu bozmanın yanısıra yavaş kent felsefesine uygun bir yapılanma değildir.

Çevre düzensizliği, görüntü ve gürültü kirliliği, yetersiz olan sahili, kent dışında mesire alanların olmayışı, yetersiz olan sosyal yaşam alanları ve yeşil alanların eksik olması gibi problemler çevre politikalarının yetersiz olduğunu göstermektedir.

Kentin kendine özgü mimarisinin restorasyonu konusundaki yetersizlik, yeni yapılan otoparkın özellikle de yazın halkın ihtiyacını karşılayamaması, kentin düzensiz gelişimi, çevre kirliliğinin önüne geçilememesi ve en önemlisi de hizmet kalitesinin yetersiz kalması gibi altyapı eksikliklerinin olduğunu göstermektedir.

Halfeti’de kentsel yaşam kalitesi politikaları ile ilgili yapılan birçok çalışmadan bahsedebiliriz. Bu politikaların yeterince gerçekleştirildiğini de söyleyebiliriz. Ancak kendine özgü dokusu, yerel özellikleri, konumu ve en önemlisi de doğası korunup yerelliğin bozulmaması için gerekli önlemlerin yeterince alınmaması bir sorun olarak varolmaya devam etmektedir.

Zanaatkârlık gibi mesleklerin yok olmaması için gerekli atölyelerin açılmaması yine önemli bir sorundur.

Ve en önemlisi de Halfeti halkının yavaş kent felsefesi konusunda bilinçsiz olması ve bu felsefeyi benimsememiş olması kentin en büyük dezavantajlarından. Tespit edilen bu eksikliklerin giderilmesi için aşağıda belirtilen öneriler geliştirilmiştir.

Cittaslow statüsünü elde eden Halfeti’de ilgili aktörler Halfeti’nin sahip olduğu çok özgün avantajların değerini bilip eksik kalan yavaş kent kriterlerini yerine getirmeli ve yavaş kent olarak kentin sürdürülebilirliğini devam ettirebilmesi için şunları yapmalıdır:

- ✓ Yol güzergahları düzenlenmeli ve yoğun trafiğin oluşması önlenmelidir.
- ✓ Halkın GDO’lu ürün yerine organik tüketmesi için var olan köylü pazarı daha cazip hale getirilerek halk teşvik edilmelidir.
- ✓ Yerel kadınlar için el işi ürünlerin üretilip satılacağı yerler açılmalı ve bunlarla ilgili kursların sayısı artırılmalıdır.
- ✓ Halkın yavaş kent felsefesi konusunda daha da bilinçlenmesi için eğitimler verilmelidir.
- ✓ Özel araçlar yerine toplu taşıma araçları ve bisiklet kullanımı teşvik edilmelidir.
- ✓ Çevreyi ve doğayı kirleten ve zarar veren enerji tüketimi yerine yenilenebilir enerji tüketimine geçilmelidir.
- ✓ Yine yavaş kent felsefesine aykırı olan gece geç saatlere kadar yayılan müzik sesleri, çevreye atılan çöpler ve araba sesleri kontrol altına alınmalıdır.
- ✓ Kentte oluşan katı ve sıvı atıkların ayrıştırılarak geri dönüşümü sağlanmalıdır.

✓ Yerel yönetimler gerekli altyapı, çevresel, kentsel yaşam kalitesi ve en önemlisi de kentin özgünlüğü için gerekli eksiklikleri belirleyip bunlara yönelik projeler geliştirmelidir.

✓ Zanaatkârlık gibi mesleklerin yok olmaması için çeşitli atölyeler açılmalıdır.

✓ Son olarak, Yalçın ve Yalçın (2013: 40)'ın da belirttiği gibi; “farklı ülkelerde farklı amaçların ön plana çıkması” neticesinde Halfeti'nin de kendine yönelik amaçlarının ön plana çıkması ve Halfeti'nin uluslararası ölçekte saygınlığı olan Cittaslow ağı içinde kalmaya devam edebilmesi ve yavaş kent kapsamında kendini geliştirebilmesi için kentin ihtiyacı için daha fazla politika üretmesi ve proje yapması zorunludur. Bunun için de ilgili Bakanlık ve fon kuruluşlarından daha fazla destek alması ve yaptığı çalışmalarla yerel halkın daha fazla bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bütün bunlar bir marka olarak Halfeti'nin değerini artıracaktır.

Sonuç olarak tüm bu bilgilere baktığımızda Halfeti, yavaş kent ve sürdürülebilir kent perspektifinde değerlendirildiğinde şunlar söylenebilir: Halfeti'de yavaş kent kapsamında yürütülen bazı projeler aracılığıyla halkın yaşam kalitesi artmıştır. Yerel otoriteler sürdürülebilir kentin boyutları olan çevresel, sosyal, kültürel, ekonomik ve kurumsal boyutları bir bütün olarak dikkate aldıklarını belirtse de, aslında yavaş kent kapsamında yapılan çalışmaların daha çok turizm alanına yönelik olduğunu bu nedenle sürdürülebilirliğin daha çok ekonomik boyutuna ağırlık verildiğini söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

- Aalborg Şartı: Sürdürülebilir Avrupa Kentler ve Kasabalar 27 Mayıs 2004. (2009) Mimarlar Odası.
- Abdulahkimoğulları, E. Sezer, Ö. ve Akpınar, M.(2011).Küresel Ulusal Ve Yerel Düzeyde Bir İnsan Hakkı Olarak Çevre Hakkının Gelişimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:14-80.
- Acuner, E. (2014). Çamlıhemşin İçin Cittaslow Model Önerisi: Karşılaştırmalı Bir Analiz. Doktora Tezi. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Eğitimi Ana Bilim Dalı. s.72-81
- Ağı Günerhan, S. (2012). Doğal Öneme Sahip Alanlar Kapsamında Sürdürülebilir Kent Olgusu Üzerinde Araştırmalar: İzmir İli Örneği. Doktora Tezi. Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Peyzaaj Mimarlığı Anabilim Dalı.s.5-6. İzmir.
- Ak, D. (2017). Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketi ve Türkiye Örnekleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi Cilt: 10*, Sayı: 52 Volume: 10 Issue: 52.s.886-901.
- Akçakaya, O. (2016). Kentsel Sürdürülebilirliğin Uygulanması ve Ölçülmesi Bağlamında Yerel Yönetimlerin Fonksiyonu. *Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. Sayı.4, ss,47-64.s.51-53.
- Akgül, U. (2010). Sürdürülebilir Kalkınma: Uygulamalı Antropolojinin Eylem Alanı *Sustainable Development: Action Field of AppliedAnthropology*.s.155-159.
- Akman, E. Negiz, N. Akman, Ç. (2013). Sürdürülebilir Bir Kalkınma İçin yavaşça Acele Et (Festina Lente). B. Özer, G. Şeker (Ed.), *Küresel ve Yerel Bakış Açıları Yerel ve Bölgesel Kalkınma* Süleyman Demirel Üniversitesi. s.38-42. Manisa.
- Aksoy, N. B. (2017). Yeni Eklenen İsimlerle Cittaslow Listesinde Yer Alan Türkiye'nin En Sakin Şehirleri.<https://listelist.com/turkiyenin-en-sakin-sehirleri>, 28.09.2018.

- Arısoy, E. (2014). Turizmde Yeni Yaklaşımlar: Cittaslow Öğelerinin Filmlerde Tematik Açıdan Değerlendirilmesi.Yüksek Lisans Tezi. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Turizm Yönetimi Programı. s.34.Ankara.
- Akpınar, M. (2011). Gün Işığında Yönetim Açısından Türk Kamu Yönetiminde Açıklık ve Şeffaflık Sorunu. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(2), 235 261.s.240.
- Akkoyunlu Ertan, K. (2014). Kent ve Kentli Hakları. Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü. s.51-52
- Aksakoğlu, E. (2007). Yerel Kalkınmada Katılımcı Politikalar: Çanakkale Örnek Alan Değerlendirmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. s.13-14.
- Aksu, C. (2011). Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre. Güney Ege Kalkınma Ajansı.s.6-19.
- Aktaş. E. D. (2007). Kentlerin Sürdürülebilir Gelişiminde Güncel Yaklaşımlar Kapsamında Yaşam Kalitesi- Kocaeli Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Gebze İleri teknoloji Enstitüsü Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü. s.4.
- Alberti, M. (1996).‘‘Measuring Urban Sustainability’’,*Environ Impact Assess Rev.*, Vol.16, 381-424.s.386.
- Algan, N. (2000). Türkiye’de Devlet Politikaları Bağlamında Çevre ve Çevre Korumanın Tarihine Kısa bir Bakış. *Türkiye’de Çevrenin ve Çevre Korumanın Tarihi Sempozyumu*. İstanbul.s. 228.
- Arat, Z. (2000). ‘1970’lerden Sonra Çevrede Kurumsal Yapının Gelişimi’, *Türkiye’de Çevrenin ve Çevre Korumanın Tarihi Sempozyumu*, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Aslan, M. (2019). Halfeti ile İlgili Görseller.

- Atalan, Ö. Süyük Makaklı, E. (2016). Cittaslow Hareketi ve Tarihi Kentler. *The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science* Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2667>.s.548.
- Ataseven, A. ve Bakış, Ç. (2018). Türkiye’de Sosyal Uyum.s.5.
- Ateş, H. Güler, M. Turan, M. (Ed.). (2017). Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar. III.Cilt. “Yavaş Şehir” Kavramı ve Modern İnsanın “Yaşanabilir Şehir” Ütopyası. Marmara Belediyeler Birliği. s.277.
- Atıl, A. Gülgün, B. Yörük, İ. Sürdürülebilir Kentler ve Peyzaj Mimarlığı.*Ege Üniv. Ziraat Fak. Dergisi.*, 2005, 42(2):215-226. ISSN 1018-8851.s.216.
- Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (European Charter of Local Self-Government), Avrupa Konseyi, 1985 (Türkçe-İngilizce).
- Altuntaş, A. (2012). Sürdürülebilir Toplumlar ve Metropollerin Baskılarından Kurtulmak İçin Alternatif Bir Yol: Sürdürülebilir Kentler. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.Cilt:9 sayı17*, s.136-137.
- Aydınlı, H. Memiş, L. (2013). Sürdürülebilir Kentsel Kalkınma ve Katılımı Mesudiye İlçe Kurultayı Örneği Üzerinden Yeniden Sorgulamak. s.68-69.
- Aydoğan, S. (2015). Sürdürülebilir Mimarlıkta Sakin Şehir (Cittaslow) Yaklaşımı, Yüksek Lisans Tezi İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. s. 24-117.
- Baker, S. E. And Edwards, R. (2012). How Many Qualitative Interviews is Enough?, National Centre for Research Methods.
- Bakırcı, M. (2002). Türkiye’de Baraj Yapımı Nedeniyle Yer Değiştiren Bir Şehir “Halfeti”. *Coğrafya Dergisi*, 10, 55-78, 28 Mayıs 2016.s.65
- Bal, H. (1999). Kent Sosyolojisi. Turhan Kitabevi Yayınları, s.23. Ankara.
- Baldemir, E. Kaşmer Şahin, T. Ve Kaya, F. (2013). “Yavaş Şehir Olma Durumunun Analitik Hiyerarşi Süreci İle Değerlendirilmesi”, *Ekonomi ve Yönetim*

Araştırmaları Dergisi, 2 (1), ss: 29-50, 2013.

Balta, C. Cittaslow Türkiye Sekreteryası. 26.09.2019.

Banister, D. (2000). Sustainable Urban Development and Transport -a Eurovision for 2020. *Transport Reviews*, Vol. 20, No. 1, 113-130. s.115-117.

Bayraktar, E. Öztürk, K. ve Kocaoğlu, M. (2016). Küreselleşmeye Karşı Yereli Koruma Çabası: Sakin Şehirler. *PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*. s.81.

Bayram, F. (1999). Sürdürülebilir Yerleşimler Yöntemler Öneriler”, *Prof. Dr. Cevat Geray'a Armağan*. Mülkiyeliler Birliği Yayınları, s. 254-256, Ankara.

Bilgi, M G. (2013). Türkiye'nin Sakin Şehirlerinde Permakültürel Koruma, Planlama, Yönetim ve Eğitim Pratikleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. s.48-51.

Bilgili, M. Y. (2017). Sürdürülebilir Yükseköğretim Kurumları: Karadeniz Teknik Üniversitesi Örneği. Doktora Tezi. Kamu Yönetimi Anabilim Sosyal Bilimler Enstitüsü Karadeniz Teknik Üniversitesi Kamu Yönetimi Programı. s.26-37. Trabzon.

Bilgin, V. (2007). Türkiye’de Değişimin Dinamikleri/ Köylülükten Çıkış Yolları. Ankara. Lotus Yayınevi. s.102.

Binyıl kalkınma Hedefleri Nedir?, www.un.org.tr/includes/files/Binyil02.pdf, 01.07.2018

Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Konferansı-Rio Deklarasyonu ve

“Gündem 21” (*UN Conference on Environment and Development – Rio*

Declaration and “Agenda 21”), T.C. Çevre Bakanlığı (1997). (Türkçe), s.10.

Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu, Ortak Geleceğimiz/*Our Common Future* (1991). Oxford University Press adına Türkiye Çevre Sorunları Vakfı. Ankara. (Türkçe).

- Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı Stockholm Deklarasyonu, 1972. 05.08.2018.
- Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı Habitat II, *Habitat Gündemi ve İstanbul Deklarasyonu Hedef ve İlkeler, Taahhütler ve Küresel Eylem Planı* 1996, (1999).madde 2, 103. s.5
- Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı, *Habitat II Ulusal Rapor ve Eylem Planı*. (1996).s.76.
- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, (2007). “*Sürdürülebilir Kalkınmanın Sektörlere Entegrasyonu Projesi Kapsamında Kentleşme Algılaması*”, dosya 05, Haziran, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi. s.69.
- Boyraz, Z. ve Bostancı , M. S. (2015). “Birecik Barajı Sonrası Yer Değiştiren Eski Halfeti’nin (Şanlıurfa) Turizm Potansiyeli”, *Journal of World of Turks*, C. 7, S. 3, s.70-73.
- Boyraz, Z. ve Bostancı , M. S. (2016). Kuruluş Yeri, Gelişimi ve Fonksiyon Özellikleri Bakımından Yeni Halfeti (Şanlıurfa). *ZfWTVol. 8 No. 1*, 83-107. s.84-95.
- Bozlağan, R. (2005). Sürdürülebilir Gelişme Düşüncesinin Tarihsel Arka Planı. s.1022-1025.
- Böke, K. (2014). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti. İstanbul.
- Budak, S. (2004). Uluslararası Çevre Düzenlemeleri Bağlamında Politika Adalet ve Katılım. M.C. Marin ve Uğur Yıldırım (Ed.), *Çevre Sorunlarına Çağdaş Yaklaşımlar: Ekolojik, Ekonomik, Politik ve Yönetimsel Perspektifler İçinde*. Beta Yayıncılık. s.413. İstanbul.
- Canan, F. (2005). Sürdürülebilir Kentsel Gelişim İçin Yoğunlaştırma Stratejisi. *Yapı Dergisi*, 286.s.51.
- Canlı, V. D. (2016). Yavaş Şehir Akımı ve Sürdürülebilirlik: Konaklama İşletmeleri Açısından Değerlendirme Muğla-Akyaka Örneği. Yüksek Lisans Tezi

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Seyahat İşletmeciliği ve Turist Rehberliği Anabilim Dalı.s.16. Konya.

Cesur, S.M. (2013). Yerel Düzeyde Sürdürülebilir Kalkınma Anlayışının Gelişimi ve Türkiye’de yerel Gündem 21 Programı Sonrası Çevresel Sürdürülebilirlik Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İşletmecilik Anabilim Dalı. s.30.

Charter of European Cities and Towns Towards Sustainability (The Aalborg Charter), (1994).

Cittaslow List. (2018). *Cittaslow International Network*.http://www.cittaslow.org/sites/default/files/content/page/files/246/cittaslow_list_march_2018.pdf.

Cittaslow International Association (2014). Charter Document, http://www.cittaslow.org/download/DocumentiUfficiali/Charter_2014.pdf. (28.06.2018).

City of Vancouver Policy Report Social Development (2005).s.3.

Cittaslow International Charter. (2017).

Cittaslow Turkey. (2017). Cittaslow Türkiye. <http://cittaslowturkiye.org/#cittaslow>, 27.06.2018.

Coşar, Y. (2013). Yavaş Şehir (Cittaslow) Olgusunun Turist Davranışları ve Yerel Halkın Kentsel Yaşam Kalitesi Algısına Etkileri, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Programı. s.60. İzmir.

Çahantimur, A. Turgut Yılmaz, H. (2008). Sürdürülebilir Kentsel Gelişmeye Sosyokültürel Bir Yaklaşım: Bursa örneği. *İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Programı*, 34469.Cilt:7, Sayı:2, 3-13.s. 3-4.İstanbul.

- Çakar, D. (2016). Kültürel Mirası Koruma Bağlamında “Yavaş Şehir” (Cittaslow) Hareketi: Türkiye Örneği. Yüksek Lisans Tezi Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Restorasyon Programı. s.30. İzmir.
- Çed ve Çevre İzinleri Şube Müdürlüğü. (2017). Şanlıurfa İli 2016 Yılı Çevre Durum Raporu. T.C. Şanlıurfa Valiliği Çevre Ve Şehircilik İl Müdürlüğü.
- Çerçi, A. (2013). Destinasyon Markalama ve Yavaş Şehir Seferihisar’ın Destinasyon Marka İmajı. Yüksek Lisans Tezi Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Turizm İşletmeciliği Uzmanlığı. s.90. Ankara.
- Çiftçi, B. (2016). Turizm Coğrafyası Açısından Dizi Turizmi: Karagül Dizisi Örneği (Halfeti). Yüksek Lisans Tezi. Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı. s. 38-66. Şanlıurfa.
- Çubuk, M. (2000). 21. Yüzyılda Beşerileşmiş Ve Sürdürülebilir Şehircilik İçin Düşünceler. *Kentsel Çevre ve Sürdürülebilirlik Paneli Doğu Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Kentsel Araştırma ve Geliştirme Merkezi*.s.4.
- Darıcı, B. (2015). Sürdürülebilir Kalkınma, Yavaş Şehir (Cittaslow)Anlayışı, Rasyonel İnsan’ın (Homo Economicus) Yeniden Sorgulanması.*Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*.Cilt: 8 Sayı: 40.s.643.
- Declaris,M. (2000).The Law of Sustainable Development General Principles. A report produced for the European Commission. Former Vice-president of the Hellenic Council of State. Environment Directorate-General.s.19.
- Deniz, T. (2017). Hızlı Dünyada Sürdürülebilir Mekânlar: Sakin Kentler.*İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 3 Volume: 6, Issue: 3. Sayfa:1399-1412.s1406-1407.*
- Denker, S. (2002). Sosyal Bilimlerde Yöntem ve Bilimsel Rapor Hazırlama Teknikleri Ders Notları. 8. Basım. Kütahya. s.313.

- Dinçer, M. (1996). Çevre Gönüllü Kuruluşları. Türkiye Çevre Vakfı Yayınları. s. 192. Ankara.
- Doğrusoy, İ. T. Ve Dalgakıran, A. (2011). An Alternative Approach in Sustainable Planning: Slow Urbanism. *International Journal of Architectural Research - Volume 5 - Issue 1* .s.134.
- Donat, O. (2016). Sakin Kent (Cittaslow) Üyeliğinin kamusal Mekanlara Etkisi: Tütkiye'deki sakin Kentler Üzerine Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. s. 12-86. Denizli.
- Duben, A ve Emrealp, S. (1996). Urban Management Development. IULA-EMME Yayını. s.17.İstanbul.
- Duran, B. (2018). Sürdürülebilirlik Kavramının Önemi, Karşılaşılan Sorunlar ve Şirketlerin Sürdürülebilirlik Raporlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Finansman Yüksek Lisans Programı. s.5. Ankara.
- Durguter, H. (2012).Kent Modelleri ve Sürdürülebilir Kent Yönetimi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/3*, p. 1053 1065. s.1063-1064. Ankara.
- Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu, (1991).Ortak Geleceğimiz.
- Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi (Johannesburg, 26 Ağustos - 4 Eylül 2002).
- Egeli, G. (1996). Avrupa Birliği ve Türkiye'de Çevre Politikaları. Türkiye Çevre Vakfı. Ankara. s.89- 94.
- Ekincek, S. (2014). Sakin Şehir (Cittaslow) Yöneticilerinin Sakin Şehir Hareketine ve Sürdürülebilirliğe Yönelik Değerlendirmeleri. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı.s. 28-51. Eskişehir.

- Ekşioğlu, A. Y. (2011). Kentsel Yaşam Kalitesi ve İstanbul Örneği. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Emrealp, S. (2005). Türkiye Yerel Gündem 21 Programı. *Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler El Kitabı*. 2.Baskı, IULA- EMME Yayını. s.13-25. İstanbul.
- Engin, H. (2010). Coğrafya Eğitiminde Sürdürülebilir Kalkınma, Sürdürülebilirlik Eğitimi Ve Çevre Eğitimi Konularının Kazandırılması. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı. s.50-51
- Erdinç, B. (2016).Avrupa Birliği'nde Sürdürülebilir Kentleşme: Türkiye'ye Yansımaları. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı.s.69.Aydın.
- Ersavaş Kavanoz, S. (2015). Cazibe Merkezleri Yaratma Stratejisi Olarak Yavaş Kentler. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. s.89-122.
- Ertan, A. H. (2014). *Kent ve Kentli Hakları*. Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü. Ankara: Hangar Baskı. s.39.
- Ertürk, H. (1996). Sürdürülebilir Kentler, Yeni Türkiye Habitat II Özel Sayısı, Yıl 2. Yeni Türkiye Medya Hizmetleri. s.175. Ankara.
- Eşitti, B. Demir, Harputluoğlu, D. (2015). Citta Slow Şehirlerde Yerel Halkın Earth Markete Yaklaşımı: Gökçeada Destinasyonu Örneği (The Approach of Local People to Earth Market in Cittaslow Cities: The Case of Imbros Destination). *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*.s.64.
- Gezen, A. F. (2015). İnşaat Sektöründe Sürdürülebilir Kent Yaşamı ve Karayollarında Uygulama Alanları. Yüksek Lisans Tezi. Beykent

Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İnşaat Mühendisliği Anabilim Dalı
Tasarım ve Yapım Yönetimi Bilim Dalı. s.15-16. İstanbul.

Göçkan, E. (2012). İzmir İli Yavaş Şehir Seferihisar Örneğinde Doğal ve Kültürel Yapı Üzerine Araştırmalar, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. s. 104. İzmir.

Gönüllü, G. (2014). Çevresel-Kentsel Hakların Gelişimi: Dünyada ve Türkiye’de Kentsel Haklar. *İnsan Hakları Yıllığı, Cilt 32*.s.37-40.

Görün, M. ve Kara, M. (2010). Kentsel Dönüşüm ve Sosyal Girişimcilik Bağlamında Türkiye’de Kentsel Yaşam Kalitesinin Artırılması. *Yönetim Bilimleri Dergisi (8: 2) 2010 Journal of Administrative Sciences*. s.144.

Grzelak-Kostulska, E. Holowiecka, B. and Kwiatkowski, G. (2011). Cittaslow International Network: An Example of a Globalization Idea?” *In The Scale of Globalization. Think Globally, Act Locally, Change Individually in the 21st Century*, 186-192. Ostrava: University of Ostrava, 2011. ISBN 978-80-7368-963-6.s.187.

Güçlü, A. (2007). Sürdürülebilir Kalkınma ve Türkiye’nin Çevre Politikaları. Master Tezi. Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı. s.184. Ankara.

Güçlü, S. Ö.(2002), Kentleşme ve Göç Sürecinde Antalya’da Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci, Kültür Bakanlığı Yayınları. s.113. Ankara.

Gül, K. S. (2008). Kamu Yönetiminde ve Güvenlik Hizmetlerinde Hesap Verebilirlik. *Polis Bilimleri Dergisi Cilt:10 (4)*.s.73.

Günerhan, S. A. Erdem, Ü. Ve Günerhan, H. (2010). Çevre ve Enerji Açısından Yavaş Şehir Hareketinin Gelişimi. s.33.

Güneş, M. (2004). Yerel Gündem 21 “Ulusal” Kentlerden “Küresel” Köylere. Detay Yayıncılık, Ankara. s.36-37.

Gürel Üçer, Z. A. (2017). Kentsel Politikaların Belirlenmesinde Bir Araç: Sürdürülebilirlik Göstergeleri. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, Cilt 26 Sayı 1, s.103-124.s.104-112.

- Gürlük, S. (2010). Sürdürülebilir Kalkınma Gelişmekte Olan Ülkelerde Uygulanabilir Mi?.*Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt. 5 Sayı: 2* . s.88
- Güven, E. (2011). Yavaş Güzeldir: Yavaş Yemek'ten Yavaş Medya'ya Hızlı Tüketime Dair Bir Çözüm Önerisi. s.116.
- Güven, M. (2017).Sürdürülebilir Kalkınma 2030 Gündemi Bağlamında Çalışma Hayatında Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık. *KTÜ Sosyal Bilimler EnstitüsüSosyal Bilimler Dergisi*.s.8.
- Halfeti Belediyesi (2016) Faaliyet Raporu.
- Halfeti Belediyesi (2017) Faaliyet Raporu.
- Halfeti İlçe Tarım Müdürlüğü, 28.04.2019.
- Halfeti Kaymakamlığı Proje Ofisi. (2016)
- Harmon, K. (2008). Moving Toward Urban Sustainability: A Comparison of the Development of Sustainability Indicators in Seattle and Minneapolis”, *Local Sustainable Urban Development in a Globalized World* (Ed. Lauren C. Heberle ve Susan M. Opp), England: Ashgate Publishing Limited.s.96.
- Haştemoğlu, Ş H. (2006). 1960’Larda Sürdürülebilirlik ve Kentleşme; Isparta, İstasyon Caddesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Mimarlık Anabilim Dalı. s.25-30. Isparta.
- Hekimci, F. (2014). Sürdürülebilir Bir Yerel Kalkınma Modeli: ‘‘Yavaş Şehirler’’ ve Ekoturizm. *Kalkınmada Anahtar Verimlilik Dergisi*, T.C. Bilim Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığı Verimlilik Genel Müdürlüğü, Haziran 2014, Ankara. <https://anahtar.sanayi.gov.tr/tr/news/surdurulebilir-bir-yerel-kalkinma-modeli-yavas-sehirler-ve-ekoturizm/1772>. (Erişim: 11.09.2018).
- Honore, C. (2008). Çev. Gür, E. Hız Çılgınlığına Başkaldıran Yavaşlık Hareketi Yavaş. Alfa Yayınları 1.Basım. s.11-89. İstanbul.

- Ida, Helander. (2011). Sustainable Development Strategist, Municipality of Falköping.
- İzci, R. Mazlum, S. C. (2012). Rio+20 Arifesinde Çevre Rejimleri ve Söylemleri. *Marmara Avrupa Araştırmaları Dergisi*. Çevre Özel Sayısı.Marmara Üniversitesi Avrupa Birliği Enstitüsü Yayını. *Cilt:20*, Sayı: 1. s.2.
- Kadıoğlu, D.Y. (2009). Yavaşlığın Keyfi Bu Şehirlerde, *Yolculuk Dergisi*. Sayı:62, Elektronik Sürümü <http://www.yolculuk.com.tr/>.s. 72-76.
- Kaplan, A. (1999). Küresel Çevre Sorunları ve Politikaları. Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları. Tezler Dizisi-3. s.121.Ankara.
- Karaaslan, G. E. (2011). Sürdürülebilir Kent İçin Eko- Teknolojik Tasarım Bartın- Amasra Örneği. Yüksek Lisans Tezi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı. s.7-8. Bartın.
- Karaboran, H. (1989). Şehir Coğrafyası ve Şehirselleşme Fonksiyonları, *Fırat Üniversitesi Dergisi, Sosyal Bilimler s:81-118*, Cilt: 3 Sayı:1.90. Elazığ.
- Karaca, C. (2011). Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre Dostu Maliye Politikaları. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı Maliye İktisat Bilim Dalı. s.35. İstanbul.
- Karacadağ Kalkınma Ajansı. (2018).
- Karakaş, G. (2013). “Burada Her Şey Daha Yavaş”, <http://www.milliyet.com.tr/burada-her-seydaha%20yavas/pazar/haberdetay/05.05.2013/1703551/default.htm>, Erişim Tarihi: 26.09.2014
- Karakurt, E. (2008). Sürdürülebilir Kentsel Yaşam Açısından Sosyal Sermayenin Önemi, “İş, Güç” *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, *Cilt: 10* Sayı:2.s.81.
- Karakurt Tosun, E. (2009). Sürdürülebilirlik Olgusu ve Kentsel Yapıya Etkileri. *Paradoks, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, (e-dergi), <http://www.paradoks.org>, ISSN 1305-7979, Yıl:5 Sayı:2. s.4-11.

- Karakurt Tosun, E. (2013a). Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Sürecinde Kompakt Kent Modelinin Analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Cilt: 15, Sayı: 1, Yıl: 2013, Sayfa: 103-120. ISSN: 1302-3284 E-ISSN: 1308-0911.s.106.*
- Karakurt Tosun, E. (2013b). Yaşam Kalitesi Ekseninde Şekillenen Alternatif Bir Kentsel Yaşam Modeli: Yavaş Kentleşme Hareketi. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi.Cilt XXXII, Sayı 1.s.215-217.*
- Karakurt Tosun, E. (2017). Sürdürülebilirlik Bağlamında Ekolojik Kent Söylemi. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2017, Cilt:17, Yıl:17, Sayı: 4, 17: 169-189.s 171-172.*
- Karakuzulu, Z. (2010). Sürdürülebilir Kentler ve Kasabalar, Yerel Gündem 21 ve Bursa Örneği. Yazılı Bildiri, Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi, 6. Ulusal Coğrafya Sempozyumu, Ankara.
- Karakuzulu, Z. (2015). Sürdürülebilir Kentler ve Kasabalar, Yerel Gündem 21 ve Bursa Örneği" s.400.
- Karataş, A. Karabağ, Ö. (2013). Cittaslow Hareketinde Çevre Eğitiminin Önemi.Balikesir University The Journal of Social Sciences Institute Volume: 16 - Number: 29, June 2013.s.4. *Kentges Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı. 2010-2023. s.4. Ankara.*
- Kaya, M. F. Tomal, N. (2011). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimi Açısından İncelenmesi. *Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi, Uluslar arası E-Dergi, Cilt: 1, Sayı: 2, Aralık.s.50.*
- Kaya, N. Çobanoğlu M. T. Artvinli, E. (2017). Sürdürülebilir Kalkınma için Türkiye'de ve Dünyada Çevre Eğitimi çalışmaları. s.410.
- Keleş, R. (1998). Kentbilim Terimleri Sözlüğü. 2.Baskı, İmge Kitabevi Yayınları,.s.75-112. Ankara.
- Keleş, R. (2001),“Sustainable Urbanization and Its Policy Implications the Case of Turkey”, (Ed. Camarda, D. ve L. Grassini) Interdependency Between

Agriculture and Urbanization: Conflicts on Sustainable Use of Soil and Water, Bari: C1heam, Options Méditerranéennes: Série A. Séminaires Méditerranéens; N.44, 119-135.

Keleş, R. (2004). Kentleşme Politikası. 8.Basım. İmge Kitabevi Yayınları. s.105-107. Ankara.4

Keleş, R. (2010). Kentleşme Politikası. 11. Baskı. İmge Kitabevi. s.27. Ankara

Keleş, R.Hamamcı, C. (1997). ÇevreBilim.2. Baskı. İmge Kitabevi. s.139-140. Ankara.

Keleş, R. Hamamcı, C. (2005). Çevre Politikası. 5. Baskı. İmge Kitabevi. s.171. Ankara.

Keleş, R. Hamamcı, C. Çoban, A. (2015). Çevre Politikası. 8.Basım. İmge Kitabevi.s.178. Ankara.

Kentges Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı 2010-2023. s.13. Ankara.

Keskin, E. B. (2010). Sürdürülebilir Kent Kavramına Farklı Bir Bakış Olarak Yavaş Şehirler(Cittaslow): Seferihisar Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü kamu Yönetimi Anabilim Dalı.s. 5-85.

Keskin, E. B. (2012). Sürdürülebilir Kent Kavramına Farklı Bir Bakış: Yavaş Şehirler (Cittaslow).*Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi.Cilt/Vol: 8, Sayı/Num: 01, s.86-94.*

Kılıçoğlu,P. (2005). Türkiye'nin Çevre Politikalarında Sürdürülebilir Gelişme. Turhan Kitabevi. s.23-24.

Köstem, B. (2010). Cittaslow Nedir?

Kula, E. (1998). History of Environmental Economic Thought, Routledge. London.s.151.

Kut Görgün, E. (2014). Marka Kent Olma Yolunda Cittaslow (Slow City) Felsefesi Bütünleşmesi Düşünülen Sandıklı. s.2.

- Marmara, A. (2006). Sürdürülebilir Kalkınma Çerçevesinde İşletmelerin Sosyal Sorumluluğu. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri.s.10
- Marshall, G. (1999). Sosyoloji Sözlüğü, Osman A. ve Derya K. (Çev), Bilim ve Sanat Yayınları. Ankara.s.706.
- Mayer, H. ve Knox, P.L. (2006) “Slow Cities: Sustainable Places in a Fast World”, Journal of Urban Affairs, Vol:28, No.4, s.322-328.
- Meadows, Donella, H.ve diğerleri (1978) Ekonomik Büyümenin Sınırları, Kemal Tosun ve diğerleri (çev.), İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadı Enstitüsü Yayını.s.10-11. İstanbul.
- Memiş, L. (2016). Sürdürülebilir Kentsel Kalkınma ve katı Atık Yönetiminde Ağ Yönetişimi: Giresun İli Örneği. Doktora Tezi Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Enstitü Anabilim Dalı: Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi.s.102-193.
- Mengi, A. (Ed.). Akkoyunlu, Ertan, K. (2007). Kent ve Politika Antik Kentten Dünya Kentine. İmge Kitabevi.1. Baskı. Ankara. s.10-34
- Mengi,A. Algan, N. (2003). Küreselleşme ve Yerelleşme Çağında Bölgesel Sürdürülebilir Gelişme, AB ve Türkiye Örneği. Siyasal Kitabevi.s.7-34.
- Morelli, J. (2011), “Environmental Sustainability: A Definition for Environmental Professionals”, Journal of Environmental Sustainability, 1(1), s.6.
- Netzer, N. (2012). Really the Future We Want? Civil Society Voices on Rio+20, Nina Netzer ve diğerleri (Ed.). Friedrich Elbert Stiftung. s.5.
- Newman, P (1999). Sustainability and Cities: Extending The Metabolism Model, Lanscape and Urban Planning, C. 44, s.219-223.
- Ocha, W. (2004).” Briefing Notes”, “*Cittaslow the Slow Cities Movement* ”. s.8-14
- Onaran, D. C. (2013). Yavaş Şehirlerde Kentsel Kimlik. Yüksek Lisans Tezi, M.S.G.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü. s. 18.

- Ortak Geleceğimiz Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu. (1987). Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayını. Oxford University Press. s.71.
- Ozmehmet, E. (2012). Dünyada ve Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımları. s.9..
- Özbakır, S. N. (2016). Birleşmiş Milletler Binyıl Kalkınma Hedefleri ve 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri. İzmir Ticaret Odası.
- Özcan, A. (2016). Sürdürülebilirlik Ekseninde “Yeni Çevresel Haklar Deneyimi” ve Eko- Politik Bir Analiz: “Güneş ve Rüzgar Hakları” *Alternatif Politika Cilt 8, Sayı 1, Şubat 2016. S.10-54*
- Özcan, K. (2016). Kent Planlamada sürdürülebilirlik Gündemi: Bir Kavramsallaştırma Denemesi. *Eurasscience Journals. Avrasya Terim Dergisi, 4 (2):7-17. s.10.*
- Özcan, S. (2007). Küresel Konferanslar ve Çevre Sorunları: Çevre Kalkınma ve Etik Açısından Eletirel Bir Değerlendirme. s.773.
- Özçağ, M. ve Hotunluoğlu H. (2015). Kalkınma Anlayışında Yeni Bir Boyut: *Yeşil Ekonomi. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13(2): 303-324.*
- Özgenç, M. Ö. (2012). İdeal Toplum Düzeni Arayışında Kurgulanan Kentsel Planlamalar, Ütopya ve Yavaş Şehir Akımı. Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Sorunları Programı.s.114. İstanbul.
- Özgüç, N. (1997) “Turizm Coğrafyası: Özellikler ve Bölgeler”, İstanbul, Çantay Kitabevi.s.53-57.
- Özgür H. Ve Kösecik M. (Ed.). Palabıyık H. (2005). Sürdürülebilirlik ve Yerel Yönetimler: Uygulanabilirliği ve Ölçümü Üzerine. Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-1: Reform. Nobel Yayınları. Ankara.

- Özhancı, E. Bozhüyük Ardahanlıoğlu, Z. Yılmaz, H. (2012). *Sakin Şehir Üyelik Süreci Analizi*. Atatürk Üniv. Ziraat Fak. Derg., 43 (2): 163-173, 2012. Araştırma Makalesi. s.164.
- Özkan, H. C. (2011). Bir Sürdürülebilir Kent Modeli: Yavaş Şehir Hareketi. Yüksek Lisans Tezi Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Bina Araştırma ve Planlama Programı. s.11-38.İstanbul.
- Özmen, Y. Birsen, Ş. H. ve Birsen, Ö. (2017). Yavaş Hareketi: Çevreden Kültüre Hayatın Her Alanında Küreselleşmeye Başkaldırı. s.39-40.
- Özmete, E. (2010). Sosyal hizmette sürdürülebilir kalkınma anlayışı: Kavramsal Analiz. *Aile ve Toplum Dergisi*, 6(22), s.81
- Öztürk, S. (2012). Small Towns Reshaping Their Urban Planning Policies Joining in the Cittaslow International Network: The Case of Seferihisar In Turkey. The Graduate School of Social Sciences Middle East Technical University. Ankara.
- Padovani, G. Petrini, C. (2012). Slow Food Devrimi, Çağrı Ekiz (Çev.), Sinek Sekiz Yayınevi.s.19. İstanbul.
- Parkins, W. & Craig, G. (2006). Slow Living. *Oxford Berg Publisher*.s.448
- Pink, S., (2008) “*Sense and Sustainability: The Case of the Slow City Movement*”, *Local Environment*, Vol:13, No.2, s.98.
- Pisano, U. Endl, A. Berger, G. (2012). The Rio+20 Conference 2012: Objectives, processes and outcomes.s.19-20
- ESDN (European Sustainable Development Network). Quarterly Report N°25. s.19-20.
- Quaid, A (2002).“The Sustainability Inventory: A Tool to Assist US Municipalities Advance Towards Sustainability”. *Local Environment*. Vol.7, pp.447-452.

- Radstrom, S. (2011). "A Place-Sustaining Framework for Local Urban Identity: An Introduction and History of Cittaslow", *Italian Journal of Planning Practice*, 1/1. s.94-99
- Ritzer, G. (2014). Toplumun McDonaldlaştırılması Çağdaş Toplum Yaşamının Değişen Karakteri Üzerine Bir İnceleme, İngilizceden Çeviren: Şen Sür Kaya. Ayrıntı Yayınları. İstanbul.
- Satterthwaite, D. (1997). Sustainable Cities or Cities That Contribute To Sustainable Development ?, *Urban Studies*, C.34, S:10, p.1668
- Savaş Yavuzçehre, P ve Donat, O. (2016). Sakin Kent Hareketi'nin Türkiye'deki Gelişimi Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi Cilt: 9 Sayı: 42 Şubat 2016*.s. 1484-1488.
- Savaş Yavuzçehre, P ve Donat, O. (2017). Türkiye'de Sakin Kent (Cittaslow) Üyeliğinin Kamusal Mekanlara Etkisine Yönelik Bir İnceleme. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı 27*.s.300-315.
- Seattle's Comprehensive Plan, Toward a Sustainable Seattle. A Plan for Managing Growth 1994-2014, City of Seattle, Strategic Planning Office. 1997. s. viii.
- Sencar, P. (2007). Türkiye'de Çevre Koruma ve Ekonomik Büyüme İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Kamu Yönetimi Bölümü Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.79-96. Edirne.
- Sezgin, M ve Ünüvar, Ş. (2011). Sürdürülebilirlik ve Şehir Pazarlaması Ekseninde Yavaş Şehir. *Çizgi Kitabevi*. s.15-182.
- Sırım, V. (2012). Çevreyle Bütünleşmiş Bir Yerel Yönetim Örneği Olarak "Sakin Şehir" Hareketi Ve Türkiye'nin Potansiyeli. *Tarih Kültür ve Sanat araştırmaları Dergisi* (ISSN: 2147-0626). s. 120-126.
- Steiner, A. (2013). Making History, Our Planet the magazine of United Nations Environment Programme. S.7.

Suher, H. (1996), Şehircilik, İ.T.Ü.Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi Taşkışla.s.42. İstanbul.

Sutton, P. (2004). A Perspective on environmental sustainability? A paper for the Victorian Commissioner for Environmental Sustainability. <http://www.green-innovations.asn.au.Philip.Sutton@green-innovations.asn.au>. Pdf. s.11.

Sürdürülebilir Kalkınma Ulusal Rapor Taslak. (2002).

Sürdürülebilir Kalkınma T.C Dışişleri Bakanlığı.(01.07.2018).

Şahin, İ. Kutlu, S.Z. (2013). Cittaslow: Sürdürülebilir Kalkınma Ekseninde Bir Değerlendirme. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies* 2/1 (2014) 55-63.s.47-58.

Şahinalp, M.S. (2005) “Şanlıurfa Şehrinin Kuruluşu ve Gelişimi”, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şahin, Z. (2017). Aktüel Turizm Türü Olarak Cittaslow Organizasyonu, Türkiye ve Dünyadaki Örnekleriyle Cittaslow Faaliyetlerinin Pazarlaması Açısından Bir Swot Analizi. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı İşletme Yönetimi Bilim Dalı.s.16-17.İstanbul.

Şahinkaya, S. (2010). Bir Yerel Kalkınma Modeli: Cittaslow ve Seferihisar Üzerine Değerlendirmeler. s.14-15.

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2014).

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2015).

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2016).

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2017).

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2018).

Şen, U. (2017). Çevre Politikaları Kapsamında Sakin Kentlerin Çalışanların Yaşam Tatmini Üzerindeki Etkileri: Uzundere Örneği. Yüksek Lisans Tezi.

Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı. s.27- 58. Erzurum.

Şengül, H T. (1999). Sosyal Adalet, Kent Mekânı ve Küreselleşme, Dünya Şehircilik Günü 23. Kolokyumu Bildiriler Kitabı. TMMOB Şehir Plancıları Odası. İstanbul: s.77.

Şeşen, E. Ertürk, K.Ö. (2017). Türkiye’de 1990 Sonrası Çevre Politikalarının Seçim Beyannamelerine Yansımaları. s.193.

Tayfun, A. Acuner, E. (2014). Cittaslow: A Model Proposal For Çamlıhemşin

(Cittaslow: Çamlıhemşin İçin Bir Model Önerisi). *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*.s.36-66

TBMM Ziraat Mühendisleri Odası. (2015).

T.C. Anayasası. (1982). T. C. Resmî Gazete, 17844, 20 Ekim 1982.

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı. (1984). Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1985-1989.s.171

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı. (1989). Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı 1990-1994.s.189-312.

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı. (1995). Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1996-2000.

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı. (2000). Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001-2005.

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı. (2006). Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013.

T.C Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Habitat Konferansları/
<http://www.mfa.gov.tr/birlesmis-milletler-insan-yerlesimleri-programi.tr.mfa>. 11.07. 2018.

T.C. Dışişleri Bakanlığı BM İnsan Yerleşimleri Programı. (20.08.2018).

T.C. Dışişleri Bakanlığı Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi Johannesburg 4 Eylül 2002. (15.08.2018).

T.C Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı (Rio+20).06.07.2018.

T.C Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Habitat Konferansları. (11.07. 2018).

T.C. Halfeti Milli Eğitim Müdürlüğü 2015-2019 Stratejik Planı. (2015). s.20.

T.C. Karacadağ Kalkınma Ajansı. (2018).

T.C. Kalkınma Bakanlığı (2013). Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018

Tekeli, İ (1996a) “Birleşmiş Milletler Konferansları’nın Yapısal Sınırları, İç Gerilimleri, Konferanslar Arası İşbölümü ve Habitat II”, Habitat II Konferansı Yazıları, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Ankara. s.15-52

Tekeli, İ. (1996b). “Habitat II’nin İçeriğinin Geliştirilmesi Üzerine Düşünceler”, Habitat II Konferansı Yazıları, T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı. s.15-26. Ankara.

Tekeli, İ. (2009a). Günümüzde Kentsel Altyapı Sorunsalına Genel Bir Bakış.s.194-197.

Tekeli, İ. (2009a). Kültür Politikaları ve İnsan Hakları Bağlamında Doğal Ve Tarihi Çevreyi Korumak. Tarih Vakfı Yurt Yayınları.s.131-197.

Tekeli, İ., Çağatay, G. Vaizoğlu, S. Algan, N. Dünder, A. K. (2010).*Yaşam Kalitesi Göstergeleri Türkiye İçin Bir Veri Sistemi Önerisi*. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Raporları. 2. Baskı.s.18-19

Terzi, S. (2017). Sürdürülebilir Kalkınma Çerçevesinde Türkiye’de Uygulanan Çevre Politikası Araçlarının Değerlendirilmesi. Uzmanlık Tezi. T.C Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. s.7-17. Ankara.

TRT TÜRK Yavaş Şehirler Belgeseli

Tıraş, H. (2012). Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre: Teorik Bir İnceleme. s.61-64.

- Toprak, D. (2006). Sürdürülebilir Kalkınma Çerçevesinde Çevre Politikaları ve Mali Araçlar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Yıl/Volume:2 Sayı/Issue 4, s.Güz.s.151.
- Tuna, Y. Ceritli, İ. (1997). Kentsel Kalkınma Sürecinde Kent Ekonomisinin İşlevleri ve Sorunları. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, Cilt 6,Sayı 4.s.24.
- Tutar, H. Altınöz, M. (2016). Hesap Verebilirlik Bağlamında İç Denetim ve Sorun Alanları: Eleştirel Bir Analiz.s.229.
- Tutulmaz, O. (2012). Sürdürülebilir Kalkınma: Sürdürülebilirlik İçin Bir Çözüm Vizyonu. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (<http://sbe.gantep.edu.tr>) .11(3):601 -626 ISSN: 1303-0094. s.610.
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi Johannesburg 4 Eylül 2002, 15.08.2018.
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı. 20.08.2018.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2018) Şanlıurfa-Halfeti
- Türkseven Doğrusoy, İ. Dalgakıran, A. (2011). An Alternative Approach in Sustainable Planning: *Slow Urbanism*. *Archnet-IJAR, International Journal of Architectural Research*.Archnet-IJAR, Volume 5 - Issue 1 - March 2011 - (127-142).s. 132.
- Ulusoy, A. ve Vural, T. (2001). Kentleşmenin Sosyo-Ekonomik Etkileri. *Belediye Dergisi, Sayı:7, No:12. s.9*
- UN, Declaration of the United Nations Conference on the Human Environment, Chapter 11, 21st Plenary Meeting, 16 June 1972.
- United Nations. (1972). UN Stockholm Environment Declaration. Stockholm: UN.
- United Nations. (1987). Our Common Future United Nations Report of the World Commission on Environment and Development.

- Uslu, A. (2009). Sürdürülebilir Yeşil Kent Fikirleri, Örnekleri Ve Türkiye için Dersler, XXI. Uluslararası Yapı ve Yaşam Kongresi Bildiriler Kitabı, TMMOB Mimarlar Odası Yayını. s.49. Bursa.
- Üçer, A. G. (2009). Kentsel Yaşam Kalitesinin Belediye Hizmetleri Kapsamında Belirlenmesine ve Geliştirilmesine Yönelik Bir Yaklaşım: Orta Ölçekli Kent Örnekleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. s.21-22. Ankara.
- Ünal, Ç. (2016). Turizm Coğrafyasında Yeni Kavramlar “Yavaş Şehirler ve Yavaş Turizm” New Concepts in Tourism Geography "Cittaslow" and "Slow Tourism" *Doğu Coğrafya Dergisi* – 36.s.22.
- Ünal, M. ve Zavalı, Y. S. (2016). Küreselleşme Karşıtı Bir Hareket: Yavaş Hareketi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* Cilt:5, sayı:4, Sayfa: 889-912. s.894-901.
- Üstündağlı, E., Baybars, M. ve Güzeloğlu, E. B. (2015). “Collaborative Sustainability: Analyzing Economic and Social Outcomes in the Context of Cittaslow”, *Business and Economic Research Journal*, 6 Number 1, s.130.
- WCED (World Commission on Environment and Development), (1987) *Report of the World commission on environment and development: our ommon future*, Oxford University Press, Oxford.s.43
- Wheeler, S. (2003) Planning sustainable and livable cities. The City Reader, 3rd Edition, Routledge Urban Reader Series, New York, s. 487-496.
- Williams, K. (2009). Sustainable Cities: Research And Practice Challenges, *International Journal of Urban Sustainable Development*, s.129-130.
- World Urbanization Prospects. (2014). The 2014 Revision. U.N. Department of Economic and Social Affairs. United Nations New York..s.3.
- Yalçın, A. Ve S. (2013). Sürdürülebilir Yerel Kalkınma İçin Cittaslow Hareketi Bir Model Olabilir Mi?. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Cilt 5, No 1, 2013 ISSN: 1309-8012 (Online).s.36-40

- Yazar, H.K. (2006). Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Çerçevesinde Orta Ölçekli Kentlere Dönük Kent Planlama Yöntem Teorisi. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ve Siyaset Bilimi Kent ve Çevre Bilimleri Ana dalı. s. 5-71.
- Yeni, O. (2014). Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Kalkınma: Bir Yazın Taraması. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 16/3 (2014) 181-208.s.183
- Yeni Kentsel Gündem Habitat III (2017). United Nations. <http://habitat3.org/wp-content/uploads/NUA-Turkish.pdf?v=2>, 22.06.2019)
- Yenice, S. (2011). Tarihi Kent Merkezlerinde Sürdürülebilir Yenileme İçin Bir Model Önerisi; Konya Örneği. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı.s.51-55.
- Yıkılmaz, R. F. (2011). Sürdürülebilir Kalkınmanın Ölçülmesi ve Türkiye İçin Yöntem Geliştirilmesi. Uzmanlık Tezi T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı. s.26-37.
- Yıldırım, A. Karahmet A. (2013). Yavaş Şehir Hareketinin Kent İmajına katkısı: Ordu- Perşembe örneğinin Yerel basın Üzerinden Analizi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*. Cilt 5, No 1, 2013 ISSN: 1309-8012 (Online). s.17-24.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, U. Göktürk, İ. (2004). Sürdürülebilir Kalkınma, Mehmet C. Marın ve Uğur Yıldırım (Ed.), Çevre Sorunlarına Çağdaş Yaklaşımlar, içinde (449-488), İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş.s.465-469.
- Yılmaz, O. Güneş, G. (2013). Halfeti Örneğinde Sakin Şehir Hareketinin Peyzaj Korumaya Katkısı, *Peyzaj Mimarlığı 5. Kongresi / 14-17 Kasım 2013 – Adana*. s.212.

Yılmaz, A. Tuncer, M. ve Zorlu, K. (2016). Yavaş Şehir (Sürdürülebilir Yerel Kalkınma) Potansiyeline Yönelik Bir Araştırma: Güzelyurt, Aksaray. *Studiess of in The Ottoman Domain Cilt:6 Sayı:10 Şubat 2016*.

Yurtseven, H. R. Kaya, O. ve Harman, S. (2010). Yavaş Hareketi. Detay Yayıncılık. s.2- 40. Ankara.

İnternette Alınan Kaynaklar

<http://www.akyakahakkindahersey.com/category/genel-bilgiler/>, 28.09.2018.

<https://www.aydinlik.com.tr/surdurulebilir-kent-gostergeleri>, 10.06.2018.

<https://www.avrupa.info.tr/tr>, 08.07.2018.

<http://www.cevre.gov.tr/ulusalraporSonuc.htm>, 01.07.2018.

www.cittaslow.net, 25.06.2018.

<http://www.cittaslow.org/network>, 26.09.2018.

<http://cittaslowturkiye.org/#turkiye>, 21.09.2019.

http://www.geography.unibe.ch/unibe/philnat/giub/content/e9500/e10063/e10068/e12339/linkliste12341/Mayer_2009_Cittaslow_eng.pdf, 25.06.2018.

<https://www.haberler.com/halfeti-ye-asma-kopru-yapiliyor-3309875-haberi/>, 20.07.2019.

<http://www.cevreciyiz.com/makale-detay/672/dunya-surdurulebilir-kalkinma-zirvesi-johannesburg-uygulama-planı>, 15.09.2019.

<https://www.dictionay.com>, 21.09.2019.

<http://habitat.csb.gov.tr/habitat-konferanslari-i-5746>, 10.07.2018.

<http://habitat.csb.gov.tr/konferans-i-5747>, 11.07.2018.

<http://habitat.org.tr/gundem21/40-gundem21/129-bm-binyil-bildirgesi.html>, 01.07.2018.

<http://www.halfeti.gov.tr/>, 15.07.2019.

<http://www.halfeti.gov.tr/tarihce>, 13.05.2019.

https://www.nufusu.com/ilce/halfeti_sanliurfa-nufusu, 13.05.2019.

<https://www.sabah.com.tr/turizm/2019/03/27/halfetinin-kaderi-gorevlendirmeye-degisti>, 27.03.2019.

<http://www.mfa.gov.tr/bm-insan-yerlesimleri-programi.tr.mfa>, 03.06.2018.

<http://www.mfa.gov.tr/birlesmis-milletler-insan-yerlesimleri-programi.tr.mfa>, 11.07.2018.

http://www.mfa.gov.tr/dunya-surdurulebilir-kalkinma-zirvesi_johannesburg_-26-agustos---4-eylul-2002_.tr.mfa, 01.06.2018.

<http://www.mfa.gov.tr/surdurulebilir-kalkinma.tr.mfa>, 02.07.2018.

<http://mudurnu.bel.tr/mudurnu/mudurnu-tarihi>, 06.10.2018.

<https://www.sanliurfa.bel.tr/kategori/22/0/devam-eden-projeler>, 19.05.2019.

<https://www.sanliurfa.bel.tr/kategori/23/0/tamamlanan-projeler>, 15.07.2019.

<https://www.sabah.com.tr/turizm>, 27.03.2019.

<https://www.sabah.com.tr/turizm/2019/03/27/halfetinin-kaderi-gorevlendirmeyle-degisti>, 27.03.2019.

<http://savsat.bel.tr/>, 2019.

<http://www.sakinsehirseferihisar.com>, 2019.

<https://www.slowfood.com/>, 21.09.2018.

<https://www.trthaber.com/haber/yasam/halfetinin-karagul-projesine-uluslararasi-odul-314789.html>, 16.07.2019.

<https://www.unenvironment.org/resources/geo-5-summary-policy-makers>, 26.08.2019.

<http://www.urfadabugun.com/haber/96741/halfeti-belediyesinin-2015-yili-faaliyet-raporu.html>, 15.07.2019

www.tr.undp.org, 23.05.2019.

<http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/sustainable-development-goals/background.html>, 08.07.2018.

<https://www.yesilist.com/sur101-surdurulebilirlik-kavramina-kisa-bir-giris/>, 19.09.2019.

EKLER

EK 1. Tablo 11: Gündem 21

1.KISIM: SOSYAL VE EKONOMİK BOYUTLAR

1.Bölüm	Giriş
2.Bölüm	Gelişmekte olan ülkelerde sürdürülebilir kalkınmanın hızlandırılması için uluslararası işbirliği
3.Bölüm	Yoksullukla mücadele
4.Bölüm	Tüketim alışkanlıklarının değiştirilmesi
5.Bölüm	Demografik dinamikler ve sürdürülebilirlik
6.Bölüm	İnsan sağlığının korunması
7.Bölüm	Sürdürülebilir insan yerleşimleri gelişmesinin desteklenmesi
8.Bölüm	Karar alma sürecinde çevre ve kalkınmanın bütünleştirilmesi

2.KISIM: KALKINMA İÇİN KAYNAKLARIN KORUNMASI VE YÖNETİMİ

9.Bölüm	Atmosferin korunması
10.Bölüm	Toprak kaynaklarının planlanması ve yönetimine bütünelşik yaklaşım
11.Bölüm	Ormansızlaşma ile mücadele
12.Bölüm	Hassas ekosistemlerin yönetimi: çölleşme ve kuraklık ile mücadele
13.Bölüm	Hassas ekosistemlerin yönetimi: dağların sürdürülebilir gelişmesi
14.Bölüm	Sürdürülebilir tarımın ve kırsal kalkınmanın desteklenmesi
15.Bölüm	Biyolojik çeşitliliğin korunması
16.Bölüm	Biyoteknolojinin çevresel açıdan sağlıklı bir şekilde yönetimi
17.bölüm	Okyanusların, kapalı ve yarı-kapalı denizler de dahil olmak üzere her türlü denizin ve kıyı alanların korunması, canlı kaynaklarının korunması, rasyonel kullanımı ve geliştirilmesi
18.Bölüm	Tatlı su kaynaklarının temini ve kalitesinin korunması: Su kaynaklarının geliştirilmesi, yönetimi ve kullanımında bütünelşik yaklaşımların uygulanması
19.Bölüm	Zehirli ve tehlikeli ürünlerin yasadışı uluslararası dolaşımı dâhil olmak üzere, zehirli kimyasal maddelerin çevresel açıdan sağlıklı bir şekilde yönetimi

20.Bölüm	Tehlikeli atıkların yasadışı uluslararası dolaşımı dâhil olmak üzere, tehlikeli atıkların çevresel açıdan sağlıklı bir şekilde yönetimi
21.Bölüm	Katı atıkların ve suların çevresel açıdan sağlıklı bir şekilde yönetimi
22.Bölüm	Radyoaktif atıkların güvenli ve çevresel açıdan sağlıklı bir şekilde yönetimi

3.KISIM: TEMEL GRUPLARIN ROLLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

23.Bölüm	Başlangıç
24.Bölüm	Sürdürülebilir ve hakkaniyetli gelişme yönünde kadınlar için küresel eylem
25.Bölüm	Sürdürülebilir gelişmede çocuklar ve gençlik
26.Bölüm	Yerli halkların ve toplulukların rollerinin tanınması ve güçlendirilmesi
27.Bölüm	Hükümet dışı kuruluşların rolünün güçlendirilmesi
28.Bölüm	Gündem21'in desteklenmesinde yerel yönetimlerin girişimleri
29.Bölüm	İşçilerin ve işçi sendikalarının rolünün güçlendirilmesi
30.Bölüm	İş çevrelerinin ve sanayinin rolünün güçlendirilmesi
31.Bölüm	Bilimsel ve teknolojik topluluk
32.Bölüm	Çiftçilerin rolünün güçlendirilmesi

4.KISIM: UYGULAMA ARAÇLARI

33.Bölüm	Mali kaynaklar ve mekanizmalar
34.Bölüm	Çevresel açıdan sağlıklı teknolojinin transferi, işbirliği ve kapasite geliştirilmesi
35.Bölüm	Sürdürülebilir gelişme için bilim
36.Bölüm	Öğretimin, kamu duyarlılığının ve eğitimin özendirilmesi
37.Bölüm	Kapasite geliştirmeye yönelik ulusal mekanizmalar ve uluslararası işbirliği
38.Bölüm	Uluslararası kurumsal düzenlemeler
39.Bölüm	Uluslararası hukuki araçlar ve mekanizmalar
40.Bölüm	Karar alma sürecinde bilgi

Kaynak: Emrealp, 2005: 17.

EK 2.Tablo 12: Binyıl Kalkınma Hedefleri**Tablo 3. Binyıl Kalkınma Hedefleri**

1.	Aşırı yoksulluk ve açlığın ortadan kaldırılması	<ul style="list-style-type: none"> Günde bir dolardan az bir parayla geçinmek zorunda bulunan nüfusun yarı yarıya azaltılması Açlık çeken nüfusun yarı yarıya azaltılması
2.	Evrensel İlköğretimin gerçekleştirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> Tüm kız ve erkek çocukların ilköğretimlerini eksiksiz tamamlamaları
3.	Kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ve kadınların konumunun güçlendirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> İlköğretim ve orta ortaöğretimde kız-erkek öğrenci dengesizliğinin tercihen 2005 yılına kadar ve her düzeyde giderilmesi
4.	Çocuk ölümlerinin azaltılması	<ul style="list-style-type: none"> Beş yaşından küçük çocuklar arasındaki ölüm oranının üçte iki azaltılması
5.	Anne sağlığının iyileştirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> Anne ölüm oranının dörtte üç azaltılması
6.	HIV/ AIDS, sıtma ve öteki hastalıklarla mücadele edilmesi	<ul style="list-style-type: none"> HIV/AIDS'in yayılmasının durdurulması ve geri döndürülmeye başlanması Sıtma ve öteki önemli hastalıkların görülme sıklığının durdurulması ve geri döndürülmeye başlanması.
7.	Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması	<ul style="list-style-type: none"> Sürdürülebilir kalkınma ilkelerinin ulusal politika ve programlarla bütünleştirilmesi; çevresel kaynak kaybının kazanıma dönüştürülmesi Sağlıklı içme suyuna sürdürülebilir biçimde ulaşamayan nüfusun yarı yarıya azaltılması. 2020 yılına kadar en az 100 milyon gecekondü sakininin yaşamının önemli ölçüde iyileştirilmesi.
8.	Kalkınma için küresel bir ortaklık geliştirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> Kurallara bağlı, öngörülebilir ve ayrımcılıktan arınmış açık bir ticari ve mali sistem geliştirilmesi. Ulusal ve uluslararası düzeyde iyi yönetim, kalkınma ve yoksullukla mücadele taahhüdü de buna dâhildir. En az gelişmiş ülkelerin özel ihtiyaçlarının ele alınması. Bu ülkelerin ihracatına gümrük vergisi ve kota bağımsızlığı sağlanması; ağır borçlu yoksul ülkelere ödeme kolaylığı sağlanması; resmi iki taraflı borçların iptal edilmesi ve yoksullukla

		<p>mücadele eden ülkelere daha eli açık resmi kalkınma yardımı yapılması.</p> <ul style="list-style-type: none">• Denize çıkışı olmayan gelişmekte olan ülkelerle gelişmekte olan ada devletçiklerinin özel ihtiyaçlarının ele alınması.• Borcun uzun vadede sürdürülebilir kılınmasına yönelik ulusal ve uluslararası önlemler aracılığıyla gelişmekte olan ülkelerin borç sorununun kapsamlı biçimde ele alınması.• Gelişmekte olan ülkelerle işbirliği içinde, gençlik için düzgün ve üretken iş olanakları sağlanması.• İlaç şirketleri ile işbirliği içinde, gelişmekte olan ülkelerde zorunlu ilaçlara makul fiyatlarla ulaşılabilmemesinin sağlanması.• Özel sektör ile işbirliği içinde, yeni teknolojilerin, özellikle enformasyon ve iletişim teknolojilerinin yararlarının yaygınlaştırılması.
--	--	---

Kaynak: Binyıl kalkınma Hedefleri Nedir?,

(www.un.org.tr/includes/files/Binyıl02.pdf, 01.07.2018)

EK 3. Tablo.13: Dünyada Cittaslow Listesi**Tablo 4: Dünyada Cittaslow Listesi**

Avustralya	Goolwa, Katoomba, Yea
Avusturya	Enns, Hartberg, Horn
Belçika	Chaufontaine, Enghien, Estinnes, Lens, Maaseik, Silly
Kanada	Cowichan Bay, Lac-Megantic, Naramata, Wolfville
Çin	Changshan - Zigang _In progress, Fuli (Fuchuan Yao Autonomous County), Jingyang (Jingde County), Luzhi (Wuzhong District), Shimenshan (Qufu city), Songbai (Shennongjia Forest District), Yanyang (Meizhou city) Yaxi (Gaochun County), Yuhu (Wencheng County)
Kolombiya	Pijao
Danimarka	Mariagerdord, Svendborg,
Finlandiya	Kristinestad
Fransa	Creon, Labastide d'Armagnac, Loix, Mirande, Saint Antonin Noble Val, Samatan, Segonzac, Simorre, Valmondois
Almanya	Bad Essen, Bad Schussenried, Berching, Bischofsheim Blieskastel, Deidesheim, Hersbruck, Ludinghausen Maikammer, Meldorf, Nordlingen, Penzlin, Schneverdingen, Spalt, Überlingen, Waldkirch, Wirsberg, Zwingenberg
Büyük Britanya	Aylsham, Berwick upon Tweed, Llangollen, Mold, Perth
Macaristan	Hodmezövasarhely
İzlanda	Djupavogshreppur
İrlanda	Clonakilty
İtalya	Abbiategrosso, Acqualagna, Acquapendente, Altomonte, Amalfi, Amelia, Anghiari, Asolo, Barga, Borgo Val di Taro, Bra, Brisighella, Bucine, Caiazzo, Capalbio, Casalbeltrame, Castel Campagnano, Castelnovo ne Monti, Castelnuovo Berardenga, Castel San Pietro Terme, Castiglione Olona, Castiglione in Teverina, Cerreto Sannita, Chiavenna, Chiaverano, Cisternino, Citta della Pieve, Cittaa Sant'Angelo, Civitella in Val di Chiana, Controguerra, Cortona, Cutigliano, Ficulle, Fontanellato, Francavilla al Mare, Galeata, Gioi Giuliano Teatino, Gravina in Puglia, Greve in Chianti, Grumes - Comune di Altavalle, Guardiagrele, Levanto, Marradi, Massa Maritima, Monte Castello di Vibio Montefalco, Morimondo, Novellara, Orsara di Puglia Orvieto, Parrano, Pellegrino Parmense, Penne, Pianella, Pollica, Positano, Pratovecchio – Stia, Preci Ribera, Salerno, San Miniato, San Potito Sannitico, Sant'Agata di Puglia, Santarcangelo di Romagna, San Vincenzo, Santa Sofia, Scandiano, Sperlonga, Stio, Suvereto, Teglio, Termoli, Tirano, Todi, Tolfa, Torgiano, Trani, Travaco Siccomario, Trevi, Turbigo,

	Usseglio, Vigarano Mainarda, Zibello - Comune di Polesine Zibello.
Japonya	Kesennuma, Maebashi-Akagi,
Hollanda	Alphen-Chaam, Borger-Odoorn, Echt-Sustere, Eijsden-Margraten, Heerde, Midden-Delfland, Peel en Maas, Vaals, Vianen, Westerwolde (Former Bellingwedde and Vlagtwedde Town Halls)
Yeni Zelanda	Matakana (Rodney District)
Norveç	Eidskog, Levanger, Sokndal, Ulvik.
Polonya	Barczewo, Bartoszyce, Biskupiec, Bisztynek, Działdowo, Dobrze Miasto, Głubczyce, Goldap, Gorowo Haweckie, Jeziorany, Kalety, Lidzbark, Lidzbark Warminski, Lubawa, Murowana Goślina, Nidzica, Nowe Miasto Lubawskie, Nowy Dwor, Gdański, Orneta, Olsztyn, Pasym, Prudnik, Rejowiec Fabryczny, Reszel, Rzgów, Ryn, Sępól, Sianów
Portugal	Lagos, Sao Bras de Alportel, Silves, Tavira, Viana Do Castelo, Vizela
Güney Afrika	Sedgefield
Güney Kore	Cheongsong County (Pacheon-myeon) Damyang County (Changpyeong-myeon) Gimhae (Bongha Village & Hwapocheon Wetland Eco Park) Hadong County (Akyang-myeon) Jecheon City (Susan-myeon & Bakdaljae) Jeonju City (Jeonju Hanok Village) Namyangju City (Joan-myeon) Sangju City (Hamchang-eup, Gonggeom-myeon, Ian-myeon) Seocheon County (Hansan-Myeon) Shinan County (jeung-do island) Taeon County (Sowon-myeon) Wando County (Cheongsando Island) Yeongwol County (Kimsatgat-myeon) Yeongyang County (Seokbo-myeon) Yesan County (Daeheung & Eungbong-myeon)
İspanya	Balmaseda, Begues, Begur, Bubion, Lekeitio, Morella Mungia, Pals, Rubielos de Mora Villa de La Orotava (Isle of Tenerife)
İsveç	Falköping
İsviçre	Mendrisio
Taiwan	Dalin, Fonglin, Nanzhuang, Sanyi
Türkiye	Akyaka, Eğirdir, Gerze, Gökçeada, Göynük, Halfeti, Mudurnu, Perşembe, Şavşat, Seferihisar, Vize, Taraklı Uzundere, Yalvaç, Yenipazar, Köyceğiz ve Ahlat
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	Geçitkale, Lefke, Mehmetçik, Yeniboğaziçi
Amerika Birleşik Devletleri	Sebastopol, Sonoma

(Cittaslow List, 2018).

EK 4. Yavaş Kent Halfeti İle İlgili Görseller

Resim.1 Halfeti Yüzer Duba Restaurant

Kaynak: Aslan, M. 28.04.2019.

Resim.2: Halfeti Asma Köprü

Kaynak: Aslan, M. 28.04.2019.

Resim.3: Halfeti Ulu Camii

Kaynak: Aslan, M. 28.04.2019

Resim.4: Halfeti Rum Kale

Kaynak: Aslan, M. 28.04.2019

Resim.5: Halfeti Danışmanlık Bürosu

Kaynak: Aslan, M. 28.04.2019

Resim.6: Halfeti Karagül Teşhir Serası

Kaynak: Aslan, M. 28.04.2019

Resim.7: Halfeti Marina

Kaynak: Aslan, M. 28.04.2019

Resim.8: Organik Oyuncak Kursu ve Teşhir Salonu

Kaynak: Aslan, M. 28.04.2019

Resim.9: Halfeti Cittaslow Amblemi

Kaynak: Aslan, M. 28.04.2019

EK 5. "Yavaş Kent ve Sürdürülebilir Kent Bağlamında Halfeti" Konulu Tez Çalışmasına Yönelik Halfeti'de Vatandaşa Yöneltilen Sorular

- 1) Halfeti, ekonomik, çevresel ve toplumsal yapı özellikleri bakımından kalkınmasını sağlamış bir kent midir?
 2. Yavaş kent (Cittaslow) ne demektir? Yavaş kentin konusu nedir? (Kültür, turizm, refah, çevre, ekonomi, yerel kimlik, yerel mutfak)
 - 3) Halfeti, yavaş kent kriterleri bakımından yeterli midir?⁶ Yetersizse ne yapmak gerekir?
 - 4) Halfeti'nin yavaş kent statüsü kazanmasını destekliyor musunuz yoksa yavaş kent statüsünün Halfeti'ye zarar verdiğini mi düşünüyorsunuz?
 - 5) Yavaş bir kent olarak Halfeti'nin en önemli gücü nedir? (Kültürel ve doğal varlıkları)
 - 6) Yavaş bir kent olarak Halfeti'nin en zayıf yanı nedir? (Yeni Halfeti'nin düzensiz gelişimi, altyapı ve hizmet kalitesinin yetersizliği)
 - 7) Yavaş bir kent olarak Halfeti'nin sahip olduğu fırsatlar nelerdir? (Kültürel miras, stratejik konum, vb.)
 - 8) Yavaş bir şehir olarak Halfeti'ye yönelmiş tehditler nelerdir?
 - 9) Halfeti'nin yavaş kent statüsü kazanmasının ekonomik, çevre ve ekoloji, toplumsal yapı, kültürel yapı ve kurumsal yapı üzerindeki etkisi nedir?
-

EK 6. "Yavaş Kent ve Sürdürülebilir Kent Bağlamında Halfeti" Konulu Tez Çalışmasına Yönelik Halfeti'de Kamu Personeline Yöneltilen Sorular

- 1) Yavaş kent (Cittaslow) ne demektir? Yavaş kentin konusu nedir? (Kültür, turizm, refah, çevre, ekonomi, yerel kimlik, yerel mutfak)
- 2) Halfeti'de yavaş kent olma fikri nasıl gelişti?
- 3) Başvuru ve üyelik süreci hakkında bilgi verir misiniz? (Neden başvuruldu? Başvuru, hazırlık ve kabul süreci ne kadar sürdü?)
- 4) Başvuru sürecinde halkın desteği alındı mı?
- 5) Hazırlık sürecinde "ve sonrasında" hangi projeler yapıldı?
- 6) Yavaş kent olarak diğer kentlerden ilham alarak yaptığınız projeler var mı?
- 7) Üyelik öncesinde ve sonrasında yavaş kent kriterleri⁷ içinden Halfeti için öne çıkanlar hangileriydi? (Halfeti kaç puan aldı? Hangi kriterleri sağlamada başarılı ya da başarısızdı?)
- 8) Başvuru ve kabul aşamasında olmayıp da zaman içinde sağlanan kriterler var mı?
- 9) Üyeliğin getirdiği yükümlülük ve ödüller nelerdir?
- 10) Yerel halkta yavaş kent olma bilinci gelişti mi?
- 11) Halfeti'nin yavaş kent statüsü kazanmasını destekliyor musunuz yoksa yavaş kent statüsünün Halfeti'ye zarar mı verdiği düşünüyorsunuz?
- 12) Halfeti'nin yavaş kent olarak tanıtımı ve bilinirliği için neler yaptınız/yapıyorsunuz? (Kent içi ve dışında)
- 13) Halfeti'nin yavaş kent olarak gelişimi için hangi aktörlerle daha çok işbirliği içindesiniz?
- 14) Yavaş bir kent olarak Halfeti'nin en önemli gücü nedir? (Kültürel ve doğal varlıkları)
- 15) Yavaş bir kent olarak Halfeti'nin en zayıf yanı nedir? (Yeni Halfeti'nin düzensiz gelişimi, altyapı ve hizmet kalitesinin yetersizliği)
- 16) Yavaş bir kent olarak Halfeti'nin sahip olduğu fırsatlar nelerdir? (Kültürel miras, stratejik konum, vb.)
- 17) Yavaş bir şehir olarak Halfeti'ye yönelmiş tehditler nelerdir?
- 18) Halfeti'nin yavaş kent statüsü kazanması ile birlikte Halfeti'de sürdürülebilir kalkınmanın hangi boyut/boyutlarına (ekonomik, çevresel, sosyal, kültürel ve kurumsal) yönelik çalışmalar ağırlık kazandı?
- 19) Halfeti'nin yavaş kent statüsü kazanmasının ekonomik, çevre ve ekoloji, toplumsal yapı, kültürel yapı ve kurumsal yapının gelişimi üzerindeki etkisi nedir?
- 20) Şanlıurfa'nın büyükşehir belediyesi olmasının Halfeti üzerindeki etkisi nedir? (Özellikle yavaş kent niteliğine ilişkin etki)
- 21) Halfeti yavaş bir kent olarak diğer yavaş kentlere örnek olabilecek bir kent midir?